

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

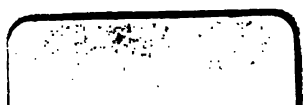
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

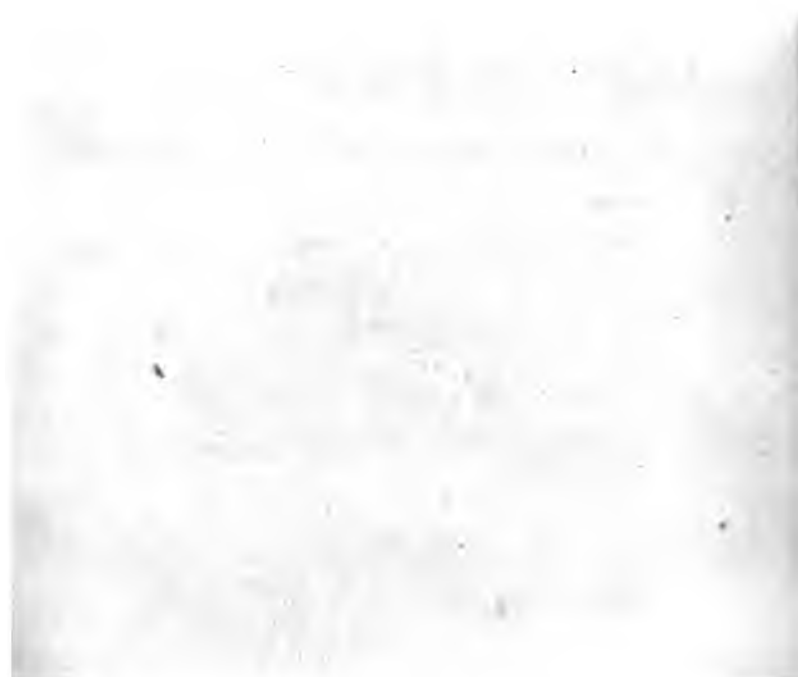

.

B I B L I O T H E C A

C R I T I C A.

P A R S P R I M A.

Ἡ γὰρ τῶν λόγων κρίσις πολλῆς ἐστὶ πείρας
τελευταῖον ἐπιγένημα.

LONGINUS.

A M S T E L O D A M I,

Apud PETRUM DEN HENGST,

M D C C L X X V I I

VH

ALL INFORMATION CONTAINED

HEREIN IS UNCLASSIFIED

DATE 08-01-01 BY 60322

EXCEPT WHERE SHOWN OTHERWISE

ALL INFORMATION CONTAINED

HEREIN IS UNCLASSIFIED

DATE 08-01-01 BY 60322

EXCEPT WHERE SHOWN OTHERWISE

ALL INFORMATION CONTAINED

HEREIN IS UNCLASSIFIED

DATE 08-01-01 BY 60322

L. S.

*Diu & multum hoc nobiscum cogitavimus, quid
causae esset, quod antiquarum literarum studia
apud plerosque nostra aetate refrigescerent &
fere in contemptum abirent. Nam si memoriam
superiorum seculorum repetimus, his praecipue
studitis majores nostros a barbarie liberatos, huma-
nitatique restitutos, reperimus: & si ad nostras
ipsi mentes attendimus, facile intelligimus, unam
hanc esse disciplinam, cum ad cognitionis suavi-
tatem, tum ad ingenii fructum, uberrimam.
Sed hujus calamitatis cum alias cognovimus esse
causas, tum eam haud minimam, quae effecit, ut
hanc scriptionem susciperemus. Nam ut ars ho-
minum studiis floreat, opus est, non solum viris
egregiis, qui eam facit & profiteantur: sed
ipsa quoque ars veluti in lucem prodire debet &
vocem efferre suam, qua, & artificum opera ad
publicam notitiam celebrentur, & aliorum aures
personent, ingeniaque ad ejusdem laudis studium*

excitentur. Videmus quotidie literulas illas, quibus inanis ac brevis voluptas proposita est, ita se in vulgus jactare, ut earum scriptiunculis atque diariis aliarum doctrinarum studia absorbeantur! Quin igitur illae literae, quae certum permanfurumque ingenii fructum ferunt, tandem ex umbra erumpant, sua bona in luce ponant atque explicent, hominesque a cognoscendi levitate ad accuratae doctrinae studium revocent? Atque ad istud opus nos literis his omnem nostram curam, diligentiam, industriam, dicare & consecrare profitemur. Qua quidem in re gratiam nos inituros speramus, non solum apud studiosos harum literarum, sed apud universam etiam civitatem eruditam, cujus sanitati consulimus, cavendo, quantum in nobis est, ne ejus quasi flos, antiqua venustas, penitus exarescat. Ratio operis haec est, ut, ad exemplum hujuslibelli, alii subinde edantur, in quibus referatur de novis libris ex literis Romanis, Graecis, & Orientalibus, ut vocantur, & in eodem genera-

ine-

P R A E F A T I O.

v

meditae disputationes saepius adjiciantur. Atque hanc nos provinciam ex hominum eruditorum sententia administraturos esse, hac maxime de causa confidimus, quod viri praestantes ingenio doctissimaque operam nobis suam polliciti sunt. Spatium, in quo versemur, tantum erit, quantum Critices vis atque potestas patet: quae quidem, auctore Hemsterhusio, omnes humanitatis disciplinas complectitur, & in alias frequenter egreditur. Atque hoc spatium non ita antiquarum literarum cancellis circumscripsimus, quin per recentiora quoque studia vagemur, scriptisque ac libris omnibus locum demus, qui quidem aliquam cum doctrinae elegantia conjunctionem habere videantur. In hac copia ac varietate non erit quod huic operi aliunde lenocinium petamus. Praestabimus eam suavitatem, quam ipsae literae sponte ferunt, magis austeram & solidam, quam dulcem atque decoctam. Ceterum censura nostra maxime occupabitur in iis libris, quibus vel auctoris, vel editoris & interpretis, vel argumenti, prae-

stantia, momentum aliquod addit; de iisque accurate in utramque partem exponemus, ita, ut in celebrandis virtutibus, & reprehendendis vitiis, unice veritatem sequamur. Quam quidem libertatem nemo erit, qui, superbiae magis, quam literarum causa, sumsisse nos putet. Nam levium hominum errores nec cautos lectores inficiunt, & ipsi sua levitate evanescunt: magnorum virorum errores auctoritate plurimum nocent, & celerius animos capiunt, & in iis altiores radices agunt. Et nos iis, qui, si qua lapsi fuerimus, nos admonuerint, gratiam habebimus. Neque enim alium uberiores, ex toto hoc literarum studio, fructum capere nos posse judicamus, quam ut erroribus quotidie & praejudicatis opinionibus liberemur.

**BIBLIOTHECAE
CRITICAE
PARS PRIMA.**

I.

M. T. CICERONIS *Opera omnia, ex
recensione Jo. Aug. Ernesti, cum ejusdem No-
tis & Clavi Ciceroniana. Vol. V. 8. maj.
Halis Sax. 1774.*

*Volumen Primum, quo Libri Rhetorici con-
tinentur. 1772.*

Neque scriptor est ullus ex tota antiquitate erudita
Cicerone praestantior, neque ex omnibus iis viris, qui,
post restituta bonarum literarum studia, in eo expo-
liendo emendandoque operam posuerunt suam, quis-
quam anteferri debet Joanni Aug. Ernesto. Itaque
haud temere nobis censurae hujus initium ab eo li-
bro ducere videmur, quo simul & auctoris excellen-
tissimi opus & interpretis acutissimi artificium con-
tinetur. Ac de Ciceronis quidem laudibus si verbum
adderemus, haud liberaliter de lectorum nostrorum

A

inge-

2 C I C E R O N I S O P E R A

ingeniis judicare videremur. Neque vero Ernesti nomen cuiquam obscurum esse potest: quis enim est locus, nostra aetate, in quo bonis literis aliquid tribuatur, quo hujus viri fama non pervenerit? Quare nos in rem praesentem veniamus, ac de meritis Ernesti in Ciceronem, quae hac editione cernuntur, exponamus.

Ernestus igitur, cum primum ante quadraginta annos Ciceronem ederet, solum textum dabat e Groviano exemplari, subiecta locis difficilioribus varietate lectionis; omnem vero illam materiam, quae ad intelligentiam rerum verborumque pertineret, in Clavem conjiciebat sive Lexicon tripertitum, cujus in prima parte Leges, quae a Cicerone laudantur, secunda hominum locorumque nomina, tertio verba explicantur, quibus etiam quarta pars adjecta est, quae Graecas Ciceronis voces continet. Atque vel sola hac editione immortaliter de bonis literis meritus est.

Nam & in Clave omnem Ciceronianae doctrinae sylvam dilucide explicuit, multarumque rerum & verborum vim, quae antea perversè intelligerentur, aperuit, multisque libris brevia, sed elegantia accurataque, addidit argumenta; & praefatione ad Stiglitium de auctoritate, ingenio, doctrina Ciceronis, & de recta elegantique ratione legendorum tractandorumque veterum scriptorum, tam luculente tamque egregie disputavit, ut huic disputationi in laudatissimis praefationibus merito tribuendus sit locus.

Post-

EX EDIT. J. A. ERNESTI VOL. I. 3

Postea, cum omne studium suum conferret in Graecos Latinosque scriptores emendandos atque edendos, nullumque fere esset disciplinae genus, quin illud scriptis illustraret suis; brevi id effecit, ut, cum in omnium doctrinarum literarumque generibus excelleret, tum in Latinis literis, una omnium eruditorum consentienti voce, principatus ad eum deferretur. Nam ubique in ejus scriptis apparebat doctrina varia, iudicium & sensus veri pulcrique acer ac limatus; critica ratio elegans, accurata, & ad mathematicam fere severitatem exacta. Huc accedebat Latinae orationis facultas tam excellens atque egregia, ut qui hac laude propius ad ipsius Ciceronis praestantiam accederet, ex iis, qui nunc sunt, repertus sit nemo. Itaque factum est, ut omnes, qui aliquid auctoritate apud Ernestum valerent, eam flagitare non desinerent, ut, quam operam juvenis Ciceroni praestitisset, eandem maturiore jam aetate instauraret atque augeret. Neque enim dubium esse poterat, quin, cum juvenilis opera multis partibus utilis fuisset Ciceroni, haec aetas & doctrina ei prorsus salutifera futura esset; praesertim, cum omnes facile intelligerent, & Ernestus ipse fateretur, se Ciceronis lectione adeo delectari, ut eum diem fere nullum de manibus poneret. Horum igitur precibus victus provinciam depositam iterum suscepit, palmariumque munus eruditae civitati absolvit. Quam vero & in universi operis descriptione & singularum partium

4 C I C E R O N I S O P E R A

perfectione, rationem secutus sit, age videamus.

Exemplum, seu textum, hac editione reddidit Gruterianum: ad quem emendandum & constituendum libros multos antiquos, cum scriptos tum typis expressos, adhibuit, multasque praeterea emendationes ipse suo ingenio peperit. Ex lautiorē hac critica supellectile notas subiecit textui, sed ejusmodi saltem, quibus vel vera lectio vindicaretur vel falsa argueretur. Nam tota illa observationum copia, quae ad illustrationem rerum verborumque pertinet, in Clavi seposita est, ut in antecedentibus editionibus. Verum de Clavi postea exponetur.

Sed, ut singulae operis partes habent peculiares suas praefationes, sic universo operi communis ac nova praemissa est praefatio, quam ex vero *πρόσωπον τηλαυγες* vocare possumus. In ea hoc egit Ernestus, ut universe de Critica Ciceroniana diceret, & veluti formam perfecti Critici Ciceroniani proponeret. Tota ejus ratio est bipertita: primum ipse perfectus Criticus Ciceronianus informatur, & cum ejus exemplari comparantur, qui ante Ernestum in recensendo Cicerone versati sunt: deinde, ut in singulis operum Ciceronis voluminibus de editionibus dicitur, sic in hoc, veluti aditu operum univerforum, de editionibus eorum accommodata ad criticam rationem exponitur.

Et Critici quidem Ciceroniani perfecti laus quatuor virtutibus cernitur. Prima est exquisita Latinitatis scientia in singulis verbis formisque di-

EXÆDIT. J. A. ERNESTI VOL. I. §

dicendi: secunda, eadem in analogia linguarum
universarum, ut in temporibus, modis, similibusque:
tertia sensus venustatis, concinnitatis, numeri,
atque soni orationis Ciceronianae: quarta,
usus rectus & accuratus librorum tum scriptorum
tum editorum, cum ingenio odorandae verae lectio-
nis per vestigia ejus in libris antiquis. Ac nos qui-
dem veremur ne angustius, quam res ipsa peti-
tur, Criticus circumscribatur, cum intra verbo-
rum & emendationis spatium includitur. Nam uni-
versum Critici munus consumitur in aperienda rerum
veterum intelligentia; ejusque duae sunt partes, ab-
terga locorum depravatorum emendatio; altera obscu-
rorum illustratio. Atque haud scio an plus ex illu-
stratione quam emendatione utilitatis ad veterum
scripta pervenerit. Et meminimus saepius nos in ob-
scuros locos incidere, qui, cum ingeniosissimis con-
jecturis a viris doctis tentati essent, facile obser-
vatione ex interioribus literis profecta vindicaren-
tur. Sed redeamus ad Ernestum. Latinitatis scien-
tiam in Critico Ciceroniano summam debere exstare;
res ipsa loquitur. Constat enim Ciceronis aetate,
tum aliorum, tum ipsius in primis ingenio, studio,
arte, ad eam perfectionem adductam fuisse & Latini-
tatem universam & orationis cujusque formam, ut
major non modo extiterit nulla umquam, sed ne co-
gitari quidem posse videatur, ejusque adeo perfectio-
nis exemplum unum certissimum & pulcherrimum in

6 C I C E R O N I S O P E R A

Ciceronianis libris extare. Continetur autem Latinitas duabus rebus, quarum prima posita est in singulis verbis & phrasibus, tum omnibus, tum in primis exquisitioribus & aliquid propriae commendationis habentibus: altera in analogia linguae in singulis verbis in primisque eorum variantium struendorumque modo, ut ne quid, quemadmodum ipse Cicero praecipit, in generibus, numeris, casibus atque etiam temporibus ac modis, discrepet. Ac de hujus partis scientia ratio neque eo magis dicendum est, quod eam, inter omnes interpretes Ciceronis, primus cepisse, ejusque, in animadversionibus, quaedam praecepta sparsisse, videtur Ernestus; cum antea ipsi saepius viri docti in recto temporum modorumque usu fluctuarent. Veluti, cum Latini, ex imitatione Graecorum, *habeo pro scio* dicerent, & *non habeo quod dicam*: nam id verbum conjungebant cum *quod*, ut Graeci οὐκ ἔχω ὃ, τι εἰπῶ: librarii saepius, ex frequentiore Latinorum formula, *nescio quid dicam*, illud *quid* assumerunt; perperamque fecerunt *non habeo quid dicam*. Simile quid accidit particulae *cum*, quae, ubi rationem causamque exprimit, conjunctivo jungitur, ubi tempus, indicativo. Habet enim hoc Graeca lingua, atque ab hac Latina, ut omnem varietatem temporum distincte definiat. Et Cicero, Or. III, 10, aberrationem a tempore legitimo aequat plane aberrationi in numeris,

ge-

EX EDIT. J. A. ERNESTI VOL. I ?

generibus, & casibus. Nec id modo ad singulorum verborum tempora pertinet, sed etiam ad temporum nexum atque consecutionem: nec qui dixerit *erunt qui dicent*, aut *multos audivi qui putabant*, minus peccat, quam qui *poetam magnam* aut *mentem bonum*. Similis est ratio modorum eaque multiplex, quorum usus non diligenter cognitus magnum numerum vitiorum in libros induxit; in primis ille qui est in conjunctione membrorum per pronomina, relativa maxime, aut particularum, quibus membra copulantur, denique tota forma orationis, vel directè res exprimentis, vel suspensae alicunde, obliquam dicunt, in quibus etiam proclivior est lapsus, quod linguae recentiores in eo illam subtilitatem nec servant, nec omnino capiunt. Itaque nos, quo magis quotidie videmus viros ceteroquin Latine non indoctos, in hac parte, scribendo errare, eo vehementius optamus, ut ipse Ernestus hanc rationem, quam brevibus praeceptis in eo Rhetorices suae capite, quod est de elegantia, inchoavit, singulari libello perficiat atque absolvat. Hunc enim qui cum ipsorum auctorum lectione conjunxerint, nae illi certissima via bene emendateque scribendi facultatem assequentur, atque omnibus omnium *Praeceptis vel Fundamentis Stili* aequo animo carebunt. Sed de reliquis duabus Critici Ciceroniani virtutibus si omnia, quae ab Ernesto egregie disputata sunt, referremus, narrationem intra fines, quos nobis consilii nostri ratio circumscrip-

8 C I C E R O N I S' O P E R A

fit, continere non possemus. Quare ea tantum commemorabimus, quae ad eam partem emendationis, quae vulgo conjectura vocatur, pertinent. „ Sed non omnia, inquit p. 10, per libros sanari possunt: etiam ingenii quaedam in eo & doctrinae pars est, conjecturam vulgo non bene vocant: Enim vero hic non semper conjectura res agitur: nam ea in dubiis, modo rebus locum habet, estque plerumque incerta: sed saepe etiam iudicio certo, quod in emendando Criticus sequi debet, ut saepe & a multis factum est, invitis quamquam hujus artis non satis peritis. Nam quae secundum eas rationes, quas supra explicavimus, manifeste sunt vitiosa, ea quidem etiam sine libris corrigere necessarium est, nec committere, ut vitia relinquuntur in Ciceronis oratione, quae in nostris eloquentiae Latinae tironibus nemo satis Latinae doctus ferat. Statui Latinitatem veram postulare *non habeo quod scribam*, non *quid scribam*: id triginta v. c. exemplis firmatum a libris habui, in quibus *quod* esset, ubi alii *quid* haberent. Non ergo necessario corrigam ac jure in exemplo primo & trigesimo, etiam si nullo in alio libro repererim?”

In secunda praefationis sectione recensentur illae Ciceronis editiones, quibus universa ejus opera continentur, reperitis omnibus, inde a prima illa Romana Sweinhemii, & Mediolanensi Alexandri Minutiani anni 1498. & 1499. quam ipse habuit Ernestus, qua-

EX EDIT. G. A. ERNESTI. VOL. I.

quaque Graevium negligenter usum esse dicit, ut
que ad recentissimam Parisiam Alemanni 14. volu-
formae duodecimae. Tota haec disputatio, in qua
diligenter de singularum editionum auctoritate uni-
que ex altera quasi probatione exponitur, & de
interpretum specie, ingenio, doctrina, accurate sta-
tuitur: haec igitur disputatio cum ejusmodi sit, ut
haud quaquara a nobis in compendium redigi possit,
accedamus potius ad recensenda hujus operis de-
scripta singula volumina, initio facto a primo, quo libri
Rhetorici continentur. Et hi quidem superiori ae-
tate, longe minis ceteris, ejus artis curam experti
sunt, quae scripta antiqua liberat a corruptelis & vi-
tiis. Nam praestantissimi Ciceronis correctores &
interpretes, P. Victorius & Paulus Manutius, omni-
um diligentissime Epistolas Ciceronis, in primis eae,
quae sunt ad diversos scriptae, tractarunt, quod per
eas maxime aditus juventuti ad Latinitatem cogno-
scendam & bene scribendi facultatem patefieri sole-
bat; ceteris libris, qui vel ad artem pertinerent vel
ad philosophiam, leviter omnino tractatis, praeter
unum de Officiis opusculum. Quare Ernestus id in
primis operam dedit, ut libris Rhetoricis integri-
tem restitueret; ex libris cum scriptis tum editis.
Nullorum autem librorum tot scripta exempla
exstant in Bibliothecis, quam eorum qui ad Heren-
nium sunt. Ad hos emendandos adhibuit Ernestus pri-
mum quatuor codicum excerpta, quibus antea cum

60 C I C E R O N I S O P E R A

nemo usus erat; Bibliothecae Paulinae Lipsiensis, Winklerianae, Guélpherbytae, & quarti ignoti, cujus lectiones ignota manu ad exemplum Verburgianum adscriptae sunt, quod exemplum olim emerat Ernestus ex Bibliotheca Cortiana. His accedere excerpta librorum scriptorum, quae, ab Oudendorpio ex MSS. pluribus magna diligentia collecta, edidit P. Burmannus Secundus. V. Cl. ad calcem exempli recensio-
nis Graevianae, quod ab eo ante annos non multos editum est. Editionibus usus est, praeter eas, quibus universa opera continentur, principe Nic. Jensoni Venetiis 1470. fol. librorum ad Herennium & de Inventione, cujus textum constituit Omnibonus, quaeque saepius repetita est. sine alicujus novi accessione boni, ut 1474. Mediolani; 1476., sine loci & anni nota, Venetiis 1479., 1487., & adjecto Omniboni commentario Venetiis 1488., 1490. Sunt tamen exempla, quae solos libros ad Herennium habeant, quorum vetustissimum Romae factum fuit a Vendelino de Wila, artium magistro a. 1474. fol. In libris de Inventione, praeter editiones memoratas, & excerpta codicum Oudendorpiana, habuit Ernestus varias lectiones libri Cassellani, quas Cortius in margine Verburgiano scripserat; itemque codicem scriptum ex Bibliotheca Guélpherbytana. Sed Juntina editio a. 1508. formae octavae, cum in libris ad Herennium saepius discedat a Mediolanensi, in libris de Inventione tamen Mediolanensem totam fere ad verbum exhibi-

EX EDIT. J. A. ERNESTI. VOL. I.

exhibet. Aldus, mutatis frequentius, saepius etiam temere, veteribus lectionibus, ut in reliquis libris Rhetoricis, sic in his novam recensitorem dedit, quae postea in sequentibus editionibus, propter auctoritatem officinae ejus, pro basi fuit. In Bruto tantus fuit felix Ernestus quam in ceteris libris; nam nec scriptum librum nec editum illum principem Romae a Pannartio & Schweinhemio, quo libri de oratore cum ceteris contineri dicuntur, reperire potuit. Quamquam ejus editionis textum, in exemplis Venetis Andreae Asculani 1485. repertum esse, a conjecturae veritate haud abhorere videatur. Libri ejus, qui dicitur *Orator*, exemplum primum inventum est a Gerardo Landreano, Laudis Pompejæ Episcopo. Nam quod vulgo viri docti ab eo *libros de Oratore*, primum inventos esse dicunt, in eo manifestus est error. Hunc codicem a Gerardo Landreano impetravit describere curavit Barzizius, quod ex ipsa ejus ad Gerardum epistola intelligitur. Ex isto Barziziano exemplo fluxere reliqua omnia & scripta & typographorum formulis expressa: ac in illis liber Wittenbergensis Bibliothecae, quem Ernestus natus est per veterem suum amicum Ritterum, Juris veteris & Historiae peritissimus, omnium qui usquam sunt, doctissimus. Hoc libro continentur Orator, Topica, Partitiones, & praefatio Oratorum Aeschiniæ & Demosthenis, de optimo genere oratorum.

De

CICERONIS OPERA

Denique in Partitionibus habuit quoque Erlangensem librum scriptum, de quo mox dicetur.

In libris de Oratore, Ernestus multo plura subsidia ad emendandum habuit, quam in aliis libris. Nam quamvis primis illis, Sublacensi a Pannartio Sweinhemioque facta, & Romana, Anni 1486., editionibus caruit, copiae tamen aliarum editionum ei non defuerunt, interque illas exempla quae hos solos libros habent, Waldarferi A. 1470., aliud sine loci & temporis nota, Venetum 1485. Juntinum, Aldinum, Phil. Melanchthonis Lipsiense, Strebaei, Cockmanni, Pearcii. Nam Phil. Melanchthon, egregius bonarum literarum vindex, hos libros edidit cum notis brevibus & scholiis Hagenoae, 1525. 8vo. Non multo post Lud. Strebaeus eos Parisiis edidit illustratos luculentissimo commentario, & emendatos delectis judicio suo, ex libris editis, lectionibus iis, quas optimas putaret. Sub finem superioris seculi, separatim editi sunt a Cockmanno, subjectis lectionibus ex quinque codicibus scriptis Oxoniensibus, & quibusdam editionibus. Anno denique hujus seculi decimo sexto, & plenius diligentiusque anno trigesimo sexto, recensiti emendatique sunt a Zach. Pearcio, viro elegantis ingenii & doctrinae, cum ex copiis Cockmannianis tum quinque aliis libris scriptis, & editionibus Mediol. 1498., & Veneta 1478, tum etiam judicio suo, in quo Latinitate maxime & rebus niteretur. His tot

tan-

EX AEDIT. J. A. ERNESTI. VOL. II. 45

tantisque subsidiis accessit codex Erhagenſis ſec. X., qui multas bonas ſuppeditavit lectiones, ut dolendum ſit cum multis locis lacunofam eſſe.

Sed, peragrata hac parte, quae veremur ne quibusdam enumeratione editionum horrida videatur, veniamus in amoeniores locos: lactaque vireta, atque ipſius artis Ernestinae elegantiam ſpectemus. Ne vero in tanta rerum copia oculi noſtri mentesque diſtrahantur ad varia ſpectacula, noſtram cenſuram ad unum praeſtantiſſimum de Oratore opus adſtringamus, noſtrumque de artis expolitioneque Ernestina iudicium interponamus. Et cum tantam vim habeant hi libri ad imbuedum animum pulcri venuſtique ſenſu, quantam vix alius ex tota antiquitate liber, neque quiſquam fere ad doctrinae elegantiam proficere poſſit, niſi eos legat, diſcat, in ſinu ferat, videmur nobis haud ingratum facturi bonarum literarum amantibus, ſi in hac cenſura ita verſemur, ut ex ea aliquid vel medellae vel lucis ad hos Ciceronianos libros perveniat.

Lib. I. Cap. 43. in ea parte, qua Cratſus ſtudium juris civilis commendat, haec ſunt verba: Nam, ſive quem aliena ſtudia delectant, plurima eſt & in omni jure civili, & in Pontificum libris, & in XII tabulis, antiquitatis effigies, — ſive quis civilem ſcientiam contempletur, totam hanc, deſcriptis omnibus civitatis utilitatibus & partibus, XII tabulis contineri videbit; ſive quem iſta praepotens & glorioſa philoſophia delectat, dicam audacius,

14 C I C E R O N I S O P E R A

cuius, hosce habebit fontes omnium disputationum suarum, qui jure civili & legibus continentur. Hic Ernestus primum ex edd. princ. recte, post Pearcium, edidit *videbit*, pro vulgato *videbitis*. Praeterea, ut temporum ratio constaret, pro *habet* dedit *habebit*. Qua quidem in mutatione nos non habet dissentientes. Sed alia nobis de toto loco subnata est dubitatio. Nam, primum, quomodo inter duos indicativos *delectat* & *delectant* interjectus esse potest conjunctivus *contempletur*? Deinde vero, ipsi verbo *contemplari* locus hic nullus est, cum tota oratio vehementiorem quandam animi inclinationem, quae in contemplando nullā est, requirat. Quare in eam cogitationem inducti sumus, ut pro eo verbo ponendum putaremus *consecratur*, vel *complectitur*. Illud pro *operam dare*, *studere*, ponitur de Or. III, 11. Sic quoque *consequi* non infrequens est: vid. Clav. Voc. Hoc propius ad vulgatae vestigia accedit, & pro *discere*, *studere*, est ap. Ciceronem, Brut 93: *nemo qui philosophiam complexus esset: nemo qui jus civile didicisset: & Ovidium, ex P. I. 6, 9: Nec quisquam meliore fide complectitur illas*, i. e. artes ingenuas. Denique, quid sibi *aliena studia* velint, & quomodo ipsa ab hoc loco non aliena sint, excogitare non possumus. Itaque coniecimus *antiqua studia*. Nam si nemini interpretum *aliena studia*, pro *studia alienarum rerum*, minus Latinum visum est, certe *studia antiqua*, pro *studiis antiquitatis*, haud minus Latinum

EX EDIT. J. A. ERNESTI VOL. I. 35

tinum videri debet: sic divina officia sunt officia erga Deos: vid. Ernest. Clav. V. Divinus. Atque huius correctioni plus tribuere coepimus, posteaquam vidimus similiter fere peccatum fuisse infra cap. 49: Neque vero, si quis utrumque potest, aut ille consilii publici auctor ac senator bonus, ob eam ipsam causam orator est; aut hic disertus atque eloquens, si est idem in procuratione civitatis egregius, aliquam scientiam dicendi copia est consecutus. Vox aliquam, licet in omnibus sit scriptis libris, nullo tamen pacto hic ferri potest. Quare Manutius & Lambinus ex conjectura dederunt illam, quos secuti sunt etiam alii & Ernestus. Sed Pearcius, nostro quidem iudicio, perperam defendit vulgatum aliquam. Nos vero nobis ejusmodi emendationem reperisse videmur, qua ipsa Ciceronis manus restituta sit, legendo alienam. Primum ipsa loci sententia hanc vocem flagitat. Nam orator, si civilem scientiam assecutus est, haec ei aliena potest dici, neque tam propria, quam oratoria facultas. Deinde ipse Cicero in simili re & argumento utitur eadem voce, de Or. I, II: Etenim videmus iisdem de rebus jejune quosdam & exiliter, ut eum, quem acutissimum ferunt, Chrysippum, disputavisse, neque ob eam rem philosophiae non satisfecisse, quod non habuerit hanc dicendi in arte aliena facultatem. Est enim philosopho ars oratoria aliena, ut oratori scientia civilis. Et eadem ratione cap. 50: Ac, si jam placet, omnes artes

16 C I C E R O N I S O P E R A

artes oratori subungere, tolerabilius est, sic potius dicere, ut, quoniam dicendi facultas non debeat esse jejuna atque nuda, sed aspersa atque distincta multarum rerum jucunda quadam varietate, sit boni oratoris multa auribus acceperisse, multa viderisse, multa animo & cogitatione, multa etiam legendo, percurrisse: neque ea, ut sua, possiderisse; sed, ut aliena, libasse.

Cap. 53: *Reprehendebat igitur Galbam Rutilius, quod is C. Sulpicii Galli, propinqui sui, Q. pupillum filium ipse paene in humeros suos extulisset, qui patris clarissimi recordatione & memoria fletum populo moveret, & duos filios suos parvos tutelae populi commendasset. Est in his verbis nulla definita sententiae consecutio. Nam particula & non potest conjungere antecedens moveret cum sequenti commendasset: &, qui commendaverat filios suos tutelae populi, erat C. Sulp. Gallus, qui vero moveret fletum, erat vel filius ejus parvulus, vel per eum Galba. Quare pro & suspicamur olim fuisse ut, illudque commutatum fuisse cum antecedente qui; ut ita locus restituendus videatur: extulisset, ut patris clarissimi recordatione & memoria fletum populo moveret, qui (sc. pater) duos filios suos cet. Itaque non satis bene nobis Cl. editor loco hoc corrupto abuti videtur ad emendandum sanum, infra Cap. 57. in simili re: vel si causam ageres militis, patrem ejus, ut soles, dicendo a mortuis excitasses: statuisses ante oculos: complexus esset filium, flensque eum centumviris commendasset: lapides mohercule omnes*

omnes flere ac lamentari coegisset. Ernestus mallet haec de oratore, quam de parente inducto, accipere, & legere *complexus esset, commendasset, coegisset.* De postremo non vehementer repugnamus; de prioribus duobus non ei adsentimur. Nam primum *commendasset* de patre bene dici, vel ex ipso, quem tractamus loco, clarum est. Deinde in ejusmodi excitationibus mortuorum, vel repraesentationibus absentium, ipsi quasi agentes inducuntur. Ita v. c. Pro Coelio cap. 14. cum; Claudiam exagitans, Appium Claudium Caecum inducit: *Existat igitur ex hac ipsa familia aliquis: ac potissimum Caecus ille; minimum enim dolorem capiet, qui istam non videbit: qui profecto si extiterit, sic aget & sic loquetur: Mulier, quid tibi tum Coelio? quid cum homine adolescentulo? quid cum alieno?* — Et similiter aliquoties, constituendis ante judicum ora reorum filiis, fletum atque misericordiam excitare conatus est Tullius: v. c. Pro L. Flacco, cap. 40. 41, & Pro P. Sylla, cap. 32.

L. II. c. 6: *Sic enim se res habet, ut, quemadmodum volucres videmus, procreationis atque utilitatis suae causa, fingere & construere nidos, easdem autem, cum aliquid effecerint, levandi laboris sui causa, passim ac libere solutas opere volitare: sic nostri animi, forensibus negotiis atque urbano opere defessi, gestiunt ac volitare cupiunt vacui cura atque labore.* Ernestus, post Lambinum, ut inducendum esse putavit. PEARCIUS concinnitatem huic loco restitui duobus modis

posse judicavit, vel delendo *ut*, cum Lambino, vel legendo *gestians* & *cupiant*. Et nobis quidem posterior hic modus verior elegantiorque videtur. Nam in tali constructione *ut* habet vim, non comparationis, sed causae seu consequentiae, & conjunctivum regit. Exempla ex ipso Cicerone adducit Pearcius. Quibus nos alia addere possumus: Nat. Deor. III. 37: *Sic enim se res habet, ut ad prosperam adversamue fortunam, qualis sis, aut quemadmodum vixeris, nil intersit.* Finib. II. 32: *Sed res se tamen sic habet, ut nimis imperiosi philosophi sit vetare meminisse.* De Oratore II. 36: *Est, inquit, ut dicis, Antoni, ut plerique philosophi nulla tradant praecepta dicendi, & habeant paratum tamen, quid de quaque re dicant.* Ib. III, 52: locus est huic, de quo agimus, geminus: *Tum denique nobis hic orator ita conformandus est & verbis & sententiis, ut, quemadmodum qui utuntur armis aut palaestra, non solum sibi vitandi aut ferendi rationem esse habendam putant, sed etiam, ut cum venustate moveantur: sic verbis quidem ad aptam compositionem & decentiam, sententiis vero ad gravitatem orationis utatur.* Hic primum *ut* refertur ad conjunctivum *utatur*, quemadmodum vero & sic comparationi inserviunt. Conferatur etiam I, 50.

Cap. 14: *Egregia est emendatio, qua disciplinae Ernestinae aliquis alumnus sanitatem venustatemque Ciceronianam restituit: Fatebor: — ut,*
cum

cum in sole ambulem, etiamsi aliam ob causam ambulem, fieri natura tamen ut colorer. Sic cum istos libros ad Misenum (nam Romae vix licet) studiosius legerim, sentio orationem meam illorum tactu quasi colorari. Antea pro tactu legebatur cantu; qui quidem cantus nullo pacto cum sole & colorari aliquam communionem habere possit. Emendatio confirmatur auctoritate codicis Erlangensis, in quo plane est tactu, & sua ipsa in hac re proprietate, de qua accurate Ernestus exponit in Clavi: V.

Cap. 17: Antonii disputatio in eo versatur argumento, ut ostendat, in artibus discendis non opus esse, ut in minimis quibusque operibus efficiendis laboremus; nam, si quis magnarum rerum scientiam animo & facultate comprehenderit, cum hoc ipso etiam minorum efficiendorum operum artificium assecutum esse. Cui disputationi hic exitus additur: *In his operibus si quis illam artem comprehenderit, ut, tamquam Phidias, Minervae signum efficere possit, non sane, quemadmodum in clypeo idem ille artifex, minora illa opera facere discat, laborabit. Vitium, quod haud obscurum est, ut tolleret, operam dedit Pearceius inutilem. Ernestus correctionem proponit, quae nobis quoque in mentem venerat, istam: — non sane, quemadmodum, ut in clypeo idem ille artifex, minora illa opera facere discat, laborabit. Phidias Minervae signum, grande atque magnificum opus, singulari arte perfecerat; quare, cum hanc artem tene-*

ret, non ei erat laborandum atque sudandum, quomodo minora illa signa, quae in clypeo insculpenda erant, abfolveret. Itaque verba, *ut in clypeo idem ille artifex*, referenda sunt ad *facere*, non ad *discat*, nec ad *laborabit* : & tota sententia ita est accipienda, *non laborabit quemadmodum minora illa opera facere discat, ut nec Phidias laboravit quemadmodum minora illa signa in clypeo Minervae efficeret*. Sic de Polyeleto supra cap. 16. De signo hoc Phidiae videatur Junius Catalog. Artific. Vet. p. 157 sequ. & J. Davifius ad Cic. Tusc. I, 15.

Cap. 38: *Nam & omne, quod eloquimur sic, ut id aut esse dicamus aut non esse, & si simpliciter dictum sit, suscipiunt dialectici ut judicent, verumne sit an falsum : & si conjuncte sit elatum, & adjuncta sint alia, judicent, rectene adjuncta sint* : — Quamquam non fugit interpretes, esse aliquid vitii in primis hujus loci verbis, eorum tamen emendationes Ernesto non placuerunt, qui illud & delendum esse judicavit. Sed nobis quidem nec Ernestina haec correctio certa, sed potius *est pro & legendum*, videtur. *Nam est omne quod eloquimur, sic, ut id aut esse dicamus aut non esse*. Atque hac posita enunciationis vi, eam in sua Cicero genera distribuit, de iisque a dialecticis disputari dicit. Est autem enunciationis omnis haec natura, ut aliquid vel esse vel non esse ponat. Vid. Aristot. Categor. IV. 4. Cicero Tusc. I. 7. & ibi J. Davifius.

Cap. 53: *Argumentum enim ratio ipsa confirmat, quae,*

quae, simulatque emissae est, adhaerescit. Hoc vero loco, si quo alio, mirum nobis accidit, Cl. editorem nil de labe monuisse; praesertim, cum, in nota subiecta, nos ableget ad Clavem in voce *Adhaerescere*, ubi diserte, *adhaerescit argumentum*, ex hoc loco profert. Atqui, ut *adhaerescit ad argumentum* refertur, ita *emissa* eodem referenda est. Nam *ratio* *emitti* qui tandem dici possit? Itaque legendum: *Argumentum enim ratio ipsa confirmat*, cui (sc. rationi), *simul atque emissum* (sc. argumentum) *est, adhaerescit*. Sic *emitti* ponitur de re, quae dicitur. Simillime infra c. 54: *ante illud facetum dictum emissum haerere debeat, quam cogitari potuisse videatur*. Or. pro Coel. 16: *aculeos — emittere in hominem & in reum*.

Cap. 78: *Neque est dubium quin exordium dicendi vehemens & pugnax non saepe esse debeat: Sed si in ipso illo gladiatorio vitae certamine, quo ferro decernitur, tamen ante congressum multa fiunt, quae non ad vulnus, sed ad speciem valere videantur: quanto hoc magis in oratione exspectandum, in qua non vis potius, sed delectatio postulatur?* Primum bene fecit Ernestus, quod Pearcii conjecturam, non malam quidem illam, sed tamen minus necessariam, *quod ferro decernitur*, rejecit. Sed mox, quomodo nec eum, nec alium quemquam, quod sciamus, ex superioribus editoribus, vox *exspectandum* offenderit, exputare nulla ratione possumus. Nos, vel omni bus libris invitis, *est spe-*

standum reponimus. Denique *non vis potius sed delectatio*, nec PEARCIUS ferre potuit, qui pro *sed*, ex libris Gruteri, *quam* dedit; nec ERNESTO satis sanum visum est, qui *potius* delere voluit. Nobis nil mutandum videtur. Ponitur enim *non cum sed pro quam*, ut si dixisset, *in qua potius delectatio quam vis postulatur*. Sic De Finib. II. 33, *non pro quam* est; aliud quiddam iis propositum, *non voluptatem*. Graecis frequens est hic usus. v. c. Plato Comic. ap. Athen. VII. p. 279. B: οὐκ ἔστιν δ' ἔχω ταύτην ἐτέρω, ἐκ δὲ τοῦ ζῆν παγκάλως. Plutarch. Consol. ad Apollon. p. III. B: τὴν γὰρ θυκαίριαν μάλλον, ἢ τὴν εὐγυγίαν, πανταχοῦ καὶ θορόμεν προωτεύουσιν.

Sed maximi est momenti Graecarum literarum scientia ad criticam feliciter exercendam in Latinis scriptoribus, cum universis, tum in primis iis, qui se totos ad Graecorum rationem comparaverunt. Ex quibus sine dubio etiam Cicero fuit: cujus vim atque venustatem multis locis ne percipere quidem possunt Graecarum literarum vel rudes vel leviter gnari. Itaque & corruptis saepe locis medelam, & obscuris lumen, conciliat Graecarum rerum dictionumque scientia, & sanis locis mirificam adjungit suavitatem cognitio fontium, e quibus ducti sunt. Quare ex isto genere pauca quaedam addamus. L. I. cap. 2, cum Cicero dicit, *se statuere, elo-*
quen-

quentiam contineri prudentissimorum hominum artibus: Quintum autem fratrem putare, eam ponendam esse in quodam exercitationis genere, non est dubium quin haec duxerit ex Platone Phaedr. p. 350. apud quem Socrates in eodem argumento versatur, & ita pronunciat: ῥητορικὴ οὐκ ἐστὶ τέχνη, ἀλλ' ἀτεχνοῦς τριβή. Ex eodem adumbratum est illud, quod infra cap. 13. est, in philosophi & oratoris contentione: Quibus (philosophis) ego, ut de his rebus omnibus, in angulis, consumendi otii causa, disferant, cum concessero, illud tamen oratori tribuam & dabo, ut eadem, de quibus illi tenui quodam exsanguique sermone disputant, hic cum omni gravitate & jucunditate explicet. Sic enim in Gorgia p. 298. contra Socratem disputat Callicles, philosophum se abdere, μετὰ μειρακίων ἐν γωνίᾳ -- ψιδυρίζοντα, ἐλεύθερον δὲ καὶ μέγα καὶ ἱκανὸν μηδέποτε φθέγγεσθαι. Porro II, 44. illa oratoris cum medico comparatio ducta est ex ejusdem Phaedro p. 354. Non minus ex Aristotele multa defumfit Cicero, v. c. I, 19. de fide & auctoritate, qua orator valere debet apud audientes, est Rhetoric. I, 2, 3. & II, 27. Enumeratio probationum est ex eodem libro, 2, 2. Et plura ad Aristotelem notavit P. Victorius. Sed in aliis quoque locis Graecae consuetudinis cognitio ad veram lectionem ducit: v. c. II, 23. Isocratis enumerantur discipuli, quorum partim

24 C I C E R O N I S O P E R A

oratores partim sophistae fuerunt: ac de oratoribus ita dicitur: *§ ii, qui se ad causas contulerunt, ut Demosthenes, Hyperides, Lycurgus, Aeschines, Dinarchus, alii complures, etsi inter se pares non fuerunt, tamen sunt omnes in eodem veritatis imitandae genere versati; quorum quamdiu mansit imitatio, tamdiu genus illud dicendi studiumque vixit.* Pearcius pro veritatis ex uno Msto dedit virtutis; quod oratores susciperent veritatem, non, ut histriones, imitarentur. Hanc correctionem merito repudiavit Ernestus, sed vim veritatis nobis non cepisse videtur, cum eam accipit pro vera *§ una probanda ratione dicendi.* Est enim veritas idem ac verae causae, non fictae, quales sunt sophistarum, opponiturque his, ut acies pompae. Quare, si quid mutandum esset, potius ejiceremus *imitandae*, quod facile ex sequenti *imitatio* oriri potuit. Sed de hoc non firmiter contendimus. Illud asseveramus, veritatis & relinquendum, & ita, ut dicimus, accipiendum esse. Sic apud Graecos rhetores ἀλήθεια & ἀληθινός frequentantur. v. c. Dionys. Hal. de Isocrate, p. 98. veras causas a fictis declamationibus secernens, eas vocat ἀληθινούς ἀγῶνας. de Lysia p. 83. de Thucydidis Proprietate; p. 157. Cicero ipse de Orat. I, 34: *commentatio inclusa in veritatis lucem proferenda est.* I, 51, *expers veritatis* vocatur sophista, qui in schola fictas causas declamat. Et similem ratio-

nem

nem videmus esse illam, quæ Ruhnkenius hunc locum purgavit, qui legit *tutandæ veritatis*, Hist. Crit. Orator. Gr. p. 61, & ad Rutil. p. 92, hanc potestatem vocis *Veritas* accurate exposuit, Cujus viri animadversiones Ernestus, nescimus quæ de causâ, non commemoravit. Veluti II, 13: *Postea vero, quasi ex clarissima rhetoris officina, duo præstantes ingenio, Theopompus & Ephorus, ab Isocrate magistro impulsæ, se ad historiam contulerunt*; Ruhnkenius Hist. Crit. Or. Gr. p. 87. verba quasi *ex clarissima rhetoris officina*, ex Bruto 8. & Oratore 13, a scio quodam hic inculcata arbitratus est. II, 21, Pearcii correctionem, pro *aratorum* substituentis *rhetorum*, judicio suo confirmaverat idem Praef. ad Rutil. p. 26. Bruto 8: *Isocrates magnus orator & perfectus magister, quamquam forensi luce caruit, intraque parietes aluit eam gloriam, quam nemo, meo quidem judicio, est postea consecutus*. Lipsius Var. Lect. III, 14. ex Rufino Grammatico legit, *quam nemo, meo quidem judicio, est poeta consecutus*. Quam conjecturam temere in textum recepit Gruterus, quamvis nil magis ab hoc loco alienum esse possit; vid. Ruhnk. Hist. Crit. Or. p. 62. Ernestus, qui Gruterianum exemplum hæc editione exhibuit, et *poeta* dedit, nec tamen de ejus lectionis vel origine vel falsitate in notis monuit. Gesnerus Thes. L. L. V. *Exceptans*, corrigi locum de Orat. III, 2. quo de L. Crassi morte

26 C I C E R O N I S O P E R A

dicitur: *Illa tamquam cycnea fuit divini hominis vox* & oratio, quam quasi expectantes, post ejus interitum veniebamus in curiam, ut vestigiū illud ipsum, in quo ille postremum institisset, contueremur. Gesnerus vere & eleganter corrigit *exceptantes* pro *expectantes*. At correctionem non memorat Ernestus. Ita & hujus viri per Thesaurum sparsas Ciceronianas emendationes, quarum haud parvus est numerus, & alias aliorum, veluti Burmanni, Oudendorpii, Drakenborchii, in *Miscellaneis Observat.*, & Taylori, Marcklandi, Chapmanni, Jortini, peculiaribus Anglicis libris proditas, has igitur omnes, nulla in notis mentione facta, neglectas reperimus.

Sed nos finem faciamus hujus censurae. Nam ex iis, quae hactenus disputavimus, facile intelligitur, unum fuisse, post renatas literas, Ernestum, qui perfectam absolutamque suis numeris editionem Ciceronis efficere potuisset, si, quantum ad hanc provinciam attulit facultatis, doctrinae, ingenii, tantum in ea collocare voluisset temporis, curae atque diligentiae. Quae enim virtutes inesse debent in critico Ciceroniano, eximias in eo exstare vidimus. Primum literarum Latinarum Graecarumque scientia egregia: tum Latinitatis, & in singulis verbis, & in analogia, constructione, consecutioneque temporum ac modorum, cognitio plane singularis: tum Ciceronianae consuetudinis in figuris atque sententiis intelligentia, & sensus numeri
&

& soni Ciceroniani, auresque tritae notando justo orationis ambitu: denique copia & usus librorum antiquorum, & editorum, & scriptorum, cum ingenio indagandae verae lectionis per vestigia ejus, quae in libris exstant. Itaque speramus neminem fore, qui credat, nos censuram hanc suscepisse, non magis, ut de Cicerone bene mereremur, quam ut laudibus Ernesti detraheremus. Neque profecto nobis ipsi aliquid cum humanitate commercii habere videremur, si ei viro obtestaremur, quem immortalia de humanitate merita supra invidiam collocavit, cujusque luce ut diu adhuc fruamur bonae literae, vehementer optandum est.

PLATONIS *Dialogi Duo, Philebus & Symposium, e recensione H. Stephani, Varie-
tate Lectionis & Animadversionibus Criticis
illustrati ab Jo. Frid. Fischero. Lipsiae. 8.
1776.*

Quae Ciceroni obtigit interpretum & editorum felicitas, ea adeo caruit Plato, ut non solum paucos nactus sit, qui ejus scripta typis ederent, sed, qui ejus orationi nitorem restitueret, eamque a corruptelarum laeae purgaret, & sensus obscuros atque abditos ex interiore doctrina patefaceret, omnino repererit neminem. Et ex ipso hoc editionum parvo numero, nam sex omnino sunt, nulla est recentior anno superioris seculi secundo; ut mirandum sit, centum & septuaginta annorum spatio neminem ex tot viris doctis exstitisse, qui ita suam crisin Platoni addiceret, ut intelligentiam ejus verae eruditionis amantibus aperiret. Itaque in tanta literarum luce caret adhuc sua luce divinum illud Platonis ingenium, neque caret tantum, sed infamiam quoque apud multos & contemptum suscepit. Nam qui eum legant, pauci sunt: qui intelligant, paucissimi: qui vero, vel ex versionibus, vel ex jejuno historiae philosophicae compendio, de eo judicent & cum supercilio pronuncient, plurimi sunt. Sed ex ipsis iis, qui Platonem
non

PHILEB. ET SYMPOSIUM. 29

non aliunde quam scriptis ejus cognoscere student, quotusquisque est, qui, ad eam lectionem, accuratam scientiam Graecae philosophiae, linguae, historiae, & omnino antiquitatis adferat; ut omnem Platonicae doctrinae ubertatem suavitatemque percipiat, neque ullam ex ea partem effluere sinat? Tanta enim est ejus bonorum copia, tantaeque divitiae, ut variis sufficiat materiam studiis, & unus quisque discendi cupidus habeat, quod ex eo tollere possit. Nam ex Platone et orator ad persuadendum certam viam, ad delectandum elegantias rerum et verborum, ad commovendum vim atque impetum consequetur: & poeta imaginum florumque copiam, et omnino magnam suae artis suppellectilem depromet: et philosophus rerum abditarum scientiam, de iisque clare eleganterque disferendi facultatem, assumet: et antiquitatis studiosus insignem rerum, cum Atticarum & Graecarum, tum aliarum, memoriam excitabit: et grammaticus exquisitam linguae Graecae scientiam colliget: & omnes denique virtutis amantes ad vitae rationes bene & prudenter instituendas, moresque emendandos, praesidia adjumentaque sibi in eo parata reperient praeclara & prorsus divina.

Sed omnibus his bonis se ipsi defraudant, qui uno levi hodiernae philosophiae instrumento freti se ad ejus lectionem conferunt: & in illum etiam errorem incidunt, ut infelicitur & perversè de Platone ipso judicent, cum eum ad nostrorum philo-
sopho-

sophorum formulam exigunt. Quare, ut fructus universos, qui percipi possunt, ex eo percipiamus, necesse est eum intelligamus. Neque vero intelligere eum possumus, nisi libri ejus sint a mendis purgati, & obscuri eorum loci illustrati. Atqui hoc tam magnificum munus Critica sustinet. Quod dum perficiatur, tamen iis etiam habenda est gratia, qui, etiamsi interiorem Platonis intelligentiam non recludant, ejus tamen libros typis describendos curant. E quorum numero est Fischerus, qui, cum alios scriptorum Graecorum libellos, tum Platonis aliquot dialogos, in usum scholarum edidit. Neque enim nos ii sumus, qui eas solum editiones in aliquo loco habeamus, quae omnibus criticae artis instrumentis expolitae sint: quamquam eas primo loco ponimus. Sed, ut veteres auctores hominum studiis frequententur, ante omnia necesse est, ut eorum exempla ne sint rara & pauca, sed crebra & paratu facilia. Quare, qui id unum agit, ut veterum libros, nulla addita vel versione vel animadversione, recudi & ad hominum usus divulgari curet, hic, nobis quidem iudicibus, vel hoc nomine solo, haud mediocriter de bonis literis meretur. De animadversionibus autem haec semper nostra fuit sententia, ut eas accommodandas ad eorum, quibus scribuntur, ingenia statueremus. Tironibus igitur verborum vis, constructionis ratio, orationis elegantia, exponatur, re-

PHILEA ET SYMPOSIUM 31

rerum obscuritas explicetur; ut & ingenia ad veri venustique sensum ac iudicium acuantur, & memoria paulatim antiquitatis cognitione repleatur. Veteranis vero ne quotidianae apponantur dapes, sed ex interioribus literis depromptae explicationes & observationes. Est etiam aliquod inter tirones ac veteranos interjectum genus lectorum, cui utriusque rationis quasi temperamentum adhibendum est. Qui vero notulis aliunde compilatis doctrinae speciem confectantur, locis perspicuis enarrandis immorantur, obscuros vero & corruptos praetereunt, neque ipsi suam ignorantiam ingenue profitentur, *ii non solum intemperanter suo aliorumque otio abutuntur, sed & bonis literis damnum inferunt & criticae arti infamiam addunt.* Sed Fischerus utilissimam navavit operam Graecis literis, adornandis editionibus accommodatis ad usus tironum, quibus nil additum esset nisi quod ad intelligentiam auctoris duceret, verbis in primis ac phrasibus in indice explicitis: ex quo genere v. c. est Aeschines Socraticus. Postea magis magisque ab hac ratione deflexit. Primum in Theophrasto ac Palaephato, ad quos ex libris editis tantam variarum lectionum copiam congescit, ut vix Graecus textus appareat: quamquam indices tamen verborum adjecit. Deinde in Platonis Dialogis, in quibus jam altius evolare & criticam facere voluit; non ut ex libris antiquis, praesertim scriptis, vel ex ingenio veram

ram lectionem restitueret, neque ut obscuros locos ex antiquitatis vel philosophiae scientia illustraret, sed ut varias lectiones, tum ex editionibus, tum ex antiquis scriptoribus, quos quidem noverat Platonis locos in suos libros transtulisse, notaret, indices autem tironibus utiles omitteret, in eorumque loco alios poneret, ad morem criticorum, alterum, *scriptorum, qui in notis laudantur, illustrantur, emendantur*, alterum, *verborum Graecorum, quae explicantur in notis*. Quamquam nos veteris scriptoris locum, nec mendosum emendatum, nec difficilem bene explicatum, nec verbi vim accurate expositam, in notis reperimus. Neque profecto hoc postulabatur a Fischero, ut ad alios scriptores divagaretur, cum in Platone tantum esset, quod ageret. Atque ex eadem critices faciendae gloriola, profecta nobis videtur illa vel arrogantia, vel levitas, qua fere omnes in Platone virorum doctorum, Batavorum maxime, emendationes vanas atque supervacaneas esse pronunciavit, & Batavis in primis rationem praescripsit ad quam veteres auctores ederent.* Quamvis difficile sit risum tenere ad istam severitatem, malumus legem, quam nobis ipsi diximus, constantiae atque humanitatis sequi, quam acerbius in hominem quid dicere. Sed tamen est superbi, universas una sententia Batavorum editiones condemnare:

deinde

* Praef. ad Platonis Sophistam, Politicum, & Parmenidem. Lips. 8. 1774.

PHILEA ET SYMPOSIUM

unde inconsiderati & parum res humanas callentis, dicere, eas singulas ad eandem rationem esse conformatas, nec si omnes, qui in eodem populo viverent, eodem litterarum studio, nec in iisdem studiis eandem rationem, sequi necesse esset. Neque enim si x. c. in Germanis Ernestus & Heynius præclare veteres scriptores interpretantur, continuo Fischerus, quia Germanus est, in ejusdem laudis societatem adjungitur. At sint nonnullae in hac regione factae editiones tales, quas Fischerus pronuntiat: has quidem nos, licet non probemus, tamen Fischerianae jejunitati omnino præferimus: aut si notandae sunt etiam hae editiones, certe non est is Fischerus, qui hanc censuram suscipere possit. Ceterum & Platonem plures conciliasset lectores, & lectoribus difficultatem intelligendi minuisset, si amoeniores & ad communem captum faciliores edidisset dialogos. Ita, ex illis, qui ab eo sunt editi, faciliores sunt *Euthyphro*, *Crito*, *Apologia S.*, *Symposium*, *Cratylus*, & ex majori quidem parte, *Phaedon*: sed *Theaetetus*, *Sophista*, *Politicus*, *Philebus*, & in primis *Parmenides*, adeo versantur in rebus abditis, & pleni sunt dialectici acuminis, ut interpretem requirant haud quam hebetem Graecisque literis leviter tinctum. Quid igitur causae fuit, quin potius *Protagoram*, *Hippiam*, *Euthydemum*, *Gorgiam* ederet, aut *Symposio Phaedrum* adjungeret? Nos vero alio tempore de uno atque altero Platonis dialogo peculiariter

disputabimus, in quibus etiam erit Philebus: nunc de Symposio exponamus.

Plurimum valet ad perfectam libri intelligentiam, ut ad ejus lectionem adferamus scientiam, cum generis ipsius in quo scriptus est, tum auctoris ejusque consilii atque voluntatis. Et ut plerorumque forma Socraticorum dialogorum ad poeticum genus refertur, judice Aristotele (Poet. c. i. & ap. Athen. p. 505. B.), ita eorum in primis, qui a Platone sunt. Atque hoc ipso genere Plato plurimum a Xenophonte differt, cujus omnes dialogi ad historiae fidem compositi sunt, cum Plato πάντῃς agere, & Socratem ad suum ingenium fingere videatur. Quare diligenter attendendum est, quid Socrates dicere potuerit, quidque sub ejus persona ipse pronunciet Plato. Quae quidem res jam apud antiquos multarum dubitationum causa fuit. Ac nobis videtur hic dialogus a Platone jam seniore conscriptus esse, eo quidem consilio, ut suspicionem illam impuri amoris a Socrate abstergeret, quam ei in aliis libris adsperserat, & ut esset quod in eodem genere Xenophontis Symposio opponeretur. Nam eo aetatis tempore Leges etiam scripsit, in quibus puerorum amorem damnavit, eumque τὸ παρὰ φύσιν τέλημα vocavit. Xenophon autem, cui major fides habenda est de Socrate, non solum nullam hujus sceleris suspicionem in Socratem movet, sed ab illo eum diserte etiam vindicat. Ceterum quamvis hujus dialogi

PHILEE ET SYMPOSIUM. 33

logi summa, multis partibus, temporum rationibus repugnet, nil tamen in eo reperitur, quod ab ingenio & moribus eorum, qui inducuntur, alienum sit.

Ducitur initium narrationis ab Aristodemo, qui Socrati, praeter consuetudinem lauto calceatoque, obviam veniens, eum interrogat, unde tam elegans repente exstiterit: Ad Agathonem, inquit Socrates, proficiscor, invitatus ad convivium; nam heri, cum victoriae suae tragicæ festum celebraret, nolui convivarum multitudini me immiscere; quare promisi ei hodie ad coenam: atque ita me ornavi, ut elegans ad elegantem venirem; sed vin'tu mecum, quamquam non invitatus, ad ejus coenam venire? Ego vero, inquit, ut tibi videtur. Igitur simul procedunt. Sed cum intraret aedes Agathonis Aristodemus, solum se videt relictum, Socrates nusquam apparet; substiterat enim in via, qui ejus erat mos, cogitationi intentus. Postea venit & ad Agathonem confidet. Convivæ coena peracta libant, paeanem canunt, ad potum se conferunt. Ibi Pausanias ejusmodi sermonis initium injecit, quo convivas moneret, ut viderent, qua ratione suavissime biberent: ego enim, inquit, potius ex hesterno potu requiem, quam nova pocula quaero. Hoc consilium reliqui probant; convenit inter eos, ut doctis potius sermonibus, quam vino peragatur convivium. Suscipit sermonem E-

ryximachus medicus, eumque rationibus ex sua arte depromtis confirmat, atque auctor est reliquis, ut singuli deinceps oratione laudes Amoris celebrent. Dimittitur tibicina: sine dubio, ut Xenophon notaretur, qui tibicinae & aliis ludis, in suo convivio, haud obscurum locum dederat. Primus de Amore dicit Phaedrus, eumque, Hesiodo Parmenideque auctoribus, Deorum omnium antiquissimum esse ostendit, & multis ex veteri historia propositis exemplis probat, ejus divinam esse vim ad hominum animos ad omnem virtutem incitandos. Secundus est Pausanias, vir in primis ἐρωτικός. Hic reprehendit Phaedrum, quod simpliciter neque judicio laudaverit Amorem, ac si unicus tantum esset Amor. „Vrum, inquit, ut duplex est Venus, altera coelestis, altera vulgaris, ita duplex est Amor, alter coelestis, vulgaris alter. Atque natura etiam humanarum actionum talis est, ut nulla in se ipsa sit vel turpis vel honesta. — Sed Athenienses & Lacedaemonii reliquas gentes, cum aliarum legum sapientia vincunt, tum earum maxime quae de Amore sunt. Nam apud Persas & Graecos, qui horum imperio subjecti sunt, turpis habetur puerorum amor, quod tyrannidi maxime est infestus. Apud Boeotios & Elienses contra, impunita ejus est licentia. Apud nos vero & Lacedaemonios leges eum nec permittunt simpliciter nec vetant, sed cautionibus & certa ratione circumscribunt. Itaque Amor, si ex mentis pulchritudine

radine & virtutis studio suscipitur, laudatur: si vero ad corporis formam refertur, magna & amatoris & amati ignominia a legibus notatur". Proximus ei est Aristophanes; sed dicendi provincia, quae ordine ad eum pervenerat, quominus fungatur, prohibetur singultu, ex nimio cibo potuque, vel alia causa, orto. Itaque ad proximum se convertit Eryximachum medicum, ab eoque postulat, ut vel, a singultu ipsum liberet, vel pro se dicendi provinciam suscipiat: Ego vero, inquit Eryximachus, utrumque faciam. Nam & nunc ego tuo tempore dicam, tu postea meo: & auctor tibi sum, ut vel fauces aqua perlusas, vel, nares titillando, sternuas, quo singultus tibi cesset. Orationem autem ejusmodi habet Eryximachus: „ Bene quidem mihi videtur, inquit, duo Amoris genera fecisse Pausanias: sed illud in ejus oratione desidero, quod imperio Amoris solas mentes humanas subjecit. : *Ejus vero vis tam late patet, ut omnem & animorum & corporum naturam complectatur. Quod quidem, cum aliunde multis partibus, tum ex nostra medica arte deprehendisse mihi videor. Nam ut animi duplici amore trahuntur, coelesti & vulgari, ita & corpora nostra duplici voluptate ducuntur, altera sana, altera morbida; illam confirmat nostra ars, hanc expellit. Medicinae enim hoc est propositum, ut rerum sanarum cupidinem corpori inferat, & res contrarias in concordiam redigat, repletionem & evacuationem,*

calorem & frigus, siccitatem & humiditatem; Idem est finis idemque officium reliquarum artium, Gymnasticæ, Agriculturæ, Musicæ: idem Religionis, & Divinationis, quibus Deorum hominumque communio efficitur ac continetur, & inter utrumque genus justus amor conciliatur ac servatur". Hic cum finem fecisset, Aristophanes sepositas dicendi partes suscipit, cujus tota oratio comica est, & in ridiculo consumitur., Antiquitus enim, ait, alia, ac nunc est, hominum erat natura; nam & singuli homines non simplex habebant corpus, sed geminum, ex duobus corporibus concretum: & sexus erat triplex, marum mulierumque generi addito tertio ἀνδρῶν, ex ambobus comixto. Forma igitur cujusque hominis erat ista, ut duobus corporibus econjunctis dorso extra verterentur, unum esset caput, ejusque vultus averfi duo: motus talis, ut non currerent, sed quatuor pedibus brachiisque volutarent se mira velocitate. Sed cum pro corporum robore magnos elatosque spiritus gererent, Deosque ipsos adgrederentur; Japiter Deorum concilium convocat, quaerit quid agendum sit, utrum extirpandi sint homines, an alia ratione puniendi & coercendi. Diis trepidantibus dubiisque, optima tandem sententia ipsi Jovi in mentem venit; dissecat homines singulos in duo corpora, quae formanda sanandaque Apollini tradit. Hic pollem, ut contractas crumenas, in ventrem colligat ad umbilicum,

PHILEB. ET SYMPOSIUM. 39

licum, vultum etiam in hanc partem vertit, ut semper hujus poenae monumentum in promptu haberent. Sed disfectis ita hominibus, quilibet alteram sui partem quaerebat, & complexi se invicem, aliarum omnium rerum obliti, neglectoque cibo & potu, passim emoriebantur. Et huic quoque calamitati Jupiter subvenit, nam versis unius cujusque genitalibus membris in adversam partem, effecit, ut non impliciti manerent, sed, coitu semel facto satiati, discederent ad reliqua vitae negotia. Verum remansit in hominum mentibus recuperandae veteris naturae stimulus, quo quisque agitur, ut vetus sui dimidium quaerat; quo invento, verus existit amor & ita vehemens, ut nullas, nec ipsius Deorum, felicitatis conditione nos avelli ac disfociari patiamur; sed potius, si fieri possit, conglutinari & ex duobus in unum animum corpusque collescere velimus. Itaque, ut quisque olim vel ex uno sexu vel ex duobus compositum habuit corpus, ita se nunc quoque ad alterius sexus hominem applicat, existitque varium studium, moechorum moecharumque ex androgynis, gribadum ex mulieribus, paederastrarum ex viris". Sequitur Agathon, qui in priorum orationibus id reprehendit, quod in operibus amoris, non in amore ipso consumtae essent. Itaque facultate poetica ipse imaginem amoris informat. Non enim, ait, ut Parmenides Hesiodusque cecinerunt, antiquissimus est Deorum; sed juvenis, mollis, tener, floridus,

pravitatis deformitatisque inimicus, fortior omni vi atque potentia, Deorum hominumque gubernator, ad omnes artes disciplinasque certissimus dux. Atque hac oratione ita exsultavit juvenis ingenium, ut omnes convivae eadem mentis concitatione abrepti plauderent, & uno ore clamarent, dignam eum & se ipso & Deo habuisse orationem. Jam vices veniunt ad Socratem. Hic reliquorum orationes, quae nec ex firmo principio ductae, nec ad certam rationem adstrictae erant, revocat ad dialecticum acumen, & solita εἰσρωγὴ orditur. „Video, ait, quam stulte egerim, o viri, cum profiterer, me quoque inter vos laudes Amoris oratione celebraturum. Nam & Agathonis magniloquentia ita modo percussus sum, ut, si fieri potuisset, aufugissem, quod post eam nil dignum vestris auribus allaturum me sperarem: & ex aliorum orationibus intellexi, me totius rationis laudandi penitus esse ignarum. Hactenus enim in eo versatus sum errore, ut putarem, laudatorem veram tantum debere expromere, ex iisque pulcherrimam eligere, eleganterque pronuntiare: nunc vero cognovi, laudando, omnem bene dicendi, veritatis nullam, habendam esse rationem. Sed si me vultis meo more dicentem audire, dicam ut potero. Hoc vero a te, Phaedre, qui hujus sermonis auctor es & praeses, peto, ut mihi Agathonem breviter quaedam interrogare liceat; ut, cum de principijs inter nos convenerit, totam inde meam dis-

PHILEB. - ET SYMPOSIUM. 45

disputationem ducam. Tuo quidem arbitrato, o Socrates, inquit Phaedrus. Atqui, mi Agathon, cum bene dispertiisti orationem tuam bifariam, ut primum diceres qualis sit ipse Amor, deinde qualia ejus sint opera, tum eam verbis ac sententiis magnifice exornasti. Tu igitur hoc mihi dicas, Amor sitne alicujus rei an nullius. Hoc autem volo: cum omnes res vel per se ipsae intelligantur, vel ad alias referantur, ex quarum genere sit Amor? ut patrem v. c. dicimus esse filii vel filiae: & frater est ob hanc causam frater, quod fratrem vel sororem habet? Est Amor alicujus rei, o Socrates. Eam vero rem an cupit, nec ne? Cupit. Quod vero cupimus, illudne habemus, an non habemus? Non habemus, ut videtur. Ita non videri tantum, sed esse, necesse est; nam quod quis possidet, illud non cupit: & si v. c. sanitatem corporis possideat, ea quidem ut in posterum perpetuo fruatur, potest cupere, nunc in praesentia non cupit, sed, si velit siue nolit, eam possidet: Amorem vero esse pulchritudinis, tu ipse Agathon, oratione tua dixisti. Et recte quidem, o Socrates, nam ita se res habet. Sed Amor cum cupiat pulchritudinem, necesse est eam non habeat? Ita sit. Pulchrum vero, an non idem quoque bonum est? Est ita. caret igitur pulchro bonoque Amor? Non contra te possum disputare, Socrates, sed ita se res habeat, ut dicis, Contra veritatem non potes disputare, mi Aga-

23 P O L A T O N I S

thori; nam contra Socratem quidem tibi facile est. Sed te jam dimittam, & potius sermonem referam Diotimae, quo me, cum Amorem, ut tu, praedicarem & Deorum maximum vocarem, redarguit. Neque enim Amor, aiebat Diotima, est pulcherrimus & bonus, neque etiam turpis & malus, sed in medio quasi collocatus; ut inter scientiam & ignorantiam interjecta est vera opinio, & inter sapientes & ignorantes est philosophus. Neque Deus est; nam eorum est beatitudo, &que posita est in possessione boni pulcherrimi: quae amor, quia non habet, cupit. Neque tamen homo est. Sed ex daemonum est genere, quorum hoc est munus, ut nuntii interpretesque Deorum sint apud homines, &, repleto hoc spatio, totum universum uno vinculo contineant. Inde omnis divinatio atque religio pendet; Deus enim cum hominibus non ipse agit, nisi intercedente daemonum ministerio. Patre autem natus est Poro, matre Penia; unde factum, ut a matris indole haberet squalorem, duritiam, vigiliam ad januas: a patre audaciam, solam, ingenium efficax. Sed in hominibus, qui dicitur Amor, est cupiditas, *inordinata, amentia, imbecilla*. Quamquam Amoris nomen loquendi consuetudo temere ab universo genere avellit, & ad unam formam adstrinxit: quod in aliis quoque rebus factum est: veluti *Potestas* cum proprie omnis ille sit, qui efficit, tamen nomen adhaesit parvae parti ei, quae in metris &

mu-

PHILEB. ET SYMPOSIUM. 49

musica efficiendis versatur. Sic Amoris vis in angustius spatium redigitur, & continetur studio pariendi & generandi pulchrum ex pulchro, tam quod ad animum, quam corpus. Nam ea est hominis natura, ut, cum ad justam aetatem perveneris, parere gestiat. Et corpore quidem hoc efficitur viri mulierisque coitu; in quo profecto divina quaedam inest vis, ut hominum genus propagatione immortale fiat, cum singuli sint mortales. Ac propter hanc ipsam conjugii divinitatem fit, ut pulchra corpora consecretur, quae deformibus propiore cum divina natura habent conjunctionem. Ceterum ipse procreandae sobolis stimulus ex illo proficiscitur principio, quod quilibet, quantum fieri potest, suam naturam augere, & ultra hujus vitae spatium proferre, suique memoriam superesse cupit. Sed multo est diviniore praestantiorque animorum amor & conjunctio, quo sapientia & reliquae virtutes pariuntur, maxime a poetis & legislatoribus: qua quidem amatoria arte tu quoque aliquando initiari possis; sed ad perfectam & supremam mysteriorum sanctitatem eniti difficile est. Quamquam quibus gradibus eo perveniat tibi exponam. Primus est naturae motus, qui nos ad corporum pulchritudinem sentiendam impellit, & ad unum corpus adplicat, ex quo virtutem & bonorum sermonum fructum procreare cupiamus. Mox uno gradu adscendimus, cum hunc amo-

amorem non amplius ad unum quoddam adstringimus, sed pulchris omnibus aequè tribuimus. Altior gradus est, cum jam solam animi pulchritudinem censeamus, prae eaque corporis florem contemnimus; unde fit, ut studia, leges, moresque eos cognoscere velimus, quibus iis, quos amamus, via ad sapientiam virtutemque aperiatur. Tertius est gradus, quo scientiarum & philosophiae venustatem percipimus, & à singularium ad universalium rerum pulchritudinem convertimur. Hic, si probe nos exerceuerimus, lux nobis oborietur pulchritudinis verae, constantis, immutabilis, aeternae, simplicis & remotae ab omni corporea natura. Quo adspectu fruamur, operae pretium est omnes subire labores —. Haec cum dixisset Socrates, aulae porta vehementer pulsatur, auditur tibicinae vox & comissatum clamor. Jubeat servos Agathon, cognoscere quid homines adfuerint, et si sint familiares, eos admittant, sin minus, ablegent. Ingruit de repente Alcibiades ebrius, & cotonatus, turbat convivium: dicit se venisse, ut coronaret Agathonem: adsidet ad eum, neque tamen ei proximum Socratem conspicit. Quo animadvertso, exterritus resilit, eum increpat, mox tamen coronat. Turbis paulum sopitis, Nimis, inquit, sobrii estis, amici, ac tristes; bibendum! adfer, puer, magnam phialam. Reprehendit eum Eryximachus, monetque, ea lege eos bibere, ut singuli ad poculum laudes Amoris ora-

PHILEB. ET SYMPOSIUM. 49

tione celebrent. Alcibiades accipit conditionem dicendi, neque tamen de alio, vel homine vel Deo, quam de Socrate dicere vult. Hunc igitur ita laudat, ut in ebrietate nil nisi verum pronuntiare cum appareat. Describit faciem ejus & vultum, quem cum Silenis comparat. In ejus ironia quanta sit sapientia & eloquentia docet, patientiam & fortitudinem in militia laudat, immortalia, de sui & aliorum juvenum disciplina, praedicat merita. Praeterea ejus sanctitati in amore clarissimum dat testimonium, seque a Socrate non secus ac filium a patre amatum esse adfirmat. Mox alii superveniunt comisatores, turbis repletur convivium, potatur, reliqui paulatim vel domum discedunt, vel ibi manentes somno sopiuntur. Agathon, Socrates & Aristophanes, soli longam noctem, usque ad solis ortum, bibendo transigunt. Socrates disputat de poetica, & demonstrat ejusdem esse poetae officium & tragoediam & comoediam scribere. Illi semisomni eum audiunt, & tandem obdormiunt; primus Aristophanes, secundus Agathon. Socrates lautus cum Aristodemo in Lyceum se confert, ibique toto die peracto, fero domum abit dormitum. Haec est libri hujus sententia summaque, quantum fieri potuit, breviter in compendium redacta, circumcisis multis venustatibus, quibus dialogus ad similitudinem quotidianae vitae & veritatis conformatus est.

Re-

46 A P P L O C A T I O N I S

Restat ut de critica ratione, quam secutus est, aut debet sequi editor, exponamus. Contextum cepit Stephani, in quem virum saepius invehitur, quod Cornarii emendationes, nulla ejus facta mentione, in usus suos converterit. Nobis vero alia quaevis causa potius fuisse videatur, quare Cornarium non nominaverit, quam vanitas aut plagium. Nam Cornarii versio, typis vulgata, in multorum manibus versabatur, ut stultum fuisset ei suas copias surripere. Ex editionibus minutissima quaeque lectionis varietas notatur a Fischero, parcius ex antiquorum scriptis, quibus Platonis loci laudantur, quem fontem parum cognovit. Grammaticorum frequenter auctoritates adferuntur: saepe inutiliter, & praeter rem. Timaei Glosae ubique memorantur, neque tamen ex Ruhnkenii animadversionibus aliquid lucis Platoni accenditur. Sed videamus deinceps quosdam locos.

In allusione HomERICA p. 108. Σύντε δὲ ἐρχομένη πρὸ ὁδοῦ βαλευσθήμεθα ὅ, τι ἐροῦμεν, loco πρὸ ὁδοῦ legit πρὸ ὁ τοῦ, ex Homero. Mutatio quamvis in promptu sit cuilibet Homeri locum inspicienti, tanti visa est Fischero, ut eam in ipsa praefatione commemoraret. Sed nimirum quia πρὸ ὁδοῦ bonum sensum efficit, nos quidem, quo primum tempore hunc dialogum legebamur, nolimus ex Homero πρὸ ὁ τοῦ recipere, in eaque etiam, post

Fi

PHILETUS ET SYMPOSIUM. 67

liberi ininadvertentia, fortassis innotuit: *ἄρ' ἔστι προσηλόντι, ἄλλῃ, & cum illa profectum* Ed. Budensis Comm. Gr. L. p. 713: et Aristotelis *Metaph. T. I. p. 799. Synes. Dion. p. 48. Rhetoric* et ad eundem locum Plato Alcib. II. p. 35. *ἄρ' ἔστι δὲ σκεπτομένῳ σχεδὸν εὐρήσομεν.*

Non male est, quod defendit vulgatam le-
xionem in verbis Aristodemi, p. 110. *καὶ μὴ*

οὐ ἀντιζῶν τῷ παιδεί, ἢ οὐ καταχρῶμεν
est enim usitata conversio orationis ex obliqua in
ipsam, de qua monuit Wytenbachius ad *Elab*
gesch. Scr. Num. Vind. p. 116 & 117. & Interpre-
tes nonnulli ad Act. Ap. I, 8.

Ib. *ἴσως γάρ τι τοῦτ' ἔχῃ.* Ex utraque Basi-
iensi laudat probatque *τοῖ* pro *τι*. Perperam: *τι*
& elegantius & magis Atticum est, & eadem for-
mula utitur Plato Hipp. Maj. p. 98, B. *ἑσπερᾶν*
ὁὐ περὶ ἄλλῃ πρότερον ἢ περὶ τοῦ καλοῦ. ἴσως
γάρ τι τοῦτ' ἔχῃ.

P. 114. *Ἡ μὲν μοι ἀρχὴ τῆς λόγου ἐστὶ κατὰ τὴν*
Εὐριπίδου Μελαίνππην. οὐ γὰρ ἐμὸς ὁ μῦθος, ἀλλὰ
θαίρε τοῦδε. Multum fecisset ad intelligendam
hujus loci venustatem, si ipsum locum ex Fragmentis
Euripideis excitasset, qui est ap. Barnesium
p. 479. ap. Valkenarium in Diatrib. p. 46.

Οὐαί ἐμὸς ὁ μῦθος, ἀλλ' ἐμῆς μητρὸς παρὰ.

P. 115.

P. 115. Ἐρωτα δὲ μηδὲν καὶ ἀνδράπων τετολμηκέ-
 ναι εἰς ταυτηνὴ τὴν ἡμέραν ἀξίως ὑμῆσαι, ἀλλ' οὕτως
 ἡμέληται τοσοῦτος θεός. ταῦτα δὲ μοι δοκεῖ εὖ
 λέγειν Φαῖδρος. *Correctionem certissimam Stephani,*
ἡμελῆσθαι τοσοῦτον θεόν, repudiat ut inanem: Est
enim ἀνακόλουτος, ait, quibus Plato vehementer de-
lectatur, ut Euthyphron. 4. aliisque locis pluribus. Pri-
imum in Euthyphrone nil est, quo hic locus defendi
possit. Deinde magnus est nostra aetate abusus ana-
coluthorum. Nam postea quam unus vir Graece
doctus, ea in animadversionibus suis commemora-
vit, passim videmus alios, qui criticam facere vo-
lunt, eandem machinam locis vel sanis vel corrup-
tis, quos expedire nequeunt, adhibere. Atque ex
eodem genere est illud p. 119. τούτῳ δὲ καὶ ἡ Πε-
λίᾳ θυγατὴρ Ἀλκίτις ἰκανὴν μαρτυρίαν παρέχε-
ται, ὑπὲρ τοῦδε τοῦ λόγου, εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐθε-
λήσασα μόνη ὑπὲρ τοῦ αὐτῆς ἀνδρὸς ἀποθανεῖν.
Verba ὑπὲρ τοῦδε post παρέχεται recte delenda
cenfuit Stephanus, & Ficinus jam omiserat verten-
do. Quid vero Fischerus? Sanum pronunciat lo-
cum; Ego vero, inquit, mihi videbar hoc quoque locū
deprehendisse vestigia gratæ cujusdam negligentiae,
quæ eandem rem bis expressisset. Si hæc grata est
Fischerō negligentia, quæ tandem ingrata & vitio-
sa ei videatur? Nos quidem non repugnamus, quo-
minus interpretes anacolutha & gratam negligen-
tiam

PHILEB. ET SYMPOSIUM. 49

tiam sermonis laudent, si modo prius apti atque diligenter sermonis rationes didicerint. Melius de hujus loci intelligentia meritus esset, si exquisitum usum εἰς τοὺς Ἑλληνας pro ἐν τοῖς Ἑλλήσι expro-
fuisset; quo locq. uti poterat Hemsterhusii copius ad Aristoph. Plut. p. 456.

Non minus vitiosa & contorta est illa interpreta-
tio Κρανίων p. 156. quae non pro calvaribus, sed
plantis, accipit. P. 116. Ταῦτα δὴ καὶ οἱ ἄλλοι
πάντες ἄρα ξυνέφασαν. Parvo acumine opus erat ad
percipiendum vitium, quod est in ἄρα, pro quo
sine dubio legendum ἅμα simul. Sed p. 120. cum
Fischerus docet, quis Orpheus quaeque Alcestis fue-
rit, nescimus cui lectorum generi consulere volue-
rit. Quanto melius fuerat v. c. ad illa verba p. 138.
φοβοῦμαι περὶ τῶν μελλόντων ῥηθῆσεσθαι. οὔτι
μὴ γελοῖα εἶπω. τοῦτο μὲν γὰρ ἀνὴρ κέρδος εἶη, καὶ
τῆς ἡμετέρας Μούσης ἐπιχώριον ἀλλὰ μὴ κατα-
γέλασα, hic igitur memorasse Wyttenbachii ob-
servationem Epist. Crit. p. 26. & ejusdem notam in
animadversionibus ad Plutarch. de S. N. V. p. 127.
de locutione ἐν παντὶ εἶναι, quae infra occurrit p. 148.
& Touprii correctionem, Emend. Suid. T. III. p. 188.
verborum in Platonis convivio p. 141.

P. 132. Eryximachus Aristophanem remedia do-
cet, quibus singultum depellat, & in aliis hoc etiam:
ἀναλαβὼν τι τοιοῦτο οἶον κινήσεις ἀντὶ τῆς ῥίνας, πλά-

pe, legendum ibi *κνήσας titilles*; titillatione enim, non motu tantum, opus erat. Neque p. 191 Alcibiadis menti satis convenire videtur ἀλλ' ἵσ' ἔστιν ἡδὴ τί ἐστι τὸ πρᾶγμα: sed legendum, ἀλλ' ἰτέον ἡδὴ ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, *sed jam ad rem ipsam aggrediendum est*: similiter dixit pag. 178. τὸν ὁρῶντος ἰόντα ἐπὶ τοῦτο τὸ πρᾶγμα, & ἵεναι ἐπὶ τὰ καλὰ σώματα: & p. 180. ἐπὶ τὰ ἐρωτικά ἵεναι. Sic & Thucyd. VIII, 92. Lucian. T. I. p. 793.

Larga omnino est in hoc libello emendationum observationumque seges, quod unus maxime ex Platonicis dialogis posteriorum scriptorum imitatione frequentatus est. Habet autem comparatio imitationum summam & suavitatem & utilitatem. Ex quo genere paucissima adtulit Fischerus. Est vero imitationum Platoniarum duplex forma: sunt enim vel tales, quas ipse ex aliis auctoribus expresferit, vel tales, quae ex ipso a scriptoribus posterioribus expressae sint. Harum longe major est copia, quam illarum. Quamquam fuit Plato poetarum studiosus, & subinde eorum floribus orationem suam ornavit. Veluti p. 154. πᾶς γοῦν ποιητὴς γίγνεται, καὶ ἄμυστος ἢ τὸ πρῖν, οὗ ἂν ἔρως ἀψῆται. Locus est multorum imitatione celebris, ex Euripidis Stheneboea: apud Valkenarium Diatrib. ad Eurip. Fragm. p. 205.

Μουσικὴν δ' ἄρα

Ἔρως διδάσκει, καὶ ἄμυστος ἢ τὸ πρῖν.

Sic

PHILENÆ ET SYMPOSIUM 81

ἐκ τῶν Πλάτωνος p. 139. Ἡ γλαῦτα οὐδέ τις
σχετο; ἡ δὲ φρὴν οὐ.

sunt ex ejusdem Hippolyto v. 612.

Ἡ γλαῦτα ἐμύμνησεν, ἡ δὲ φρὴν αἰνέσασθαι.

Sed aliorum etiam, qui ex Platone profecerant, scrip-
torum comparatio sæpius lucem adfundit; v. c.
p. 157. Cum Socrates se perculsum esse Agathonis
magniloquentia fatetur: καὶ γὰρ με Γοργίῳ ὁ λό-
γος ἀνέμνησεν, ὥστε ἀτεχνῶς τὸ τοῦ Ὀμήρου
ἐπεκρίθην ἐφοβούμην μή μοι τιλωτῶν ὁ Ἀγά-
θων Γοργίῳ κεφαλῇ διπλῶ λέγων, εἰ τῷ λόγῳ ἐπὶ
τὸν ἐμὸν λόγον πέμψας, αὐτὸν με λίσσοι τῇ ἀφα-
ρίᾳ ποιήσῃ. Alluditur & loco Homeri Od. λ, 632,
quo Ulysses veretur, ne Gorgiæ capite adspiciendo la-
pideus fiat, & similitudini nominum Gorgiæ So-
phistæ & Gorgiæ. Ita bene post Stephanum acce-
pit Fischerus. Neque opus erat multis verbis: res
ipsa loquitur, & dubitationem omnem tollit Aristi-
dis imitatio, Orat. Platonic. I. p. 93. ὦ Γοργεία κε-
φαλῇ! ubi recte Canterus, *alludit*, inquit, *ad Gor-
giæ nomen*: sic T. II. p. 388. τῆς Γοργείας κε-
φαλῆς ἀπογόσους τινὰς εἶναι.

Denique de Xenophontis cum Platone compara-
tione ne cogitasse quidem videtur Fischerus. Est
vero illa cum in omnibus utriusque libris utilis, tum

52 PLATONIS PHILEB. ET SYMPOSIUM.

in Symposiis magis, quae ex aemulatione mutuum conscripta sunt.

Ceterum haec reprehensio non eo valet, ut Fischero laboris, assiduitatis, diligentiaeque laudem negemus. Omnino haud inutilem literis navabit operam, si minus criticam exercebit in animadversionibus, plusque in rerum obscuritate dictionisque vi & elegantia explicanda curae ponet.

III.

A New System, or, an Analysis of Ancient Mythology: wherein an Attempt is made to divest Tradition of Fable, and to reduce the Truth to its Original Purity. In this Work is given an History of the Babylonians, Chaldeans, Egyptians, Canaanites, Helladians, Jonians, Leleges, Dorians, Pelasgi: also of the Scythae, Indo-Scythae, Aethiopians, Phenicians &c. Vol. I. Second Edition. By Jacob Bryant. London: 1775. 4.

i. c.

Novum Systema, seu, Explicatio veteris Mythologiae, qua ex fabularum involucris Veritas eruitur, & ad nativam simplicitatem fidemque revocatur, praeterea Historia traditur Babyloniorum, Chaldaeorum, Aegyptiorum, Cananaeorum, Helladicorum, Jonum, Lelegum, Dorum, Pelasgorum, Scytharum, Indoscytharum, Aethiopum, Phoenicum. Per universum opus exponuntur, cum praecipuae res, quae a diluvio usque ad hominum dispersionem

*evenerunt, tum eorum migrationes, coloniae-
que in varias orbis partes deductae. (3 voll.)*

*4. maj. auctore Jacobo Bryant. — Londini,
Vol. I. Editio Secunda 1775.*

Episcurus cum novam philosophiae sectam conde-
ret, duobus maxime usus est artificiis: altero, ut ipse
se profiteretur sapientem, & antiquos philosophos,
ne Democrito quidem, a quo plurimum profecerat,
excepto, insaniisse diceret; altero, ut ab eodem
Democrito excogitatas atomos sumeret, seu corpus-
cula minutissima & individua, sed concreta tamen &
variis figuris, hamata, uncinata, ~~fingeret~~ *fingeretque* ea ab
aeterno ad rectos angulos mota fuisse, donec forte
& casu ab hoc motu deflecterent, coirent, cohae-
rerent ita ut animalia, plantae, & omnia procrea-
rentur. Cujus opinionis inanitas etiamsi nemini non
sponte in oculos incurrat, tamen eadem ratio,
cum ad alias doctrinas adhibetur, non ita facile at-
tenditur atque animadvertitur. Ac nuper adeo hu-
jus rei documentum habuimus hunc Bryantii librum,
ab hominibus doctis haud paucis laudatum proba-
tumque: quamquam eo consilio scriptus esse videat-
ur, ut Epicurea temeritas, dudum ex philosophi-
cis studiis explosa, in antiquae historiae & gram-
maticae rationem induceretur. Nam & Bryantius
passim veterum in his rebus ignorantiam exagitat,
suam

suam scientiam jactat: & vel ab aliis sumsit, vel ipse finxit ingentem vim atomorum seu elementorum primævæ linguae, ex iisque, versando commiscendoque, vetustissimarum gentium historiam construxit,

*Atque omne immensum peragravit mente animoque;
Unde refert nobis victor, quid possit oriri,
Quid nequeat, finita potestas denique quoique
Quanam sit ratione, atque alte terminus haerens.*

Sed nos consilium auctoris, quod ipse satis copiose in praefatione exposuit, summatim referamus.

„ *Propositum, inquit, nobis est, infantiam atque incunabula gentium, cum ex Graecis scriptoribus, tum libris Moysis, prodere. Nam quod vulgo historiarum scriptores gentium origines a Phoenicibus aut Aegyptiis repetunt, in eo haud mediocriter falluntur. Alia longe est gens, quæ tot tantasque colonias in omnes terrarum oras deduxit, posterum nimirum Chusi, dicti Cuthitæ seu Cuseani. Hi cum, disperso humano genere, propriam sibi occupassent regionem, tandem ipsi per totum terrarum orbem dispersi sunt. Primi divinam veritatem deseruerunt, & humanarum rerum scientiam coluerunt; in quæ quidem mire excelluerunt, & artes, quocunque venirent, utiles induxerunt; unde factum est, ut a posteris plus quam humano cultu celebrarentur, vocarenturque Daemones, Heroes, Heliadae, Macarii.*

rii. Socios habuerunt expeditionum suarum cognatos populos, ab eodem avo Hamo oriundos, Mezraimos, Caphtorimos, & Cananaeos. Itaque cum totus hic populus communem avum divino honore coleret, Solemque & *Ammonem* vocaret, factum est, ut communi nomine *Ammoneni* nominarentur. In horum monumenta, quae quidem diligenter literis consecrare solebant, non pauca incidit Sanchoniathon, ut est apud Eusebium Praep. Ev. I, 9. — Sed cum universa Gentilium historia derivanda sit vel ex Graecis scriptoribus, vel Latinis, qui ipsi ex Graecis hauserunt; accurate exponemus de Graecis, cum Helladicis, tum Ionibus, Doribus, Lelegibus, ac Pelasgis. Ex Graecorum monumentis novarum rerum scientiam expromemus, de qua ipsi, qui eam literis mandarunt, Graeci haudquaquam cogitarunt: quod quidem huius gentis scriptoribus plerumque contigit, ut rerum, quas memoriae proderent, veram vim & rationem non intelligerent. Exponetur de Phoenicibus, Scythis, Aethiopibus, Indis, Indoscythis, Cimmeriis, Hyperboreis, Amazonibus, Colchen-sibus, Cyclopibus, Laestrygonibus, Lamiis, Sire-nibus; quarum gentium res, spissis antiquitatis tenebris abditae, aut omnino non tactae sunt, aut leviter & temere tractatae a scriptoribus. Antiquissima Graecorum historia oblita est fabulis, quas nos nec curabimus, nec ulla fide dignabimur: veluti Inachi memoria, Aegialei Sicyonii, eorumque postero-rum;

SYSTEMA NOVUM MYTHOL. VOL. I. 57

rum; expeditiones Osiridis, Sesostris, Bacchi, Cadmi, literarum apud Graecos auctoris, Nini, Semiramidis, Saturni, Pelopis, Atlantis, Dardani, Minois, Zoroastris, Phryxi, Jafonis & Argonautarum. — Tum fontes apperientur, a quibus Graeci hauserunt. Dicitur de Titanibus eorumque bello, de Cuthitis, ac Babyloniis antiquis. His adjungetur Graecorum narratio de diluvio, migratione humani generis ex campis Sinnearensibus, & dispersione ad Babelen. Finis imponetur universae tractationi descriptione veteris Aegypti, qua multis maximi momenti rebus certa fides adjungetur. Per totum vero opus multa eaque eximia adferentur documenta, ex quibus appareat summa fide diligentiaque in prodendis rebus versatum esse Moysen. Ceterum gentes, quae diluvii memoriam conservarunt, non ultra illud tempus rerum suarum originem repetere possunt; quamvis antediluvianae doctrinae parva quaedam & obscura vestigia in caerimoniis earum ac mysteriis appareant; de quibus accurate exponetur. Chaldaeorum Aegyptiorumque chronologiam, quae supra nostram mundi epocham ascendit, falsam fictamque esse evincemus; quae quidem facile cum Moyfaica historia in concordiam redigitur. --- Quod ut efficere possimus, necesse est, ut tradantur gentis Helladicae & Ammoneae mores, ritus, origo. Varii multique Graecorum errores notabuntur in pervertendis antiquis nominibus ac verbis, ac certissimis

mis argumentis fontes demonstrabantur, ex quibus hi errores fluxerunt. Nam cum Ammonei colonias in disjunctissimas terrarum oras deducerent, ubique suos mores, ritus, religiones induxerunt; unde necesse fuit, in omnibus eorum posteris, quamvis locis remotissimis, similitudinem remanere. Quare primam hujus gentis linguam indagabimus, ex eaque, certissima etymologiae ratione, in gentium antiquissimam historiam lucem inferemus. Viam similem ingressus est Bochartus, vir eruditissimus; qui, cum gentes ex Phoenicia oriundas esse statueret, multa hominum, Deorum, urbium, rerumque nomina ex Hebraica, cujus dialectum Phoeniciensem arbitratus est, lingua repetiit. Sed quamquam nec ingenium nec doctrina ei deesset, tamen conjectura eam fefellit; neque enim sola Phoenicia tot coloniis, sufficere potuit; neque, ut nos, Bochartus illud egit, ut notationibus suis etymologicis aliunde fidem conciliaret, easque ad mores, leges, cultum, & totum statum gentis, de qua ageret, accommodaret. Caruit igitur ejus etymologia hac probabilitate (*the collateral evidence*) ex rebus ipsis ducta. — Itaque consilium nostrum illud fuit, ut antiquissimae historiae novam formam indueremus, eique fundamenta subjiceremus certiora. Nata est enim Graecorum Mythologia ex antiquis monumentis multis, quae cum hieroglyphicis literis ad posteritatem commendarentur, & paulatim in allegorias abirent, & a

poe-

SYSTEMA NOVUM MYTHOL. VOL. I. 39

poetis audacissima interpretatione vexarentur, confluit rudis indigestaque moles, cui nullius adhuc artificis ingenium certam formam adjungere potuit. Quod quidem opus a nobis effectum iri speramus."

Hujus tam laetae tamque magnificae spei, quam nobis fecit Bryantius, si vel minimam partem absolvisset, fatendum esset tantum eum de historiae veritate meritum esse, quantum vix omnes ii, qui umquam apud antiquos & hodiernos in ea memoriae prodenda operam posuerunt suam. Nunc illud fateri debemus, multa nos in hoc libro invenisse nova & inaudita, certa vel probabilia pauca. Quamquam habet auctor ingenium sollers & versatile ad opiniones suas tuendas, eruditionem vagam & variam, sed non accuratae linguarum scientiae superstructam. Sed nos videamus qua ratione, illud quod professus est, effecerit.

Prima parte hujus voluminis a p. 1. usque ad 27. exponitur de elementis, seu simplicibus verbis, & inde derivatis nominibus, linguae primitivae Ammoneorum. Non illud nunc ab auctore exigatur, quatenam sit illa argumentorum vis, qua nobis hanc gentem tam illustrem fuisse evincat. Regionem gentemque Ammoniam Libyae novimus; eam vero in Asiam induxit, & ad tantam dignitatem evehit, nemo ante Bryantium. Sed fuerit sane: videamus elementa ejus linguae (*the Radicals*).

„ Haec, inquit, maxime reperiuntur in Babylonia
&

& Aegypto: nam ex his regionibus gens quaquaversum in Indiam & fretum Gaditanum se profudit, urbes templaque constituit, in promontoriis turres, quibus iter navigationis significaretur, extruxit. Numen unum praecipue colebat Solis: quamquam ejus nomina & honorem etiam praecipuis, ex majoribus suis, viris tribuit, quos *Baalim* vocavit; unde mixtus ortus est cultus. Unus ex his *Baalim* fuit Chus, qui a filiis suis in Deorum numerum relatus est. Itaque reperiemus nomina, quae ista gens tribuit vel Diis suis vel urbibus, tamquam basi superstructa nominibus primitivis, vel propriis, v. c. *Ham, Cham, Chus*, vel significantibus horum hominum aliquam dignitatem, v. c. *Thot, Men, Menes, Ab, Et, Aur, Ait, Ees* vel *Ish, On, Bel, Cohen, Keren, Ad, Adon, Oh, Oph, Apha, Uch, Melech, Anac, Sar, Sama, Samaim*. Nomina communia urbium sunt *Kir, Caer, Kiriath, Carta, Air, Col, Cala, Beth, Ai, Ain, Caph, Cephas*. Huc accedunt particulae *Al & Pi*, usitatae in vetustissima Aegyptiorum lingua".

Hanc tam largam atque amplam materiam postea quam sibi congesserat artifex, nil fuit, quin ex ea fabricari posset, componendo, transponendo, inferendo, commutando; & ita quidem, ut ex rerum ipsarum scientia & historia etymologicis suis notationibus indubitata fidem adstruere conaretur. Primum tractatur nomen *Cham* vel *Ham*.

SYSTEMA NOVUM MYTHOL. VOL. I. 62

Variis locis, inquit, & temporibus varie effundebatur hoc nomen, *Cham*, *Chom*, *Chamus*. Urbes inde nominatae sunt *Cham-Ar*, *Cham-Ur*, *Chemens*, *Camars*, *Camarina*. Aegyptii inde componebant *Am-On*, *Ἀμμων*; unde Graeci *Amanus* & *Omanus*, quod nomen a Strabone memoratur (I. p. 779. & XV. p. 1066.) Habet vero etiam *caloris* vim hoc nomen, unde *Καῦμα*, *Camius*, *Camera*. Solis etiam numen eo insignitur apud Syros & Persas; unde ejus sacerdotes vocantur *Chamin*, *Chaminim*, & *Chamerim*. Conjectum cum aliis vocibus saepe invenitur significare personas & urbes, v. c. *Cham-El*, *Cham-Ees*, *Cam-Ais*. Inde *Camillus*, *Camilla*, *Camella* sacra, *Comates*, *Camifum*, *Camirus*, *Chemmis*, *Camifene*, *Chamath*, *Chamane*, *Choma*, *Chom*, *Cuma*, *Camae*, *Camelis*, *Cambalidus*, *Comopolis*, *Chamma*, nomen sacerdotis Diarae (ap. Plutarch. T. II. p. 768.). Orus ab Aegyptiis *Καῖμυ* dictus, (ib. p. 378.), & *Ammus*, Graecorum *Zeus* (ib. 354.)”

Adferamus aliud disputationis exemplum, de Nimrodo. „Nimrodus, inquit, Chusi filius, miro venandi studio flagavit. Ejus ingenium & mores Graeci sub Alori, primi Assyriorum regis, sed magis tamen Orionis, nomine celebrarunt. Quamquam vulgo etiam suo nomine eum *Νεβρωδ* vocarunt, (Chron. Pasch. p. 36.), Inde varii loci appellati; v. c. *Nebrisfa*, urbs Hispaniae Baeticae, de qua Plin-

nus

nus N. H. III, i. *Inter aestuaria Baetis, oppidum Nebrissa, cognomine Veneria: sed potius legendum videtur Venaria.* Nil enim huic urbi cum Venere; Nimrodus & Bacchus ibi colebantur. Insula ejusque religio memorantur a Silio Italico III, 393. *Ac Nebrissa Dionusaeis conscia thyrsis, Quam Bathyri co- luere leves, redimitaque sacra Nebrido.* Est enim ab eadem origine *Nebris*, vestimentum sacerdotum Bacchi. Inde etiam *Nebrodes*, Siciliae mons, feris frequens; *Nebridarum* gens Athenis & in Co Insula, qui fuisse videntur posteri sacerdotum Nimrodi. Ceterum vocabatur etiam *Belus*, non singularis personae, sed dignitatis nomine. Neque a veri similitudine abhorret, eum a Siculis sub nomine *Elori*, *Pelori* & *Orionis* cultum fuisse."

Pertractatis eadem ratione nominibus hominum & Deorum, ad urbium locorumque appellationes accedit p. 92." *Air*, inquit, est urbs, enunciatum quoque *Ar* & *Ara*. Inde varia nomina sunt orta: *Arachosia*, *Arachotus*, *Aracynthus*, *Arambis*, *Aramatha*, contracte ex *Ar-Ham-Aish*, *Archile*, *Arzilla*, *Arthodon*. -- *Kir*, *Caer*, *Kiriath*: hoc nomine multi in V. T. memorantur loci. Enunciabatur etiam *Cartha* & *Cirtba*. Unde *Melicartus*, Phoenicum & Cretensium Hercules, proprie est *Meleeh-Carta*, *nomen loci*. *Tigranocerta* erat urbs a Tigiane condita. *Καρχινδα*, *Carthago*, a *Car* & *Chadon*, qui idem est ac *Adon*; & *Carthada*, a *Cartha* & *Ada*, quae

SYSTEMA NOVUM MYTHOL. VOL. I. 63

quae Juno erat Carthaginiensium. Apud multas antiquas gentes *Caer* significabat urbem, ut ex locorum nominibus conjicere licet; velut *Carteja*, *Carnaim*, *Caronium*, *Caroura*, *Carambus*. Et ad simillimam rationem apud Britannos erant nomina, *Caerliste*, *Caerdiff*, *Caerphilli*, *Caernarvon*, & *Caernriah* ---. Cypri urbs *Κερυνία* proprie vocabatur *Kir-On*, *Urbs Solis*; unde *Coronus* & *Cronus Deus*. *Artemis* est *Urbs Temisi* seu *Tamuzi Aegyptiorum*. Sequuntur aliae voces, *Col*, *Cab*, *Comah*, *Gib*, *Har*, *Caph*, *Cap*, *Gau*, *Cau*, *Ca*, *Co*, *Beth*, & particula *Pi*: ex quibus mutando, componendo, transponendo, mira nominum copia efficitur. Breviter ea referamus, quae de voce *Gau* disputat.

„*Gau*, ait, significat urbem, ut *Plutarchus* testatur, (vit *Alex.* p. 683.) cum de *Gaugamela* exponit, obscuro vico, ad quem *Darius* ab *Alexandro* victus est, quamquam vulgo hujus victoriae nomen ab *Arbela*, proxima urbe, quamquam sexcentorum stadiorum intervallo distante, petitur. *Plutarchus* igitur *Gaugamelam* significare ait domum *Camelorum*; nec multum ab eo dissentit *Strabo*, qui ipse quoque regiones *Camelos* ibi ali solitos & vico inde nomen venisse, prodit. Ego vero ita statuo, *Arbelam* & *Gaugamelam* unum eundemque fuisse locum, & *Graecos*, ignaros linguae *Perficae*, nomen & male interpretatos esse, & falsae interpretationi fabulosis narrationibus fidem conciliare studuisse. Ita enim se res habet. *Gau* vel

vel *Cau* est *domus*, *templum*, *cavea*. *Gaugamela* igitur, seu *Arbela*, erat templum; nam Ammonei templa ad cavernas exstruere solebant; hoc templum vocabatur *Cau-Cam-El*, i. e. *templum Dei Cami*. Sed *Arbel* est *locus sacer Beli*. Habent igitur *Gaugamela* & *Arbela* eandem significationem, & sub variis nominibus ad eundem Deum referuntur. Numen Dei *Cham-El* ex Chaldaea in Aegyptum, & inde in Hetruriam illatum est, ubi Mercurii honoribus cultum & *Camillus* vocatum est. *Cochone* urbs, ad quam pyramides exstructas fuisse prodit Syncellus, est *Cauchone*, i. e. *domus Herculis*; hunc enim Aegyptiū *Kōva* vocabant; ut est apud Etymol. M. Voc. Ἡρακλῆς. *Chaops*, a quo, teste Herodoto, magna pyramis exstructa erat, est *Cha-Ops*, οἶκος Πυθῶνος, Dei, qui sub forma serpentis colebatur. *Gozen* seu *Gozan* regio, est *domus Solis*, a *Gau*, & *Zan*, Sol. Templum Dodonaeum antiquitus vocabatur *Cha-On*, *domus Solis*; ut conjicere licet ex *Chaonia*, nomine regionis, in qua hoc templum situm erat. *Chaon*, Mons Arcadiae, locus Mediae ac Syriae: *Chaonitis* Mesopotamiae: *Caballis*, urbs Solymorum, *Ca-Bal*, *urbs Dei Baali*: *Caballion*, urbs Galliae Narbonensis, cuius regio circumjacens dicebatur *Chauara*, i. e. *Cha-Ur*, *templum lucis*, exstructum ab Ammoneis, qui hanc regionem occuparunt. *Canoubis* Aegypti est *Ca-Noubis*: *Cabasa*, *templum Deae Besa*: *Cuamon* (Judith 7, 3.) est *Ca-Amon*, *domus Amonis*; inde Graeci

ti fecerunt nomen viri Κῶαμος. Est hic omnino frequens Graecorum error, ut Diis locorum nomina tribuant: veluti *Artemis* est urbs *Tamus*: *Cronus*, *Cir-On*; urbs *Solis*: *Cheops*, *Castor*, *Caystrius*, *Cybele*, *Cubebe*, ex simili sunt compositione: & *Cerberus* ex *Cir-Abor*. — *Cocytus*, sine dubio, *templum* erat *Cuthi* in Aegypto; ab eo nominabatur fossa ex Nilo ducta, quae, cum putida esset & prope sepulturae locum, vocabatur *Charoniana* fossa, seu *Acheron*. Idem nomen erat fluvii in Epiro, quod ei Aegyptii coloni indidisse videntur. *Jano Covella* (ap. *Varron. L. L. V. p. 49.*) dicta erat a *Cou-El*, *domus Dei*; & inde *Coelum*. *Κοιλῆ*, cognomen, quod Graeci multis urbibus dabant, non est *cava*, sed *coelestis*, a *Co-El*. Unde & *Coele Syria* est *sacra* seu *coelestis Syria*. Dorica forma est *Coil* seu *Coel*, ut est apud *Ausonius*, non ex compendio orta, sed integra & simplex. *Dores* enim, *Ammoneae gens*, proprie dicti *Adores*, cum in aliis rebus, tum in verborum enunciatione, antiquitatis erant tenacissimi: contra reliqui Graeci verborum origines adjiciendis terminationibus obscurabant. Et, auctore *Herodoto VI, 54*, *Dorum* majores Aegyptii fuisse videntur. *Hymni* in *Prytaneo* cantari soliti, *Dorici* erant. Et omnino retinuit haec dialectus vim antiquae *Ammoneae* vocis; hinc spelunca, in quam supplicio affectorum cadavera projiciebantur, vocabatur

Καιάδας, ex Καί, *caverna*, & Αδας seu Ἄδης: & Καστροί, *terrae hiatus*. Cacus est a Ca & Chus, *cavea Chusi*; ibi enim Chus & ignis colebatur: cujus moris levia vestigia reperisse videtur Virgilius, Aen. VIII, 198. Ex Cacus invertendo fit Cuscha Aethiopum. Κάσι, teste Strabone, tales caveae vocabantur. Hinc est ὀρέσχωρος: & Κητώσσα, epitheton Lacedaemonis apud Homerum; cujus vim Graeci non ceperunt: Καίτη, urbs prope Cumas, antiquitus vocabatur Αἰήτη (teste Diodoro Sic. V. p. 366.): nomen factum videtur ex Αἰ, *terra*, & Ετε seu Αἰα, *numen*, cui haec urbs sacra erat. Idem erat nomen & Colchidis, cujus rex inde nominabatur Αἰέτης, & Aegypti, quae a Graecis quoque Αἴγυς vocabatur. Itaque ex Καί & Αἴα factum est Cajeta. Ἀγχών, fons Boeotiae, est Αἰ & Chos, *fontis apertura*. Ex eadem origine est Χοῖνις, 1 Cor. XV, 47, quod Hesychius reddit πηλινός, & Γαν, Γου, quod apud Celtas & Germanos pagum notat, v. c. *Brigann*, *Turgow*, *Hemegow* cet."

Auctor explicitis ad eandem rationem multis aliis locorum nominibus, pag. 129. disputationem de Etymologia subjicit. In hac illud agit, ut Graecorum in hoc genere ignorantiam multis, praecipue ex Platonis Cratylo, exemplis ostendat, & certiorē scientiam ex reliquis Ammonaeae linguae hauriendam esse ostendat, & leges etiam praescribat, quo-

quomodo in notationibus versandum sit. Atque hoc loco, nos quidem dubii haesimus, utrum magis laborem operosum admiraremur, an audaciam, Bryantii. Nam & operosi est hominis, verborum derivationes ad certam legum rationem adstringere, si tam impune & temere turbare ei liceat, ut quidlibet ex quolibet faciat: & audacis est, ne quid gravius dicamus, sine linguarum accurata scientia tantum opus suscipere. Primum ex Orientalibus linguis, Hebraeam mediocriter callet, Arabicae & reliquarum prorsus est rudis, quod & ipse ingenue fatetur, & res ipsa loquitur. Graeca Latinaque multa legit: sed harum linguarum indolem prorsus ignorat. Deinde quod saepius jactat Eustathii dictum, εἰ βάρβαρον τὸ ὄνομα, οὐ γὰρ ζητεῖν Ἑλληνικὴν ἐτυμολογίαν αὐτοῦ, illud reciprocari non sensisse videtur, ut Graecae vocis originem in Barbaria ne quaeramus. Denique quod passim Graecos reprehendit, *eos in verborum derivationibus, non veritatem, sed aurium sensum ac sonum secutos esse*, id, si quid aliud, in ipsum Bryantium recidit. Et in Graecis quidem & Latinis non modo originum analogiam, quae a Scaligero, Casaubono, & Salmasio instituta, ab Hemsterhusio exculta est, penitus ignoravit; sed vel pervulgatissima grammaticorum praecepta aut nescivisse aut neglexisse videtur. Veluti p. 3. Καῦμα a voce Cham repetendo, non de verbo καίω, καύω, cogitavit, neque de terminatione frequentissima μα. Itaque mire infen-

fus est Graecorum terminationibus, quae eum saepius male habuerunt. Ex eodem genere est quod p. 9. Νεβρώδης a *Nimrod* derivat; nam ὠδης non propria est pars, sed adscita per terminationem, a νεβρός, *hinnulus*. P. 13. si maxime verum esset Ἥλιος ab *El* oriri; tamen falsum esset, illud fieri ex *El*, & *On*, *Sol*: sed noluit nimirum *ios* esse solemnem terminationem. Quid quod p. 20. ubi *Aeetes*, Colchici regis nomen, ab *Ait*, quod, ut ipse ait, ignis est, repetitur, aure & sono deceptus in versu Orphico (Argon. 1323.) Ἥθεα Κόλχων ab eadem origine dici statuit; cum Ἥθεα centies apud scriptores *consuetas sedes, domicilium*, denotent? Cum ubique in Bryantio temeritatis novitatem miraremur, excogitare tamen non potuimus, quis eum stupor tenuerit, cum haec scriberet: nos quidem, cum legere-mus, oculis nostris vix fidem habuimus. Ex eodem tamen errore est quod hic de Ἡθεῖος dicitur, & quod p. 23. ab *Aith* & *Herm*, *Hermathenae* ducuntur. P. 31. Ἄσυλον, quod ab α privativo & σῦλος fit, Bryantius facit ex *Es* & *El*. P. 62. Ἀφήτωρ Apollo falso fit ex *Apha*, ignis, & *Tor*, turris; cum secundum certissimas linguae rationes ab ἀφίημι oriatur. P. 65. σεμνός, quod fit a σέβω, dicitur esse vitio contracta vox ex *Sema* & *On*, *Solis oculus*. Sed in hoc genere quavis pagina peccatur: p. 78. Jupiter Μελίχιος est a *Melech*, rex. P. 87. adverbium ὅχα nes-

SYSTEMA NOVUM MYTHOL. VOL. I. 69

nescivit solemni terminatione α, ab ἔχ^hος *firmus*, derivativo verbi ἔχ^o, fieri; itaque ex Babylonia arcessit vocem Υχ, *Och, Ach*, quam *honorem* significare dicit. P. 120. Παίδων sepulchrum, (ap. Plutarch. Q. Graec. p. 296) cujus origo ibi quaeritur, ex Πι-Adon fit. Et p. 123. Phaethon efficitur ex Πι-Ath-On, ignoratione verbi φαίδω, *luceo*, quod est a φάω. P. 126. cum *puer* repetitur ab Aegyptiaco praefixo Πι & Ur, *lux*; ignoravit Laconicum παῖς & παῖρ pro παῖς, quamquam alibi Doricam dialectum celebrat Bryantius. P. 189. *Feronia* a Pur, f, *Fer*, & On, *ignis Dei Solis*; & *Ferentum* ex *Fer* & En, *pons Solis*: p. 200. *Pisamus*, *ager*, convertendo fit, ex *Phanes*, *ignis fons*, neque, ut valgo, ex *Pisa* & Latina terminatione *nus* derivantur; ut *Cumanus* non ex *Cuma*, sed *Chum-Aen-Es*, *fons ignis Chumi* seu *Chami*. Erant enim, ut ait, ibi *calidi fontes*. Itane omnibus locis, quorum nomina in *ani* desinebant, erant *fontes ignis*, vel *calidi fontes*? Et Latini quidem, quot habent nomina gentilia, quae desinunt in *anus*, tot beabuntur calidis fontibus: Graecos vero & Barbaros eadem calamitas & terminatione *anus* & calidis fontibus privabit? Nullum exitum inveniret nostra censura, si omnes in hoc genere errores notaremus. Quare tantum saltem speciminum adtulimus, quantum satis videretur ad cavendum incautis & cognoscendam Bryantii rationem & ingenium.

nium. Nunc reliquorum capitum argumenta breviter enumeremus. Disputationem de Etymologia sequitur alia *de scriptoribus Helladicis & aliis Graecis*; illos vocat Helladicos, qui in ipsa Graecia, hos Graecos, qui extra Graeciam vixerunt. Illos exterarum rerum ignaros, hos magis peritos earum fuisse ait, Quamquam perperam eandem fidem ac laudem tribuit Christianis ac exteris; nam Christianorum plerique non aliunde rerum Orientalium cognitionem hauserant, quam ex libris veteris Testamenti. *De origine Helladicorum*, in qua multos scriptorum locos colligit, quibus Graecorum origo ab Aegyptiis repetitur. *De antiqua religione, & ratione etymologica, quae inde oritur. De cultu religioso speluncarum & ignis. De Omphi, & numinis cultu in exelsis locis. De Pator & Patra*: ab Aegyptiaca voce (Gen. XLI: 8, 13.) deducitur *Pater*, *Patera* sacrificialis, *Petra*, cet. *Disputatio de Diis Graecorum*: qua demonstratur, eos omnes ex uno principio, numinis numinum, s. Solis, ductos esse. *De Phoenicibus*: ita, ait, vocatur orae maritimae Syriae ea pars, in qua Tyrus & Sidon jacebant; horum incolae in V. T. saepius cum regibus comparantur, & arbor *φῶινξ* habet regium honorem: quae vis etiam in origine nominis inest, quod factum est ex *Pi*, praefixo Aegyptiaco, & *Anac*, rex. *De voce Cahen*, seu *כח* *Hebraeorum*: a qua voce Aegyptiaca cum Graecum *Κύων* ortum sit, deceptos Graecos, dicit, mira de *Canibus* somniasse. *De Chuso*, qui etiam

SYSTEMA NOVUM MYTHOL. VOL. I 75

asiam *Κρυός* & *Κρυόνας* dictus est. De Canaan, *f. Krās*, unde *Kéuros*. *Disf. of Temple Science*: qua, de antiquissimarum gentium geographica scientia, exponitur. De *Tar*, *Tot*, *Tarit*. De *Tit* & *Tith*. De *Taph*, *Taph*, *Taphes*. De *Ob*, *Ub*, *Pytho*, & serpentium cultu. De Cyclopibus.

Est omnino in his disputationibus multum eruditionis, quam ut lectoribus nostris referamus, descriptionis hujus consilium non paritur. Cumque generatim ratio earum ex iis, quae attulimus, speciminibus jam cognoscatur, contenti sumus unius disputationis de *Omph*i descriptione. „Constans, ait, Orientalium fuit opinio, Diis cultum habendum esse in montibus, cum iisque ibi propiore arctioreque communione mortales frui. Haec cum Diis communio vocabatur *Omph*i. Vocem esse Aegyptiacam, & significare *Ἐνεργίτης*, ex Hermaeo refert Plutarchus, de *Is. & Osir.* p. 368. Quamquam quare *Ἐνεργίτης* vertatur, rationem nullam video. Nos verissime verbum interpretamur *oraculum Hami*, ex *Om* s. *Ham*, & *Phi*, *os*, (conf. p. 89). Unde montes, in quibus oracula reddi credebatur, vocabantur *Har-Al-Ompi*: & ex *Al-Ompi* Graeci fecerunt *Olympus*, quod nomen fuit multorum montium & locorum. Sed convertendo etiam, pro *Al-Omp*, dixerunt *Omph-El*; unde Graeci fecerunt *ὀμφαλός*, & oraculum Delphicum in *ὀμφάλῳ* terrae situm esse jactarunt. Perperam: multi enim alii loci *ὀμφαλός* diceban-

tur, qui aut suae regionis, aut terrarum orbis, medium esse non potuerunt. Adjectione particulae *Phi*, varia orta sunt nomina; ex *Am*, *Amphi*: ex *Or*, *Orphi*, *Orpheus*: ex *Al*, *Alphi*, *Alpheus*. Ridiculo errore lapsi sunt Callimachus & Diodorus, qui *Omphalum* dictum esse tradunt a Jovis umbilico, qui ibi sepultus esset. Sed fuit hoc sapientissimorum quorumque ex Graecis fatum, ut gentis linguaeque suae origines ignorarent. *Elorus*, ejusdem insulae urbs, est sine dubio *El-Ur*, *Deus lucis*. Curtius (IV, 7.) Jovis Ammonis imaginem umbilici figuram habere prodit: *Umbilico maxime similis est habitus, smaragdo & gemmis coagmentatus. Hunc, cum responsum petitur, navigio aurato gestant sacerdotes, multis argenteis pateris ab utroque navigii latere pendentibus*. Error ex errore ortus: Curtius sequebatur Graecum scriptorem, qui, cum veram vim verborum Aegyptiacorum *Omphel* & *Pater* non intelligeret, umbilicum nobis cum pateris auro argentoque ornatum effecit. Et quamvis ridiculus sit error, mire tamen torfit Schottum & Hydium (Relig. Pers. pag. 257). Res ita se habet. *Omphel* est oraculum divinum, *Pater* est sacerdos: solebant enim sacris diebus numen aliquod navigio gestare sacerdotes in memoriam diluvii; ad quem ritum referenda sunt antiqua signa, quae in Aegypto descripsit Pocockius, & prodidit in Descript. Aegypt. Tab. 4, 13, 42. Ceterum vis verbi *Amphi* in multis Grae-

SYSTEMA NOVUM MYTHOL. VOL. I. 75

Graecis nominibus apparet, *Amphimachus*, *Amphioxus*, *Amphilocheus*: a divinatione cogniti sunt. *Amphycides* gentile nomen: est duorum vocum, *Idamnis* & *Mopsi*: *Amphissyon*, Delphicus sacer magister: *Amphira*, Minerva, ap. Lycophronem: *Amphissa*, *Amphrysus*, *Amphimachus*, *Amphiclea*, quibus locis nomen & celebritas ab utaculis, quae in iis vigerunt, venit. Praepositio *ἀμφι* nativam & Ammoneam vim apud Graecos profus amisit: quam ejus vestigia exstant in hymnis lyricorum, Pindari, Terpandri, & aliorum, (vid. Schol. Aristoph. N. 595.) quorum initio poni fere solebat *ἀμφι*. Et mihi quidem videtur Terpander exordium ita ex antiquo Ammoneo hymno expressisse, ut multa verba retineret; ex quibus verbis quoque est *ἀμφι*. Facti erant isti hymni in honorem Hami, seu Solis, ab Homeridis & Jamidis, a cujus nominibus *Ad*, *Athyra*, & *Am*, vox *διδύραμβος* facta est. De Jamo & Jamidis videndus Schol. Pindar. Ol. VI. *Jamus* idem fuisse videtur ac *Ham* vel *Chus*; unde Graeci *Bacchum* fecerunt. Hinc *Jambus*, Bacchi versus, & *Tithrambo*, Bacchi nomen Aegyptiacum, (v. Epiphan. Haeres. p. 1093). Ex *Pi* & *Omph* fit *Pomphi*; unde Graeci fecerunt *πομπή*, Dei jussum, divinum consilium. Hinc multae urbes *Pompejæ*: quarum complures, cum ante Pompeji Magni aetatem fuerint, necesse est ab Aegyptiaco *Pomphi* no-

men accepisse. Neque dubitem, quin columnae ad maris oram collocatae, ab origine eadem Πομπαια dictae sint. Tales erant Columnae Herculis ad fretum Gaditanum, non duae, sed complures; sed una Hispaniensis erat *Onoba*, ex *On-Ob*, *Sol Pytho*, altera in Mauretiana, *Abyla*, ex *Ab-El*, *Pater Deus*. His locis nautae numen placare solebant, quod ad prosperam navigationem magnam vim habere putabatur. Hoc numen in Inscriptione Spon. & Wheeler. p. 209. vocatur Οὐρανός Ζεὺς, ab ὤν *lux*; unde ὄρμος, *locus tutus navibus*. Ad Bosphorum Thracicum multae ex hoc genere erant arae & columnae, quae dicebantur Κολώναι, a *Col* & *On*. Ἀμπιλος, puer Baccho dilectus, ipse Bacchus etiam dicebatur, ab eodem *Omphel*: quam notationem veram esse, inde colligitur, quod multi loci Ἀμπιλοι dicti sunt, in quibus nullae vites crescere potuerunt. Fontes multi, praesertim, qui sacri haberentur, vocabantur Νύμφαι, ab *Ain*, *fons*, & *Omphel*: sic Ναϊάδες, ab *Ain* & *Aedes*, *fons Solis*. Ceterum haec in nominibus Deorum locorumque similitudo inde orta est, quod pleraeque & fere omnes coloniae oraculorum jussu deductae, antiquos ritus moresque conservarunt: cet”.

In hac disputatione, si pauca excipiamus, reliqua, quae de rebus ac verbis dicuntur, temeraria & falsa sunt. Explicatio tabularum Pocockianarum
in-

SYSTEMA NOVUM MYTHOL. VOL. I. 75

ingeniosa est: neque abhorret a verisimilitudine Curtii reprehensio: quamquam non cogitavit Bryantius, Graecum, si maxime in Aegyptiacis vocibus *Omphel* & *Pater* deceptus fuisset, & ex *Omphel* ὀμφαλὸς fecisset, tamen ex *Pater* nullo pacto facere potuisse Πάτερ; cum vox, illa notione apud Graecos non fuerit audita. Cum vero vocis Ἀμφὶ causa, Ammoneum hymnum fingit, eumque a Terpandro vertendum curat, nescimus utrum jocetur an serio agat. Deinde tota ratio etymologica inanis est. Non est hic locus, quo de certioribus originibus Graecae linguae, quae ex analogia repetuntur, disputemus. Illud saltem ostendemus, Bryantium in etymologica ratione unice fere somnum & aures sequi, verborumque in ipsa Graecia oriundorum originem a Barbaris repetere, & interiorem accuratamque indolem linguae prorsus ignorare. Ὀμφῆ, proprie *visio, dictum*, fit ab ὄπω, ὄπῳ, *video, dico*; ut similia nomina a similibus verbis: Ῥαμφῆ, *gladius*, a ῥόπῳ, unde etiam ῥόπῆρον & ῥόπαλον. Ῥιμφῆ, *jaculus, jaculum*, unde adverbium ῥίμφα, *velociter*, a ῥίπῳ, *jacio*. Ῥαμφῆ & ῥάμφος *rostrum*, a ράπῳ, *figo*. Νύμφη, *mulier, vel, virgo obvelata*, ab antiquo νύπῳ, νύβω; unde Latinum *nubo*. *Lympha* est Λίμφα, a λυφὸς, *versatilis, fallax*, a λίσω, λείβω, λείπω, unde λυμῆ & λίμη, & Latinerum *libo, liqueo, hincuo*. Ἀμφω, *qualis* adjectivi ἀμφὸς, *junctus*, ab ἀπῳ, *necto*, unde

de adverbium ἀμφί. Στεμφής, unde ἀστεμφής fixus, immotus, a στέω, στέπω, stipo, condenso. Σομφής, inanis, ventosus, a σόβω, σοβέω, ventum excito. Ὀμφαλός terminatione sola & fit ab ὀμφή, & differt ab ὀφθαλμός. Atqui, ut propter similitudinem oculi, aliae res ὀφθαλμοὶ vocatae sunt multae, sic ὀμφαλός translatum est ad alias res, veluti umbilicum ventri, centrum clypei, arborum surculos, palmites; unde ὀμφαξ, immatura uva, bacca. Ita γαμφηλός, curvus, a γάπλω, γάμπλω flecto: τέμφυλος, a τέπιω. Neque ἀμπελος ab alia origine est, quam ab ἀπίω, νεκτο, notatque nexilis, implicitus; neque aliunde frequentius poetae viti epithetum petierunt, quam a serpendo & implicando. Sic ἀκόπιω, caedo, jacto, fit κόμπος, jactatio, κόμπελος, jactator, ἀκάπιω flecto, καμπύλος, curvus: ἀπέπιω, coquo, πέπων, & πέμπελος, maturus, decoctus, Ὀυπίος est ventus navigantibus secundus, pro Ὀπίος, Ionica forma, ab ὀρῶ, proficiscor, excitor; unde Latinum orior, ὀρθρον, diluculum, & ὀρμός, portus. Denique illud vix credibile videatur, quemquam ignorare, πομπήν fieri ἀπέμπω, & Ναϊάδας, ἀνάω, νάω, fluo.

Jam in rebus ipsis non minor est, vel negligentia, vel conjectandi temeritas. Quid est quod pag. 9. Graecos Nimrodum Νεβρώδ nominasse, ex Chroni-

SYSTEMA NOVUM MYTHOL. VOL. I. 57

to Paschali demonstrare conatur, cujus in hac re nulla potest esse auctoritas; nam qui Nimrodum memorarunt Graeci, fuere posterioris aetatis, nec aliunde eum quam ex libris V. T. cognitum habuerunt. P. 10. in Plinio pro *Venerea* corrigat *Venaria*: (v. supra p. 62), quae primum inaudita est vox Romanis, deinde refutatur nummo Claudii, quem ex Ligorio memorat Cellarius Geogr. T. I. p. 60. Ibidem cum contenderet Nimrodum & Bacchum eundem esse, attulit in ejus opinionis argumentum locos Silii & aliorum. Igitur, quia *nebride* cincti erant Bacchi cultores, *Nimbrod* idem erit ac *Bacchus*? P. 11. quia *Athenis* & in *Co, insula*, gens erat *Nebridae*, nullum potuit alium habere, quam Nimrodum, auctorem? P. 124. *Apud Romanos colebatur Jupiter Puer*. Concedo. Sed *Puer* idem est ac *P-Ur*, i. e., os lucis; igitur antiquum nomen Jovis est *Pur*, & postea juvenem significavit. Nil video, quare hoc tibi assentiar. *Pur* est Sacerdos ap. Aegyptios: at *Praenesti* oracula reddebantur a pueris, qui sortibus luderent; hi erant proprie sacerdotes, dicti *Puri* antiqua lingua, & quia ad hoc munus plerumque pulchri juvenes eligebantur, factum est, ut pueri dicerentur *juvenes*. Hoccine est, mi *Bryanti*, lucem affundere, quod profiteris, antiquis temporibus, ut, quidquid in mentem tibi veniat, id nobis pro vero certoque vendites? P. 58. Hebraeos scriptores, ait, nomina numquam ad suae pronunciandi consuetudinem immutasse: at hujus

fen-

78 IAC. BRYANT. SYST. NOV. MYTH. V. L.

sententiae contrarium affirmatur p. 198: quamquam hoc non adeo reprehendendum videatur in eo, qui ipse, se sibi repugnaturum, profiteatur (v. p. 173.) P. 154. cum Plutarchum & Arrianum accusat, adeo ab eorum mente aberravit, ut eos ne legisse quidem videatur. P. 211. Hercyniam & Pyrenam ejusdem potestatis nomina esse, rationibus Etymologiae suae, demonstrat, eique opinioni fidem repetit a Cluverii auctoritate, quem Hercyniae sylvae initium a Pyrene, una ex Alpibus Tridentinis, duxisse dicis. At Bryantius locum Cluverii, nec ipsa verbis protulit, nec paginae numero significavit: neque omnino facile hoc erat, cum nil ejusmodi in libris de Germania existeret.

Itaque intelligitur, quam fallax quamque inanis sit Bryantii ratio; licet notationibus opinionibusque suis, multo ingenio, maximaque eruditione, fidem conciliare studeat. Et omnino ita vera cum falsis commisceat, antiquorum scriptorum testimonia adfert, & quocumque vult, torquet, & audaces conjecturas inficit, ut incautos & antiquitatis mediocriter peritos facile irretiat, & in suam sententiam trahat. Nos quidem saepius in eam cogitationem incidimus, ut Bryantium tota hac scriptione ludere eruditam civitatem, eique fumum objicere velle, putaremus. Quamquam quis tanti faciat lusum & fallaciam, ut magno labore tria volumina conscribat, & doctioribus tamen nugari videatur?

IV.

Vetus Testamentum Hebraicum cum variis lectionibus. Edidit Benjaminus Kennicott, S. T. P. Aedis Christi Canonicus, & Bibliothecarius Radclivianus. Tomus Primus. Oxonii, e Typographeo Clarendoniano. 1776. fol.

Cum in omni artium & disciplinarum genere multa sunt, quae, licet magno doctorum hominum consensu confirmata atque stabilita, postea, tanquam opinionis quaedam commenta, dies debeat: tamen hanc judicii humani inconstantiam & vicissitudinem luculentissime ostendit ea disciplina, quae, a munere ejus, quod in constituenda Veteris Testamenti vera lectione occupatur, Critices Sacrae nomen adepta est. Hujus tractandae rationem pristinam qui cum hodierna nostra contulerit, is profecto incredibili rerum conversione perculsus fateri cogatur, ea jam fieri, quae unquam fieri posse, sub finem proximi seculi nemo quisquam cogitasset. Quod ut ab iis, qui sunt a pertractatione harum literarum remotiores, paullo distinctius intelligatur & plenius, juvat, antequam ad descriptionem operis Kennicottiani accedamus, hanc diversitatem uno in conspectu breviter proponere.

Ea scilicet erat proximis pluribus post Christum natum seculis linguae Hebraeae conditio, ut a solis fere Judaeis

88 VETUS TESTAMENTUM

daeis coletetur, a Christianis, tantum non omnibus; negligeretur. Inter Graecos Latinosque ecclesiae doctores duo sunt, nec plures, insignem aliquam ab ejus peritia laudem consecuti: alter Origenes, cui quantum debeat interpretatio librorum sacrorum tam grammatica, quam in primis critica, praeclare est & erudite ab Ernesto V. S. demonstratum: alter Hieronymus, judice eodem Ernesto, in Latinis patribus, qui literalem interpretandi rationem secuti sunt, longe princeps. Reliqua pars, ne elementaria quidem cognitione imbuti, & nonnulli in Alexandrina, plerique in Aquilae versione secure acquiescentes, fontium Hebraicorum intelligentiam adeo non curabant, ut eam contemnere viderentur, nec dignam judicare, in quam operam suam atque diligentiam impenderent.

Tam infelici fato per undecim fere secula oppressas has literas tandem seculo XV velut ex cineribus excitavit Joannes Reuchlinus, vir singulari ingenio, doctrina, pietate. Hunc primum fuisse constat, qui, obstrepente inertium monachorum barbarie, turpem socordiae veterum excutere, & obsoletum Philologiae Hebraicae studium auderet instaurare. Sed cum soli fuissent Judaei per omne illud tempus hujus linguae custodes atque conservatores, fieri aliter non poterat, quin qui ei addiscendae operam navare vellent, iisdem etiam magistris uterentur. Quam igitur ejus scientiam, cum ipse Reuchlinus,

tum

tum qui, egregio exemplo incitati, iisdem vestigiis insistebant, Munsterus, Pagninus, Vatablus, Mercerus, alique sibi comparabant, erat illa a solis Judaeis profecta, totaque conformata ad illorum doctrinam & interpretandi rationem, bonam illam interdum, at saepius fallacem, incertam, & in qua amplectenda quanto sit delectu atque cautione opus, & norunt eruditi, & est a proposito nostro alienum uberius commemorare.

Verum quo minus Reuchlino, ejusque discipulis, vel imitationem Judaicae rationis vitio vertamus, vel ex ea ortos errores imputemus, facit, & humanae imbecillitatis, & temporum illorum cogitatio, quibus viri, egregio scientiae incensi amore, cum neminem, exceptis Judaeis, reperirent, a quo Hebraeas discerent literas, facile inducebantur, ut magistris his plus etiam, quam par erat, auctoritatis tribuerent.

Sed in aetate harum literarum magis adulta, qualis jam erat proximo seculo, est profecto illud in primis mirabile, nihil fere fuisse ab nimio illo Rabinorum amore remissum: nam, qui a vulgato tramite recederent, pauci erant, & eorum quidem plerique interdum etiam in pejorem deflectebant; omnino plurimi, coeco quodam impetu ducti, tam pertinaciter huic methodo adhaerebant, ut ne latum unguem inde discederent, suumque adeo ingenium, judicandique sollertiam soli Judaeorum auctoritati

tanquam in servitutem traderent. Nimirum ita fert natura hominum, ut vix quidquam sit difficilius, quam veteres, quibus innutriti sumus, opiniones deponere, illudque studium, quo in magistros ferimur, prudenter, & iusta cum moderatione, dirigere.

Quod tamen non ideo a nobis dicitur, ut summis magnorum virorum laudibus aliquid detrahamus. Id tantum volumus, in quo habebimus aequos harum rerum arbitros nobis assentientes, multo plura ab iisdem illis praeclaris ingeniis praestari potuisse & meliora, si, Rabbiorum placitis minus addicti, liberius ausi fuissent & elegantius in interpretatione librorum sacrorum versari.

Sed veniamus paullo propius ad id, de quo praecipue est nobis agendum, & videamus, quomodo inde factum sit, ut Critica Sacra tam lente effloresceret, caputque suum efferret.

Etenim mirifica fuit ab antiquissimis temporibus Judaeorum arrogantia, quae linguae suae originem hand aliunde quam ab ipso Deo repeterent, & eximiam quandam ejus prae reliquis dignitatem, & singularem plane sanctitatem jactarent, unoque ore fidenter praedicarent. Quae superstitio, quam, post Albertum nostrum Schultensium, nemo hodie est prudentior, quin rideat, cum, a Judaeis sollicitè inculcata, diuturnitate temporis in Christianorum animos altissime defigeretur, dici vix potest, quantum

Cri-

iticae studio obstiterit, ejusque incrementa impe-
 rit. Nam, licet divina linguae origo nil habeat
 commune cum intemerata codicis integritate, pos-
 itaque & scribendi labes esse in codice, quamvis
 linguae Hebraea ab ipso Deo tradita sit hominibus;
 ut nullae sint scribendi labes in codice, tamen
 continuo ipsa lingua divinam habeat originem;
 tamen erat superstitionis vis, ut diversam utram-
 que opinionem plerumque conjungerent; quippe
 metuentes, ne, dum varietatem lectionum agno-
 rent, in iisque cernendis & judicandis aliquam
 errorem collocarent, Sacri Codicis, tam sancta lin-
 gua conscripti, dignitatem videri possent in disci-
 plina adduxisse; unde factum, ut pauci essent, qui
 veritate receptae alicujus lectionis vel dubitarent,
 auderent dubitationes suas palam proferre. Nam,
 in has literas primi Criticam inducere, vete-
 raque ex iis superstitionem ejicere conati erant,
 Orinus, Simonius, & Ludovicus in primis Cappel-
 lus, facile suo alios exemplo docebant, quam diffi-
 cile esset, & periculi plenum, sententiam communi
 e omnium consensu receptam, antiquitatis prae-
 stantia auctoritatem adeptam, ex animis hominum
 erere.

Non lubet, nec est instituti nostri, omnes ha-
 ntilium contentiones uberius enarrare. Hoc qui-
 n negari nequit, vehementiores illos animorum
 motus indagandae veritati valde obfuisse, & in eo

84 VETUS TESTAMENTUM

graviter utrimque fuisse peccatum, quod magnae disputationis pars inanibus, & alienis a re quaestio- nibus frustra consumeretur, &, in suae quisque cau- sae defensione, disputandi aestu abrepti, non satis caute accurateque argumenta sua proponerent, & adversariis frequentiore culpan- di materiam prae- berent.

Et illi quidem, qui Hebraei codicis integritatem tuebantur, quique vulgo, a studio & secta, Anti- critici, a principe ejus sectae Jo. Buxtorfio, vocan- tur Buxtorfiani: illi igitur celebrabant divinae pro- videntiae curam, laudabant Judaeorum in describen- dis exemplaribus religionem & diligentiam indefe- sam, magnum sibi praesidium petebant ex incredi- bili Masoretharum labore, qui, constituta, quam- majoribus acceperant, genuina textus lectione, uni- versum librorum sacrorum volumen tanquam sepi- mento quodam vallasent, quod omnem inde labem, omnemque corruptionem procul arceret; denique addebant, in hac puritate conservanda haud parum etiam operae positum fuisse ab interpretibus Chris- tianis. Vix igitur, si immodicam Masoretharum venerationem excipias, aliquid dicebant, quod non unusquisque harum rerum verus aestimator lubenter hodie agnoscat.

Sed intra hos limites non continebatur Anticri- tiorum disputatio; qui, cum adversarios in gravem hanc apud vulgum suspicionem vellent adducere, quod,

quod, sublata integritate lectionis, tollerent integritatem ac, certitudinem doctrinae, tunc vero, tanquam sacrae causae melius consulturi, audacter affirmabant, divinam providentiam non verba tantum, sed literas etiam singulas, punctaque vocalia peculiari cura complexam fuisse & servasse, & ne in his quidem ullum errorem reperiri. Qua quidem in re mirum videri possit, quid causae fuerit, quod Anticritici, homines Christiani, cum semel Deum ex machina induxissent ad Veteris Testamenti literas punctaque servanda, non, eadem opera, eandem Novo Testamento integritatem vindicaverint. Sed nimirum eorum error ex Judaica superstitione fluxerat, quae hanc sanctitatem divinitatemque soli linguae Hebraeae tribuebat, a reliquis omnibus longe arcebat.

Porro usum criticum ab antiquis versionibus abjudicabant, quaeque in illis reperiuntur a textu Hebraico discrepantiae, de his ita statuebant, omnes esse ab interpretibus, nullas a mendosis lectionibus profectas. Jam quum lectionum copia, cum earum, quas ipsi Masorethae annotarunt, tum quae extant in libris scriptis, in fluctuationem adigerentur, vel oculos ad hoc lumen prae fracte claudebant; vel ambigue respondebant & obscure, quidvis potius excogitantes, quam ut ab opinione, cui addicti erant & velut consecrati, aliquid viderentur remittere. Denique, si dubitationem de integritate

36 VETUS TESTAMENTUM

cujusdam lectionis injiceret diversa lectio, ab alio auctore sacro, in loco parallelo, expressa, & priori interdum plane contraria; quod in nominibus propriis, & in numeris saepius factum esse constat: hanc igitur dubitationem cum rationibus & argumentis tollere non possent, tollebant auctoritate, & audacibus effatis, auctore Buxtorfio (Anticrit. p. 401.) *satius esse, dicentes, ignorantiam nostram profiteri, & utramque lectionem bonam esse, pie credere.* Et hic quidem alio loco (Anticrit. p. 145 & 918.) bonum V. T. interpretem his informavit praeceptis: *Adfer, inquit, judicium solidum & masculinum, fide textui Hebraeo, diligenter eum expende, linguae Hebraeae accuratam cognitionem tibi compara, interpretes consule, & semper in textu Hebraico haedierno veram, commodam, & cum antecedentibus ac consequentibus convenientem lectionem invenies. Loca multa ἐναντιοφάν esse concedimus, ἐναντία negamus.* Caeterum & ipsum eum, qui haec decreta sanciverat, & eos, qui se ejus auctoritati consecraverant, necesse erat in certissimas saepe repugnantias incidere, easque, constantiae causa, contra ipsam vocem veritatis, defendere.

Sed quae hactenus a nobis dicta sunt non eam habent vim, ut Anticriticorum reprehensione, universa Criticorum in V. T. opera laudetur & comprobetur. Omnino, ut illorum superstitia est notanda, ita horum temeritas est culpanda. Nam Cap-
pel-

peliani: ita enim vocantur Critici Veteris Testamenti, a principe hujus disciplinae L. Cappello: cum partim ipsa rei natura perspicere, partim locis parallelis, versionibus antiquis, annotationibus Masoretharum, in hac sententia confirmarentur, non id egisse Providentiam, ut hos libros communi omnium librorum, Novi etiam Testamenti, fato eximeret, omnesque librariorum errores vi sua impediret, paulatim eo delabebantur, ut has mendas ultra modum extollerent, & in immensum oratione sua augerent. Itaque Judaeorum in describendis codicibus fidem ac diligentiam adeo non agnoscebant, ut etiam corruptionis, variis in locis, de industria factae eos accusarent; quam accusationem etsi Kennicottus quoque adstruere conatur, notissimoque exemplo, Deuteron. XXVII, 4, & Jos. VIII, 30, in commutatione nominis *Garizim* cum nomine *Ebal*, confirmare; (*Disfert. II. de rat. text. Hebr. c. 1.*) diffiteri amen non possumus, eam iniquiorem nobis videri, & probatu difficillimam, multoque plus apud nos valere, cum quae ipse L. Cappellus egregie de hoc argumento disputavit, (*Crit. Sacr. l. I, c. 1.*) tum quae Kennicotto ad exemplum modo allatum, in *Disertatione Critica*, erudite, ingenue, & modeste opposuit J. H. Verschuirius V. Cl. Primo enim id certo constat, nihil fuisse a Judaeis mutatum in illis locis, in quibus magnum est Christianis praesidium ad stabiliendam suam de Messia doctrinam, ejusque

88 VETUS TESTAMENTUM

adventum accurate definiendum. Atqui tales locos depravare, maxime eorum intererat, nisi nefas existimassent, aliquam mutationem in Codicem Sacrum inferre. Deinde parum est verisimile, gentem superstitiosissimam, quos libros insolenter & ridicule jaetabat ab ipsis auctorum autographis ne in minimo apice discrepare, hos, data opera, corrupisse ac contaminasse.

Sed redeamus ad temeritatem Criticorum. In versionibus ad emendandum textum recte adhibendis multiplici cautione opus esse, nemo harum rerum peritus facile negaverit: cum enim interpretes vel inscitia linguae, vel oscitantia quadam ac negligentia saepe in vertendo peccaverint, saepius etiam mendosam lectionem in codicibus suis habuerint, cum denique ipsae hae versiones, partim injuria temporum a pristina puritate deflexerint, partim de industria interdum corruptae sint & interpolatae, oportet profecto Criticum in harum varietatum judicio magno cum delectu versari. Quid vero Capelliani? num has sibi prudentiae leges proponere? num diversitatis originem indagare, ponderare, cernere? Minime omnium. Sed versionibus, sive Graecae LXX. Interpretum, ut fecit If. Vossius, seu textui Samaritano, ut Jo. Morinus, coeco impetu omnem auctoritatem deferre; illarum fidem atque praestantiam immodicis laudibus evehere; quas ex iis colligebant varias lectiones, modo speciosas

es.

essent, nec primo statim obtutu rejiciendae, has receptae lectioni avide plerumque anteponere, eamque proderet emendandi libidinem, quam vel in humanis libris, non ferendam esse, ipsimet facile judicarent.

Denique, ne in pertractando hoc loco longiores simus, quam patitur instituti nostri ratio, hoc erat praecipue in iis reprehensione dignum, quod multi ad interpretandi genus criticum accederent, qui, licet ingenio valerent, tamen essent ab interpretatione grammatica minus parati, eaque destituti linguae Hebraeae peritia, quae, cum grammatices accurata cognitione, tum dialectorum usu & collatione unice acquiritur, & sine qua ab exercenda nobilissima arte omnino est abstinendum. Hi igitur, plurimis in locis, quaecunque vel intelligere, vel commode explicare non poterant, ea pro corruptis habebant, &, vel ex fallacibus versionibus, vel ex conjectura, sua quidem opinione emendabant, re ipsa pervertebant.

Et haec quidem reprehensio semper nobis visa est verissima, nec ad solos Criticos proximi seculi, sed ad quosdam etiam ex iis, quos nostra aetas tulit, omnino pertinere; inter quos praecipuum locum tenet, qui splendidissimam curavit Bibliorum Hebraicorum editionem Parisinam A. 1754, Car. Franc. Houbigantus; de quo viro, etsi diversa sunt eruditorum judicia, id tamen vere licet affirmare, sagacem eum fuisse, & in conjectando felicissimum,

fed in ipfa linguae Hebraicae ratione tam parum exercitatum, ac rudem, ut vel principiorum grammaticorum ignorantia turpiter erraret, &, cum haud paucos locos egregie reftitueret, longe plures frustra follicitarer, plures etiam corrumperet; talem praeterea, qui omnem gloriam, quam ab ingenii acumine, & judicandi follertia eſſet confeſcutus, obſcuraret temeritate, nimiaque licentia in reſingenda vulgari leſtione Codicis Sacri, *quem* (prolegom. init.) haud verebatur aſſerere, *tanta incuria editum eſſe, quanta vix ullus codex, qui fuit typographiae luce cohoneſtatus.*

Hic igitur erat rei criticae ſtatu ſeculo proximo. Odiis, ut ait ille, prope maioribus certabatur, quam viribus. Nec Buxtorſiani, nec Cappelliani medium aliquod ſequebantur, tum a ſuperſtitione, tum a temeritate ſejunctum; omniſque diſputatio vana plerumque erat & inaniſ, nec ad indagandam veritatem comparata. Superior tamen manebat Buxtorſius: etenim magnum habebat praefidium in univerſo omnium fere, qui tunc vivebant, eruditorum, praecipue Theologorum, conſenſu; Critici vero nomen pauci audebant palam profiteri, & ſoli erant, qui pro hac cauſa dimicare vellent, Joannes Morinus, Ludovicus Cappellus, Iſaacus Voſſius, & Richardus Simonius, magna quidem, ſed inviſa nomina. Praeterea hoc etiam ad Anticriticorum cauſam magnum afferebat adjumentum, quod unitis viribus,

ribus, & sine insigni aliqua discordia, in tuenda codicis Hebraei integritate, eadem ferme ratione utebantur. Secus Critici; qui omnes quidem id statuebant, corruptum esse hodiernum, quem habemus, textum Masorethicum; sed inter quos mirifica erat dissensio, cum in describenda aestimandaque hujus corruptionis magnitudine, tum in indicandis fontibus, ex quibus vera lectio posset, atque deberet restitui. Denique Buxtorfianorum causae multum proderat nimia illa, quam commemoravimus, Criticorum audacia, qua adversarios magis irritabant, quam convincebant, &, quas eruere volebant, *superstitiosas opiniones, has indies firmabant; ipsimet sua culpa hanc in se invidiam concitantes, ut religioni male dicerentur consulere, veramque pietatem non tam adjuvare, quam infirmare, penitusque subvertere. Imo tam periculosam esse Cappelli sententiam existimabant Theologi Genevenses, ut, narrante Wolfio, Biblioth. Hebr. Vol. II, p. 27, peculiari canone, A. 1678 sancito, caverent: ne quis in ditione sua minister ecclesiae recipiatur, nisi fateatur publice, textum Hebraicum, ut hodie est in exemplaribus Masorethicis, quoad consonantes & vocales, Divinum esse & authenticum.*

Itaque in tanto animorum motu actum videbatur de Critica Sacra, eratque vix expectandum, ut unquam effloresceret ad illud fastigium, in quo hodie conspicitur. Sed idem hic accidit, quod in omni
con-

99 VETUS TESTAMENTUM

contentione licet observare: nimirum in ipso certaminis ardore parum vel nihil utrimque proficiebatur, & quisque suam opinionem eo fortius tenebat, quo vehementiores erant adversariorum impetus ad eam convellendam; mox vero, cum pugnando defessi quiescerent, & sedatus esset bellandi aestus, veritas lente semet ac pedetentim animis hominum insinuabat. Est enim haec veritatis indoles, ut vi atque armis compelli se, & quasi intrudi in mentes non patiatur, sed blande compellari velit, leniterque induci.

Hinc jam ea vivimus tempora, quae jus nobis & facultatem concedant, libere de his rebus sentiendi ac loquendi, nec sensum communem ita abdicare cogant, ut, contra oculorum fidem, eam tribuamus Veteri Testamento integritatem, quam, proximo seculo, nefas erat negare. Agnoscunt igitur, sin minus omnes, at longe plurimi, vitia quaedam in sacros libros, cum temporum injuria, tum negligentia librariorum irrepsisse; quae vitia, etsi talia non sunt, quibus religioni atque pietati aliquid detrimenti accedat, siquidem id certum est, cavisse benignam Numinis Providentiam, ne ea loca corrumperentur, quae praecepta continerent, vel ad stabiliendam fidem, vel ad fingendos mores necessaria atque utilia: etsi igitur in levioribus tantum versantur haec vitia, recte tamen statu-

tuitur, boni interpretis esse, curare, ut, vel in minimis, genuina sit atque emendata lectio; quandoquidem nulla est tam parva macula, quam non magni intersit ex eo libro eluere, ex quo lex ac norma instituendae vitae petenda est.

Hanc temporum nostrorum felicitatem nihil probat luculentius, quam prosper successus magni illius operis, quod, probantibus bonis, cunctisque obstupescentibus, aggressus est, & feliciter executus Benjaminus Kennicottus, Vir de Sacro Codice V. T. immortaliter meritis, *Criticesque Sacrae verae ac genuinae instaurator*; quam magnificam laudem a Summo Viro, peritissimoque harum rerum arbitro, Roberto Lowtho, ei impertitam, pauci sunt, qui invideant, plurimi iustissimam esse agnoscunt, libenterque ei tribuunt.

Hic enim, cum, ante triginta fere annos, ab eodem Lowtho esset admonitus, talem non esse hodiernum, quem habemus, textum Masorethicum, qui genuina nobis Auctorum Sacrorum verba exacte ubique referat, postea magis in ea opinione confirmabatur, ubi, inspectis, qui in Bibliotheca Bodlejana ad manum erant, codicibus MStis, animadvertibat, magnam in illis esse discrepantiam, tum a se invicem, tum a libris editis: mox autem, alios etiam codices, qui Cantabrigiae & Londini servantur, evolvens, tot in iis reperiebat, tamque insignes a vulgari editione diversitates, ut, rei novitate atque momento

24. VETUS TESTAMENTUM

mento in summam admirationem ductus, hoc tam praeclarum inventum existimaret non esse diutius ab eruditorum notitia cohibendum, sed esse eos exhortandos, ut suam quoque cogitationem eo converterent. In lucem igitur mittebat, A. 1753, dissertationem *de ratione textus Hebraei V. T. in libris editis atque scriptis*, in duas partes divisam, quarum prior comparationem exhibet capituli XI libri I Chronicorum cum capite V. libri II. Samuelis; posterior recensionem continet 70 codicum, quos tunc temporis consuluerat. Huic dissertationi, sexennio post, A. 1759, aliam adjiciebat, in qua, cum de Pentateucho Samaritano, de paraphrasi Chaldaica, de codicibus quibusdam, qui ipsi postea innotuerant, disputabat egregie, tum etiam, peculiari capite, ipsorum Judaeorum de Hebraeo textu judicia exponebat, addebatque hujus textus historiam ad nostra usque tempora perpetua quadam serie deductam. In quibus omnibus id praecipue agebat, ut ostenderet, clarissimisque exemplis evinceret, quantum inde emolumenti ad dignitatem Sacri Codicis foret accersurum, si in excutiendis codicibus, & colligendis, judicandisque variis lectionibus viri docti industriam suam collocarent.

Et his quidem dissertationibus viam sibi praeparavit Kennicottus ad illam gloriam, qua hodie unus omnium in hoc genere maxime excellit. Nam, etsi non sunt ita scriptae, quin de multis rebus ipse nunc scri-

scriberet multo copiosius non tantum, verum etiam accuratius; recte tamen existimabant viri in his literis principes, Lowthus, Huntius, alique, magnam eas afferre ingenii diligentiaeque commendationem, & neminem fore, qui tam pulchrum consilium Kennicotto melius exqueretur. Omni igitur opera eum excitabant ad suscipiendam curam ac cogitationem utilitatis publicae, vehementerque ab eo flagitabant, ut quoscunque libros, cum in Britannia & Hibernia, tum apud externos deprehenderet, horum omnium varietates colligeret, in usum communem postea expromendas; denique spondebant, necessariis sumtibus nihil fore defuturum: cum enim non posset tam immensum opus solus perficere, plurimi comparandi erant adjutores, qui libros scriptos cum editis conferrent, & honesta etiam mercede invitandi, ut hanc aerumnam taediumque susciperent. Et, quae invidenda est eruditorum in Britannia felicitas, eam expertus est Kennicottus suorum liberalitatem, ut pecunia primo statim anno collecta summam efficeret quingentarum librarum Anglicarum, finitoque, quod in conferendos codices sibi sumferat, decennio, ad novem millia librarum cresceret.

Hac igitur tam insigni munificentia adjutus facile poterat ad omnes bibliothecas aditum sibi patefacere; neque ex Europa tantum codices ad Kennicottum undique confluebant, sed erant etiam in Asia, Africa, & America, qui, vel ipsos libros ad eum defer-

96 VETUS TESTAMENTUM

ferrent, vel collationes inde excerptas transmittent. Quandoquidem vero ad maiorem hujus operis praestantiam videbatur omnino necessarium, ut optimi quique codices, qui, cum in celebratissimis Europae bibliothecis, tum in synagogis Judaeorum, tanquam *καμήλια* quaedam, asservantur, accurate cognoscerentur, quo melius de eorum pretio atque auctoritate ferri posset judicium, ipse quidem, hac de causa, itinere in Galliam instituto, Parisinos codices diligenter evoluit: in Italiam vero, Germaniam, & Belgium, qui idem perageret opus, misit Paul. Jac. Brunsum. Qui quidem vir, cura, diligentia, doctrinaque effecit, ut suum quoque nomen ad posteritatem commendaretur.

Absoluta intra decem annos gravissima molestissimaque laboris parte, biennium impendit examinandis ordinandisque copiis his undique conquestis. Quod ipsum negotium ut ab iis, quos sibi in eo socios delegerat, citius perficeretur & melius, rursus est Britannorum liberalitate effectum; cum ducenti ferme essent hujus operis fautores, qui insignem pecuniae summam hanc in rem laute conferrent.

Itaque, exeunte A. 1772, nihil restabat, quam ut immensi laboris fructus tandem in publicum redundarent. Curanda igitur erat editio Veteris Testamenti, quae ingentem illum variarum lectionum thesaurum recluderet, & ex bibliothecarum latebris in lucem proferret. Cumque ad hanc editionem accurate

rate, & pro operis dignitate, splendide etiam atque eleganter exprimendam, novi iterum sumtus requirerentur, propositis conditionibus explorabat, cum civium suorum, tum etiam exterorum voluntatem; quam brevi tempore tam praeclaram expertus est, ut, tametsi singulis exemplis 8 aureorum pretium statueret, fuerint in Britannia, eique subiectis regionibus, & Hibernia ultra 300, in aliis vero Europae partibus fere 200, qui, nomine dato, splendidissimi operis emtores semet profiterentur.

Anno igitur 1773 factum jam est excudendi libri initium, prodiiitque volumen prius A. 1776, quod Pentateuchum, Josuae, Judicum, Samuelis, & Regum libros complectitur. Reliqui volumine secundo continebuntur una cum prolegomenis, sive disertatione generali, quae historiam codicum exhibebit, atque universam suscepti consummatique operis rationem eruditus uberius exponet.

Et haec quidem de instituto Kennicottiano breviter dicta sufficiant, ex quibus manifesto apparet, in quanto honore ac pretio nunc sit Critica Sacra. Quod enim, centum abhinc annis, obstrepente universo Theologorum ac Philologorum agmine, nemo quisquam potuisset fuscipere, id, nostra aetate, non tantum suscepit Kennicottus, nemine adversante, sed etiam tanta adjutus est eruditorum, & qui ab eruditis incitabantur, magnatum munificentia, cujus in omni historia literaria simile exemplum haud facile reperias.

98 VETUS TESTAMENTUM

Sed, quod modo dicebamus, Kennicottum hoc opus suscepisse nemine adversante, non est ita intelligendum, ac si, quod nulli unquam magno viro, id huic soli obtigisset, ut neminem haberet, qui ei obrectaret, & in persequendo labore molestus esset. Habuit Vir summus suos adversarios: habet adhuc hodie. Protulit Gallia, protulit Germania, protulit Italia, protulit Anglia, imo protulit, quam tam insigniter ornat, Academia Oxoniensis plurimos, qui acriter contra eum insurgerent: inter quos etsi sunt nonnulli, ex quorum reprehensionibus proficere potuit Kennicottus, nec dubitamus, quin profecisse se lubens agnoscat, plerique tamen, vel ineptis cavillationibus eum petiverunt, vel universum opus invisum reddere conantes, vix aliud prodiderunt, quam obrectationis livorem atque malevolentiam. Sed nolumus haec latius persequi, cum ad ipsam properemus primi voluminis descriptionem.

Cum igitur magna sit librorum editorum a se invicem discrepantia, & quidem tanta, ut Kennicottus affirmet (praef. n. XXIX.) eos in locis plus quam decies mille non convenire, quorum tamen longe major pars, vix dubitamus quin errores sint typographici; cumque praeterea non eadem sit in omnibus capitum commatumque distinctio, necesse erat, in exprimendo textu Hebraico, unam editionem constanter sequi. Itaque secutus est editionem Hooghtianam, Amstelod. A. 1705 factam; ad
quam,

quam, ipso iubente, omnes collationes erant institutae, & qua meliorem eligere non poterat, cum ob typorum perspicuitatem, tum in primis ob singularem illam sinceritatem integritatemque, qua reliquis omnibus longe antecellit.

Variae lectiones codicum, tam scriptorum, quam editorum, infimum occupant cujusque paginae locum. Solae illae, quas textus Samaritanus, in editione Bibliorum Polyglottorum Waltoniana, continet, quoniam tam numerosae erant, ut, inter alias collocatae, lectorem facile impediissent, magnamque in iis seligendis creassent molestiam: hae igitur peculiari quadam ratione sunt dispositae, quae, licet nonnullis, tanquam oculis minus grata, displiceat, nobis tamen videtur hunc jucunditatis defectum utilitatis fructu compensare. Nimirum, per totum Pentateuchum, unaquaeque pagina in duas, ut vocant, columnas dividitur, quarum altera textum Hebraeum exhibet, altera notandis diversitatibus Samaritani textus est destinata; quod ita fit, ut, ubi ambo conveniunt, ponantur lineolae transversae (- - -), quae singulis vocabulis in textu Hebraeo exacte respondent; ubi vero discrepant, varietates, in eadem serie, expressae notentur; ita ut nulla sit varia lectio, quae non, primo statim obtutu, inspicienti in oculos incurrat. Reliquorum vero codicum Samaritanorum diversitates in loco ab Hebraicis distincto separatim enumerantur.

100 VETUS TESTAMENTUM

Porro facta plerumque est, & seorsim a variis codicum lectionibus exhibita locorum parallelorum accurata comparatio, in qua—uterque textus sic est dispositus, ut convenientia vel discrepantia cujusque literae mox a lectoribus percipiatur. Denique in hoc etiam singularem laudem meretur Kennicottus, quod, quaecunque in Sacro Codice poetice scripta sunt, poetico more, in hemistichia distinxerit; quod, in vulgaribus editionibus male neglectum, plurimos saepe interpretes in errorem induxisse apud omnes in confesso est, qui de poetice Hebraicae ratione recte didicerunt judicare.

Satis dictum est de externo habitu atque forma hujus editionis, quae porro a chartae nitore, splendidisque typorum elegantia mirifice commendatur. Pergamus ad alia, eaque graviora, & videamus, quid in colligendis disponendisque variis lectionibus Kennicotti curae atque industriae debeamus.

Fuerunt autem jam inde ab eo tempore, quo primum coepit consilium Kennicottianum innotescere, qui id ferrent animo iniquiore, solam fieri consonantium, nullam vocalium collationem: nam, quidquid de horum punctorum origine & antiquitate statuatur, id quidem constat, ea in antiquissimis, qui nunc extant, codicibus reperiri; unde facile intelligitur, potuisse in libris recentioribus, quibuscum editos maxime consentire saepius est a Kennicotto observatum, levi unius puncti mutatione, lectionem ali-

EX EDIT. KENNICOTTI. 101

aliquam ita depravari, ut sensus oriatur, vel nullus, vel a mente auctoris plane alienus; quod saepius accidisse, haud est probatu difficile. Sic *Judic. XV, 16.* valde est verisimile, hodiernam lectionem **וְהָיָה הַיָּמִין**, in qua explicanda tanta est interpretum fluctuatio; aliis reddentibus *asinus*, *asini duo*, sensu contorto & fere inepto; aliis paullo melius, nec tamen satis convenienter usitato loquendi mori apud Hebraeos, *acervum acervos duo*, i. e., *unum effeci*, imo *alterum prostratorum cumulum*: hanc igitur lectionem verisimile est, ex **וְהָיָה הַיָּמִין** turbando eos *turbavi*, fuisse depravatam; quemadmodum Alexandrinos in suis codicibus habuisse, non est quod dubitemus, cum reddant *ἐξαλείφω ἐξηλαίφα αὐτοὺς*. Sic etiam in uno capite XLIX Geneseos ad illustrationem obscuri carminis multum prodesset, si de punctorum in quibusdam vocibus integritate magis constaret, & quae mutationes, vel ex versionibus, vel ex conjectura a nonnullis inducuntur, eae posset codicum auctoritate dijudicari; ut v. 4. **וְהָיָה** pro **וְהָיָה**, v. 10. **שָׁלַח** pro **שָׁלַח**, vel **וְהָיָה** pro **שָׁלַח**, v. 13. **לְחַיֵּה אֲנִי** pro **לְחַיֵּה אֲנִי**, v. 21. **אֵלֶּה** pro **אֵלֶּה**, v. 24. **מִשָּׁם** pro **מִשָּׁם**, & quae, centenis in locis, plura sunt his similia.

Exi igitur de necessitate conferendorum punctorum vocalium est nobis omnino persuasum, valde

tamen ingrati nobis videntur, & in magnum vitium, qui eruditum orbem tantopere sibi devinxit, vehementer injuriosi, qui propterea universi operis Kennicottiani utilitatem infirmare conantur, atque imminuere; parum cogitantes, majus esse id, quod postulant, quam ut convenire in humanae vitae brevitate queat. Qui viginti ferme annos in sola literarum collatione consumpsit, potestne ab eo, cum aliqua specie aequitatis, requiri, ut in conferendis vocalibus totidem annos consumat, (imo longe plures, siquidem in persequenda tam minutarum rerum infinita copia lentius est procedendum,) neque ad laboris metam perveniat, spartamque deferere cogatur a nemine fortasse post eum excipiendam? Quare nos quidem Kennicottum hac de causa minime reprehendimus, sed optamus, ut, quod ex duobus libris Regiomontanis praestare coepit Lillienthalus V. Cl., idem praestent quoque alii eruditi, atque ex iis codicibus, quorum inspiciendorum copia illis conceditur, quisque suum conferant ad imperfectam hanc Critices partem explendam.

Variae autem lectiones, quas Kennicottus collegit, non tantum versantur in vocum & literarum mutatione, omissione, additione, aut transpositione, verum notatae etiam sunt, quaecunque in MStis reperiiebantur voces, vel oblitteratae esse, vel evanuisse, quaeque pro iis, vel ab eadem, vel a recentiore manu erant substitutae, indicata etiam, ubi in-

vestigari poterat, lectione prima: quod consilium pulcherrimum nobis videtur, & ad multas lectiones, quas recentiorum scribarum incitiae oblitteravit, restituendas sane quam utilissimum. Porro adjectae sunt variae lectiones eae, quas librarii saepe margini codicum adscripserunt, ex aliis codicibus desumptae. Denique expressit etiam Kennicottus literas, quae occurrebant, majusculas & minusculas: has enim existimabat ceteris modis annumerari posse, quibus eluceant codicum MStorum aetates, gradusque superstitutionis Masorethicae (praef. n. IX.)

Apparet igitur, quanta fuerit, & quam accurata Kennicotti diligentia in instruendo, ornandoque variarum lectionum apparatu. Sunt profecto, qui eam minutam arbitrentur, & in tam gravi opere vix ferendam. Nec negamus, primo obtutu leve illud videri, imperitis etiam nugatorium, quod v. c. Genes. I, 1. indicatur, totam vocem *וְאֵל* majorem esse & ornatam in 39 codicibus; majorem esse, sed non ornatam in codd. 89; literam *ו* majorem esse & ornatam in codd. 14; unum esse librum, in quo *ו* major sit, & sola stet in prima linea, linea secunda inchoante cum *וְאֵל*; denique 30 codices dari, in quibus *ו* non sit major. Attamen, si rem recte reputemus, bene omnino censendus est, prudenterque egisse Kennicottus. Nam primo quidem, nisi collatores, inter quos procul dubio fuerunt, qui non tam utilitatis publicae ratione, quam amplissimis

praemiis ad taedium laboris adducerentur, tam severa lege adstrinxisset, ut nihil non animadvertum relinquerent, quod ab editione Hooghtiana vel in minimis recederet, multa fuissent ab iis praetermissa, tanquam levia, nec notatu digna, quae tamen eruditis pretiosa sunt, magnumque habent in re Critica momentum. Deinde vero, si ipse Kennicottus hanc sibi sumsisset libertatem, ut, delectu quodam habito, non omnem exhiberet, quam acceperat, variarum lectionum copiam, perpetuam prae-buisset adversariis culpandi materiam, nec evitare potuisset obrectationes malignorum hominum, qui ejus judicium in lectionibus deligendis minus probarent.

Codices habuit Kennicottus, tam scriptos, quam editos fere 700, quos, vel integros contulit, vel in selectis tantummodo locis inspexit: quare, cum non idem sit, in omnibus libris Sacris, codicum collatorum numerus, ad finem cujusque libri catalogum addidit eorum, ex quibus variae lectiones sunt annotatae. Sic v. c. in fine Geneseos indicatur: *Hebraicos codices scriptos per totum collatos esse 97; in locis selectis 223; impresos per totum collatos 17; in locis selectis 21; Samaritanos codices scriptos per totum collatos 11; in locis selectis 7; in universum igitur adhibitos esse codices 376.*

Quaenam autem sit horum codicum auctoritas, & quomodo igitur ipsae lectiones aestimandae sint,

non

non prius constabit, quam prodierit disertatio generalis, cum volumine secundo edenda, in qua universum hoc argumentum accuratius exponatur. Etsi vero laudandus est Kennicottus, quod edendi initium non fecit a prolegomenis, quae, interea dum opus excuditur, multum expoliri poterunt atque augeri, in eo tamen nobis videtur merito reprehendendus, quod plane nullam adjecit codicum notitiam, adeoque verum criticumque usum hujus voluminis haecenus impedivit. Nimirum metuebat, ne, si quid de his ante editum totum secundum innotesceret, continuo in gravissimas lites, acerrimasque dimicationes, totum se injiceret; quandoquidem imperfectum opus ad examen revocantibus, & cum codicibus MStis comparationem instituentibus, aliis invidia, aliis sua ipsorum imperitia facile persuasisset, ut ad operis hujus existimationem minuendam semet accingerent. Omnino credimus, vere eum praevidisse, quae futura fuissent, si huic nostro desiderio satisfacisset; sed ei viro, quem praeclara in Codicem Sacrum, inque universam adeo religionem, merita ad tam insigne honoris atque gloriae fastigium evexerunt, in quo a nemine hodie superabitur: huic igitur viro nollemus id accidisse, ut iniquorum hominum cavillationes magis extimesceret, quam bonorum commodis prospiceret. Etiam si enim vel maxime id egissent adversarii, ut codices, quibus Kennicottus usus erat, conferrent, & quos errores deprehende-

G 5

bant,

bant, hos ei exprobrarent, nemo profecto fuisset, æquus harum rerum arbiter, qui hoc obtrektorum consilium probaret, & a Kennicotto postularet, ut causam diceret, ac diluendis malevolorum criminibus tempus perderet. In tali certe opere miraculifere loco habendum fuisset, si ab iis, qui in codicibus conferendis occupati erant, nunquam fuisset erratum, cum non eadem semper remaneat, quæ ad hunc laborem affertur, alacritas, & attentio; si nihil unquam ipsius Kennicotti curam aut diligentiam effugisset; si denique nulla irreplissent operum vitia.

Existimamus igitur, hunc defectum, etsi, prodeunte volumine secundo, mox reparandum, interea temporis gravem esse, & eruditis valde molestum. Nec tamen opus fuisse putamus, ut ipsi codices accurate describerentur; sed sufficeret talis index, qualem post prolegomena dedit *Wetstenius*: qui index id præstitisset, ut, si quis aliquos codices, vel haberet, vel nosceret, videretque quo numero essent notati, (sunt enim omnes numerice expressi) de lectionum pretio, ex illorum codicum auctoritate, melius posset statuere.

Et hæc quidem præcipua sunt, quæ de Kennicotti consilio videbantur nobis dicenda. Superest, ut exempla nonnulla apponamus, ex quibus appareat, quænam lux difficilioribus locis, ex hoc opere, accedat.

Et primum in textu Samaritano tanta est variarum
lectio-

EX EDIT: KENNICOTT 707

lectionum copia, ut pauca sint commata, quae non aliqua ratione ab Hebraico textu discedant. Has vero diversitates ubi attentius perlustramus, id quidem certoprehendimus, plerumque leviores eas esse, nec id momentum habere, ut in eum, quem nunc habemus, Hebraicum Pentateuchi codicem insignem quandam mutationem inducant. Etenim longe maxima pars posita est in additione, vel omissione, sive copulae, sive articuli, sive literarum וְ; cujusmodi lectiones, etsi in re Critica non sunt omnino contemnendae, in universum tamen habent exiguam utilitatem; cum revera ad intelligendam Sacri Auctoris mentem parum plerumque referat, utrum v. c. scripserit מִזְרַע, an מֵזָרַע; מִמְּזֹרוֹת, an מִמְּזֻרוֹת, & quae sunt hujus generis fere infinita.

Sed ipsa illa tam mirabilis convenientia plurimum valet ad stabiliendam hujus textus auctoritatem, de qua multum saepe est & acriter a viris doctis disputatum. Nam primo quidem id luculenter evincit, unum eundemque esse textum Mosaicum a Samaritanis & Judaeis descriptum, nec alterutram gentem in suis codicibus tot loca deprauasse, ac vulgo ab iis creditur, qui, vel in extollendo, vel in extenuando alterius codicis pretio, modum excedunt. Deinde vero in iis lectionibus, quae, vel sensum fundunt plane diversum; vel tollunt difficultatem, quae est in codice Hebraico, vel elegantius quid habent & exquisitius: in his igitur recte statuerunt Cri-

108 VETUS TESTAMENTUM

Critici, maximam esse Samaritani textus auctoritatem, propter ipsius & antiquitatem, & consensum cum versione Alexandrina. Quare operam passim dederunt optimi quique interpretes, ut in difficilibus locis hunc codicem consulerent, veramque Pentateuchi Mosaici lectionem ex tam egregio fonte restituerent.

Jam vero, quod valde optabamus, ut insigniores hujus textus lectiones auctoritate codicum Hebraeorum Kennicotti confirmarentur, id, etsi plurimis in locis secus evenit, tamen non sine voluptateprehendimus, saepius accidisse, quam fere poteramus expectare; siquidem antiquitate ipsa Samaritanus textus tantum praestat exemplis, quae adhuc supersunt, scriptis librorum Hebraicorum, ut ille bis mille abhinc annis factus sit, horum vel antiquissimus vix octingentorum aetatem habeat annorum. Ex hoc igitur genere exempla quaedam apponamus.

Gen. XXII, 13, in vulgatis editionibus dicitur Abrahamus vidisse אֶרֶץ אֵילָן *arietem a tergo*, sive *pone*, in dumo haerentem, cet., sensu quidem plano & facili, sed contra consuetam nominis אֶרֶץ construendi normam, cui plerumque additur aliud nomen, ad quod praepositio pertinet. Melius igitur in textu Samar. אֶרֶץ, & in versione Alexandrina, *αὐτὸς εἶς*; quae lectio 9 codicibus plane firmatur; in 17 vero pro אֶרֶץ per emendationem est substituta. Porro etiam 6 sunt, qui אֶרֶץ quidem exhibeant, sed in qui-

quibus erasae scripturae vestigia ad alteram lectionem videantur ducere.

Cap. XLI, 43, **וְתָתַן אִתּוֹ עַל כָּל אֲרֶץ מִצְרַיִם** Samar. **וְתָתַן**. Alex. κατέσθην αὐτῶν. Omnino melius. Quod enim interdum infinitivus pro verbo finito usurpatur, id tantummodo obtinet, vel in dictione poëtica, vel tali oratione, cui gravior quidam subest animi affectus; numquam in narratione simplici & historica. Congruunt 8 codices; etsi, nulla vocabulorum ratione habita, ignoramus, utrum scriptum sit, **וְתָתַן** an **וְתָתַן**.

Cap. XLIX, 4, **וַיִּשְׁפֹּךְ כַּמִּים** Samar. **וַיִּשְׁפֹּךְ**. Alex. ἐξέβρισας, quam lectionem antiquitus etiam in libris Hebraeis obtinuisse, testis est Hieronymus, qui discrete affirmat (Quaest. in Genes.) *In Hebraeo ita scriptum est: effusus es sicut aqua.* Sed nihil tale in codicibus hodiernis.

v. 5, **כָּלִי חָמֶם** Samar. **כָּלִי**. Alex. συνετέλεσαν. Nihil in MSS.

Levit. VII, 21, **בְּכָל שֶׁקַּץ טָמֵא**. Alex. παντός βδελύγματος ἀκαθάρτου; sed Samar. **בְּכָל שֶׁקַּץ טָמֵא**, magis convenienter mentioni, quae praecederat, *hominum & quadrupedum.* Sic igitur 5 codices.

Deuter. X, 6, in hodierno textu Masorethico multa defunt, ex Samaritano certissime restituenda: sic enim Hebr. **וְיָצְאוּ מִן הַבְּעֵרוֹת** *profecti sunt Israelitae a Beeroth Bene Jaakan versus Moseram, ubi Aaron mortuus est --* sed

210 VETUS TESTAMENTUM

sed Samar. *profecti sunt Israelitae a Moseroth, & castra metati sunt in Bene Jaakan; inde -- in Hadidgad; inde -- in Jotbathah, regione rivis aquarum insigni; inde -- in Ebronah; inde -- in Ezion Gaber; inde -- in deserto Zin, quae est Kades; inde -- in tractibus montanis Hori, ubi Aaron mortuus est.* Quam lectionem veram esse, ipsamque illam, quae est ab Auctore Sacro profecta, nemo dubitabit, qui conferat Numer. XXXIII, 31--38, (quo Kennicottus, in nota subjecta, lectores ablegavit) & Numer. XX, unde patet, Aaronem non esse mortuum *Moserae*, sed in monte Horitico, prope regionem Idumaeorum. Neque tamen est vel unicus codex Hebraicus, qui hanc lectionem confirmet. Nimirum confirmari non poterat, siquidem probabile est, corruptum jam ante confectam versionem Graecam, adeoque ante Christum natum, fuisse locum: vid. Kennicott. Dissert. II, c. 4.

Videamus porro, an ex codicibus Kennicottianis quidquam statui possit de versionis Alexandrinae auctoritate, ubi ab Hebraeo codice dissentit.

Deuter. XXXII, 43, Hebr. & Samar. וְיָנִין וְיָנִין Alex. εὐφράνθητε οὐρανοὶ ἅμα αὐτῷ, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ. εὐφράνθητε ἔσθῃ μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐπισχυσάτωσαν αὐτῷ πάντες υἱοὶ Θεοῦ. Primum ergo pro וְיָנִין legerunt וְיָנִין, veramque esse lectionem, manifesto

ap-

VETUS TESTAMENTUM

Jam vero ex 208 codicibus, qui sunt in hoc ca-
 pite collati, docet Kennicottus, esse, ex MSS. 126,
 ex editis 23, qui cum lectione Alexandrinorum,
 quam expresserunt quoque versio Syriaca, & pa-
 raphrasis Chaldaica, egregie consentiant. Nimi-
 rum sic legunt plerique: **וּמִסְפָּה רֹאכֵן אֵת בָּצֵר**
וְאֵת מִגְרֶשֶׁה וְאֵת יְהִצָּה וְאֵת מִגְרֶשֶׁה: אֵת קְרֻמֹּת
וְאֵת מִגְרֶשֶׁה אֵת מַפְעַת וְאֵת מִגְרֶשֶׁה עֲרִים אֲרִבֵּעַ:
 Alii autem post **רֹאכֵן** addunt: **אֵת עֵר מְקִלְטֵה־רֹצָח:**
 τὴ πόλιν τὸ φυγαδευτήριον τοῦ φονεύσαντος. Alii
 denique etiam id exhibent, quod legerunt Graeci
בְּמִסְפָּה עֵר τῇ ἐρήμῳ.

Judic. XVI, 18, **כִּי הָיָה לָהּ**, Alex. melius
כִּי הָיָה לִי ὅτι ἀπήγγυε μοι. 67 codices

1 Sam. VI, 18, **אֲבֵל**, Gr. λιπὼν. 3 codices
 Cap. XVII, 7, **וַחֲזָהּ הָיָה**, Gr. ὁ κορτὸς τοῦ
 πατος αὐτοῦ. 14 codices

v. 34. **וְהָ**, Alex. πρόβατον. Atque sic ultra 200
 codices, in quibus est **שָׁה**.

Denique videamus, an conjecturis etiam quibus-
 dam virorum doctorum, quibus locos, quos corrup-
 tos putarent, emendare conati sunt, ex variis lectio-
 nibus Kennicottianis, aliquid auctoritatis accedat.

Gen. XLIX, 6, **עָקְרוּ שָׂרָה**. Egregia est conjectu-
 ra, quam, in Disfert. I, proposuit Kennicottus, le-
 gi jubens **שָׂרָה**, integrumque locum sic vertens: *in*
ira sua occiderunt viros: & in furore suo extirparunt
prin-

principes, quod nemo est, in hoc genere vel leviter exercitatus, quin statim animadvertat, multo melius convenire cum parallelismo poetico, siue peculiari illa poeseos Hebraeae ratione, qua duo membra ita collocantur, ut alterum alteri perfecte respondeat, & veluti recinat. Sed nihil plane est in codicibus, unde aliquid praesidii huic conjecturae petendum sit; neque vel unicus est, qui וְיָצִי pro וְיָצִי exhibeat, quod eo magis miramur, quo frequentior est in MSS. permutatio Cholem defectivi, & Cholem pleni. Si vero, in collatione vocum, potuisset etiam ad puncta vocalia attendi, constaret utrum וְיָצִי legendum sit, ut vulgo, an וְיָצִי , quod est ab Aquila, Symmacho, & Hieronymo expressum, & quam lectionem omnino existimamus alteri esse praefendam. Habet enim vulgata lectio וְיָצִי וְיָצִי , *subnervarunt tauros*, hanc difficultatem, quod cap. XXXV, 28, dicuntur Simeon & Levi, in atroci Sichemae excidio, *armenta boum, minoresque greges secum abduxisse*, quod, incisus nervis, fieri certe non poterat. Quare, ut diximus, legendum videtur וְיָצִי , reddendumque cum Hieronymo: *Suffoderunt, penitus everterunt, murum.*

Exod. XVII, 16, 17, *Extruxit Moses altare, quod vocavit* $\text{יְהוָה עִלֵּי כַּחֲמֹשׁ הַלֵּל}$ *Jehovah signum meum* $\text{יְהוָה עִלֵּי כַּחֲמֹשׁ הַלֵּל}$. Locus difficillimus, & vix explicandus, si in recepta lectione acquiescatur. Nec aliquid adjumenti ferunt textus Samaritanus, aut ver-

114 VETUS TESTAMENTUM

sio Graeca: Samaritanorum enim נכס pro כס nullam efficit in sensu mutationem; quod vero habent Alexandrini: ἐν χειρὶ κρυφαῖα πολέμου Κύριος, recte observat Clericus, ortum videri ex conjectura, qua legendum putarent: כס כסיה נלחם יהוה, nec orationis seriem aliqua ratione illustrat. Itaque semper existimavimus, non posse hunc locum recte intelligi, nisi cum Clerico, cui jam praeiverat Seb. Castalio; vir elegantis ingenii atque doctrinae, pro כס legamus כס, integrumque comma sic explicemus, ut ratio detur nominis כסיה, quod erat altari a Mose impositum: *Manus* (Amalekitarum) *contra signum Jehovae*; vid. v. 8-13. Quid vero codices? Nempe unus est, qui tam egregiam lectionem auctoritate sua confirmet, simul autem, pro כס, substituat כס, adeoque novam difficultatem huic loco injiciat.

Sed accuratius de hoc opere statuere potuissemus, si primo huic volumini adjecta fuisset codicum scriptorum, quibus usus est Kennicottus, recensio. Quamquam illud quidem cognovimus, & alii ex nostra disputatione cognoscent, paucis V. T. locis, vel induci insignem mutationem, vel accedere medelam ac lucem, ex ista tanta variarum lectionum copia. Quod quidem minime Kennicotti culpa accidit: cuius opera ab omnibus grate agnoscenda, & omni laude celebranda est. Nam, spes, quam in hoc opere collocarant homines docti, emen-

EX EDIT. KENNICOTTI. 119

emendandi Veteris Testamenti, non fuerit expleta, opus tamen ipsum effectum est. Cognovimus, textum Hebraeum confirmari ingenti librorum scriptorum consensu: de hac Critices Saerae parte quid statuendum sit, intelleximus: quid porro ex ea expectandum sit, judicare didicimus. Praeterea, leviori etiam varietate lectionis, vel textum saepe planiorem, certiore, magisque perspicuum efficere possumus, vel quasi vestigiis ad veram scripturam deducimur. Itaque vehementer optamus, ut, quas usus est Kennicottus, in primo volumine, cura, diligentia, industria, eadem propediem secundum volumen nobis absolvat.

V.

*Disfertatio, de Vita & Scriptis Longini, —
praefide Dav. Ruhnkenio. (4 plag. formae quar-
tae.) Lugduni Batav. 1776.*

Inter omnia criticae artis munera illud, sine dubio, maximam cum humanitate habet conjunctionem, quod magnorum ingeniorum memoriam instaurat, operumque, temporis injuria perditorum, notitiam excitat, ac posteritati studiosae commendat. Neque enim, profecto, hoc quidquam, vel ad humanitatis scientiam praestantius, vel ad vitae usum fructuosius esse potest. Ex quo genere haecce est Disputatio de vita & scriptis Longini. Quam quidem plenam esse exquisitae accurataeque doctrinae, facile ex nomine Ruhnkeniano intelligitur. Sed nobis haud minus animadvertenda videtur scribendi illa, quae vulgo a doctis etiam viris negligitur, cum simplex nativaeque venustas, tum perspicuitas elegantiaeque in explicandis illustrandisque vitis, moribus, ingeniis. Quare primum ipsius verbis auctoris de vita & ingenio Longini referemus; quam partem nemini non cognitu jucundissimam fore confidimus; deinde de ejus scriptis, & hujus disputationis bonis, summatim exponemus. Audiamus ipsum auctorem.

„ Quamquam bonae literae & praeclara ingenia seculo tertio una cum ipso imperio Romano concide-

ET SCRIPTIS LONGINI. 217

et, tamen, in tanta etiam conversione rerum ac
urbatione, fuit aliquis excellentium virorum pro-
ris. Quorum longe principes numerantur in pri-
duo, Longinus, cui vel meliora tempora per-
os pares tulerunt, ac Porphyrius, e Longini dis-
m profectus, & ad magistri laudes, quamquam
intervallo, proxime accedens. Porphyrii vi-
studia, & scripta Lucas Holstenius, vir magna
condita eruditione, tam accurate enarravit, ut
plum dederit talis historiae bene scribendae.
ongini memoriae qui pari & cura & doctrinae
consuleret, adhuc scimus repertum esse nemi-

Quo magis convenit, eandem illi, aut etiam
atorem, si fieri potest, operam navare (§. 1.)--
n ejus nomen erat *Dionysius Caspius Longinus*.
o *Dionysii* nomini, quod infans acceperat, Ro-
n *Caspii Longini* accessit, sive quod ipse in fa-
Caspiæ Longinae clientelam receptus esset,
od ejus majores per aliquem ex Caspiis Longi-
itatem accepissent (v. 2.)-- Quo anno Longi-
tus sit nemo commemoravit-- Sed quid nata-
iem annumve scire attinet, cum aetas ejus sa-
is & perspicuis indicibus teneatur? Nam si ma-
a viginti annis discipulo Porphyrio, qui A.
natus est, grandiore fuisse ponamus, na-
us incidit in A. C. 213, vixitque adeo Lon-
60 annos, quoniam certum est, eum A. C.
eriisse. Non minus incertus est ejus locus na-

718 DISSERTATIO DE VITA

talis. Alii ex recentioribus eum Palmyrenum, alii
 Syrum faciunt, Langbaenius Pamphylium, confun-
 dens perperam Dionysium Longinum cum Dionysio
 Phaselite. Equidem multo pronior sum in senten-
 tiam J. Jonssii, de Script. Hist. Phil. III, 14, Athe-
 nas Longino patriam tribuentis. Hic certe ejus
 avunculus Phronto, Emisenus, ex cujus sorore
 Phrontonide natus est Longinus, artem rhetoricam
 docebat: qua de re egregius est locus Suidae V.
 Φρόντων Έμισσηνός. Phronto, dum vixit, Longinum
 in filii modum amavit, & moriens bonorum suorum
 heredem scripsit. Nec dubitari potest, quin idem
 ejus ingenium ad omnem humanitatem finxerit, ei-
 que viam, qua ad veram eloquentiam iretur, mon-
 strarit, praesertim cum aemulatio, Phrontoni cum
 Philostrato & Apfine intercedens, cujus Suidas men-
 tionem facit, vix sineret sororis filium aemulorum
 disciplinae commendari (§. 3.)-- Ipse Longinus in
 praefatione luculenta libri *περί τέλους*, quam Por-
 phyrus in Vita Plotini p. 127. conservavit, narrat,
 se ab ineunte aetate cum parentibus multa itinera
 obiisse, multas regiones lustrasse, & omnes, qui cla-
 rum in Philosophia nomen haberent, per hanc pe-
 regrinandi opportunitatem vidisse. Ex quo, quan-
 tam facultatem habuerit optimi cujusque magistri sibi
 legendi, facile judicari potest. Ex Platonicis vidit
 Euclidem, Democritum, Proclinum, Ammonium
 Saccam, Origenem, Plotinum, Amelium, Theo-
 dotum,

totum, Eubulum: e. Senicis Themistoclem, Phoe-
bionem, Annium, Mediam, Hermianum, Lysima-
chum, Athenacum, Musoniam; ex Peripateticis
Heliodorum Alexandrinum, Ammoniam, Ptole-
maem. Quorum omnium, si Ammonium Sacram,
Origenem, Plotinum & Ameliam excipias, vix tenuis
aetia ad nos pervenit; propterea, quod alii nihil
litteris prodiderunt, aliorum libros intercepti vetu-
sta. (§. 4.) -- Hi sunt incantis seculi tertii Philoso-
phi, cogniti omnes a Longino. In quibus cum i-
genio scientiae longe excellerent Ammonius Sac-
cas & Origenes, horum se potissimum disciplinae
tradidit, iisque audiendis multum temporis consum-
sit (§. 5.) -- Jam etsi Longinus Ammonium, Orige-
nem, Ammoniique discipulum, Plotinum aliis aeta-
tis suae philosophis anteferebat, non tamen idcirco
existimandus est, philosophandi rationem, quam illi
sequerentur, per omnia probasse; praesertim cum
dissensionem suam a multis Plotinianis, aut, si ma-
lis, Ammonianis decretis prae se ferat in Epistola ad
Porphyrium, quam ille inseruit. Vitae Plotini p. 125.
Longinum ignoret oportet, qui credat, tali inge-
nio placuisse duram & contortam philosophorum,
qui conciliari nollent, conciliationem, insanum al-
legorici sive. secretioris sensus quaerendi studium,
mysticas disputationes de Deo, divinisque emanatio-
nibus & Daemonibus, quibus omnes illorum libri
sunt referti, alia denique multa, hic non attingen-
da,

120 DISSERTATIO DE VITA

da, quibus tum vera & sincera mens Platonis obscurabatur. Non ille e turbidis recentiorum Platonico-
rum hauriebat rivulis, sed liquidos purosque anti-
quorum Philosophorum, maxime Platonis, fontes
confectandos putabat. Quo nomine φιλαρχαῖος ve-
rissime appellatus est a Porphyrio in Vita Plotini
p. 116.-- Omnino germanum Platicum fuisse Lon-
ginum, non modo clarum est ex libris, aut fragmen-
tis potius librorum, quae supersunt, sed multo ma-
gis ex Commentariis ad Platonem interpretandum
comparatis. Ejus Commentarium in Phaedonem me-
morat Olympiodorus Commentario inedito in eun-
dem dialogum p. 379. Ejusdem Commentarium in
Timaeum, vel potius in prooemium Timaei, saepe
laudat Proclus in eum dialogum. Non facile pu-
tem, ullum interpretem tantis ingenii & doctrinae
praesidiis ad scriptorem aliquem explicandum, quan-
tis Longinus ad Platonem, accessisse. Cujus libros
utinam fanaticorum interpretum, Procli, Hermiae
& Olympiodori jactura redimere liceret! Paucas ad-
modum Longini explicationes Proclus, quippe ve-
ram interpretandi rationem prae mystica sua con-
temnens, afferendas putavit. Tamen ex paucis illis
apparet, eum non solum res, sed, quoniam Plato
a scribendi quoque elegantia spectari voluit, etiam
verba persecutum esse. Exempla sunt apud Proclum
ad Tim. p. 19. 21. 26. 27. 28.-- Ita cum Longinus
Philosophiae severitatem exquisitoris doctrinae sua-

veritate temperarit, quid miramur, si, qui se res, non verba sectari jactarent, parum magnifice de illo senserint. Plotinus quidem, durior ad haec studia, lecto ejus libro *περὶ ἀρχῶν*, teste Porphyrio in ejus Vita p. 116, exclamavit: *Φιλόλογος μὲν ὁ Λογγῖνος, φιλόσοφος δὲ οὐδαμῶς*. Quam vocem, velut oraculo missam, repetit Proclus, eruditior ille quidem Plotino, sed eodem morbo laborans, in Plat. Tim. p. 27. Sed hujus judicii iniquitas unde profecta sit, non est difficile intelligere. Urebat haud dubie hominem, suam de ideis sententiam, quam discipuli, ut sit, laudibus in coelum ferrent, idoneis rationibus a Longino oppugnari. Huc adde, barbarae & spinis metaphysicis horridae sapientiae numquam bene convenire cum elegante & diserta. Etiam nunc reperiuntur, praesertim de scholastica Wolfii disciplina, qui paulo elegantius philosophantes, philologos potius, quam philosophos, appellent. (§. 6.) --- Longinus vero, cum justas doctrinae copias & a magistris Alexandrinis, & ab aliis, quos in peregrinatione audierat, summo sibi studio parasset, eas Athenis, ubi natus educatusque erat, explicare instituit, docuitque juvenes haec studia aemulantes tanta assiduitate, vix ut ei tempus superesfet ad condenda eloquentiae suae monumenta, si vera nobis narrat Joannes Siceliota Commentario MS. in Hermogenem. Hic ejus disciplina usus est Malchus, domo Tyrius, cujus patrium nomen, Grae-

222 DISSERTATIO DE VITA

cis auribus molestum, Longinus in Περὶ Πορφύριος mutavit. Quae in re Eunapius in Porphyrio p. 13. dissentit ab ipso Porphyrio Vit. Plotin. p. 120. & ipso Longino Praef. libri περὶ τέλους p. 131. — Sed hoc utcunque accipiat, parum referre arbitror. Illud magis convenit quaerere, quid Longinus Athenis profectus sit, artemne criticam, vel grammaticam, ut Langbaenio in ejus Vita videtur, an philosophiam, ut Valesio ad Euseb. H. E. VI, 19, & de Critica I, 17. Valesii veram esse sententiam multis rationibus certum est. (§. 89.) — Etsi vero Longinus se Athenis philosophum dici haberi que voluit, hoc tamen non eam vim habet, ut, quod Valesius efficere tentat, se in docendo unius philosophiae finibus contineret, nullam praeterea artem attigerit. Cum enim ipse, Platonis suum exemplo, ut bene judicat idem Valesius de Crit. I, 16, eloquentiam & ceteras artes, quibus eloquentia alitur & augetur, cum philosophia conjunxisset, Criticesque studium Aristotelis aemulatione assumpsisset, quae tandem sive lex, sive consuetudo illum impediit, quo minus suae quoque in hoc genere scientiae copiam discere cupientibus faceret? Porphyrium Criticam & Rhetoricam a Longino accepisse disertus testis est Eunapius in ejus Vit. p. 13. quem injuria reprehendi a Valesio satis ostendit locus Joannis Siceliotae MS. Verum tamen Critices scientia latius, quam philosophia nomen suum illustravit, non quo hac facultate minus excelleret, ut

et Holstenium in Vit. Porphyri. p. 29. existimasse video, sed quod, ut mea fert opinio, corrupta jam per recentiores Platonicos philosophia, serum erat, homines ad veteres doctrinarum fontes, atque adeo ad sanam mentem revocare. Qui fanaticæ philosophiæ amor cum Porphyrium, discipulorum Longinianorum præstantissimum, ita infatuasset, ut, deserto Longino, ad Plotinum transfiret, quid alios minus acutos & adversus novitatis illecebras minus cautos, fecisse arbitramur? Critica igitur docenda gloriam suam, omnium confessione, maxime fundavit. Quam artem, nemo nescit, partim ex insita ingenii sollertia, partim ex magna doctrinæ copia efflorescere. Atque Longinum ita ab eruditione laudat Eunapius, ut eum βιβλιοθήκην ἑμψυχον & περιπατοῦν μουσεῖον vocet. Sunt fortasse haud pauci, quibus Eunapius Longinum pulcre & festive laudasse videatur. Sed, ut diversi sunt sensus hominum, ego facile credam T. Fabro ad librum *de sublim.* 3, Longinum ipsum, si se sic laudari audisset, non minus viventem istam *bibliothecam* & *ambulans musaeum*, quam Gorgiæ *vivum sepulchrum*, τάφος ἑμψυχον, risurum fuisse. Ab hac igitur facultate Longinus Critici nomen invenit (§. 9.)-- Athenis postquam Longinus bonam vitæ partem, cum juventute erudienda, tum praeclaris ingenii monumentis condendis exegisset, patria relicta in Orientem abiit, sive ut consanguineos, Emisæ habitantes, invise-

124 DISSERTATIO DE VITA

viferet, five ut ibi hereditarium negotium ageret. Per hanc, ni fallimur, occasionem cognitus est a virilis animi muliere, & nulli priscarum heroidum secunda, Septimia Zenobia, quae tum Orientis imperium tenebat. Quae non minore ingenio, quam animo, praedita, cum bonas artes adamaret, Longinum Graecarum literarum magistrum adhibuit. Quomodo, si quid judicamus, argumento concidit fabula de Zenobiae Judaismo, saepe jactata ab Ecclesiae Patribus. Quis enim credat Judaeam Graecarum literarum magistrum, eumque philosophum, expetiisse. Cujus gentis quantum in Graecas literas & philosophiam odium fuerit, nil attinet disputare post luculentam demonstrationem Ernesti V. Cl. Opusc. Philol. p. 408. Unde igitur ista manavit fabula? Nempe ab immoderata & minime Christiana maledicendi licentia, quam illius aetatis orthodoxi sibi in quoslibet a se dissentientes sumebant. Accusatus erat Paulus Samosatenus, cum ob alias opiniones, quas referre longum est, & haud necessarium, tum ob Judaismi suspensionem; mox etiam Patrum decreto Episcopatu Antiocheno dejectus. Hunc ab adversariis vehementer exagitatum, cum Zenobia, mulier philosopha, & in religione diversa sentientes facile ferens, tuendum suscepisset, orthodoxi dolorem quem inde ceperant, ulciscentes, non modo Paulum Samosatenum ad sacra Judaica transiisse, sed ejus etiam patronam Judaeam esse, suo jure clamant.

o, quem de Odenathi laudibus scripsit, excep-
Athenis, antequam in Zenobiae notitiam venis-
edidisse videtur. Nam Palmyrae nulla librorum
lorum facultas dabatur, deficientibus quorum
uteretur, ut ipse in Ep. ad Porph. p. 124.
tur. Ne otium quidem ad talem scriptionem ab
rebus erat. Venerat ille quidem in aulam Pal-
nam, ut *Zenobiam Graecis literis erudiret*. Sed
Zenobia, cum ipsa imperii habenas capessivis-
& summam rerum gerendarum prudentiam in
ino perspexisset, ejus maxime consiliis regnum
nistrare statuit. Tum Longinus pro illo libera-
amore, qui magnis ingeniis proprius esse solet,
biae animum addidit ad jugum Romanum ex-
idum, in hoc etiam imitatus Platonem suum,
tionem a se eruditum pari ratione ad patriam
ndam impulit & armavit. Tum, eodem aucto-
enobia nobiles illas ad Aurelianum literas, quae
nud Vodisc. Aurel. 27, scripsit. Quae, cum

186 DISSERTATIO DE VITA

In hoc tam gravi casu, nescio, an Longinus quies
quam viderit indignius, quam pro bonis consiliis
malam sibi gratiam a Zenobia referri. Haec enim,
cum ante omnibus in rebus virilem animum gessis-
set, nunc mortis metu debilitata, ad muliebre in-
genium rediit, id est, suam innocentiam jactavit,
invidiamque belli, quod Romanis fecisset, cum in
alios, tum in Longinum, relegavit. At longe alium
animum Longinus prae se tulit. Tali enim constan-
tia, tali animi robore supplicium subiit, ut qui ipse
consolandus esset, aliorum ex hac calamitate suscep-
tum dolorem consolaretur. Ita ille in ipso mortis ar-
ticulo verum se philosophum praestitit, sanctissim-
umque Socratem, ad cujus normam & studiorum
& vitae rationem direxerat, etiam moriendo expre-
ssit. Cujus crudelem casum si quis Platonica eloquen-
tia prodidisset, non minus nunc Longini, quam So-
cratis morti illacrymaremur. Hoc modo periit vir
maximus A. C. 273. (§. II.)-- Equidem nil magis
in Longino miror, quam tanti animi ingenique vir-
tutem, seculo tertio, servitute oppresso, & paene bar-
baro, quo omnes fortunae suae familia & faciebant
& loquebantur, extitisse. Verum cum seculo,
quo vivebat, insitam ingemii vim premeret, ipsam
fecisse arbitror, quod aliis natura tardioribus facien-
dum praecepit *de sublim.* Sect. 9. Nempe veteribus,
praecipue Platone & Demosthene, legendis ani-
mum ad eam, quam in maximis minimis admiramus

extu-

exultat altitudinem. Ab eodem celfo elatoque animo profectum est, cum libertatis civilis studium, cujus clara vestigia impresit divino illo epilogo libri de Sublimitate; tam alterius, quae in sententia libere dicenda, & in aliorum erroribus castigandis cernitur. Ex quo a Porphyrio Vit. Plotin. p. 126. ελεγκτικώτατος dicitur. (§. 12.) Philosophiam, quam profesus est, in mores abiisse, tametsi more ejus satis superque declarat, tamen hoc quoque sit testimonio. Porphyrius disciplinam ejus valere jussit, ut se ad meliorem, si Diis placet, Plotini converteret. Quam levitatem tantum absuit Longinus, ut ad contemptum sui traheret, injuriamque injuriae referret, ut potius hunc ipsum desertorem in suis haberet, Palmyram ad se invitaret, &, quanti eum faceret, libri περὶ ὁσμῆς dedicatione publice declararet. (§. 13.)--"

Sequitur, ut de Scriptis Longini, quorum magnam copiam extitisse narrat Eunapius, summatim referamus. Primarium ejus opus fuit illud, quod vocabatur Οἱ Φιλόλογοι. De quo, cum vulgo etiam a doctissimis hominibus ignoretur, accurate exposuit Ruhnkenius §. 10. In hoc opere, quo potius, quam ullo alio, Critici nomen sibi conciliavit, de antiquis scriptoribus in utramque partem judicavit, & quamdam ingeniorum velut censuram egit. De magnitudine voluminis ex numero librorum judicare licet: quippe cujus liber XXI. laudetur. Adferuntur quaedam frag-

fragmenta Longini, ex scriptoribus cum editis tum ineditis, quae ex hoc opere ducta videntur, Perperam J. Jonsius Hist. Ph. Scr. III, 14. putabat, Longinum ibi de Grammaticis & Philologis egisse. Huc referenda τὰ περὶ Ξενοφῶντος, quae ipse de Subl. Sect. 8. commemorat, & ejus judicium de Aristide ap. Sopatrum Proleg. in Aristid. p. 3. Unde apparet, Longinum praeter scriptores veteres, etiam aetati suae proximos recensuisse.

Reliquorum ejus scriptorum nomina saltem enumerabimus. „ *De Demosthenis oratione in Midiam.* Ἀπορήματα Ὀμηρικά. Εἰ Φιλόσοφος Ὀμηρος. Προβλήματα Ὀμήρῳ καὶ λύσεις. Τίνα παρὰ τὰς ἱστορίας οἱ γραμματικοὶ ὡς ἱστορικὰ ἐξηγοῦνται. Περὶ τῶν παρ' Ὀμήρῳ πολλὰ σημαίνουσῶν λέξεων. Ἀττικῶν λέξεων ἐκδόσεις β'. Λέξεις Ἀντιμάχου καὶ Ἡρακλέωνος. Περὶ Ἑθνικῶν. *Scholia in Herphaestionis Enchiridion.* Περὶ συνθέσεως λόγων συντάγματα δύο. Τέχνη ῥητορικὴ: de qua alias. Ἐς τὴν ῥητορικὴν Ἑρμογένους: in Catalogo Nesfel. Bibliothecae Vindob. P. IV. p. 14. extant enarrationes Hermogenis, excerptae ex Longino, Jamblichō, Syriano, Simplicio & aliis: sed totus titulus mangonium sapit. Περὶ Ὑψους: hic liber vere aureus, de quo omnium optime nobis judicasse videtur Boilavius in Praef. versionis Gallicae, bono literarum & verae eloquentiae, quamvis mutilus, conservatus est in uno codi-

de Parisino, ex quo, quicquid codicum est in aliis bibliothecis, manavit. Nulla igitur, archetypo salvo, apographorum utilitas est, nisi in conferendis verbis sectionis 8. *ὡς καὶ τοῖς περὶ Ζενοφῶντος* usque ad verba sect. 9. *ἐν δὲ Φάει καὶ ὅλοιον*, propterea quod illae paginae ex archetypo, post facta jam apographa, exciderunt.-- *Commentarius in prooem. Timaei Plat. Commentarius in Plat. Phaedonem.* *Περὶ ἀρχῶν*, de rerum principiis. *Περὶ τέλους*, de finibus bonorum & malorum. *Περὶ Ὁρμῆς*, de naturali impetu, sive, instinctu. Epistola ad Amelium, quam in libri magnitudinem excrevisse, ipse ait. *De Justitia, secundum Platonem.* *Περὶ τῶν ἰδεῶν*, adversus Plotinum. *Περὶ τῶν ἰδεῶν*, adversus Porphyrium. *Περὶ ψυχῆς.* *Ὀδαίνας.* Praeter haec Langbaenius perperam Longino tribuit *Dionysii Phaselitae* libros de *Antimacho* & de *Poetis*, quos memorat Grammaticus, qui *Nicandri* vitam scripsit: item *Dionysii Ἀπορα*, laudata a Schol. Hom. Il. B. 308. & *Dionysii Κριτικὰ* sive *Κρητικὰ*, ap. Diog. Laert. I, 38. Nam Diogenes quidem, quacunque demum aetate vixit, certe ante Longinum vixit.

Neque facere possumus, quin iudicium auctoris de stilo & oratione Longini addamus ex §. 124, „Eloquentiam Longini abjicit & contemnit Graeculus ineptus Jo. Siceliota, cujus locum adscripsimus p. 26., ut eum nihil ad Dionysium Hal. & Aristi-

dem esse dicat. Nos quidem non sumus ii, qui orationibus, quas Dionysius historiae interposuit, eloquentiae laudem detrahamus, aut Demosthenem ab Aristide feliciter expressum esse negemus. Verum tamen uterque, nostra sententia, cum Longino comparatus, jacet. Quanta enim, quam incredibilis vis dicendi ex libello *de subl.* elucet? Profecto nullus umquam Rhetorum & Sophistarum aut scripsit, aut scribere potuit, aliquid disertius. Unus Longinus ex omnibus Graecis magistris, id quod Ciceronem in libris Rhetoricis fecisse constat, quod aliis praecipit, ipse in scribendo praestat, nec minus eloquentiae praeceptis, quam exemplo suo, facit eloquentes. In docendo quomodo ad id, quod in oratione magnificum est, perveniatur, grandis est ac paene tragicus. In translationibus ut feliciter audax, & maxime similis Plutarcho, sic fortasse nimius in illis cumulandis nec satis consentiens praeceptis suis. Ex antiquis illis, praeter ceteros, Platonem & Demosthenem imitatur. In quibus legendis, si venustatem ejus sentire velis, te multum temporis contrivisse oportet. Praeter Graecam & Syriacam linguam, utramque vernaculam, calluit etiam Latinam, ut non solum ex Demosthenis & Ciceronis comparatione *de sublim. sect. 12*, sed etiam ex Suida intelligi licet".

Jam tota Disfertatio plena est exquisitissima doctrina, nec tantum aliorum ejus aetatis clarorum virorum res illustrantur, velut Plotini, Porphyrii, sed haud
pau-

ET SCRIPTIS LONGINI. 131

pancorum emortua notitia instauratur. Ita §. 3. de Phrontone exponitur, quem perperam Viri D. cum oratore Romano M. Cornelio Frontone confuderunt: §. 4. de Longini magistris, Democrito, Ptolemaeo & Ammonio, Peripateticis. §. 6. de Origene, quem ipsum multi cum christiano Origene confundunt. §. 7. De loco Eusebii H. E. VI, 19. quo Longinus cum Apollophane & Numenio in Pythagoricis numeratur, exponitur; & evincitur pro *Αγγίης* legendum esse *Αλβίης*. §. 8. de Majore Sophista & Nicagora, Longini aequalibus, quorum hunc turpi errore cum Nicostrato confudit Olearius ad Philostr. Vit. Soph. II. p. 624. §. 10. de Menelao Poeta.

Tali ratione igitur humanitati consuluit Ruhnkenius, ut, cum ex praestantissimi viri libris pauca tantum fragmenta, & unum, nec eum ab omni parte integrum, libellum de Sublimitate, nobis reliquisset fortuna, damnum hoc, quoad ejus fieri posset, repararet, & cum viri vitam eleganter enarraret, tum ejus scriptorum memoriam ex antiquitatis tenebris erueret atque instauraret.

[The body of the document contains several paragraphs of text that are extremely faint and illegible due to the quality of the scan. The text appears to be organized into paragraphs, but no specific words or sentences can be discerned.]

CATALOGUS LIBRORUM,

Qui venduntur in Officina

PETRI DEN HENGST.

- A**ctuarius de Dieta, græce, edidit J. F. Fischerus,
Lips. 1774. 8.
Æschini Dialogi tres c. not. Clerici, Amst. 1711. 8.
Albini Historia Musculorum Hominis, L. B. 1734.
Almeloveen Fasti consulares, Amst. 1705. 8.
Anthologia Veterum Latinorum Epigrammatum & Poë-
tarum c. not. Variorum, & P. Burmanni Sec. Amst.
1759. 2 vol. 4.
Aristæneri Epistolæ græce cur. F. L. Abresch, Zwol
1749. 8.
Aristophanis Comædiæ gr. & Lat. curante P. Burman-
no Sec. L. B. 1760. 2 vol. 4.
———— Plutus græce c. not. Hemsterhusii Harl.
1744. 8.
———— Nubes gr. & Lat. ex recens. C. Kusteri,
Hard. 1744. 8.
Athenæus Gr. & Lat. J. Casauboni, Lugd. 1612. fol.
Aulus Gellius cum notis variorum ex recens. A. Thy-
sii & J. Oisellii L. B. 1666. 8.
———— curante J. Gronovio & B. 1706. 4.
———— cum præfatione J. L. Conradi Lips
1762, 2 vol. 8.
Aurelius Victor cum notis variorum & S. Pitisci Ultr.
1696. 8.
———— J. Arntzenii, Amst. 1733. 4.
Averanii Interpretationes Juris, L. B. 1753. 3 vol. 8.
Aviani Fabulæ cum notis H. Cannegieteri, Amst. 1731. 8.
Beveregii Institutiones Chronologicae Ultr. 1734. 8.
Biblia Græca ex versione LXX Interpretum cum Dis-
sert. J. J. Breitingeri Tig. 1730. 4 vol. 4.
———— Latina Tremellii & Junii Gen. 1630. fol.
Bockelmanni compendium Institutionum, Amst. 1745. 8.
Bos L. Ellipses Græcæ L. B. 1750. 8.
Brissonius de verborum significatione Halæ 1743. fol.
Bris.

C A T A L O G U S

- Briffonius de Formulis & Solennibus Populi Romani Ver-
 bis, ib. 1754. fol.
 — Opera Minora Varii Argumenti L. B. 1749. fol.
 Brouerius de Nidek de adorationibus, Amst. 1713. 8.
 Brouwer de Jure Connubiorum Delph. 1714. 4.
 Burmanni (P.) Poëmata, Amst. 1745. 4.
 — Epistola ad Capperoperium. 4.
 — (P.) sec. Poëmata L. B. 1774. 4.
 Dynkershoek Opera omnia L. B. 1766. 2 vol. fol.
 Catonis disticha de moribus c. n. variorum & Arntze-
 nij, Amst. 1754. 8.
 Cæsar (J.) c. not. variorum & F. Oudendorpii L.
 B. 1737. 4.
 — ex ed. F. Oudendorpii ib. 1738. 8.
 — ex recens. J. Davissii Cant. 1706. 4.
 — sine notis Halæ 1744. 8.
 Calaber (Q.) Gr. & Lat. ex edit. J. C. Pauw L. B.
 1734. 8.
 Cicero de Officiis c. notis varior. & J. G. Grævii L. B.
 1710. 8.
 — Rhetorica ad Herennium cū ante P. Burmanno
 ib. 1761. 8.
 Curtius cum notis variorum & S. Pitisci Ultr. 1693. 8.
 Daniel, secundum LXX Interpretum Gr. & Lat.
 Goett. 1774. 4.
 D'Orville Poëmata, Amst. 1740. 8.
 Elsneri (J.) Observationes Sacrae in Novi Foederis Li-
 bros L. B. 1720. 2 vol.
 Epistolæ Eruditorum Virorum, Amst. 1704. fol.
 Erasmi colloquia cum Notis Variorum L. B. 1729. 8.
 Euclidis elementa edente van Lom, Amst. 1738. 8.
 Eutropius & Sextus Rufus c. not. Variorum Haver-
 kampii & H. Verheyk L. B. 1761. 8.
 Fabricii (J. A.) Bibliotheca Latina ex recens. J. A. Er-
 nesti Lips. 1773. 3 vol. 8.
 Florus c. notis variorum & J. G. Grævii, Amst. 1702. 8.
 — & C. A. Dukeri L. B. 1744. 8.
 Frontinus c. not. var. & Schwebelii Lips. 1772. 8.
 Grotius de Jure Belli ac Pacis Ultr. 1773. 8.
 Gyraldi opera omnia L. B. 1694. fol.
 Haën (A. de) Ratio Medendi L. B. 1761. compl.
 Heineccius (J. G.) ad Pandectas Lips. 1762. 2 vol. 8.
Hel-

L I B R O R U M.

- H**eisteri Institutiones Chirurgicae, Amst. 1750. 2 vol. 8.
Herodotus Gr. & Lat. cum Notis Variorum & P. Wes-
 selingii, Amst. 1763. fol.
Hesiodus Gr. & Lat. cum notis variorum & Clerici,
 Amst. 1791. 8.
Horatus cum notis Bentleji, Amst. 1728. 4.
 ————, idem, Lips. 1763. 2 vol. 8.
 ————, Ultr. 1713. 12.
Huberi Praelectiones Juris civilis Lips. 1749. 3 vol. 4.
Jablonski Instit. Hist. Christianae antiq. & recent. Franc.
 1754. 2 vol. 8.
Julius obsequens c. not. F. Oudendorpi L. B. 1720. 8.
Justinus cum notis variorum curante A. Gronovio ib.
 1760. 8.
 ———— ed. P. Burmanno ib. 1722. 12.
Koppius Observata Philologica L. B. 1771. 8.
Leenwen (S. v.) Censura Forensis L. B. 1741. 2 vol. fol.
Libanii Epistolae Gr. & Lat. c. not. J. C. Wolfii, Amst.
 1738. fol.
Livius cum notis variorum & A. Drakenborchii L. B.
 1738. 7 vol. 4.
 ———— Fragmentum Libri XCI. c. praef. Ernesti Lips.
 1773. 8.
Lulofs primae Lineae Theologiae Naturalis L. B. 1768. 8.
Martialis Epigrammata in Usus Delphini, Amst. 1701. 8.
Menagii (A.) Amoenitates Juris Ultr. 1725. 8.
Menidis Atticistae Lexicon Atticum cum notis vario-
 rum cura J. Pierfoni L. B. 1759. 8.
Mythographi Latini cum notis varior. & A. van Staver-
 en ib. 1742. 4.
Nepos cum notis variorum & A. v. Staveren ib. 1734. 8.
Noodt opera omnia L. B. 1760. 2 vol. fol.
Origenis Hexapla, Graece, edidit C. F. Bahrda, Lips.
 1769. 2 vol. 8.
Ottonis Thesaurus Juris Romani Ultr. 1733. 5 vol. fol.
Pauw (J. C.) Hephæstionis Enchiridion, Graece, Ultr.
 1726. 4.
 ———— Horapollinis Hieroglyphica Gr. & Lat. ib. 1727. 4.
 ———— Phrynichi Eclogae ib. 1739. 4.
 ———— Philae de animalium Proprietate ib. 1739. 4.
Petronius cum notis varior. & P. Burmanni, Amst.
 1743. 2 vol. 4.

CATALOGUS LIBRORUM.

- Platonis Dialogi duo, Cratylus & Thætetus Græce Flischeri. Lips. 1770. 8.
- Tres, Sophista, Politicus, Parmenides Gr. Fischeri Lips. 1774. 8.
- Plautus c. n. varior. & F. Gronovii & præfat. J. A. Ernesti ib. 1760. 8.
- Plutarchus de sera numinis vindicta ex rec. D. Wytenbachii L. B. 1772. 8.
- Polyæni Stratagemata Gr. & Lat. P. Maasvicii L. B. 1690. 8.
- Puffendorf (S.) Jus Naturæ & Gentium Lips 1759. 2 vol. 4.
- de officio Hominis & Civis L. B. 1769. 2 vol. 8.
- Rosini Antiquitates Romanæ, Amst. 1743. 4.
- Sallustius cum notis variorum & S. Havercampii, Amst. 1742. 2 vol. 4.
- Sancti Minerva cum notis J. Perizonii ib. 1754. 8.
- Sedulii carmina cum notis variorum & H. J. Arntzenii Leov. 1751. 8.
- Schoetgenii Lexicon Gr. Lat. in N. Test. L. B. 1755. 8.
- Schrevelii Lexicon Manuale Græc. Lat. Amst. 1709. 8.
- Schuldingii Jurisprudentia ante-Justiniana L. B. 1717. 4.
- Senecæ Tragœdiæ c. n. varior. & J. C. Schroderi Delph. 1728. 4.
- ——— Amst. 1662. 8.
- & Syri Mimi Sententiæ. L. B. 1727.
- Stockii Clavis Linguae Sanctæ V. & N. Testamenti. Lips. 1753. 2 vol. 8.
- Tacitus cum notis variorum & J. Gronovii Ultr. 1721. 2 vol. 4.
- Terentius cum notis R. Bentleyi, Amst. 1727. 4.
- Thomas Magister cum notis variorum J. Blancardi L. B. 1757. 8.
- Timæi Lexicon Græc. c. n. Ruhnkenii ib. 1754. 8.
- Valerius Maximus cum notis variorum & A. Torrentii L. B. 1726. 4.
- ——— ib. 1660. 8.
- Vellejus Paterculus c. not. rar. & P. Burmanni, Rott. 1756. 8.
- Vigerus de Idiotismis Græc. cum animadv. H. Hoogeveen L. B. 1766. 8.
- Virgilius edente L. C. Valckenaar Leov. 1747. 8.

BIBLIOTHECA

CRITICA.

PARS SECUNDA.

¶ γὰρ τῶν λόγων κρίσις πολλῆς ἐπὶ πείρας
τελευταῖον ἐπιγένημα.

LONGINUS.

AMSTELODAMI,
Apud PETRUM DEN HENGST,
MDCCLXXVII,

ADVERTISED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

BIBLIOTHECAE

CRITICAE

PARS SECUNDA.

I.

M. T. CICERONIS *Opera omnia, ex recensione Jo. Aug. Ernesti, cum ejusdem Notis & Clavi Ciceroniana. Voll. V. 8 maj. Halis Sax. 1774.*

Volumen Secundum, quo Orationes continentur.

Quamquam in nullo non doctrinae ac rationis genere excellens atque admirabile fuit Ciceronis ingenium, summa tamen ejus virtus ac perfectio in orationibus cernitur. Nec illa profecto plebis literatae est opinio, sed fuit ab omni tempore prudentissimorum hominum certa sententia, in Cicerone perfectae eloquentiae modum & quasi mensuram contineri. Quod, & eorum qui veterum monumenta diligenter tractant, suo quisque sensu ac judicio percipit, & ratione quoque intelligi potest. Nam si ipsius Ciceronis res atque vitam spectemus, reperiamus, in eo ad summam eloquentiae praestantiam conformando tres il-

Pars II.

A

las

2 C I C E R O N I S O P E R A

las rerum humanarum gubernatrices conspirasse, naturam, disciplinam, fortunam. Primum a natura habebat ingenium docile, sollers, perspicax, & tene-
rum ad pulchri honestique sensum. Cumque multum in utramque partem valeat, a quibus principii vitae cursus ducatur, quibusque parentibus, legibus, patria, quis nascatur, Cicero in hac parte tam benivolam fautricem nactus est fortunam, ut ex his ingenii praeclaris dotibus, animus existeret magni honestique appetens, turpis fordidaeque despiciens. Natus enim est patre equite Romano, ex splendissimo ordine ejus civitatis, quae orbis terrarum imperium obtinebat, ea gente atque aetate, qua vetus illa disciplinae salubritas severitasque adhuc vige-
bat, nondum corruptis luxuria civium animis, neque ad potentiorum adulationem abjectis. Sua adhuc rei publicae constabat majestas, sua patriae sanctitas. Recenti memoria florebat fortis majorum facta, quibus puerorum aures quotidie perfonabant, omnisque ab eorum animis arcebat humilis turpive cogitatio, atque universi excitabantur, ut dignos se & idoneos praestarent, qui tantam imperii magnitudinem tuerentur, vel bellica virtute, vel civili scientia. Porro eloquentia acerrimis florebat civium studiis, maximis ei propositis praemiis ad opes & honores. Adolescentes, sumpta virili toga, in foro quotidie
versa-

EX EDIT. J. A. ERNESTI. VOL. II. 3

versabantur, ibique usu disertis fiebant audiundis dicundisque causis, & mature operam suam rei publicae, illustri defensione vel accusatione, commendabant. Ex tali igitur ingenio, animo, institutione, usu, necesse est sponte efflorescere eloquentiam, etiam si nulla ars nec literarum disciplina accesserit. Verissimus enim est atque uberrimus eloquentiae fons in ingenio magnarum excelsarumque rerum cogitatione nutrito, & exercitato dicendi consuetudine. Hoc cum inflammatur vel honesti sensu vel indignationis dolore, sponte parit eam orationem, qua audientes moveat, incendat & in suam sententiam rapiat. Quid vero, cum ars quoque ac disciplina accedant? cum mens omnis antiquitatis & historiae scientia repleatur? cum ingenium continua lectione optimorum oratorum, poetarum & in omni genere scriptorum excolatur atque acuatur? cum philosophia animorum rationem rerumque naturam explicet & modum definiat? cum ratio exercitatioque intelligentissimorum magistrorum praeceptis conformentur? Nonne tunc aliquid existere necesse est supra reliquorum mortaliū modum & plane divinum? Atque haec omnia in Cicerone convenisse videmus. Erat in eo cupiditas illa, quam in philosophi indole inesse vult Plato, scientiae, non unius alicujus sed universarum: ejusque jam in puerili disciplina ingenium ita excelebat, ut ab omnibus miraculi loco celebraretur.

Anno aetatis decimo sexto, sumpta virili toga, in forum se dedit, studiumque ingressus est eloquentiae, cujus quidem viam & quasi gradus ipse in Bruto descripsit.

Nam cum in foro summorum oratorum genera cognosceret, incredibili ejusdem laudis amore percussus ita oratorias exercitationes suscepit, ut quotidie legeret, scriberet, & commentaretur. Juris etiam civilis discendi causa, a patre ad Q. Mucium Augurem ita erat deductus, ut, quantum fieri posset, a senis latere numquam discederet. Sequenti anno admirabili ad philosophiam studio concitatus, totum se dedit Philoni, principi Academiae; & Molonem etiam adhibuit Rhodium, summum dicendi magistrum actoremque causarum. Tum per triennium, quo unus in foro regnabat Hortensius, ejus gloria stimulatus, dies noctesque in omnium doctrinarum, in primis philosophiae ac dialectices commentatione versabatur, duce Diodoto Stoico, quem semper secum habuit: neque tamen ullus dies vacuus erat ab oratoriis exercitationibus: Graece potissimum declamabat, & summorum ejus gentis auctorum haud paucos libros Latine vertebat. Anno aetatis vigesimo sexto primam dixit privatam causam pro P. Quinctio, & sequenti publicam pro Sex. o Roscio Amerino. Quibus orationibus cum omnes judicarent perfectae jam eloquentiae virtutem contineri, Ciceronisque nomen ubique celebraretur; ille ta-

men

6 C I C E R O N I S O P E R A

exercitatione auxit. Itaque brevi effecit, ut nemo praeter ipsum, ne Hortensio quidem excepto, orator haberetur. Et nil dicimus de singulis ejus eloquentiae virtutibus, quae quidem, intelligentissimorum hominum judicio, congruunt in illam perfecti oratoris formam ab ipso adumbratam in Oratore ad Brutum; quam qui expleret neminem extitisse, qui proxime assequeretur unum Demosthenem fuisse affirmaverat. Hoc unum intelligi volumus, Ciceronem, quamquam omnibus naturae fortunaeque praesidiis munitum, tamen judicasse, sine assiduo litterarum studio atque exercitatione se ad hanc eloquentiae laudem pervenire non posse. Et tamen multi reperiuntur nostra aetate, qui se vel sola dicendi consuetudine disertos fieri, vel orationem floribus spargendo, vel acute etiam subtiliterque ratiocinando, oratoris nomen tueri sperent. Quorum profecto angustae mentes eloquentiae majestatem non capiunt. Itaque nos haud alienum putavimus ab hoc loco, juvenes ejusdem laudis cupidos movere, qua ratione quibusque gradibus ad eloquentiam pervenisset is, qui summam ejus post hominum memoriam facultatem adeptus esset; si forte eos errantes in certam viam revocare possemus. Multa habebat beneficia fortunae Cicero, quibus nos temporum nostrorum conditio carere cogit: primum illam disciplinae puerilis sanitatem atque elegantiam; tum avitam majorum gloriam, rei publicae majestatem,

EX EDIT. J. A. ERNESTI. VOL. II. 7

tatem, & communem patriæ amorem, cujus specie ac cogitatione animi magnitudo paritur atque alitur. Nos contra multis modis ab ipsa pueritia in nescio quas angustias coarctamur; & cum insita naturæ vis exferere se conatur, sæpe repellimur ac reprimimur; nil magnificum, nil excellens, nil sublime in mentibus nostris existit. Atque hujus calamitatis unica compensatio ac medela posita est. In continuo studio veræ pulchritudinis, cujus perfectissima exempla in veterum monumentis expressa sunt. Quo magis opera nobis danda est, ut eorum lectione, cum artis rationem assequamur; tum in primis ingenium ad naturæ sanitatem revocemus & ad pulchri venustique sensum conformemus, animumque ad veram altitudinem extollamus. A quibus virtutibus nisi proficiscatur dicendi facultas, næ illa potius vana loquacitas, quam vera eloquentia sit.

Sed nos ad criticam disputationem accedamus. Cum ex superioribus editoribus in primis Graevius eximiam navasset operam in orationibus Ciceronis, non pauca tamen vitia relinquebantur, quæ vel acumen ejus effugissent, vel artem elussissent. Quorum haud contemnendum numerum ab Ernesto sublatum esse, haud dubitanter affirmamus. Atque in hac re multum ei profuit, cum usus librorum scriptorum editorumque, & aliae facultates, de quibus superiori censura diximus, tum maxime intelligentia

consuetudinis Ciceronianae, sensusque numeri, qui plurimum valet in orationibus ad fraudes locorum spuriorum adulterinorumque detegendas. Praeter editiones, easque antiquissimas, habuit scriptos codices nonnullos : primum tres Guelpherbytanos : deinde varias lectiones codicis Lugdunensis atque Huydecoperiani, a P. Burmanni Secundi humanitate acceptas. Ab eodem viro celeberrimo se excerpta, ex codice Huydecoperiano ad Verrinas & duas alias orationes, accepisse ait ; sed sero, cum eae jam praela reliquisent : neque tamen se commisurum, ut frustra sibi eorum usus oblatus videatur. Ceterum ne disputatio nostra in hoc veluti infinito campo orationum temere vegetetur, terminis eam hisce definie-
mus, ut specimina criticae rationis ex Verrinis expromamus.

ACTION. II. L. I, 19. Ernestus acutissima eademque verissima transpositione sententiam restituit, cum integram periodum, *Qua de re Charidemum non ad se pertinere*, ex sequenti capite hunc in locum transtulit ; in quo mirandum est, neminem interpretum adhuc haesisse.

Ib. L. I, 39. in comparatione tabularum Dolabellae ac Verris est locus perobscurus hicce : & *quod plus frumenti fecit accepisse istum, H. S. decies & octingenta millia : quod tu, homo castissimus, aliud in tabulis habebas.* Hottomannus ultima verba ita corrigere tentavit, ut legeret : *quam t. b. c. in tabulis habebat.*

EX EDIT. J. A. ERNESTI. VOL. II. 91

habebas : Ernestus : id tu h. c. a. i. s. h. Aliud certe stare nequit : quamquam ejicere, nimis est dura medicina. Nobis ita Cicero reliquisse videtur : *Quae tu, homo cautissimus, aliis in tabulis habebas.* Verres nimirum pecuniam, quam aliis furripuerat, in tabulas suas non referebat, neque etiam, si quam aliis dederat; ne tabulis suis convinci posset in judicio. Itaque per cavillationem vocatur *cautissimus*, quod illa nomina non in suis, sed aliorum, tabulis habebat, quibus tamen tabulis convincebatur. Itaque mox Cicero : *Homo stultissimo & amentissimo, tabulas cum conficeres, & cum extraordinariae pecuniae crimen subterfugere velles : satis te elapsurum omni suspitione arbitrare, si quibus pecuniam credebas, iis expensum non ferres, neque in tuas tabulas ullum nomen referres, cum tot tibi nominibus acceptum Curtii referrent ? Quid proderat tibi, te expensum illis non tulisse ? an tuis solis tabulis te causam dicturum existimasti.* Conferenda sunt quoque III, 76. Ceterum alio loco, III, 68, acute Ernestus, pro *incautus* reposuit *incastus*.

I, 40. Fatebor etiam illud invitum, me prorsus, cum iste punctum temporis nullum vacuum peccato praeterire passus sit, omnia, quae ab isto commissa sunt, non perquisisse cognoscere. Ernestus locum sanitati restituit, pro illud reponendo *haud*.

II, 22. Per quendam eorum, qui interfuerant, fit *Epicrates* certior. Ita legendum esse jam monuerat

Hottomannus : sed Ernestus vulgatum *interfuera* reliquit.

II, 23. *Jam intelligetis hanc pecuniam, qua via modo visa est exire ab isto, eadem semita revertisse.* Non erat negligenda correctio certa & in primis elegans P. Burmanni ad Phaedr. L. III. Prol. 38, *legentis eandem pro eadem.* Atque eadem opera reponendum erat *quae pro qua*; ut ita locus restituatur : *Jam intelligetis hanc pecuniam, quae via modo visa est exire ab isto, eadem semita revertisse.*

II, 37. Sthenius postulat, ut cum secum sui cives agant -- Publiusque Rupilius leges ita Siculis ex senatus consulto, de decem Legatorum sententia, dedisset, ut cives inter se legibus suis agerent; idemque hoc habuerit Verres ipse in edicto: ut de his omnibus causis se ad leges rejiceret. In ultimis hujus loci verbis Ernestus primum haberet reponit, ut temporum ratio constet : deinde tamen se non satis expedit. Quod, ut nobis videtur, duabus de causis factum est. Altera, quod, *his omnibus de causis*, non attendit accipiendum esse pro, *propter has omnes rationes*, ut antea jam exposuerat Hottomannus. Altera, quod excidit *suas*; nam scripserat sine dubio Cicero: *ut de his omnibus causis, se (i. e. Sthenium) ad leges suas (i. e. Siculas) rejiceret.* Sic 24, procuratores postulabant, ut *se ad leges suas rejiciat*: & 25, idem illud postulare non desistebant, ut *se ad leges suas rejiceret.* Atque hoc

EX EDIT. J. A. ERNESTI. VOL. II. 11

hoc ipsum Verres quoque edixerat, ut inter Siculos
iudex esset Siculo; sed, si qui perperam iudicasset,
se cogniturum: vid 25.

II. 38, Agathinus & Dorotheus festive appella-
tur *affines* Verris, qui rem habebat cum Callidama,
hujus uxore, illius filia. Ab his Verres flagitabat,
ut Sthenium rei capitalis reum facerent, cui mirum
in modum irascebatur, quod sibi Thermitanorum
signa tradere volebat. De qua re pervenustus est
locus, 36: *Eum autem inimicissimi Sthenii domum
suam invitant, ut animum ejus in Sthenium inflamma-
rent, mentiende aliquid & criminando. Hi autem
erant (inimici delet Ern.) Agathinus homo nobilis,
& Dorotheus, qui habebat in matrimonio Callidamam,
Agathini ejus filiam, de qua iste audierat. Itaque ad
generum Agathini migrare maluit. Una nox inter-
cesferat, cum iste Dorotheum sic diligebat, ut diceret,
omnia inter eos esse communia: Agathinum ita obser-
vabat, ut aliquem affinem ac propinquum: contemne-
re etiam signum illud Himeræ jam videbatur, quod eum
multa magis figura & lineamenta hospitis delectabant.*
Sic quoque supra, 14: *hi autem quidam erant affi-
nes istius, quorum iste uxores numquam alienas existi-
mavit, Cleomenes & Aeschrio. Sed tamen Agathinus
noluit gravius malum in Sthenium conferre; quod
his verbis narrat Cicero: ut ad causam accederet
nomenque deferret, Agathinum novum affinem atque
hospitem, (Verres) hortari coepit. Tum ille clare, om-
nibus*

nibus audientibus, sese id non esse facturum, neque se usque eo Sthenio esse inimicum, ut eum rei capitalis affinem esse diceret. Illud vero ultimum rei capitalis affinem omnino friget, ortumque videtur a librarii negligentia, cui ex proximis adhuc in mente versabatur. Restituendum pro eo reum ex solemniformula, quae hoc loco bis est, & IV, 19.

II, 44. *Dubitabitis exemplum iudicum illorum sequi, qui damnato Cn. Dolabella, damnationem Philodami Opuntii resciderunt, quod is, non absens, reus factus esset; quae res iniquissima & acerbissima est: sed cum ei legatio Romam a suis civibus esset data. Ex isto se loco Ernestus non satis expedit: an vero, ait, qui propter legationem profectus est, non absens est? Atqui Philodamus, cum reus factus esset, nondum domum reliquerat, sed, legatione ei decreta, adhuc domi erat. Ita plana sunt omnia.*

II, 76. *Cum manifesta res, tum flagitiosa tabularum atque insignis turpitudine teneretur, quaerere incipimus de Carpinatio, quisnam esset iste Verrutius. Nulla ratione cum & tum copulative accipi possunt, nisi legatur, tenebatur: sed cum temporum ratione & sequenti incipimus hoc non satis congrueret. Corrigimus: Cum manifesta re tam flagitiosa-turpitudine teneretur: sic Verr. I, 1. cum manifesto teneatur. III, 62. Nil putas in iudicio valere conjecturam, nihil suspicionem -- res manifestas quaeris: ibi 76. Tenetur igitur aliquando, & in rebus tum maximis*

nis tum manifestis tenetur. IV, 47. manifestis in maleficiis tenetur. Non dissimili ratione cum & tum, non in copulatione, sed in consequentia sunt accipienda, Philipp. XIII, 4. Nam cum (Lepidus) Magnum Pompejum auctoritate adduxit ad pacem, eumque publicam sine armis, maximo civilis belli periculo liberavit: tum mo ejus beneficio plus quam pro virili parte obligatum puto. Restituendum putavi.

III, 12. Cum id non solum avaritia, sed etiam imprudentia accipere potuerit. Quid est illud accipere? Jam Graevius, post alios, probaverat ac receperat accidero.

III, 12. Hæc novum genus injuriæ ferre nemo posset, te cum tuos omnes fructus publicano tradidisset & rem de manibus amisisset, tum bona tua repetere ac persequi lite atque iudicio. Unus, quod sciamus, Hotomannus hunc locum animadversione dignum iudicavit. Qui quidem eum ita accepit, ut secundam personam exempli causa postam diceret. Reliqui interpretes, nil monendo in eadem vel simili sententia fuisse videntur. At nos quidem hanc rationem durissimam iudicamus, & præsertim hoc loco multum ambiguitatis habere, cum Cicero secunda persona ubique in Verrem utatur: Quare credimus veram scripturam esse: --- ferre nemo posset, se, cum suos omnes fructus publicano tradidisset, & rem de manibus amisisset, tum bona sua repetere.

III, 41. Tu sic ordinem senatorium despexisti, sic ad

ad injurias libidinesque tuas omnia coaequasti, sic habuisti statutum cum tuo animo ac deliberatum, omnes, qui habitarent in Sicilia, aut qui Siciliam te praetore attigissent, judices rejicere, ut illud non cogitares, tamen ad ejusdem ordinis homines te judices esse venturum? Dicitur hoc de injuria, quam Verres contulerat in Annejum Brocchum senatorem, qui ordo tum judicium exercebat. Ernesto locus vitiosus in judices rejicere videtur: nos sanum locum, & id ipsum judices rejicere verum, judicamus; quasi dictum esset, An vero in uno senatore ignominia adficiendo, totum ordinem, ex quo tui judices futuri erant, rejicere tibi videbaris?

III, 43, Non memoratur Wasii emendatio ad Thucyd. p. 417. pro *Citarinos* legis *Hyccarinos*. Sed certiore emendatione correxerat *Cetarinos*, laudatus a Graevio, Cluverius.

III, 51. *Latos agros*, Ernestus recte probat, pro *laetos agros*: & ita jam judicaverat Oudendorpius ad Caesar, B. G. II, 4.

III, 70. *Emundi (frumenti) duo genera fuerunt: unum alterarum decumarum, alterum quod praeterea civitatibus aequaliter esset distributum. Vere & eleganter Ernestus pro distributum corrigit descriptum.*

IV, 7. *Ne forte, dum publicis mandatis serviat, de privatis injuriis reticeat.* Ernestus vitium in *ne forte* esse suspicatus est. Nobis integer videtur locus

cus, & ne forte poni, ut Graecam *μῆτορ*, elliptice, ejusmodi sententia: verendum est ne succedat.

IV, 8. *Habitasti apud Hejum Messanae: res illam divitias apud eos deos in suo sacrario prope quotidie facere vidisti.* Pro quotidiano legendum esse cotidiano ex vetustis codicibus, monuit Bentlejus ad Terent. Heant. V, 4, 7: Cui adjungendus est Ruhnkenius ad Rut. Lup. p. II.

IV, 51. *Audistis Centuripinos dicere, quae segetudo esset in agris, quae vastitas, quae fuga aratorum.* Et tametsi istius multis & variis injuriis acciderunt: tamen haec una causa in opinione Siculorum plurimum valet, quod, Cerere violata, omnes cultus fructusque Cereris in his locis interiisse arbitrantur. Legendum procul dubio: *Ea tametsi i. m. Suadet hoc sententiae ratio & lex constructionis.*

IV, 32. *Ut aliquando totam hujus generis orationem definiam ac concludam.* Ernestus tuetur *definiam*, pro quo viri quidam docti *definiam* vel *finiam* reponebant. Sed in Clave, quo ablegamur, nil reperimus, quo vulgata lectio defendi queat. Atque haec Gesnero etiam displicuerat Thef. L. L. *Concludo.* Nobis *finiam* a Cicerone videtur.

V, 7. *Dicit vir clarissimus Cn. Lentulus censor, qui Matrinii honoris causa, recenti negotio ad te litteras misit.* Ernestus pro honoris suspicatur *hospitis*; quod nec

nec nobis displicet, quamquam vulgatam damnare non audemus.

V, 42. *Pater aderat Dexio Tyndaritanus, homo nobilissimus, hospes tuus; -- eum cum illa auctoritate & miseria videres praeditum, non te ejus lacrimae, non senectus, non hospitii jus atque nomen a scelere ad aliquam partem humanitatis revocare potuit?* Ad hunc locum, cum alia, tum haec quoque, notat Ernestus: „ mihi venit aliquando in mentem : illa auctoritate praeditum, aetate & miseria perditum. Sed ego fortasse ita scriberem; an Cicero sic scripserit nescio. Non enim semper ita accurati sunt scriptores optimi.” Hoc quidem cognovimus, & Cicero ipse alicubi monet, non esse oratoris. illam exactam membrorum paritatem ubique studiose consequi. In hoc tamen loco vix dubitamus, ita scripsisse Ciceronem, ut Ernesto in mentem venit.

Sed quamquam de multo pluribus, & harum, & reliquarum orationum locis, nostram correctionem, aut certe animadversionem, exprimere possemus; tamen quo minus hoc faceremus, consilii nostri ratio prohibuit. Nam cum propositum nobis esset, de duabus dicere facultatibus Ernesti, quibus multi ab eo sunt Ciceronis loci sanati, altera, scientia consecutionis temporum ac modorum, altera, sagacitate in detegendis locis spuris atque glossis; de-

pre-

prehendimus postea, necessario nobis faciendam esse distributionem, ut de priori alio loco ageremus, ex posteriore nunc tantum attingeremus, quantum Speciminis causa satis esset.

I, 43. Itaque hoc magnum iudicium hominum de istius singulari improbitate; quod Verres sua sponte instituisset, id nomen metuisse, ne quis reperiretur, qui (istius institutum) sequi vellet. Ernestus recte istius institutum a Cicerone esse negat.

IV, 10. Mamertina civitas improba antea non erat: etiam erat inimica improborum: quae C. Catonis, illius, qui consul fuit, impedimenta retinuit: accusas hominis? clarissimi potentissimique; qui tamen, cum consul fuisset, condemnatus est. (Ita C. Catonum hominum clarissimorum nepos, L. Paulli, & M. Catonis, & P. Africani sororis filius) quo dammato, tum, cum severa iudicia fiebant, H-S. XVIII millibus lis aestimata est! Huic Mamertini irati non fuerunt; qui maiorem sumtum, quam quanti Catonis lis aestimata est, in Timarchidis prandium saepe fecerunt. Verba, quae uncinis inclusa sunt, recte Ernestus inscitia iudicavit.

IV, 57. Aristeus, qui, (ut Graeci ferunt, Libero filius) inventor olei esse dicitur, una cum Libero patre, apud illos eodem erat in templo consecratus. Verba, ut G. f. L. f., eodem jure ejicit Ernestus.

IV, 63. Quod ex aede Minervae (hoc & illud nbeset.) Quod ex aede Jovis, Quod ex aede Liberi.

Acute vidit Ernestus, initia haec esse, sen indices; capitum rerum ablatarum; itaque verba, *hoc & illud abeset*, bene delenda judicavit.

V, 31. *Eo tempore qd luxuriam libidinesque suas; domo sua regia (quae regis Hieronis fuit, qua praetores uti solent) contentus non fuit.* Verba uncis inclusa, ut a glossatore adscripta, delenda sunt cum Ernesto: qui etiam *sua* spurium judicat.

Atque in hac ipsa oratione specimina hujus fagacitatis Ernestus dedit pluribus locis, quos describere non est necesse, veluti cap. 32, 38, 41, 43, 44, 72. Nos etiam in quosdam incidimus locos, qui eadem medicina corrigendi videntur, quosque Ernesti animadversionem fugisse miramur. v. c.

III, 94. *Nam si hoc probatis, & si hoc licere pecunias isto nomine capi, judicatis: certe hoc, quod adhuc nemo, nisi improbisimus, fecit, posthac nemo nisi stultissimus, non faciet.* Frigent verba, *pecunias isto nomine capi*, &, cum ex proximis intelligatur sententia, omnino glossam sapiunt.

V, 6. *Perditae civitates, desperatis omnibus rebus, hos solent exitus exitiales habere, ut damnati in integrum restituantur, vincti solvantur, exules reducantur, res judicatae rescindantur.* Quae cum accidunt, nemo est quin intelligat, ruere illam rempublicam: haec ubi veniunt, nemo est, qui ullam spem salutis reliquam esse arbitretur. In fine hujus periodi est glossatoris additamentum, & ejectis spuriiis ita legemur.

EX EDIT. J. A. ERNESTI. VOL. II. 19

legendum: -- *ruere illam rempublicam; nemo, qui ullam spem f. r. e. a.*

Habet vero iudicium de locis spuris & insitiis magnam difficultatem atque cautionem. Nam ut quisque optimus est scriptor, ita saepissime ad orationem adjicit verba ac dictiones, quae ad solam quidem sententiam univérse constituendam non magnopere requirantur, sed valeant tamen mirifice ad sensum atque affectum. Unde fit, ut dupliciter in hac ratione peccetur ab iis, qui non satis ingenium consuetudinemque auctoris & linguae vim ac normam perspectam habent, ut pulchra a vitiosis, vera a falsis discernere possint. Alii omnia ejusmodi dicta, tamquam glosas, fastidiose respuunt ac rescindunt: alii ineptissima saepe vitiosissimaque additamenta amplectuntur, in iisque magnam adeo orationis pulchritudinem positam existimant. Sed Ernestus, qui ex omnibus interpretibus Ciceronis frequentissime ei genus hoc medellae adhibuit, quin recte adhibuerit, dubitare nos vix finit, cum reliqua viri scientia, tum acerrimus Ciceroniana rationis sensus, continua multorum annorum lectione confirmatus.

II.

Analecta Veterum Poetarum Graecorum. Editore Rich. Fr. Phil. Brunck. III voll. 8. Argentorati. 1776.

Ingenti profecto literarum bono factum est, ut fortuna ad nos propagaret illud Graecorum epigrammatum volumen, quod vulgo *Anthologiae* nomine celebratur. Continet enim carmina permulta, cum antiquissimorum poetarum miro lepore condita, tum juniorum etiam haud contemnenda, & ad veterum imitationem conformata. Sed ejus cum & antiquitus variae uberioresque ea, quam nunc habemus, fuerint editiones, & hucusque nostra aetate duae extiterint recensiones, altera typis expressa, scripta altera; arbitramur, nos haud parum profuturos aliis ad judicandum statuendumque de nova hac Brunckiana editione, si ipsius *Anthologiae* fata ac vicissitudines ab ejus origine breviter repetamus.

Primus, quantum constat, ejusmodi *Anthologiae* conditor fuit Meleager Tyrius, anno ante Chr. circiter 150. Hic brevia mellitissimaque carmina atque epigrammata ex veteribus poetis, quos singulos, ut quisque natura mollis, tener, suavis, aut acerbus, strictus, incensusve esset, ita singulis floribus comparabat, delibans, totum volumen *Ἐπιφάνει*, seu *Coronae*, nomine insignivit. Ingenium

vixi

virī cognoscitur ex ipsius celsissimis carminibus, quae huic Coronae addidit, quorumque fere centum & triginta ad nos pervenerunt : iudicium vero in aliorum delectu intelligitur ex poetarum nominibus, quos in dedicatione ad amicum Dioclem recenser. Quae quidem haec sunt : Anyte, Sappho, Melanippides, Simonides, Noxsis, Rhiantis, Erine, Alcaeus, Samius, Leonidas, Mnasealcas, Parnophilus, Pancrates, Tymnes, Nicias, Euphemus, Damagetus, Callimachus, Euphorion, Dioscorides, Hegesippus, Perseus, Diotimus, Menecrates, Nicaenetus, Phaenias, Simmias, Parthenis, Bacchylides, Anacreon, Archilochus, Alexander, Polystratu, Antipater, Hermodorus, Posidippus, Hedylus, Theocritus, (hunc enim *Sicelidae* nomine significare videtur) Plato, Aratus, Chaeremon, Antagoras, Theodorides, Phantias. Ex his paucorum illustris est & cum operibus superstes fama : aliorum memoriam ita obscuravit vetustas, ut vel dubia ac levis eorum apud alios scriptores fiat mentio, vel solum nomen cum paucis versibus unius Meleagri commemoratione remanserit.

Hunc secutus Philippus Thesalonicensis, quem Augusti temporibus vixisse probabile est, novam concinnavit Anthologiam ex poetis, qui post Meleagrum floruerunt; ejusque exemplo ipse quoque singulos, ex quibus carmina deligebat, poetas, pro cuiusque ingenio, singulis floribus comparans, totum

librum *Coronam* appellavit, adjectis etiam suis haud paucis carminibus non sine acumine & venustate. Poetas & ipse, ex quibus *Coronam* collegit, hoc in dedicatione nominat : Antipatrum, Crinagoram, Antiphilum, Tullium, Philodemum, Parmenionem, Antiphanem, Automedontem, Zonam, Bianorem, Antigonom, Diodorum, Euanorem. Qui quidem plerique non magis, aut minus etiam, noti sunt, quam Meleagrici. Nam utrorumque ingenia & elegantiam ex paucis carminibus cognoscimus : rerum vitaeque exigua, aut nulla, ad nos pervenit notitia. Ceterum & Meleager & Philippus in dedicationibus suis ajunt, se ex aliis quoque poetis, quorum nomina reticeant, flores in suas Coronas legisse.

Longo post intervallo, regnante Justiniano, cujus etiam res gestas conscripsit, exstitit Agathias novae Anthologiae auctor, qui sua & aequalium poetarum epigrammata collecta, uno in septem libros diviso volumine edidit. Atque ista nova carmina, cum magis accommodata essent istius seculi ingeniis, quae dudum a verae pulchritudinis sensu desciverant, sola ceperunt hominum studiis frequentari : antiqua illa Melegri & Philippi paulatim in oblivionem abierunt, & haud scio an penitus intercidissent, nisi seculo decimo ortus fuisset Constantinus Cephalas, qui novam conderet Anthologiam, ita, ut multa quidem ex Agathia & posterioribus poetis, haud

haud pauca tamen etiam ex Meleagri Philippique Coronis legeret. Praeterea cum alia adjecisse videtur, quae in nulla trium antecedentium Anthologiarum exstarent, tum Stratonis etiam Musam puerilem. Nam Strato Sardinianus epigrammata, quibus de puerorum amore iuserat, peculiari volumine edidisse videtur. Certe, quod Reiskius (Notitia Poetar. Anthol. p. 244.) ait, Meleagrum alteram praeter illam, de qua diximus, Coronam fecisse, eamque a Stratone auctam fuisse, falsa interpretatione carminis Meleagrici nititur.

Denique, seculo decimo quarto, Maximus Planudes Cephalae Anthologiae novam induit formam, ita, ut eam Agathiae exemplo in septem libros denuo distribueret, multa carmina omitteret, obscoeniora vel ejiceret, vel interpolaret. Quamquam magis tamen coarctandae & in certos locos digerendae Anthologiae secutus videtur consilium. Nam & dedicatoria carmina quaedam ejecit, in quibus nil erat impuri : & multa proscribens Meleagri Philippique obscoena, haud pauca recepit ex recentiori aetate, Silentarii, Macedonii, aliorumque, nihilo illis castiora. Atque ista a Planude compilata Anthologia hucusque sola literarum typis vulgata erat. Veteres illas Meleagri, Philippi, & Agathiae quoque, dudum situs & vetustas absumserat. Et idem, procul dubio, fatum manebat Cephalae librum, cu-

ius unum adhuc exemplum, doctis hominibus vel parum cognitum, vel penitus ignotum, restabat in bibliotheca Palatina; nisi bona fortuna Heidelbergam adduxisset Claudium Salmasium, qui, dum alios ejus bibliothecae codices excuteret, in hunc thesaurum etiam incidit, eumque descripsit. Et consilium quidem, quod tum ceperat, edendi hujus libri postea abjecit; neque exemplum, quod ipse sua manu descripserat, quo pervenerit constat. Quamquam, dum vixit, nonnullis ejus usum concessit amicis; unde varia facta sunt apographa: velut Gyetianum, quod in regiam Parisiensem bibliothecam delatum est: aliquanto uberius Bouherianum, Divione: & Scaligeranum, Lugduni Batavorum: alia alibi: omnia tamen ipso Palatino codice minus integra atque sincera, qui in illo literis calamitosissimo Heidelbergae excidio Romam ablati sunt. Ubi aliud ex eo ductum est apographum, Cardinalis Barberini, quo usus est Lucas Holstenius. Haec igitur est illa Anthologia, quae adhuc ineditae nomine celebrata est, cujusque passim epigrammata viri docti in animadversionibus librisque suis prodiderunt. Nil attinet eos commemorare, qui postea utrique edendae Anthologiae animum adjecerunt. Unum praeterire nefas est J. Ph. Dorvillium, a quo perfectum opus expectari poterat, cum propter ejus in his literis facultatem, tum quod copiam ineditorum epigrammatum longe plurimam habebat, quippe qui

qui ipse Romae codicem Palatinum accurate descripserat. Quo magis dolendum est, mortem ejus viri consilium praevertisse, schedasque in Britanniam ad heredes delatas, tantisper ab utilitate notitiaeque publica cohiberi.

Itaque primus fuit Brunckius V. Cl., qui universa haec epigrammata, cum edita, tum inedita, in unum quasi corpus redacta literarum typis vulgaret. Ad quam quidem editionem adhibuit librorum copias haud contemnendas, multum etiam attulit ingenii ac doctrinae, studium vero amoremque bonarum literarum flagrantissimum. Quarum laudum singulae quam vim habeant, deinceps videamus.

Atque, ut de librorum copiis primum dicamus, habuit Planudeae Anthologiae, praeter editiones praestantissimas, quatuor codices scriptos ex bibliotheca regia Parisiensi, quos diligenter, sed parvo cum fructu, a se collatos esse dicit, quamquam unus ex iis epigrammata nonnulla habeat, quae in editionibus non exstent: tum exemplum Wechelianum, ad quod Salmasius non quidem inedita epigrammata, sed editorum varias lectiones ex codice Palatino adnotaverat. Ineditae vero habuit apographum Gyetianum, tum Bouherianum, cujus contextum plerumque exhibuit, copiosius illud quidem & melius Gyetiano, sed tamen ipsum non omnibus partibus integrum. Quod vel hinc cognoscitur, quod ab eo haud pauca carmina absunt, quae ex co-

dice Palatino prodiderunt, in libris suis vel animadversionibus, Salmasius & Dorvilius. Quare haud parum dolemus, Brunckium, qui tantum in hoc opere laboris atque sumtum potuit, non illud etiam egisse, ut codicis hujus accuratam collationem Roma nancisceretur: qua certe plus apud homines eruditos gratiae iniisset, quam omnibus reliquis exemplis excutiendis. Et, ut nunc est, caremus sano, integro, certoque epigrammatum contextu: & carebimus, quamdiu editio nulla prodierit, quae Palatinum exemplum fideliter accurateque expressum referat.

Jam formae descriptioque operis ejusmodi est, ut tribus voluminibus deinceps Graeca carmina exhibeantur, ad tertii calcem Brunckii animadversiones adjiciantur. Et in carminum distributione fortasse quis expectet, vel editam ineditamque Anthologiam separatim exstare, vel receptam divisionem secundum materiam in libros & capita servatam esse. Sed aliter visum est editori. Nam, suae cuique poetae carmina attribuens, eos secundum aetates disposuit, initioque facto ab antiquissimo poeta, & ad temporis rationem progrediendo, in recentissimis substitit. Et causam quidem hujus mutationis hanc reddit, primum, ut major esset varietas, nec ejusdem argumenti carmina uno loco coacervarentur; deinde, ut labentis paullatim decrescentisque elegantiae conversiones & quasi gradus perspicere-

spicerentur Nos vero primum non videmus, quidam taedii habeat carminum in certos locos digestio: Contra magnam ea habet jucunditatem, cum a variorum ingeniorum in eodem argumento comparatione & contentione, tum ab intelligentia, quae magno pere adjuvatur similium carminum collatione & propinquitate. Deinde magis etiam perspicue illo ordine cognoscuntur labentis ingenii venustatisque gradus, cum variorum in eadem re carmina deinceps oculos animumque subeunt, cumque imitatio, qua plerumque antiquos recentiores expresserunt, manifesteprehenditur. Saepius incidas in epigramma v. c. Silentarii, hominisque venustatem mireris: at mirari continuo desinas, cum eodem loco positum in oculos incurrerit veteris poetae carmen, quod recentior Graeculus exspoliavit. Huc accedit, quod multorum poetarum incerta est aetas, ut ne poni quidem facile possit suo quisque loco. Denique eadem a Brunckio inducta distributio magnam facit difficultatem iis, qui hanc editionem cum aliis comparare volunt: cui difficultati facile occurrere potuisset, vel adnotando ad singula epigrammata paginas editionum aliarum, Brodaeii aut Stephani, vel indices adjiciendo, quibus in quaerendo duceremur.

Versionem Latinam, quod nullam huic editioni addidit Brunckius, haudquaquam reprehendimus. Nam nec tironibus, aut leviter exercitatis, utilis erat.

ad

ad proficiendum: nec, qui satis exercitati sunt, eam requirebant: & ignari prorsus Graecae linguae, veritatem carminis aut ex nulla versione percipiunt, aut ex ea sola, quae sensum Graecorum versuum totidem versibus Latinis accurate perfecteque reddat: qualis est H. Grotii. Quam cum editor nancisci non potuerit, bene fecit quod unice Graecum dedit contextum.

Sed inseruit quoque suae editioni carmina, quae in neutra Anthologiarum extarent: vel quod eorum similia olim in iis extitisse, vel quod illa ab earum consilio & argumento haud abhorreere iudicaret. Ex hoc numero sunt fragmenta poetarum, quos in Coronae dedicatione commemoravit Meleager, velut, Archilochi, Sapphus, Nosfidis, Anytes, tum omnes reliquiae Theocriti, Bionis, Moschi, Callimachi, tum Solonis, Tyrtaei, Anatreontis, aliorum similia, quae suo quaque loco recensebimus.

Nunc age librum breviter percurramus, videamusque Brunckii doctrinam & criticam rationem.

Principium fit a *Meleagro*, cujus tamen carmina omisa esse reperimus ea, quae in editione Stephani sunt p. 333. & p. 472. In epigrammate VIII. quod ex ineditis est, leve mendum resedit; nam in ultimo versu legendum Εὔηται κείσσαντες, non Εἴηται. Epigramma XXXII. sub nomine Posidippi exstat apud Brodaeum p. 587. non sine varietate: Brunckius tamen non signi-

significat diserte, se textum & auctorem Meleagrum scripti codicis auctoritate exhibere. Idem valet de epigr. L.; quod est ap. Steph. 471: ubi ceterum elegantius est apud Brunckium λαρυγίς ὄμμασι πικρὰ γελᾷ, pro vulgato λ. ὄ. πικρὰ γελᾷ. Ita de LII. ne verbum quidem monetur in observationibus: quamquam emendatius exstet, quam apud Steph. p. 471. LXI. & LXII. non nisi unum sunt epigramma, quae quidem ita sunt jungenda, ut posterius ab initio priori connectatur. Epigramma LXXXVI, quod est ap. Steph. p. 470., Brunckius ita edidit, prout emendatum erat a Tourpio, *Emend. Suid. II. p. 112.* Nobis ita constituendum videtur:

Ἡδυμελεῖς Μοῦσαι σὺν περὶ λῆθι, καὶ λόγος ἔμφρων
Σὺν Παιδοῖ, καὶ ἔξως κάλλει ἡνίοχος,
Ζηροφίλα, σοὶ σκῆπτρα πόθων ἀπένευμαν, ἐπεὶ σὺ
Αἰ τρεῖσαι χάριτες τρεῖς ἔδοσαν χάριτας.

In versu secundo vitium est in vulgatis exemplis, quae habent ἔξως καλὸς ἐφ' ἡνίοχῳ, pro quo Tourpius tentabat ἔξως καλὸς ὑφηνόχῳ, ut Zenophila ὑφηνίοχος Amoris dicatur. Sed ratio suadet, κάλλος Zenophilam accepisse ab Amore. Et hic quidem saepius Ἡνίοχος dicitur. v. c. apud Hermesianactem Athen. XIII. 599. A. & ipsum Meleagrum epigr. III. & LVII. Et hunc verum esse sensum intelligitur

gitur ex ejusdem epigrammate LXXXIV.

Ζηνοφίλα κάλλος μὲν Ἔρως, σύγκοιτα δὲ Φίλτρα
Κύπρις ἔδωκεν ἔχειν, αἱ Χάριτες δὲ χάριν.

Et multo magis ex LXXXIX.

Αἱ τρεῖσσι Χάριτες τρισσὸν τεφάνωμα συνέναντα

Ζηνοφίλα, τρεῖσσι σύμβολα καλλοσύνας.

Ἄ μὲν ἐπὶ χρωτὸς θεμένα πόθον, ἄδ' ἐπὶ μορφᾷ

Ἰμερον, ἃ δὲ λόγοις τὸ γλυκύμυθον ἔπος·

Τρισσὸν καὶ σοὶ Δαίμονες· ἃ Κύπρις ὠπασεν εὐνάν,

Καὶ Πειθᾷ μύθους, καὶ γλυκὺ κάλλος Ἔρως.

Versu quinto ita, ut dedimus, legendum videtur, pro vulgato Τρεῖσσακι σεῦ δὲ μόνας, quod nihili est. Δαίμονες sunt Dii, qui a Gratiis distinguuntur; & ab illis quoque triplicem coronam acceperat Zenophila. Ita fere Philodemus epigr. XXVIII. τοῦ γὰρ ἐνός σοι Θύματος οἱ τρισσοὶ Δαίμονες ἀπλόμεθα. Pro ὠπασεν in Codd. est ὠλίσεν, unde Reiskius faciebat ὠπλίσεν; sed illud magis & frequens & appositum. CIII. Elegans est conjectura Brunckii, restituentis ἐνὶ κλισίᾳ pro ἐν οἰκισίᾳ. Sed versu quinto etiam pro καμόν ὄνειρον corrigendum erat, Καμ' ἀν' ὄνειρον, vel καμέ γ' ὄνειρῳ Ψυχασπάτῃ, num me quoque ipsa fallaci somnio osculata est.

LIV. Melius est, *H^o γὰρ ἔσας τρία τόξα κατίγου* σεν, quam in vulgatis Steph. 35. *H^o γὰρ τα τρία τόξα κατ*: at nulla sit in notis mentio auctoritatis, qua ista mutatio nitatur.

Ita saepissime nullam mutationis rationem redditam fuisse reperimus, veluti CXIII., quod est ap. Steph. p. 82. CXXVII. apud Steph. p. 208. CXXX. ap. Steph. p. 224. CIX. Steph. p. 228. *ἀὰ χθονός* pro *ὑπὸ χθονός*, & *ῥᾶμα* pro *μῦῥαμα*. CXII. ap. Steph. p. 266. CXV. Steph. 444. multum inter se differunt. LXXXVII. Steph. p. 448. exhibetur secundum Toupîi correctionem Em. Suid. II. p. III. Praeterea nonnullas Doricas formas, ut in aliis multis, sic in hoc carmine, ex solo ingenio restituit Brunckius; & perperam quidem versu penultimo *A* pro *H*: ultimus etiam male interpungitur. CV. Steph. 449. cum versu penultimo se ex codice Vaticano *μυγοβότρουος* restituisse ait, saltem commemorare debuisset, vulgatam lectionem fuisse *μυγοβότρουχ*.

XCIII. Steph. 449. duae insignes sunt mutationes, de quibus in notis nil monetur: & sic quoque in CVIII. quod ap. Steph. est p. 450. LXVI. ap. Steph. p. 452. LXXIX. ap. Steph. p. 470.

Sequitur Callini carmen, quod Stobaeus servavit, Ed. Gesn. p. 355. Tum Archilochi reliquiae. Harum cum nil exstet in Anthologia Planudea, vellemus quidem Brunckium significasse, ex quo scriptore

32 ANALECTA POET. GRAEC.

re unum quodque fragmentum sumserit, & utrum ex iis quaedam in codice Bouheriano invenerit. Pleraque sunt apud Stobaeum, & unum praeterea p. 620. omisum ab editore.

Proximi sunt *Tyrtaeus*, *Sappho*, *Erinne*, *Mimnermus*. In hujus fragmento X, quod ex *Nanno* laudavit Strabo p. 634, corrigendum est:

Ες δ' ἔρατῃν Κολοφῶνα, βίην ὑπέροπλοι ἔχοντες;
Εἴζόμεθ' ἀγλαλῆς ὕβριος ἠγάμονες.

Quod enim vulgo legitur, 'Ες δ' ἄρα τὴν Κολοφῶνα, nemo facile ferat: friget, ultra quam dici potest, articulus τὴν. Eademque medicina vis restituenda est Meleagri carmini XL legendo Κῆμοι τοι καλόν ἐστι ὑπὸ σπλάγχνοισιν Μυῖσχοι κρύπτειν, pro vulgato Κῆμοι τὸν καλόν. κ. τ. λ. & ipsi Homero II. A., II. Οὔνεκα τοι Χρῦσση ἠτίμησ' ἀρετῆρα, pro τὸν Χρῦσση.

Tum reliquiae veniunt *Solonis*: *Cleobuli* duo carmina, quorum primum Homero tribuitur in *Planudea*, ed. Steph. 219, & meliori ibi ordine digestum est, ut patet ex *Platonis Phaedro* p. 325. C. Tum *Aesopi* unum; *Phocylidis*, quae supersunt: *Anacreontis* omnia: *Simonidis Cei*, & aliorum ejusdem nominis, centum & duodecim: in quibus est etiam illud in mulieres carmen valde corruptum.

tum, cujusque nobis duos locos sanitati restituisse videmur: alterum:

Τὴν δ' ἐκ θαλάσσης ἐν Φρεσὶν γ' ἤδη ἵκται.

Ita corrigimus:

Τῇ δ' ἐκ θαλάσσης ἐφράσατο δὴ νῆον.

alterum ita restituimus:

Ἡ σὺν τ' ἀνάγκη, σὺν τ' ἐμπῆσον μόγις
Ἔτρεξε τὸν ἀγαγόντα, καὶ πωήσατο
Ἀρετὰ.

Vulgatur versu secundo: Ἐξεζὲν οὖν ἅπαντα, καὶ π.
Grotius jam ἔτρεξε ad marginem exempli sui,
quod est in bibliotheca Leidenfi, ex codice Parisi-
no A, adnotaverat.

Sequuntur duo *Timocreontis Rhodii*: unum *Aeschyl-
li*: *Bacchylidis* viginti: *Timonis* epitaphium: *Sco-
lia*: *Ionis Chii* elegiaca pauca, & secundum ex emenda-
tione Toupii Ep. Crit. p. 110, quod reticetur in
Notis. *Empedoclis* duo: *Sophoclis* unum: *Eveni Pa-
rii* sedecim: *Antimachi Colophonii* unum: *Simmiæ* duo:
Euclidis unum: *Platonis Philosophi* triginta: *Pla-
tonis junioris*, *Speusippi*, *Aeschinis Rhetoris*, *Philisci*,
Theocriti Chii, *Choerili*, *Agidis*, *Cratetis Thebani*,
Philetæ: horum quidem singulorum unum vel duo.

Mnasalcae duodeviginti: secundum Reiskius jam

Pars II.

C

edide-

ediderat p. 13. quod, ut septimum & duodecimum, mutatum exhibuit Brunckius, nulla reddita ratione. *Nosfidis* duodecim: quorum undecimum primus prodiderat Berkellius ad Steph. Byz. p. 518.: primum & octavum in edita erant Anthologia; & haud exigua mutatione exhibuit Brunckius, nulla ejus facta mentione: in duodecimo pro καλῶν ἐκ τραγικῶν, quod Toupius etiam tentaverat, Em. Suid. III. p. 108., eleganti, & haud scio an vera, conjectura Brunckius corrigit, φλυάων ἐκ τῆς. *Anytes* viginti & tria: in vigesimo secundo item venusta emendatione corrigitur, ἀνὰ κλέος pro ἀγακλέος: in nono quoque tacita correctione ἀχχαῖς, quod nihili est, pro εὐκχαῖς inductum est: praeterea omis- sum epigramma in Themistoclem apud Wolfium p. 58, & illud, quod, apud eundem, decimum quartum est: in decimo non memoratur palmaria Lacrocii emendatio ἀμφὶ παρῆδα: decimum septimum duobus in fine versibus auctum est, neque in Notis de iis monetur. *Myrus* tria: *Menandri* unum: *Simmias Rhodii* quatuor, cum Ovo, Ala, & Securi. *Asclepiadis*, triginta & novem, a quibus absunt duo, quae eidem poetae tribuuntur in Planudea p. 237. & 379. ed. Steph., quod parodia immutaverat Mnasilcas ap. Athen. IV. p. 163. A. quae est inter ejus epigrammata, loco XIV, relata a Brunckio. Cum decimo sexto comparari debuerat Aufonii imitatio, quod fecerat Ruhnkenius ad Jul. Ruf. p. 259. In sep-
timo

ultimo, versus primus ita est legendus: Εὖξεν ἔως τι
καλῶ μίξαι καλόν; οὐχὶ μάγαθον. In decimo

Οἶνος ἔσχατος ἔλεγχος ἔσται ἀγνούμενοι ἡμῖν

Μήνυσαν αἱ πολλαὶ Νικαγόρη προσπόσει.

vulgatur *Ηνυσαν*. Sequuntur *Leonidae Tarentini* carmina centum, in quibus more suo Brunckius libere & pro arbitrio saepius versatus est: veluti nono novam induxit lectionem, Πιτανάτις, sine admonitione lectoris, quod patet ex Reiskio Anth. p. 46., & Pierfano ad Moerin p. 464., qui illud antea ediderant. In trigesimo tertio est *εὐφημος σφαῖρα*: cuius explicatio nobis non probatur, & potius legendum videtur, *εὐσημος σφαῖρα*. Septuagesimum octavum in duo divulsum erat carmina, apud Jensium 123. Octogesimum, quod est in Alcmanem, leve habet vitium in Λύδης; nam legendum, εἰδ' ὅγε Λύδωι Ἀχθος ἀπορρίψας, οἰχεται εἰς Αἶδην; respicitur enim ad ipsius carmen in Sardieneses ap. Plutarch. T. II. p. 599. Nonagesimum quintum etiam aliquot in verbis differt a Planudea editione Steph. p. 257: item nonagesimum octavum. His proxima sunt *Niciae Milefii* carmina novem. Deinceps, *Diotimi* undecim: *Arati* duo: *Hegesippi* octo: tum *Euphorionis* duo: totidem *Phaenni* & *Pamphili*: *Pancratis* tria: *Antagorae* duo: *Phacdimi* quatuor: *Hermodori* unum.

Sequitur *Theocritus* cum *Bione* & *Moscho*, quos cum aliquot scriptis codicibus bibliothecae Vindobonensis.

bonensis & regiae Parisiensis conferri curavit editor, quorum lectiones subinde commemorat in Notis. Ordinem Idylliorum vulgatum deseruit: sed lectionem quoque saepius, praesertim in revocandis Doricis formis, raro tamen facta mentione. Atque eadem ratione in reliquis Bucolicorum carminibus versatus est. Doricas certe formas nimis sedule atque curiose ubique invexit. Non eadem est dialectus Theocriti atque Epicharmi: haec antiqua est Dorica, neque fere quid cum aliis commune habet: illa recentior, cui ex aliis etiam dialectis quaedam admista sunt. Itaque ipse Valckenarius, ut multis locis Dorismum restituit, ita haud raro communem formam retinendam esse iudicavit.

Hos excipiunt, *Dosiadae* Arae, *Phanoclis* fragmentum de Orphei amoribus, *Alexandri Aetoli* quinque epigrammata, & totidem *Phalaeci*: tum *Callimachi*, qui restant hymni & epigrammata. In hujus contextu constituendo, ita fere actum est, ut in Theocrito. In epigrammatibus etiam, non ordo tantum receptus penitus turbatus est, sed lectio itidem vulgata haud raro tacite mutata. In epigr. XIV., ap. Br. LIII., commemoranda erat conjectura Petri Fonteinii, intelligentissimi antiquarum elegantiarum judicis:

Οὗτος ἐμὸς λόγος ὑμῖν ἀληθινός, οὐδὲ τὸν ἥδ' ὄν,
Πωλεῖται χαλκοῦ βοῦς μέγας ἐν αἰδή.

vul.

vulgatur: --

ἐ, δὲ τὸν ἡδὺν

Βούλει, Πελλαίῃ βούς μέγας ἐν αἰδῇ.

vid. Dorvill. Sicul. T. II, p. 448, 449.

Sequuntur *Menecratis Smyrnaei* duo: *Eratoſthenis Cyrenaei* tria: *Rhiani* decem: *Hedyli* septem: *Sami* duo: *Alcae* *Mesſenii* viginti duo: *Philippi Regis Macedoniae* distichon in *Alcaeum*: *Dioscoridis* triginta octo: *Sofipatri* tria: *Tymnis* sex. Ac haec quidem primo hujus operis volumine continentur. Jam si eorum etiam poetarum, qui in duobus reliquis extant, nomina recenseremus, vereamur, ne iis, quibus scribimus, magno nostro labore plus taedii, quam utilitatis, adferamus. In primo quidem volumine multo magis id faciendum erat, quod multa in eo sunt aliorum poetarum carmina, quae quomodo inter Anthologicorum epigrammata digesta essent, haud abs re erat cognoscere. In duobus reliquis nil fere, aut parum, aliunde illatum est a Brunckio, pleraque omnia sunt propria Anthologiae. Quare saltem vel celebriores, vel eos, quorum plurima supersunt carmina, cognoscamus. Eorum igitur, quos in Coronae dedicatione memoravit Meleager, haec sequuntur: *Polystrati* duo: *Nicandri Colophonii* tria: *Persae Thebani* octo: *Antipatri Sidonii* centum et octo, quamquam non pauca ex iis juniori Antipatro, nimirum *Thesalonicensi*, tribuenda videntur: *Damageti* tredecim:

38 ANALECTA POET. GRAEC.

in nōno scitam invenimus emendationem Brunckij;
ultimum distichon ita constituentis;

Ναὶ μὴν ἄλλ' ἀρετᾶς σε διακρίδ' Ἄλῃς αἶδ'αι,
Θερίδ' ἀνὰ ξείνῃν αἶμα χέαντα κόνιν.

i. e. *Elis te propter virtutem tuam canit*; vulgo legitur -- ἀρετῇ σε διακρίδ' Ἄλῃς αἶδ'αι. Proximus est *Theodoridas*, cujus undecim exstant epigrammata. Tum *Posidippus*, cujus sunt unum & viginti; in decimo, audaci conjectura, tentat hanc mutationem; cum enim vulgo ita legatur;

Μετ'ὸν ὑπὲρ χείλες πίομαι Κύπρι. τ' ἄλλα
δ' ἔρωτες,
Νήφοντ' ὀινώθ'εντ' οὐχὶ λίην ἄχαρι.

Brunckius corrigit: -- Κύπρι. σοὶ γὰρ ἐραστῆς
Νήφον τ' ὀινώθεις τ' εὐχαρίεις ἐστὶν ὁμῶς.

Deinceps *Phaniae* sunt octo, & tria *Chaeremonis*.

Hucusque pertinent poetae, aut certe aetas eorum, quos Meleager in Coronae dedicatione commemoravit. Quibus deinceps, contra temporum rationem, antiquiorum nonnulla subiecta sunt epigrammata, velut *Demodoci*, *Hippias Elei*, *Euripidis*, *Archelai*, *Philoxeni*, *Duridis*, *Xenocratis*, *Parrhasii*, *Philemonis*, *Zenodoti*, *Arcefilai*, *Doriei*, *Archimedi*, *Demetrii Bithyni*, *Herodici Babylonii*, *Ptolemaei Regis*:

gis: Timonis Phlasi reliquiae, pleraeque jam ab H. Stephano in Poesi Philosophica collectae: Zenodoti, Artemonis: plerorumque, excepto Timone, duo vel tria.

Sequuntur ii, ex quibus Philippus Thesfalonicensis Coronam collegit suam. *Diodorus Zonas*, cujus decem ad nos pervenere epigrammata. *Philodemi* triginta & unum: *Archiae* triginta quatuor: illum nominavit in Coronae dedicatione Philippus, hunc non item: in utrisque est illa ingenii suavitas, digna quae Ciceronis praeconio ad posteritatem commendaretur. *Tullii Laureae* tria. His subjiciuntur alii, quorum nullam fecit mentionem Philippus: *Scythinus Tejus*, *Pompejus junior*, *Aelius Gallus*, *Myrinus*, *Aristocles*, *Piso*. Tum nominati a Philippo *Antipatri Thesfalonicensis* septuaginta carmina: tum non nominatorum, *Boethi* unum, *Alphei Mitylenaci* duodecim, *Apollonidae Smyrnaei* triginta: iterum duorum ab eodem commemoratorum, *Crinagorae* quadraginta sex, & *Bianoris* undeviginti: deinceps *Germanici Caesaris* unum, *Lollii Bassi* undecim, *Thalli Milesii* quinque, *Cn. Lentuli Gaetulici* novem: tum nominati a Philippo, *Antiphili Byzantini* quadraginta tria, & *Diodori junioris* sedecim, quibus interjecta sunt quatuor *Dioclis Carystii*, & *Polemonis Regis* tria, subiecta *Acerati Grammatici* unum, *Leonidae Alexandrini* quadraginta tria, *Capitonis* unum, *Corn. Longini* duo. Denique cum reliquorum a Phi-

lippo nominatorum, *Parmenionis Macedonis* quatuordecim, *Antiphanis Macedonis* novem, *Automedontis Cyziceni* undecim, tum ipsius *Philippi* octoginta quatuor.

Et haecenus quidem operae pretium erat, nomina etiam poetarum cognoscere omnium. Neque enim solum, quae ex Meleagri, sed quae ex Philippi quoque Anthologia restant, carmina, inter venustissima Graecae Poëseos monumenta referenda sunt. In iis vero, quae horum aetatem secuti sunt, magis magisque labentis elegantiae vestigia deprehenduntur; quamquam eorum nonnulli, ita se a seculi contagione puros castosque servaverunt, & ad veterum imitationem composuerunt, ut in eorum carminibus non tantum sanitatis color, sed succus etiam priscus & lepor appareat. Quare posteriorum poetarum, partim commemorandi sunt propter suas dotes, partim propter copiam carminum, quae supersunt. In illis praecipui sunt *Lucianus*, cujus triginta novem exstant: *Lucillius*, cujus sunt centum & viginti quatuor; *Nicarchus*, a quo habemus triginta octo; *Argentarius*, cujus sunt triginta tria: *Strato Sardinus*, qui puerilem Musam concinnavit, ex qua centum fere aetatem tulerunt carmina. In his ponendi sunt *Palladas Alexandrinus*, cujus sunt fere centum & quinquaginta: *Christodori Ecphrases*: *Juliani Aegyptii* septuaginta. His adjicienda sunt, quae tertio continentur volumine: epigrammata, in athletarum columnis

humis circi Constantinopolitani, sexaginta: *Agathae* fere centum, omisso tamen ejus prooemio, quod primus ediderat Fr. Vavasor in libro de Epigrammate, & ex eo J. A. Fabricius B. G. T. II. p. 692. *Pauli Silentarii* octoginta tria: *Macedonii* consulis quadraginta: tum *Inscriptiones* nonnullae in Byzantinis donariis; tum epigrammata *ἀδίστοτα*, seu quorum auctores ignorantur, septingenta & quinquaginta sex, in quibus haud pauci sunt prisci coloris: denique *Aenigmata* triginta octo.

Ceterum illud etiam desideramus in hac editione, quod nulla, de ipsorum poetarum vita, rebus, aetate, addita est noticia; quae quidem multum facit ad judicandum, de cujusque ingenio ac meritis. Neque etiam intelligimus, quodnam consilium secutus sit Cl. editor, in adjiciendis huic operi aliorum poetarum reliquiis. Quid enim est, quod v. c., cum Solonis fragmenta adderet, non Theognidis item adjiceret; aut, cum Callimachum & Phanoclis carmen exhiberet, Hermesianactis simile fragmentum apud Athenaeum negligeret, aut in conquirendis Euphorionis & Philetae elegis non plus operae poneret. Sed haec levia sunt prae alio vitio. Prima, sine dubio, cujusque editionis laus est, ut contextus, quoad ejus fieri potest, integre, sincere, & certa fide reddatur. Qua quidem laude hanc editionem carere, ipse intellexit auctor; cum saepius in notis moneret, epigrammatis verba perperam a se constituta atque ex-

42 ANALECTA POET. GRAEC.

pressa esse. Itaque vel in praefatione pollicitus est, novam se propediem editionem daturum. Quod si fecerit, & suis, & eorum, qui hunc librum emerunt, rationibus haud optime consuluerit. Omnino unicam nos videmus ejus medelam, hanc, ut ipse Romam eat Cl. Brunckius, codicem Palatinum describat, eumque sicut est, cum ipsis vitiis, nullo novo ordine inducto, exhibeat. Ita quartus existet tomus, tribus prioribus multum praeferendus: & Brunckius perfecta editoris laude cumulabitur. Nam & hanc editionem suis ipse sumptibus fieri curavit, egregio literarum amore: neque ei ulla externi cultus pars deest. Typorum sunt elegantes formae, charta nitida, operarum vitia valde pauca: quaedam etiam exempla in quartae formae charta sunt expressa, quae suis ipse usibus reservavit editor, quorumque nonnulla viris doctis vel amicis ab eo dono missa audivimus. Denique ipse valet magna variaque doctrina, quamquam non parata illa atque digesta per libros adversariorum, quos se nullos habere, alicubi ait: tum ingenium habet sagax in odorandis vitiis, atque sensum venustatis, praesertim poeticae, acrem ac limatum, metrarum etiam rationum scientiam haud vulgarem. Quare quo magis has ingenii literarumque laudes in editore exstare videmus, eo magis dolemus, ipsam editionem una hac diligentiae sinceritatisque laude carere.

Α'χλτ

III.

Ἀχιλλεύς Τάτιος Ἀλεξανδρείας Ἑσπερίων, sive
de Clitophantis & Leucippes Amoribus, Li-
bri VIII. Varietate lectionis, notisque Cl.
Salmasii, J. B. Carpzovii, T. B. Berge-
ri, ac suis, illustrati a Benj. Boden. P. P. Q.
Lipsiae 1776. 8.

Quae ex Graecis supersunt amatoriae fabulae, la-
 tem atque contagionem, seculi tertii & sequentium,
 quibus scriptae sunt, non verbis tantum & oratio-
 ne, sed rebus etiam, sententiis, ac dispositione ma-
 nifeste produnt. Quod quidem eo magis miramur,
 quod & ipsum argumentum tam teneram, mollem,
 variamque habet materiam, ut nullam non capiat
 scriptionis inventionisque suavitatem; & quod ea-
 dem aetas in aliis generibus scriptores tulit excel-
 lentes, quique prope ad antiquorum praestantiam
 accederent. Cujus diversitatis causas altius inda-
 gare, ut non est hujus loci, ita unam, eam-
 que maximam, reticere non possumus, eam,
 quod amatorii scriptores non, ut illi, continua
 ac diligenti veterum lectione meditationeque
 ingenia a seculi sordibus purgarunt & ad naturae
 simplicitatem conformarunt. Sed ab istius repre-
 hensionis societate Longum eximit, cum ipsius,
 tam Bucolici argumenti, nativa venustas.

In.

Inter reliquos vero, ut inter tales, principes sunt duo, Heliodorus & Achilles Tatius, aequales aetate, similes instituto, inventione, dispositione, pares etiam fere doctrina & oratione.

Nos, quod suscepimus, nunc de Achille disputabimus, & primum de ipsius fabulae argumento, laudibus, vitisque exponemus, deinde de editoris opera statuemus.

Hippias Tyrius bis matrimonium inierat: ex priore filium Clitophontem, ex posteriore filiam Calligonen susceperat. Hos liberos cum mutuo inter se matrimonio conjungere vellet, jamque fere in eo esset, ut nuptias eorum celebraret, veniunt Byzantio Tyrum fratris ejus Sostrati uxor Panthia, & Leucippe filia. Clitophon qui hucusque sororem satis amasset, neque ab ejus conjugio abhorruisset, repente mutatur Leucippes adspectu: ad hanc toto animo convertitur, a Calligone avertitur. Ignis conceptus quotidie crescit, videndo puellam, colloquendoque cum ea; sed quomodo ea potiretur non inveniebat, inops quippe consilii & recens in amore. Quod quidem partim edocetur a Clinia consobrino, duobus annis majore eodemque amoribus haud inexcercitato juvene, partim adjuvatur Satyri, summae servi astutiae, opera. Habebat autem Leucippe, ut summam formae pulchritudinem, ita ingenium haud superbum atque durum, sed suave, humanum, atque elegans; unde obsequio & amore Clitophon-

tis

tis paulatim vincitur, eumque vicissim amare inci-
 pit. Fit etiam, quo liberior Clitophontis animus
 a destinatis ei Calligones nuptiis esset, ut ea rape-
 retur a Callisthene, Byzantio juvene. Persuaderi
 sibi patitur, a Clitophonte, Leucippe, ut eum no-
 ctu clam ad se recipiat. Et quamquam in eodem cum
 matre cubiculo dormiret, quae filiae pudicitiam &
 ipsa omni cura, & servorum vigiliis, & forum cha-
 stris custodiebat, totam tamen istius diligentiam fe-
 fellit Satyri astutia, qui ejus sibi ancillam Clionem
 conciliaverat. Intromittitur Clitophon: sed, non-
 dum amplexus erat puellam, cum mater, somnii visu
 exterrita, repente ad filiae lectum se proripit. Ille
 vix effugiendi tempus habet, tamen ita evadit, ut a
 Panthia non cognosceretur. Haec vero ira atque
 dolore incensa, servos clamare, omnia turbare, quae-
 rere quis in cubiculo adfuerit, Leucippen increpa-
 re, conviciari, Clionem in quaestionem tradere velle,
 ut cruciatibus ex ea veritatem extorqueat. At
 Clio commodum fuga se subduxerat, ut Panthia nil
 certi comperire posset. Leucippe, suspicionum ma-
 tris criminationumque quotidianarum pertaesa, tan-
 dem fugae consilium capit, & cum Clitophonte
 communicat. Parat omnia Satyrus, eluditur matris
 custodia, clam domum egrediuntur noctu, currum
 conscendunt, & socio Clinia, Berytum perveniunt,
 ibique navem nacti, quae jam in eo erat, ut ex
 portu solveret, Alexandriam tendunt.

Erat

Erat forte in eadem navi Menelaus Aegyptius, liberali adolescens ingenio, & honesto loco natus, quocum eos in convictum amicitiamque conciliat itineris societas. Sed cum per aliquod tempus prospecto usi fuissent vento, oritur subito gravissima tempestas, quae navem diu misere agitatam scopulo tandem illidit ac dissolvit. Reliqui omnes undis obruuntur: una prorae pars ea, qua Clitophon solus cum Leucippe confederat, integra manet, & Pelusium appellitur. Ibi, relictis corporibus, navem conducunt, & Alexandriam petunt. Tenebant vero illo tempore pastores regiones inferioris Aegypti palustres, easque latrocinio infestabant. Hi navem intercipiunt, spoliant, Clitophontem ac Leucippem vinciunt, & cum reliquis captivis custodiunt. Quae calamitas quamvis, ut erat, maxima esset, alia tamen velut malorum cumulus accessit. Oracula monebantur latrones, exercitum lustrare captae virginis sacrificio. Statim adcurritur ad Leucippem, abstrahitur reluctans a Clitophonte, nequicquam & ipso reluctante. Interea superveniunt Aegyptias legiones, emissae a praefecto ad coercendos delictosque latrones, eosque in fugam vertunt, intra paludes rejiciunt, & cum aliis captivis Clitophontem etiam ex eorum potestate eripiunt. Pastores nil prius habent, quam, ex oraculi jussu, sacrificio defungi. Struitur ara, adducitur a duobus juvenibus Leucippe, caeditur, & eodem loco terra

conti-

continuo conditur. Atque haec omnia in conspectu Aegyptii exercitus & Clitophontis peragebantur, qui virgini opem ferre, propter interjectam fossam, non poterant. Clitophon stupefactus & fere enectus spectaculi atrocitate, cum primum ad se rediit & congestam vidit fossam, currit eo ubi Leucippen caedi viderat, ut se eo ipso loco interficeret. Jamque gladium admoverat jugulo, cum de repente existunt Satyrus & Menelaus, qui cum amplexantur & a mortis consilio ad vitam revocant: Leucippen enim vivere: omnia ei exponunt: ut ex naufragio enatarint: ut in pastorum manus inciderint: ut, agnita Leucippe, ab eorum duce sacrificii peragendi provinciam poposcerint & impetaverint: qua eos inspectantes arte eluserint, ut, cum jugulatam putarent virginem, ea tamen viva manserit. Et Leucippen quidem continuo protrahunt ex loculo, quo condita erat, eique reddunt. Hoc tum primum fuit tempus, quo libere solus cum sola esset; itaque Veneris tandem fructum percipere vult. Contra dimovet eum puella, dicens, Minervam sibi pridie, quam sacrificanda esset, apparuisse, salutemque promisisse ea conditione, ut virginitatem servaret, donec ab ipsa Dea Clitophonti dicaretur. Haud multo post eam deperit Charmides militum dux, eaque potiri intemperanter cupit. Quem dum differunt Satyrus & Menelaus, Leucippe in furorem incidit ex philtro, quod ei Gorgias miles, ipse quoque

que ejus amore captus, miscuerat. Mox Charmides & Gorgias a pastoribus caeduntur: liberataque erat ab eorum potestate Leucippe, non item a furore. Ingravescebat quotidie mali vis, donec ejus originem aperit Chaereas miles, medicumque adducit, qui virginem sanitati restituit. Veniunt Alexandriam, comite Chaerea. Hic quoque ejus amore incensus, rapere puellam studet. Invitat eam, cum reliquis, domum suam, in Pharo insula. Eunt contra Menelai consilium & ominum quoque monita. Neque vanus fuerat metus: nam inter coenandum, velut aliud agens, primum surgit Chaereas, tum irrupunt latrones, qui Leucippen abripiunt, in navem imponunt, & remis velisque aufugiunt. Clitophon ab insulae praefecto auxilium postulat, & navem ab eo impetrat armatam, qua latrones persequatur. Hi cum persequentium vim velocitatemque effugere non possent, jamque teneri se viderent, callido se consilio expediunt. In puppis enim tabulata mulierem adducunt in adversariorum conspectum, ei caput abscindunt, truncumque in mare projiciunt; his verbis ad Clitophontem sociosque clamantes: *en vobis corpus, de quo pugnaturi eratis.* Clitophon, qui noctis obscuritate mulierem caesam oculis cognoscere non satis poterat, Leucippen interfectam esse arbitratus, a persequendo desistit, truncum expiscatur & in insula sepelit; ipse Alexandriam revertitur. Ibi moerore confectum & rerum omnium taedio

taedio laborantem sustinet consolaturque Menelaus: tempus quoque paulatim majorem luctus partem demit. Sexto mense in Cliniam forte incidit. Hunc Sidonii e naufragio sustulerant, salvumque Sidona advexerant, ubi a Sostrato literae ad Hippiam adlatae erant, quibus ille filiam Leucippen Clitophonti despondebat. Atque hunc tam laetum nuntium ut Clitophonti adferret, Clinias iterum Alexandriam repetierat, si forte eum ex naufragio servatum ibi invenire posset: quibus adjiciebat, patrem quoque Hippiam ipsum propediem affuturum, ut filium recuperaret. Hoc nuntio animus Clitophontis non tam ad aequitatem revocatur, quam obducta luctui cicatrix refricatur memoria Leucippes. Igitur constituit patris se adspectui subducere, Alexandriamque relinquere. Dum abitum parat, nuntiant ei Menelaus & Satyrus, Melitten, in cujus notitiam Alexandriae venerat, vehementi ejus amore flagrantem ei nubere velle. Erat haec mulier Ephesia, florante aetate, pulchritudine haud vulgari, divitiis affluens, & recens vidua, marito per naufragium amisso. Clitophon primum omnem nuptiarum mentionem avertatur: postea, paulatim amicorum precibus exoratus, ut fortunae & rebus suis consulat, conditionem accipit: ea tamen lege, ut ne nuptiae fierent, donec Ephesum pervenisset: neque enim vel in Aegypto, neque mari, ubi Leucippe tot mala perpesa erat, & mortem quoque obierat, sibi

fas esse putabat. Veneri operari. Proficiscuntur Alexandria: salvi Ephesum veniunt. Et primo quidem die in villam Melittes divertuntur, ut interea nuptiae parentur in urbe. Operabatur vero inter servas in agro mulier recens emta, tonso capillo, squallore pannisque obsita, virgis etiam crudeliter lacerata: elucebat tamen quaedam ex facie habituque honestas. Haec se ad Melittes genua abjicit oratque, ut se, honestis ingenuisque natam parentibus, in libertatem restituat, & a Sosthenis libidine vindicet. Hic, licet ipse servus esset, servorum operumque in villa erat praefectus, mulieremque hanc nuper a latronibus advectam, formae causa emerat, pudicitiamque ejus, quam blanditiis primum sollicitaverat, postea verberibus expugnare nitebatur. Melitte eam benigne suscipit, solvi vinculis, &, donec in patriam abiret, liberaliter haberi jubet: Sosthenem abigit. Ceterum Clitophon ad mulieris ejus adspectum turbatur, & tacito praesagio percutitur, quod in ejus vultu habituque magnam cum Leucippe similitudinem deprehendere sibi videbatur. Neque temere: nam erat ipsa Leucippe. Cum domum rediisset, inter coenandum eum Satyrus seorsim vocat, literas a Leucippe tradit, & totam rem exponit. Clitophon laetitia & spe exultat, neque quidquam prius habet, quam confestim ad Leucippen adcurrere. Retinet eum Satyrus: constituunt, rem a Melittes notitia cohibere, & prima quaque occasione aufugere.

re. Sed, reperta puella, Clitophon multo magis, quam antea, abhorrebat a Melittis amplexu : neque tamen habebat, quomodo mulierem, amore ferventem, & ad Veneris opus impatienter festinantem, diutius frustraretur; praesertim cum ejus blanditias lachrimasque jam Alexandriae & in itinere una hac consolatus esset spe, nuptias se ejus accepturum, quam primum Ephesum pervenisset. Sed hanc ejus curam nova calamitas supervacaneam fecit. Nam Thersander, maritus Melittis, inscia illa, ex naufragio evaserat, & salvus domum redierat. Qui audiens ab obviis, uxorem suam secundas hodie nuptias celebrare, ira percutitur, confestim in aedes irrumpit, turbat, aestuat, Clitophontem multis modis misere verberat, & constrictum servis custodiendum tradit : quibus peractis, domo egreditur, & amicos visere festinat. In hac lucta Clitophon epistolam Leucippes, quam intra tunicam abdiderat, amittit : hanc tollit Melitte, & totam rem cognoscit. Tum ipsa secum tristem suam indignata fortem, omnia experiri statuit, saltem ne frustra secundo viro nupsisse sibi videretur. Intrat igitur in custodiam, solvit eum ex vinculis, memorat suum in eum amorem, miseratur fortunam ipsa suam, quod adultærii infamiam quidem susceperit, voluptatem non perceperit : omnia ei blanditiarum lenocinia admovet, ad lachrimas quoque precesque confugit. Vincitur Clitophon; fitque illud, quod Amor diu

voluerat. Illa , peracta re, vestes suas cum eo permutat , & donis liberaliter ornatum, postremum exosculata dimittit. At vix egressus erat foras, seque tandem in tuto arbitrabatur, cum in Thersandrum redeuntem incidit : cognoscitur, comprehenditur, & pro adultero in carcerem publicum abducitur. Neque vero Leucippe in libertatem restituta erat. Sosthenes enim, cognito Heri adventu, sponte in agrum redierat, & Leucippen denuo in potestatem redegerat suam, ut eam dono offerret Thersandro, atque ita magnam ab eo gratiam iniret. Hic simul atque eam vidit, amore exarsit, eamque omnibus modis sollicitare coepit: illa contra, nec vivam se, nec mortuam, alterius quam Clitophontis fore, asseverat. Quare in eam cogitationem incidit, ita se Leucippe potiturum, si Clitophontem interfecisset, & cum Melitta divortium fecisset. Hanc igitur in adulterii iudicium vocat: illum, ut clam occidi curaret, carceris praefecto persuadere conatur: postea, hujus consilii periculo deterritus, aliam iniit rationem cum praefecto. Subornant hominem, cui praecipiunt, ut se veluti maleficum in carcerem abduci patiatur, ibique Clitophonti narret, Leucippen interfectam esse. Sperabant enim ita fore, ut, objecto isto terrore, Clitophon eo citius, si ei evadendi facultas data esset, eunteretur, & Ephesum relinqueret. Contra, longe res aliter cecidit, ac putarant. Adducitur in carce-

• rem

rem homo, &, velut aliud agens, praesente tamen Clitophonte, adversam fortunam incusat, quod ipse innocens, loco ejus, qui Leucippen interfecisset, in carcerem abreptus sit. Contremiscit ad Leucippes nomen Clitophon, totamque rem sibi ab homine narrari postulat. Narrat ille, Melitten, foeminam primariam inter Ephesiacas, juvenis cujusdam Tyrii amore captam, per invidiam & aemulationem, ejus uxorem Leucippen interficiendam curasse: interfectorem evasisse, se vero, dum iter faceret cum eo, comprehensum esse. Hac fabula peracta, histrio clam ex carcere dimittitur. Clitophon, tantum nuncii acerbitate ab animi statu dejectus, rerumque omnium pertaesus, vitam finire statuit, ita tamen, ut Melitten etiam ulciscatur: nequicquam dissuadente Clinia, qui ad eum consolandum in carcerem venerat. Agitur adulterii judicium magno apparatu: producit Clitophon, & ipse adulterum se Melittes esse, eaque conscia Leucippen interfecisse, sponte profitetur. Melitte ejusque patroni inopinato casu perturbantur, neque quid agant reperiunt. Accurrit Clinias: dicendi veniam petit: docet, Clitophontem, fractum aegrotumque animo, falsa narrasse, ut mortem oppeteret. Necdum, quid statuant, judices habent. Thersander enim omni ratione caverat, ne veritas patefieret: Leucippe occulta tenebatur: Solthenes, quem Melitte ad quaestionem postulabat, effugerat. Itaque poscit a

Judicibus Therfander, ut reum, qui se ipse caedis accusasset, ex lege, damnatum capitis, morte multarent. Condemnatur Clitophon, &, antequam ultimo supplicio afficitur, tormenta ei adhibentur, ut quaeratur, an Melitte quoque caedis conscia fuerit. Jam denudato stat corpore, rota, ignis, flagra adferuntur; cum subito, ecce, advenit Dianae sacerdos, & inhibere jubet quaestionem. Erat enim illa Ephesiorum lex, ut, cum pompam advenissent peregrini, continuo justitium indiceretur. Et nunc quidem Byzantii, oraculi jussu, propter victoriam de Thracibus, dona Dianae Ephesiae miserant, eorumque legatio modo urbem intraverat. Ejus forte princeps erat ipse Sostratus, qui ad forum veniens cum sacerdote, ut audiit de Leucippes caede quaeri, agnovitque Clitophontem, statim ira exarsit, neque quidquam propius habuit, quam ut in eum involans ipse ab eo de filiae caede poenas sumeret. Retinetur vix tandem a Clinia, & quid res sit audit. Interea Leucippe e custodia in Dianae templum evaserat; nam Sostrhenes, capta subito fuga, fores custodiae claudere oblitus erat. Itaque res de novo in judicium adducitur, auctore in primis defensoreque reorum sacerdote: causa magno apparatu ab accusatore & reis instruitur: patroni omnem utrimque eloquentiae vim expromunt. Aestuarique Therfander, quod eriperetur sibi con-

dem-

damnatus reus, & serva, quam optimo jure em-
 tionis possideret: in Sostratum & sacerdotem con-
 tumeliose invehi. Sacerdos contra accusatoris cri-
 mina diluere, eumque, ad comici Aristophanis
 imitationem, acriter simul & festivo exagitare. Tum
 Thersander, artes omnes suas frustra consumptas, exi-
 tumque judicii in eo positum esse videns, ut Leu-
 cippe intactam se virginem, Melitte puram ab
 adulterio, probaret, ambabus religionis terrorem ob-
 jicit. Erat enim in templo Dianae sacra fistula,
 ex cujus cantu de puellarum virginitate judicaba-
 tur: erat item Stygii fontis lavacrum, quo cogno-
 scebatur uxorum fides castitasque. Accipit conditio-
 nem Leucippe magno cum gaudio: nec Melitte
 eam detrectat, quod ei a Thersandro hac formula
 offerebatur, si absente marito rem cum Clitophonte
 non habuisset. Et mulieres quidem ita experimenti
 religionem subierunt, ut innocentiae documentum
 utraque auferret. Tum vero universorum conviciis
 laceratur Thersander, & ni fugam cepisset, nil erat
 propius, quam ut lapidibus obrueretur. Sostratus
 Leucippen denuo Clitophonti despondet: abeunt By-
 zantium, & inde Tyrum. Ibi Calligonen etiam cum
 Callisthene inveniunt. Hic eam, postquam rapuis-
 set, honeste habuerat, ac, mutata vitae ratione,
 ad frugem redierat, &, in bello contra Thraces
 additus Sotrato collega, egregiam patriae navave-
 rat operam; neque tamen ipse abhuc puellae ma-

trimonio potitus erat. Itaque Hippias & Sostratus eodem die liberorum nuptias celebrant.

Atque ex hac quidem fabulae summa intelligitur ; eam argumentum habere satis magnum & varium , neque a similitudine veri & consuetudine vitae abhorrens. Similes vero laudes in singularum etiam partium compositione expolitioneque tribuere ei non possumus. Primum ducitur ab exordio parum verisimili : nam totam historiam narrat Clitophon , auctori numquam antea cognitus , sed casu ad eandem spectandam tabulam , de Europae raptu , delatus ; & quidem ita narrat , ut per octo libros numquam intermittat sermonem. Aliter apud veteres , v. c. , Platonem , qui , verisimilitudinis causa , narrationem , praesertim longiorem , interrumpunt , & ad res cum ipsis narrantibus conjunctas divertunt. Similiter Longus exordium duxit a tabula picta : sed longe melius ipse solus consumsit orationem descriptione casuum , quos tabula exhibebat. Deinde illud magnopere desideramus , quod hominum , quorum praecipuae sunt in fabula partes , indoles nec depingatur , nec dictis factisque significetur iis , quae ejus indicia prodant , nec forma exprimatur ingenii , animi , ac morum. Quid est in Clitophonte , quod non in aliis plerisque ejusdem loci , aetatis , conditionisque sit juvenibus ? quid in Leucippe , quin idem in omnibus fere liberaliter & ingenue institutis puellis reperiatur ? Neque aliorum hominum indoles moresque

HIST. AMATORIA. 57

sesque melius significantur. Contra nimius est in descriptionibus, communi Sophistarum vitio, v. c. regionum, locorum, urbium, tabularum, & in primis, animi perturbationum, in quibus quidem omnibus exultat oratorie, & verborum sono fervet. Est omnino utile & in primis elegans, passionum quibus animi moventur, fontes, rationesque describere, sed ita ut ex ipsis factis & rebus cognoscantur, neque lector subito ad aliam quasi picturam convertatur, sed leniter ipsa serie narrationis ductus motuum originem, successione, exitumque cognoscat. Atque in his locis philosophum agit Tatinus, sed ita, ut quasi ex Sophistae commentario sententias & rationes adferat. In aliis vero libri partibus multo plus habet diligentiae atque verisimilitudinis, veluti in colloquiis atque orationibus. Sed, quod initio jam dixeramus, habet noster magnam cum Heliodoro convenientiam, & cum aliis, qui vel perierunt, vel adhuc in bibliothecis latent: quosque omnes a Diogenis Antonii imitatione pendere, auctor est Photius Cod. 166. Heliodorus argumento compositioneque ad heroicum carmen vel tragoediam accedit. Omnino si Aethiopica ut poema spectentur, multa probabuntur, vel certe mitigabuntur, legentium sensu, quae in historia, aut simili opere, haudquaquam ferenda sint. Achilles contra manet in quotidianae vitae lege ac consuetudine, & propior est comoediae: &

nonnumquam ad hilaritatem & festivitatem remittitur. Sed longum est de hac fabula in utramque partem disputare. Laudes ejus praecipuae sunt duae: altera, doctrina varia & jucunda, partim ex philosophia, partim ex aliarum rerum scientia, gentium locorumque petita: altera, stilius elegans, tersus, quamquam, uno alteroque loco, verborum novitate ac sono, compositionisque curiositate laborans.

Cetsum primus hunc librum ediderat Graece, ex codice Palatino, Commelinus, Heidelbergae, cum Longo & Parthenio, 8. 1601. Post eum Salmasius, ex compluribus libris scriptis, correctiorem edidit textum Lugduni Batav. 12. 1640., animadversionibus adjectis haud quidem paucis nec contemnendis, sed ejusmodi tamen, ut meliores dare potuisset, nisi operae typographorum nimium festinasent. Itaque plurimum adhuc labis & corruptelae relinquebatur, non in singulis tantum verbis, sed in oratione tota, quae saepius ita turbata est, ut vix commodus extorqueri posset sensus, & in qua ita discrepant libri scripti, ut Salmasius putaverit, duplicem olim ab ipso auctore factam esse editionem. Hanc vero corruptelam magnopere imminutam esse, & lucis medelaeque multum accessisse libro, nova hac editione, affirmare omnino non possumus.

Reddidit Bodenus textum Salmasianum, cum versione Cruceji. Librum scriptum habuit Bavaricum,
ex

ex quo tamen parum bonae lectionis adlatum deprehendimus. Nam quod ait, se lectiones librorum Italicorum etiam nactum fuisse, quam vim habeat nescimus, cum eas in notis commemoratas non reperiamus. Codex vero Palatinus, ut eum vocat, non est nisi editio Commeliniana. Carpzovii observationes, peculiariter antea editae, paucae sunt eaeque longae, neque comparatae ad emendandum illustrandumque auctorem. Haud dissimiles iis sunt Bodeni animadversiones: habent haud paucis locis utilem comparisonem aliorum Eroticorum, & doctrinam, quamquam eam magis ex recentiorum commentariis, quam antiquorum fontibus, haustam: non item ingenium criticum & scientiam accuratam linguae; unde etiam factum est, ut de multis locis, quorum facilis erat & parata medicina, ei non liqueret. Majorem Graecae orationis intelligentiam in Bergeri notulis deprehendimus, & acumen, haud raro, investigandae verae lectionis cum sensu venustatis. Haec de editorum interpretumque opera sufficiant. Nunc ipsi pauca ex iis, quae nobis in mentem venerunt, adjiciamus.

Itaque p. 18. ed. Salmaf. ad verba. Ὡς δὲ εἶδον, εὐθὺς ἀπολάλιν. Conferri debuerat Theocriteum Id. II. v. 82. Ὡς ἴδον, ὥς ἐμάνην, & Virgilianum Ecl. VIII. v. 41. *Ut vidi, ut perii, ut me malus abstulit error.*

P. 23. τῇ γὰρ μετέσχοντες τὴν ἡδονήν, est dicitio Demosthenica ex Or. p. Corona p. 324.

τῇ

τῇ γαστρὶ μετροῦντες καὶ τοῖς ἀσπίστοις τὴν εὐδαιμονίαν. Quod multi imitando expresserunt : v. c. Cicero Nat. Deor. I. 40 : *quae ad beatam vitam pertineant, ventre metiri*. Plutarch. T. II. p. 97. D. Herodianus Hist. I, 6, 2. ὅσοι τε κόλακες τραπέζης, καὶ τὸ εὐδαιμον γαστρὶ καὶ τοῖς ἀσπίστοις μετροῦσιν. Theodoretus Serm. de Provid. IX. p. 214. τῇ γαστρὶ καὶ τῇ γνάθῳ καὶ ταῖς ὀφρῦσι τὴν εὐδαιμονίαν μετροῦσι.

P. 35. ἡ δὲ τοῦ κάλλους ἀπορροὴ δι' αὐτῶν (τῶν ὀφθαλμῶν) εἰς τὴν ψυχὴν καταρρέουσα· Platonica est imitatio, ex Phaedro p. 346. F. δεξάμενος γὰρ τὴν τοῦ κάλλους ἀπορροὴν διὰ τῶν ὀμμάτων : unde etiam profecerunt imitando Heliodorus L. III. p. 146. Gregorius Naz. Or. X. p. 170. D. XVIII. p. 283. B. & Aristaenetus II, 18.

Ibid. τὸ συνηθὲς τῆς κοινωνίας εἰς χάριν αἰδουσιμώτερον. Sunt Cliniae, verba consolantis Clitophontem impatienter amantem : χάριν pro *venereo complexu* accipiendum esse, res ipsa suadet, & ita exquisitè loquuntur. Sed quid sibi vult, *consuetudo quotidiana maiorem venerationem ad complexum venereum habet*? Vitium est in αἰδουσιμώτερον, in quo licet Eclogae Maximi & Antonii consentiant, ubi hic locus exstat p. 566., tamen corrigendum ἀνυσιμώτερον, i. e. *vim habet ad conciliandam venerem*. Eleganter haec vox dicitur de persuadendo : Plutarch. T. II. p. 442. C. ἀγωγαῖς, τὸ πει-

τὸ πειθῆνιον ἀπάσης ἀνάγκης καὶ βίας ἐχούσαις
ἀνυσιμώτερον. Lucianus T. III. p. 145. ἀνυσι-
μώτατον-εἶδος διαβολῆς, *calumnia*, cui *facillime cre-*
ditur. Aristænetus I, 15. Οὐδὲν-πιθανώτερον
πέφυκεν οὐδ' ἀνυσιμώτερον Ἀφροδίτης.

L. II. p. 70 Ἐξως καὶ Διόνυσος, δύο βιαίοι θεοί, ψυχὴν
κατασχόντες ἐκμαίνοσιν εἰς ἀναίσχυντίαν; mirum,
quod editor, non indiligens ceterum, in similibus locis
adferendis, non laudaverit Propertium, I, 3, 13.
qui ex communi Graeci poetae fonte hausisse vi-
detur:

Et quamvis duplici correptum ardore juberent,

Hac Amor, hac Liber, durus uterque Deus, --

Ibid. p. 132. in capienda fuga, dicitur,
ὄχημα δὲ εὐπρεπὲς ἡμᾶς πρὸ τῶν πυλῶν ἐξεδέ-
χετο. Cui autem bono pulcher carrus erat? Lege
εὐπρεπὲς, *paratus*. Sic in fragmento Athenionis ap.
Athen. L. XIV. p. 166. D. legendum: Τὰ τ' ἔνδον
εὐπρεπῇ ποίει λαβὼν.

P. 141. cum Menelaus dixisset, inter alia de
puerorum amore, καὶ τὸ κάλλος αὐτοῖς (παισὶ)
δριμύτερον εἰς ἡδονὴν: reprehendit eum Clitophon his
verbis: ποῖ δριμύτερον, --- ὅτι παρακύψαν μόνον
οἰχεται reponendum vero ὅγε, pro ὅτι.

L. VI. p. 406. de Therfandro dicitur, ἀτυ-
χήσας δὲ ὧν ἥλπισεν, ἀφῆκεν τῷ Συμῶ τὰς ἡδονὰς:
in-

62 ACHILLIS TATII HIST. AMAT.

interpres in suo codice videtur habuisse τοῦ θυμοῦ, cum vertit, *conceptarum animo voluptatum oblitus* : vulgatam lectionem quis ita interpretari possit, *concescit voluptates irae* : at nos quidem pro ἡδονὰς corrigimus ἡτίας. Eadem forma p. 399. de Therfandro dictum erat.

Ibid. p. 408 in verbis Leucippes ad Therfandrum : οὐδὲ τὴν Ἀγτεμιν, εἶπε μοι, τὴν σὴν φοβῆ; ἀλλὰ βιάζη παρθένον ἐν πόλει παρθένα; pro εἶπε μοι, corrigendum videtur, ἐπ' ἐμοί, *in mea causa*.

L. VII. p. 441. Ἀληθὴς δὲ ἐστίν, ὡς εἴκεν, ὁ λόγος, ὅτι μνήμην ἐκπλήσσειν πέφυκε φόβος: sententia est Thucydidis II, 87. φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει.

L. VIII. p. 493. Therfander vocat Clitophonem, ἐν ἀνδρὸς χώρᾳ τὴν οἰκίαν τὴν ἐμὴν, οὐκ ἐν μοιχοῦ μόνον, καθεστηκότα. Levi mutatione legendum, κατ' ἐσχηκότα.

Nos quidem, multorum praeterea aliorum locorum, nostram crisin expromere potuissimus. Sed quominus id faceremus, brevitatis nos studium avertit. Neque etiam errores editoris omnino tangere voluimus; quod minime verendum nobis videretur, ne sua specie paulo acutiores lectores deciperent.

IV.

ΦΑΛΑΡΙΔΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ. *Phalaridis Epistolae. Quas Latinas fecit, & , interpositis Caroli Boyle notis , commentario illustravit Joannes Daniel a Lennep. Mortuo Lennepio , finem operi imposuit, praefationem , & adnotationes quasdam praefixit L. C. Valckenaer. Groningae apud Jac. Bolt. 1777. 4.*

Richardi Bentleji Dissertatio, de Phalaridis, Themistoclis, Socratis, Euripidis, aliorumque Epistolis, & de Fabulis Aesopi. Nec non Ejusdem Responsio, qua Dissertationem de Epistolis Phalaridis vindicat a censura Caroli Boyle. Omnia ex Anglico in Latinum sermonem convertit Joannes Daniel a Lennep. Groningae ap. Jac. Bolt. 1777. 4.

Prodiit tandem liber ille, cujus apud eruditos homines & expectatio longa fuit, propter Lennepii, viri egregii, immaturam mortem, & spes magna, propter ejusdem excellentem doctrinam. Nam cum Lennepius, duo & viginti annos natus, ita ex Valckenarii disciplina prodiisset, ut literarum & inge-
nii

nii praeclarum specimen daret, Coluthi de raptu Helenae carmine edendo, facile omnes intelligebant, quid aliquando vir effecturus esset, si ad majus opus animum adjiceret. Cui quidem spei abunde satisfactum esse, nos ipsa libri lectione cognovimus: ut alii idem nostra relatione cognoscant, primum de auctore harum epistolarum, tum de editore, dicemus.

Epistolas antiquissimorum Graecorum, quae vulgo feruntur, veluti regum, ducum, philosophorum, plerasque a recentioribus Sophistis esse fictas, nemo est, nostra aetate, qui dubitet. Harum aliae satis verisimiliter ad eorum, quibus tribuuntur, mores & ingenia compositae sunt, ut facile omnes decipiant, quorum non subactum est iudicium diuturna veterum lectione: aliae tam manifesta habent fraudis indicia, quae vel a mediocriter doctis teneri possint. Ex hoc genere sunt Phalaridis epistolae, quas, nemini antiquorum commemoratas, juniores demum Graeci celebrarunt, Stobaeus, Suidas, Tzetzes, alii: unus Photius ita earum meminit, ut *quae referrentur ad Phalaridem*. Verum illos non magnopere miramur. Sed post restitutas quoque literas, doctissimos fuisse viros, in primis Jo. Seldenum, H. Dodwellum, Guil. Templeum, qui eas pro veris germanisque Phalaridis haberent scriptis, id vero satis mirari non possumus. Phalaridemne, Siculum hominem, & antiqua Dorica lingua utentem, Atti-

et dialecto eaque recentiore scribere? Tyrannum; unum post hominum memoriam faevissimum ac crudelissimum, literas dare ad varios multosque homines, plenas clementiae, humanitatis, mansuetudinis, officii? Nil dicimus de multis magnisque earum contra temporum locorumque rationem repugnantis: nil de antiquissimorum, qui de Phalaride prodiderunt, silentio, quorum ne unus quidem harum epistolarum mentionem fecit. Sed nimirum, aliud est multa legisse, aliud ita legisse, ut suo quodlibet momento expenderes, & aures exerceres ad sensum variorum generum orationis, qua, veluti certa voce, spuria a veris dignoscuntur. Ceterum, ut non a Phalaride sunt illae epistolae, ita non aequè constat ad quemnam auctorem referendae sint. Alii eas Adriano Sophistae tribuerunt, hoc uno levi argumento ducti, quod is, teste Suida, *Phalarin* scripsit. Alii auctorem earum Lucianum esse crediderunt, leviori, aut nullo potius, argumento, quod inter ejus libros unus fertur, qui *Phalaris* inscribitur. At fortasse earum auctor, quisquis fuerit, antiquos eosque deperditos rerum Sicularum scriptores consuluit, ut ita fingeret Phalaridem, ut, quoad ejus fieri posset, ne nimis a veritate discreparet. Ne hoc quidem dici potest. Nam ita in his omnibus rebus aberrat, ut non tantum a veteri Sicilia, sed omnino ab ejus aetatis ingenio alienus fuisse videatur. Certe ipsa epistolarum ratio ac materia ma-

nifeste prodit, hoc unum spectasse earum auctorem, ut, contra historiae fidem & communem hominum opinionem, a tyranno crudelitatis infamiam abstergeret, contra humanitatis ei clementiaeque laudem adjungeret. Neque tamen, qui eas scripsit, contemnendus fuit Sophista. Habuit doctrinam, acumen, & orationis elegantiam ex veterum Atticorum imitatione ductam. Quamquam ne hoc quidem negari potest, nonnullis locis Latinae consuetudinis exstare vestigia: de quibus egregia est observatio Valckenarii, praef. p. 18., ad verba epistolae LXVI. ἐκταῖναι δυνάμενος τὴν φήμην. „ Phrasis, inquit, „ est Latina, non Graeca. Virgiliana nota sunt:

breve & irreparabile tempus

„ Omnibus est vitae: sed famam extendere factis, |
„ Hoc virtutis opus.

Sunt in his Epistolis permulta, quae mihi persuaserunt, earum scriptorem Linguam Graecam non a matre, sed e libris veterum didicisse; quod de Variarum Historiarum Scriptore Aeliano constat; a quo, me quidem iudice, duo multum diversi sunt, qui scripsere de Natura Animalium, & li- bellum mirificum περὶ Πανούσιας, ex quo multo plura Suidas in suam farraginem transcripsit, quam plerique viderunt." Ceterum tam facilis & aperta res, in qua nemo vel mediocri usu & ingenio homo haerere debebat, Bentleji demum, principis critici.

criticorum, disputatione patefacta atque explicita est. Nam cum Boyleus, nobilis juvenis, hunc librum Oxonii—Ao. 1695 ederet, ad quem emendandum a Bentlejo, regiae bibliothecae praefecto, scriptum codicem habuisset, dixit in praefatione, *se totum hunc codicem excutere non potuisse, quod ejus sibi ulteriorem usum bibliothecarius, pro singulari sua humanitate, negasset.* Ως φάτο, τὸν δὲ ἀνακτὰ χόλος λάβεν οἷον ἄκυσεν. Itaque biennio post edidit Dissertationem ad Wottonum, de Epistolis Phalaridis, Themistoclis, Socratis, Euripidis, aliorumque, & de fabulis Aesopi, qua scripta illa non ab iis, quorum nomine feruntur, auctoribus esse evicit, & Boyleanae praeterea editionis censuram egit. Boyleus cum ea esset doctrina, quae in homine ejus aetatis ac loci multum laudis haberet, & ab inimicis etiam Bentleji adjuvaretur, biennio post ipse quoque ad ejus censuram respondit: sed, impar congressus Achilli, potius voluntatem reprehendendi adversarii, quam facultatem tuendae causae suae ostendit. Nam Bentlejus, haud ita multo post, rationes Boyleanas omnes tam erudita accurataque confutavit disputatione, ut, quid ei amplius opponeretur, ne excogitari quidem posse videretur. Omnino multum proderit quibusvis accuratae doctrinae studiosis, cognovisse quomodo in una difficillima critica parte, quae est in detegenda spuriorum librorum fraude, versatus sit is, qui principem inter

criticos obtinet locum. Nos vero quominus omnem; harum disputationum doctrinam nunc singillatim explicemus, facit non tam brevitatis studium, quam quod, dudum editae, non nostra demum relatione ad communem notitiam celebrandae videantur. Quare simplici argumentorum enumeratione defungamur.

Cum in aetate Phalaridis dissentiant auctores, aliis, cum Eusebio, initium ejus tyrannidis ad Ol. 38., referentibus, aliis, cum Hieronymo, eum in Ol. 52 ponentibus; ut liberaliter ageret Bentlejus, neque ullum calumniae locum relinqueret, posteriorem sententiam assumsit, & sic tamen demonstravit, pleraque in his epistolis temporum rationibus repugnare. Itaque in Disfertatione haec continentur. Cap. I. Phintiam urbem, quae memoratur (ep. 112) post Phalaridis tempora a Phintiade, ejusdem Agri- genti tyranno, conditam esse. II. Halesam, (ep. 9) extitisse demum Ol. 94. III. Pocula Thericlea, (ep. 106.) a Thericle, figulo Corinthio, aequali Aristophanis Comici esse inventa. IV. Mes- sanam, (ep. 108., 110) aetate Phalaridis adhuc Zanclen nominatam fuisse. V. Dictionem *πίτυς δίλην ἐκτείβειν* (ep. 9.), ab Herodoto primum prolatam fuisse. VI. Taurominium, (ep. 38.) Ol. 96 ita vocari coepisse, cum antea Naxos nominaretur. VII. *Λόγος ἔργου σχία*, (ep. 92) a Democrito primum dictum. VIII. *Ἀθανάτος ὄργη*, (ep. 24) esse Euripideam dictionem, ex Philocteta, IX. Phrasin

δαίμων

Παιμόν tragicos, (ep. 23) ex Pindaro, & Ὀλέγος
 ὕμνος (ep. 5) ex Callimacho defunctas esse. X. Py-
 thagorae doctrinam (ep. 79.) simplicitate Philosophiam
 vocari, cum ille hujus nominis fuerit inventor,
 haud verisimile esse ostenditur. XI. Cum (ep. 18)
 Aristolochus, & (ep. 93) Lyfinus, tragoedias
 contra tyrannum scribere dicuntur; monetur, utrum-
 que nomen ignotum & fictum esse, & Thespin,
 tragoediae inventorem, primum fabulam docuisse
 Ol. 61. XII. Ostenditur, fieri non potuisse, ut Pha-
 laris Attica dialecto, nedum recentiore illa, utere-
 tur: simul de Doricae dialecti usu breviter, sed
 egregie, disputatur. XIII. Complures in epistolis
 notantur voces & dictiones, quae recentiorem aeta-
 tem sapiunt. XIV. Cum unum Atticum talentum
 esset duorum millium talentum Sicularum; hanc
 tantam differentiam ignoravit auctor epistolarum.
 XV. Agitur de ipsis epistolarum argumentis, pa-
 rum ingenio, fortunae, rebusque Phalaridis congruen-
 tibus. XVI. Monetur, neminem veterum has
 commemorasse epistolas. Additur denique censura
 male a Boyleo administratae edendi provinciae.
 Huic Disertationi aliquot adjunguntur capita, ad
 calcem Responsionis. XVII. (ep. 117) πρόνοια,
 de Divina providentia, Phalaridis aetate nondum
 dictam fuisse. XVIII. Notatur, in ep. 82, imita-
 tionem esse inscriptionis sepulchralis Atheniensium,
 qui in bello contra Philippum ceciderunt; quae in-

70 PHALARIDIS EPIST. ET

scriptio exstat apud Demosthenem, in oratione pro Corona, XIX. Dona, quae (in ep. 106.) Polyclito medico data perhibentur, incredibilia esse pro istius aetatis paupertate. XX. Rationem & consuetudinem epistolarum scribendarum posteriorem esse aetate Phalaridis. Cum his tot tantisque rationibus tamen censuram opponere ausus esset Boyleus, quamquam id potius egisset, ut ne omnino tacuisse videretur, quam ut sani quid afferret; Bentlejus nova eaque longa Responsione, cum Boylei ratiunculas refutavit, tum superioris Disputationis argumenta fusius ampliusque explicuit & novis etiam rationibus confirmavit, tum denique argumenta in priore dissertatione vel non tacta, vel leviter tacta, pertractavit. Ex his est in prooemio disputatio de auctoritate eorum, qui Phalaridis epistolas commemoraverunt: locus Scholiastis Aristophanici a primis editionibus abesse, & a correctore Florentinae inventus esse ostenditur; Suidae & Tzetzae quantum tribuendum sit, statuitur; de Nonno etiam, Scholiasta Gregorii Nazianzeni, egregie disputatur, eumque a poeta Nonno diversum esse evincitur. Sequitur quaestio de aetate Phalaridis & Pythagorae, qua Dodwelli rationes evertuntur. Est etiam accuratissima disputatio de dialecto Attica antiqua & recentiore, qua Leges Zaleuci & Charondae, quae apud Stobaeum & Diodorum exstant, dubiae originis esse ostenditur.

Sed

Sed cum hi Bentlejani libri Anglice essent scripti, multi, qui quidem istam linguam non satis callerent, ab eorum lectione prohibebantur. Hoc cum, & alias saepius, & quondam etiam praesente Lennepio, doleret Hemsterhusius, continuo ille apud se constituit, libros hosce Latine vertere. Atque, cum hac de causa ipsas Phalaridis epistolas legeret, easdem quoque denuo edendi consilium cepit. Quod eo dicimus, ut, si qui forte mirentur, Lennepium studium operamque suam in ejusmodi libro posuisse, hi intelligant, Lennepium non huncce prae omnibus aliis veterum libris dignissimum judicasse in quo elaboraret, sed casu delatum, paulatim, ut fit, ad eum adhaesisse. Ceterum, suscepta semel editione, tanta eam exornavit, non solum cura & diligentia, sed ingenio etiam & doctrina, quantam vix praestantissimo ex antiquis libro a quoquam adhibitam novimus. Et primum librorum copiam habuit, cum editorum omnium, tum scriptorum octo, trium Leidensium, totidem Florentinorum, unius Palatino-Vaticani, & unius Britannici ex bibliotheca regia Cottoniana. Cumque vel optimorum librorum copia, & diligentissima observatio variarum lectionum nil magnopere valeant ad editionis praestantiam, nisi acumen, judicium, usus antiquitatis, & linguae perfecta scientia accedat, haec omnia in Lennepio ita extiterunt, ut Hemsterhusianae Valckenarianaeque disciplinae salubritas atque excellen-

tia appareret. Itaque non illud tantum intelligitur, doctrinam ejus non ex hodiernorum rivulis, sed ex fontibus veterum, haustam esse: verum hoc quoque omnes cognoscere possunt, Lennepium in veterum lectione nullos sibi fines circumscripsisse, sed omnia elegantis eruditaeque antiquitatis monumenta legisse; neque legisse tantum, sed diligenter accurateque legisse, ut judicium adhiberet loco cuique vel notabili, vel obscuro, vel corrupto, eumque in adversaria referret. Ex hac igitur doctrinae tam beata copia, facile ubique, quidquid e re esset, expromebatur, & ex similium locorum contentione atque comparatione certissimae praestantissimaeque observationes & correctiones nascebantur. Earum quominus specimina proponamus, facit ipsa multitudo & copia. Quare in universum de critica ratione dicamus. Primum, cujuslibet loci vera lectio constituitur, vel ex libris, vel ex conjectura, atque hac occasione, vis atque usus verborum fuse atque erudite explicatur, cum scriptorum auctoritate, tum nonnumquam ex originum ratione, qua quidem haud mediocriter valuit Lennepius. Saepius etiam de verborum dictionumque novitate vel antiquitate ita disputavit, ut inde conjectura fieri posset de auctoris aetate. Et in hoc genere non solum Bentleji animadversiones auxit & confirmavit, sed novas saepe addidit, & locos nonnullos a Bentlejo tentatos feliciter emendavit. Huc quoque pertinet, quod sententias veterum similes dili-

diligenter ubique attulit; unde apparet, scriptorem epistolarum saepius imitatum esse auctores, qui post Phalaridem floruerunt. Deinde multi multorum veterum auctorum loci illustrantur atque emendantur: quorum index adjectus est ad calcem primi voluminis, neque *is*, ut quorundam est consuetudo, ad ostentationem compositus, ut, cum locum significatum inspicias, nil nisi nugas reperiās: contra, apud Lennepium semper reperiās vel emendationis acumen, vel explicationis lumen, vel certe animadversionis utilitatem.

Non dubitamus fore, qui Lennepii notas nimiae *prolixitatis atque copiae* accusent. Sed hi fere erunt ii, qui hoc nomine, in primis Batavorum editiones reprehendere, & quam laudem ipsi assequi non possunt, eam aliis invidere solent. Neque nos absolute omnes longas notas laudamus; sed eas, quas ingenii atque doctrinae abundantia longiores fecerit: quales sunt Lennepii. At in Phalaride effudit, quae, vel ad alios etiam scriptores notari possent, vel ad Lexica potissimum referri deberent. Hoc nimirum illud est, quod cum dicunt isti, multum sibi dicere videntur. Atqui nil est in Lennepii animadversionibus, quin aliquo modo conjunctum sit cum scriptoris, quem interpretatur, loco; nil *arbitrium & pervulgatum*, omnia egregia atque exquisita. Deinde, quae est illa humanitas, eos repre-

hendere, qui bona sua cum aliis communicent? Tu, cum ex angusta & famelica tua doctrina aliis impartiri nil possis, eos etiam vituperabis, qui largas praestantis doctrinae copias in publicum effundunt, quibus & tu ipse, & alii uti possint. Et, prout illa inter Britannos de Phalaride contentio copiosissimas peperit excellentissimasque Bentleji disputationes, sic in eodem argumento Lennepii doctrina tale opus effecit, quod tam sua praestantia, quam Phalaridis commendatione, eruditorum hominum ad se studia convertat.

Sed Lennepius cum Groningae, ubi per quindecim annos Graecas Latinasque literas docuit, saepius adversa valetudine tentatus fuisset, vehementius etiam aegrotare coepit, posteaquam Franequerae in locum Gisb. Koenii successisset. Tanta enim erat morbi atrocitas, ut non nisi Aquisgrani domari posse videretur. Itaque eo devehitur. Nil tamen valuit celebrata aquarum vis. Ibi eum Valckénarius inivit jam morti vicinum, fracto quidem debilitatoque corpore, sed animo vigente atque forti, ultimumque ei vale dixit. Neque multo post extinctus est, anno seculi hujus primo & septuagesimo, aetatis suae sexto & quadragesimo. Cujus viri obitu boni omnes eo acerbius luxerunt, cum, quod ejus doctrinae conjuncta fuisset cum animi morumque insigni humanitate: tum quod recens adhuc esset lu-

etus

Stas ex immatura morte duorum ex eadem discipli-
na plane egregiorum, & ad literarum principatum
crescentium juvenum, Jo. Pierſoni & Giſb. Koe-
nii. Sed Valckenarius, ut vivo amicitiam fidem-
que praestitit, ita defuncto pietatem exſolvit.
Nam cum, mortuo Lennepio, illud quidem volu-
men, in quo Bentleji ſunt diſſertationes, totum eſ-
ſet typis deſcriptum, alterum autem, quo ipſe Pha-
laſis continetur, usque ad paginam 305 eſſet
perductum, Valckenarius inchoatum opus abſolvit.
Itaque reliquam partem usque ad finem, ſeu paginam
381, quoad ejus fieri potuit, ex ſchedis Lennepii
ita explevit, ut ea nil fere antecedenti parti copia ac
praestantia cedat; totam praeterea operis rationem
in praefatione expoſuit, & haud paucis Lennepia-
nis obſervationibus egregias animadverſiones adje-
cit. Et haec quidem, paulo poſt obitum Lennepii,
editioni parata Groningam miſit ad librarium; qui
per totum illud tempus aliis rebus intentus, nunc
demum librum evulgavit.

Ceterum Lennepius novo ordine Episto-
las haſ diſpoſuit, ſecundum temporis rationes, cujus in
iis veſtigia deprehendiſſe ſibi videbatur. Hoc
ne aliis obreſcet, cavit amicus Lennepii Nic.
Guil. Schroederus, vir magnis ſuis meritis cele-
berrimus, indicem adjiciendo Episto-
larum ſecun-
dum ordinem, & hujus, & praecedentium edi-
tionum.

76 PHAL. EPIST. ET BENEL. DISS.

tionum, Atque ejusdem viri operae hoc quoque debetur, quod & alii indices acceſſerunt, rerum verborumque atque auctorum, & reliqua libri pars ſincera neque operarum mendis foedata prodiit. Neque vero in exigua laudis parte numerari debet etiam chartae nitor, typorumque elegantia accurataque expreſſio. Ut nobis quidem Lennepii Phalaris, cum externo cultu, tum praecipue internae bonitate & excellentia, inter praetantiſſimas veterum editiones merito ponendus videatur.

V.

ABULFEDAE *Descriptio Aegypti, Arabice & Latine. Ex codice Parisiensi edidit, Latine vertit, notas adjecit, Joannes David Michaelis, Stellae Polaris Eques, Regiae M. Britannicae Consiliarius Aulicus, & Professor Philosophiae Goettingensis. Goettingae, 1776. 4.*

Quam apud omnes gentes experta sunt literarum studia fatorum vicissitudinem, eandem subierunt inter Arabes. Et in prima quidem aetate: nam potest historia Arabum literaria in quatuor veluti aetates haud incommode distingui: primis igitur, ante Mohammedi, temporibus, constat, magnam jam fuisse literarum nominumque literatorum famam atque existimationem; quae tamen praesertim Poëtis deferebatur, quod genus, ut apud Graecos, e doctis est antiquissimum, & quorum ingens erat hoc tempore multitudo, cum mira ingenii fertilitate, tum carminum elegantia atque sublimitate praestantium. Sed, praeter Poëtas, plurimi etiam erant, qui ad alia studiorum genera animum converterent, & vel in augenda ornandaque lingua patria diligenter elaborarent, vel ad eloquentiae laudem eniterentur, vel rerum

rerum domesticarum cognitioni, & conservandis diversarum tribuum genealogiis incumberent, vel denique in aliarum peruestigatione disciplinarum multum operae collocarent. Nec tamen erat hoc doctrinae genus late diffusum, sed arctioribus finibus circumscriptum, & vix ultra astronomiam, inopramque, quae hinc ortum ducebat, somniorum interpretandorum rationem, denique exiguam imperfectamque artis medicae culturam, extendebatur. Itaque erat universa studiorum ratio, tamquam ex proprio solo enata; siquidem haud facile poterat rudior gens, crebris vagationibus disiecta, & a Graecis Romanisque nondum edocta, in aliis rebus sat perite versari, quam in iis, quas vel ab insito a natura ingenio acquisivissent, vel rerum gestarum conservatrice memoria retinuisissent, vel ipsimet attentata naturae contemplatione, & longa experientia sibi comparavissent.

Jam vero altera aetas, quae a Mohammede, seculo post C. N. septimo ad annum Hegirae 137, i. e. Christi 754, decurrit, longe aliam exhibet rerum faciem. Nam initio quidem imperii Mohammedici, cum nova religio per Arabiam vicinasque regiones vi atque armis propagaretur, multum intermittebantur literarum studia, nec poterant fere in tanto armorum strepitu ullo modo efflorescere. Sola dominabatur superstitio. Ad hanc deflectebantur fervida Poëtarum Oratorumque ingenia.

Sola haec opprimebat quidquid erat artium utilissimarum, vel doctrinae elegantiora. Si qui vero eruditi, aut erant, aut habebantur, hi in Corano explicando & illustrando studium suum omne ponebant. In hanc certe aetatem incidit, estque rationi horum temporum omnino consentaneum, quod de Omaro, secundo post Mohammedem imperatore, relatum legimus, (*) qui Amruo duci, cum Alexandriam oppugnaret peteretque, ut nobilissimam ejus urbis bibliothecam conservare liceret, eamque Joanni Philopono Grammatico donare, barbarum hoc responsum per literas mittebat: *Si illi libri cum Corano conveniant, eos supervacaneos esse; si aliena contineant, noxios: itaque omnes esse comburendos.* Cui tam crudeli mandato obsecutus Amruus jussit eos per balnea dispergi, ut his calefaciendis inservirent. Et tametsi Alexandria eo tempore circiter quatuor millia thermarum essent, vix potuerunt omnes illi libri intra quinque, vel sex, menses consumi. Tanta fuerat regum Aegyptiorum in illis congerendis diligentia, sed tanto etiam erat execrabilior Omari saevitia, vel potius, superstitio.

Pauci igitur erant, qui literarum studiis hac aetate incumberent, & ab eruditione doctrinaeque amore aliquam sibi nominis famam conciliarent.

Sed unus in primis commemorandus nobis est, qui
hoc

(*) Abulpharagii Hist. Dynastiarum, p. 180, 181.

hoc tam barbarum seculum ingenio, doctrina, eloquentia mirifice collustravit, Ali, filius Abu Talebi, gener Mohammedis, hujusque tertius in imperio successor; quem eruditione Augusto, clementia & benignitate Trajano, philosophiae & pietatis studio Marco Antonino Philosopho, fortitudine, justae causae patrocínio & exitus tristi ratione Pompejo parem, eloquentia omnibus majorem judicavit Reiskius V. Cl, (*) & recte judicasse fatentur quicumque cum historiam Mohammedanam horum temporum cognoverint, tum ipsa praeclari viri scripta evolverint. Nam, praeter paroemias, sive dicta ejus sententiosa, quorum est magna pars a Golio edita L. B. 1629, major vero adhuc latet in MSS., supersunt etiam orationes, & orationum fragmenta, digna sane, quae, ob singularem eloquentiam atque copiam, ex bibliothecarum latebris in lucem expromantur; quod a viro harum literarum peritissimo brevi factum iri, nobis spes adfulsit. Quae vero sub hujus imperatoris nomine circumferuntur carmina, nugacissimi impostoris opus esse, nec potuisse a tali viro proficisci, dudum est, quod viri docti monuerunt: sed ideo existimamus hic repetendum, ne imperitioribus, si forte in tam ineptum libellum incidant, per-verse

(*) Dissert. de Principibus Mohammedanis, qui aut ab eruditione, aut ab amore literarum incluserunt.

DESCR. AEGYPTI. I. D. MICHAELIS. 81

verse videamur de eo iudicasse. Praeter haec vero Ali scripta, in magna librorum Arabicorum copia pauci sunt, imo fere nulli, qui ad hanc aetatem pertineant. Nam, quae supersunt, Lebidi, Caabi, Tharaphae, aliorumque praestantium Poetarum carmina, cum suppare illi fuerint aetati Mohammedis, videntur ad primam, quam descripsimus, aetatem rectius referri.

Succesit deinceps tertia aetas, summorum ingeniorum in omni doctrinae genere feracissima, quamque auream appellare omnino oportet. Haec ab A. H. 137. i. e. Christi 754, ad A. H. fere octingentesimum, sive aerae nostrae seculum decimum quintum pertinet, adeoque circiter 700 annorum tempus complectitur. Et primus quidem, qui tam felicem rerum conversionem auctoritate sua & exemplo efficeret, fuisse fertur Mansurus, secundus Imperator ex gente Abbasidarum, ad quos, deletis Omniadibus, A. H. 132, summa imperii potestas pervenerat. Cum enim perspiceret hic vir, quam salutaris civibus suis futura esset artium literarumque cultura, quae ferociores animos emolliret, pacatiorumque redderet rei publicae statum, in id omni opera incumbebat, ut exulantem doctrinam quasi postliminio reduceret, & incredibilem, quo ipse flagrabat, ejus amorem apud alios quoque excitaret. Quicumque igitur vel in arte quadam, vel in scientia alicujus rei eminent?

Pars II.

F

hoc

hos omnes benigne excipiebat, insignique favore, & munificentia prosequabatur. In his vero primum locum dabat Astronomis & Mathematicis, quorum cum studiis ipsemet erat in primis deditus, tum etiam doctrina diligenter utebatur.

Sed, ut tam ardua res, qualis est literarum ex summa barbarie instauratio, non potest ab uno homine perfici, & plures requiruntur, qui, vel in societatem pulcherrimi consilii accedant, vel id, quod ab aliis feliciter inchoatum est, strenue prosequantur, ita parum profuissent Mansuri conatus, nisi, paucis annis interjectis, exorti essent duo principes egregii, iidemque viri literati, Harun, sive Aaron Raschidus, & Mamûn, quorum insigni in eruditos favore jam porro confirmabantur doctrinarum studia, & tanquam ad maturitatem perducebantur. Etenim Raschidus, etsi videtur majorem operam impendisse formandis atque emendandis civium suorum moribus, quam excolendis poliendisque eorum ingeniis, tamen in eo censendus est ad incrementa scientiarum multum contulisse, quod eruditos benigne, honorifice, liberaliter, exciperet, atque sic plurimos excitaret, qui, ut hunc favorem experirentur, literis artibusve diligenter incumberent. Verum majus quid inerat in Mamune. Nec ille solum in Philosophia, rerumque Mathematicarum cognitione studium suum collocare, quique has artes omnemque doctrinae ra-

tionem

tionem profitebantur, hos laudibus & honore cumulare, ipsorum conventibus disputationibusque saepius interesse, suoque exemplo ad majorem industriam exhortari; verum etiam de Graecorum libris diligenter inquirere, horum optimos quosque & utilissimos magnis sibi sumptibus comparare, eosque viris doctis in eodem doctrinae genere exercitatis, ingentibus praemiis propositis, vertendos tradere. Qua tam insigni accessione universam eruditionem in gente sua mirifice auxit & amplificavit. Denique in hoc etiam magnum se virum praestitit Mamun, praesertim si rationem habeamus tam superstitiosae aetatis atque gentis, quod a proposito haud abducebatur ineptis multorum hominum clamoribus, qui, ut tam pulchrum consilium omni vi eluderent, literarum, inprimis vero philosophiae studium reprehendebant tanquam causae Mohammediacae valde adversum, quodque religionem, quae vix stabilita esset, funditus everteret; imo ipsi Mamuni, haec tam nova atque inaudita inducenti, certissimam aeternamque Dei vindictam confidenter denuntiabant. (*) Itaque hujus Imperatoris doctrina, prudentia, constantia effectum est, ut literae, quae jam in Occidente neglectae fere erant & contemptae, in Orientem emigrarent. Cum enim ejus aetate jam

in

(*) Pocock, Spec. Hist. Arabum p. 166.

in Arabicam linguam conversa essent Hippocratis , Galeni , Dioscoridis opera , Arabice etiam legerentur Aristoteles , Euclides , Porphyrius , alique ; cumque deinceps Baghdadi, Basorae, Cusae, & aliis in urbibus, scholae constituerentur, quae, bibliothecis instructae amplissimis, juvenes undique allicerent, in quibus magna esset studiorum contentio, non est quod miremur, has literas omnem Saracenorum citionem, quae per Asiam, Africam, imo Europae partem Hispaniam deinde extendebatur, tam egregie ornasse atque illustrasse, & firmam illam sedem apud eos collocasse, quam per tot secula felici successu retinuerunt.

Non est hujus loci totam hanc aetatem ita peragere, ut singulos enumeremus, qui variis doctrinae generibus excelluerunt, & quorum praestantissima opera ad nos pervenerunt. Id quidem certum est, (siquidem, continuo vertendis libris Graecis & Latinis, jam porro formabatur ingenium, cum ad plurimarum rerum scientiam, tum ad pulchri venustique sensum,) non solas fuisse, quae hac aetate florarent, disciplinas severiores, quae vel ad Theologiam Mohammedicam, vel ad Medicinam, vel ad Philosophiam pertinerent, sed magnum quoque fuisse numerum optimorum Historicorum, cum multiplici doctrina, tum vario scribendi genere. Multi supersunt Geographi, quorum magna est laus, non solum in Geographia cognoscenda, verum etiam
illo-

illustranda, atque corrigenda. Habemus Grammaticos propemodum innumerabiles. Oratores per multos, interque eos Haririum & Hamdanium, utrumque in suo genere cum Graecis facile comparandum. Denique Poetarum optimorum egregia est copia, quorum ingenium, quod superiorum temporum tenebris sepultum erat, in hac tam felici literarum conditione reviviscebatur, quique nobis quidem videntur ab antiquis illis, quos prima aetas tulit, haud multum superari. Quare vehementer mirati sumus, quod scripsit Michaelis, (praefat. ad Gramm. Arab. p. 38 seqq.) *auream Poeseos aetatem cum Mohammede occidisfe, & inducfa primum a Levido in Poesin superstitione Mohammedica, nativum illum pulchri, sublimis, venustique sensum in recentioribus fuisse extinctum*. Nam etsi difficile sit de laudibus singulorum judicare, in tanta etiam copia sint nonnulli cum prioribus minime comparandi, tamen iniquum est, ne quid dicamus gravius, hac tam audaci reprehensione omnes omnino recentioris aetatis Poetas notare; & Tograjo e. c., Buziridae, Ibn Ferdi, Nawagio, Motanabbio, & inprimis Abulolae hanc laudem denegare, eos dignos esse, qui ob spiritus magnitudinem, imaginum jucunditatem, dictionis sublimitatem atque venustatem, in certamen adducantur cum priscis illis Poetis, qui vixerunt ante Mohammedem, Motalammefio, Amralkeifo, Caabo, Tharapha, aliisque.

Tandem vero defuit aurea haec aetas, seculo Hegirae octavo, Christi decimo quinto, rediitque pristina barbaries, quae aetatem secundam infuscaverat. Quod tunc accidit, cum Timurus, sive Tamerlanes, qui paucos sibi pares habuit, & laude bellica, & felici armorum successu, cum innumrabilibus copiis Orientem pervaderet, & universam ferme Asiam in potestatem suam redigeret. Nam primo quidem his tam crebris, diutinisque bellis detrahebantur ingenia a literarum studiis ad artes bellicas, mox vero, cum nemo esset, qui recedentes literas revocaret, haec tanta ac tam praeclara gloria ita prorsus exstinguebatur, ut nullum fere ejus vestigium hodie inter Arabes appareat, quorum doctrinae ratio, si est ulla, levis est & exigua, & ab antiqua illa atque eleganti longissime remota.

Et haec quidem videbantur ex historia Arabum literaria breviter praemittenda: quod ideo praesertim faciendum existimavimus, cum, ne ipsa statim libri Arabici censura a legendo deterreret eos, qui sunt in hoc studiorum genere minus exercitati, tum, ut discerent iidem de praestantia & utilitate harum literarum recte atque ex vero judicare. Progrediamur tandem ad id, cujus causa hanc disputationem suscepimus. Etenim de Abulfeda, ejusque operibus vix poterat satis accurate exponi, nisi antea cognosceretur, quatenam fuisset, ipso vivente, (vixit
autem

autem versus finem seculi post Chr. decimi tertii) literarum conditio; ut facilius appareret, quibus subsidiis instructus doctrinam suam acquisiverit, quidve contulerit ad incrementa illarum scientiarum, in quibus magna cum laude versabatur. Itaque primo dicemus quaedam de auctore, ejusque eruditione & meritis: tum operis geographici conspectum exhibebimus paullo pleniorē: denique videbimus, quid in edenda & illustranda magni operis particula sit a Michaelē praestitum.

Ismael igitur Abulfeda natus erat Damasci A. H. 672, Chr. 1273, ex illustri gente Ejubidarum, ita dicta ab Ejubo, sive lobo, patre magni illius & in historia expeditionum cruciatarum notissimi Saladini. Tenebat haec gens, per integrum ferme seculum principatum Syriae & Aegypti, quem a Saladino acceperat; solebantque hi principes minorum provinciarum urbiumve praefecturam gentilibus suis, vel agnatis, tanquam feudum, committere. Cum vero A. H. 658, Chr. 1259, irruente in Syriam Holacuo Tatarorum Rege, imperium, primo ad Tataros, deinde, paucis annis interjectis, ad Mamlucos Turcicos pervenisset, manebat tamen continua successio Ejubidarum in minoribus urbium praefecturis, inque his a novis dominis confirmabantur. Talis quoque erat Hamatae praefectura, Syriae oppidi haud ignobilis, quam tenebant Abulfedae nostri majores, inde a Maleko

Modaffero primo, cuius patruus erat Saladinus. Sed cum A. H. 698, Chr. 1298, sine liberis decederet Modafferus tertius, Abulfedae patruelis, tollebatur haec dignitas ex familia Ejubidarum, & a Sultano, qui tunc regnabat, Nasero, Kelawunis filio de Mamlucis Turcicis, in aliquem ducum suorum conferebatur, frustra renitente Abulfeda, eumque sibi honorem, tanquam debitum ex jure hereditatis, postulante. Hic igitur, relicta Hamata, in qua urbe per aliquod tempus, cum patruale vixerat, Damascum concessit. Postea vero inde egressus, interfuit expeditioni bellicae a Sultano adversus Tataros susceptae, rebusque fortiter ac praeclare gestis magnam sibi gratiam conciliavit apud eum, ita ut non solum, A. H. 710, Chr. 1310, praefecturam Hamatae, quam saepius rogaverat, obtineret, tanquam vicarius Sultani, hujusque nomine administrandam, sed deinde etiam majus quid splendidiusque accederet. Etenim A. H. 720, ab eodem Nasero, constituebatur Sultanus, i. e. Dominus, sive Princeps *αυτοκρατορ* Hamatae, quique ad hunc titulum pertinebant, honores & majestas, etsi multum restricta potestate, sollemni pompa, ad eum deferbantur. Ad tale igitur dignitatis fastigium evectus Hamatenis praefuit usque ad mortem, quae accidit A. H. 733, Chr. 1332, filiumque Afadum reliquit imperii heredem.

Vixit igitur noster adhuc ea aetate, qua literarum
studia

studia in Oriente maxime florebant. Cumque satis pacatum esset ejus imperium, possetque adeo his studiis, quorum mirifico amore flagrabat, omni vi incumbere, plurimum profecto censendus est singulari doctrina & diligentia ad seculi sui gloriam contulisse; & insignem locum obtinet inter Principes Mohammedanos, qui aut ab eruditione, aut amore literarum, hominumque literatorum claruerunt, quique fuerunt permulti, de quibus exstat peculiaris Reiskii dissertatio, quamvis exiliter scripta, plurimisque in locis multum augenda. Et magnus quidem est historicorum, qui post Abulfedam vixerunt, consensus in celebrandis ejus laudibus, omnesque uno ore affirmant, cum principem eum fuisse tam pace, quam bello, justitia, prudentia, moderatione, fortitudine incomparabilem, tum etiam ingenio & doctrina cum summis hominibus comparandum, & scientia graviorum disciplinarum, aequae ac literarum elegantiorum egregie eruditum. Dicitur enim calluisse varias artes Mathematicas, Geometriam, Mechanicam, Astronomiam; praeterea studium posuisse in Medicina; porro peritissimus fuisse in jure Mohammedico tam sacro, quam civili; & in singulis his generibus commemorantur libri ab eo conscripti, (*) sed ex quibus nihil, praeter sola nomi-

(*) Vid. Gagnier. praef. ad vit. Moh. p. II. & Reisk. praef. ad Annal. Mosl.

nomina, ad nos pervenit. Etli autem in Poetarum quoque numero a quibusdam est habitus, tamen haud credimus, eum hac arte multum praestitisse, siquidem in hac ejus laude, parciores sunt historici, nec aliquod ejus poeseos specimen conservarunt, quod raro caeteroquin ab illis omittitur, ubi in Poetae cujusdam laudibus versantur.

Verum magis constat, quantus vir fuerit Abulfeda in studio historiarum & geographiae, quandoquidem duo hodie supersunt ejus libri, historicus alter, alter geographicus, quibus conscribendis aeternam sibi nominis famam in utroque hoc genere comparavit. Historici operis, quod *Epitome historiae universalis* inscribitur, longe major pars, quae res in Oriente gestas inde a nato Mohammede ad A. H. 406, Chr. 1015, complectitur, eruditis innotuit latina versione Reiskii, quam edidit Lips. 1754, inscripsitque *Annales Moslemicos*, addita praefatione, in qua de libri indole atque meritis accurate & erudite disseruit. Totum vero opus, ad rerum Orientalium cognitionem utilissimum, ut Arabice ederetur, fuerunt quidem multi, qui vehementer optarent, sed nemo, qui vel ipsam editionem susciperet, vel, cum suscipere vellet, emtorum numero & liberalitate adjuvaretur. Itaque sunt tantummodo quaedam capita in lucem emissa; veluti vita Mohammedis, a Joanne Gagnierio, Oxonii 1723; pauca de regibus Arabum ante Mohammedem, ab Alberto Schultensio, in *Historia Iocetanidarum*, opere affecto, sed;

sed, intercedente summi viri morte, haud absoluto; denique ab eodem Schultensio excerpta quaedam ab A. H. 556 ad A. H. 589, tanquam appendix ad vitam Saladini, quam edidit L. B. 1732. Simile fere fatum fuit operis geographici, de quo edendo multi cogitarunt, sed omnes vel consilium postea deposuerunt, vel ab eo persequendo mortem fuerunt abrepti. Duo capita, quae descriptionem Chorasmiae, & Mawaralnahrae sive Transoxanae continent, edidit Jo. Gravius, Lond. 1650; quae deinde cum Arabiae descriptione, ejusdemque Gravii versione, inserta sunt Geographis minoribus Hudsoni. Gagnierius totum librum in lucem emittere constituerat, cum versione, & notis, in quibus varietates multorum codicum, qui ipsi ad manum erant, diligenter annotaret; sed Gagnierii obitu subliterunt operae ad pag. 72, fol., in initio descriptionis Aegypti, cui Arabiae descriptio praecesserat. Postea Jo. Bern. Koehlerus edidit tabulam Syriae, cum versione, suisque & Reiskii animadversionibus, Lips. 1766. Denique prodiit A. 1776 tabula Aegypti a Jo. Dav. Michaeli edita, & versione illustrata, quam, si praestabit V. Cl. quod promisit, statim sequetur descriptio Africae occidentalis, Mesopotamiae, Iracae, Churestanae, & Persiae proprie sic dictae. Reiskius quidem totam geographiam Abulfedeam jam A. 1745, cum Leidae degeret, latine converterat, sed bibliopolarum ope destitutus, A. 1770 tradidit hanc versionem

nem Buschingio V. Cl., permisitque, ut tomo quarto & quinto collectaneorum historicorum & geographicorum infereretur. (*)

Sed dicamus paullo accuratius de ipsius operis argumento, atque praestantia, & videamus, unde Abulfeda tantam, tamque insignem rerum geographicarum cognitionem praecipue hauserit.

Nimirum in tertia, quam descripsimus, literarum aetate maxime etiam florebat geographiae studium, plurimique erant, qui, a Graecis primum edocti, huic doctrinae incumberent, mox quoque novis observationibus identidem eam augerent. Cum enim late extenderetur Arabum imperium, non adeo difficilis erat opera & ratio varias regiones cognoscendi, nec deerat illis diligentia in explorandis earum natura, situ, atque intervallis. Constat, geographiam Ptolemaei Arabibus cognitam fuisse seculo Hegirae tertio, neque a verisimilitudine abhorret, eam Arabice conversam esse ab Honaino quodam, medico Motawakkeli Chalifae; (vid. Herbelot, Biblioth. O. p. 193, & 456.) Ad hujus autem libri imitationem existimat Michaelis (not. 152), confectum dein fuisse alium librum Arabicum, quo saepius usus est Abulfeda, quique solet a multis cum Ptolemaeo Graeco confundi, كتاب رسم ربيع المعمور, i. e. ὁρισμὸν τῆς οἰκουμενῆς, sed quem inde diversum

(*) Magazin für die neue Historie und Geographie.

esse patet, cum quod longitudinum latitudinumque alia plerumque est descriptio apud Ptolemaeum, quam in libro Arabico, tum quod saepe ex Arabe latitudines & longitudines urbium memorantur, quarum ne nomina quidem exstant apud Ptolemaeum. Etsi vero credimus, recte statuisse Michaellem, hunc librum non esse eundem cum Ptolemaeo Graeco, quod jam monuerat Reiskius, (Prodidagm. ad Hagji Chalifae tabulas p. 230) Kitab Al Rasmi *librum* vocans *vulgo Ptolemaeo attributum*, tamen in eo multum fallitur, quod ab Arabe quodam ad modum Ptolemaei conscriptum arbitratur; siquidem disertis verbis refert Abulfeda in praefat. versus finem, *ex Graeca lingua Arabice eum translatum esse in usum Mamunis*: quod certe miramur a Michaelle haud fuisse animadversum, nisi forte haec verba, quae nos ex codice Lugdunensi descripsimus, in Parisino, cuius ille apographum habet, desiderentur. Itaque probabilius est, alium quemdam Geographum Graecum, etsi nunc deperditum, hoc libro comprehendi. Porro ante Abulfedam in hoc genere excellebant Jacutus Hamatenus, Ibn Haukal, Abu Rihan Birunensis, qui vixit A. H. 431, multique alii, quorum nomina hic recensere nihil attinet. Sed praestabat omnibus Edrisius, sive Edrisides ille Siculus, qui Geographi Nubiensis nomine magis nunc innotescit. Concinnavit ille A. H. 548, Chr. 1153, iussu Rogerii regis Siciliae, geographiam, in septem climata, secundum

cundum ordinem Ptolemaei distinctam, additis quoque, & satis accurate expressis locorum intervallis. Prodiit hic liber Arabice, Romae ex typographia Medicea 1592, in forma quarta, sed est hodie, forte quod pauca ejus exempla impressa sunt, rarissimus. Existimarunt Pocockius, & Herbelotus, epitomen tantummodo majoris operis hac editione contineri, quod tamen negat Steph. Euod. Assemannus, (Catal. codd. O. O. biblioth. Palat. Med. p. 162.) quis vero rectius judicaverit, nobis quidem haud constat, cum librum scriptum nunquam viderimus, neque adeo potuerimus cum ipsa editione conferre. Versionem ejus Latinam curarunt Gabriel Sionita & Jo. Hefronita, Paris 1619, sub titulo Geographiae Nubienfis, sed pessima illa est, & vitiis scatet innumerabilibus. In editione vero Arabica expressus est hic titulus obscurior: *de Geographia universalis. Hortulus cultissimus, mire orbis regiones, provincias, insulas; urbes earumque dimensiones & Orizonta describens*. Nimirum inscripserat Edrisius: *Oblectatio eorum, qui orbem terrarum cupiunt permeare*, و نزهة المشتاق في اختراق الافاق, qui titulus cum soleat interdum a scriptoribus Arabicis brevius poni, و نزهة المشتاق, subintellectis reliquis, non debuérat a Michaelae reddi, ut factum videmus, (p. 13 vers. lat.) *oblectationes studioforum*. Omnino praestitisset, integrum libri nomen in versione exhibuisse; vel, si ad imitationem Abulfedae

com.

compendio quodam [uti] voluisset, tale elegisse, ex quo lectores, in historia literaria minus versati, posset de libri argumento rectius judicare.

Sed redeamus ad Abulfedam. Hic igitur erat variis subsidiis instructus, quibus in conscribenda geographia adjuvabatur. Ipse ultra viginti auctores, plerosque geographos, commemorat, quorum studium atque diligentiam multum fatetur sibi profuisse: (vid. Reisk. prodidagm. ad Hagji Chal. tabulas, p. 230.) quibus libris sic fere usus est, ut quae vel minus accurate, vel parum concinne in illis essent tradita, emendaret, & in meliorem ordinem redigeret, meliora vero inde excerpere, non per plagium, quae illorum erant, sibi vindicans, sed singula ad auctores suos exacte referens. Verum, ut de ejus consilio clarius constet, age, excerpamus quaedam ex ipsa praefatione, quam antea jam ediderat Jo. Hudsonus, in Geogr. min. t. III, nos vero ex codice Lugdunensi vertimus. „Cum, inquit, constitutum mihi esset geographiam conscribere, in qua de natura & situ regionum, urbium, marium, montium, aliisque rebus, quae ad hoc genus pertinent, paullo uberius exponerem, nullum reperiēbam librum, cujus auctor idem mihi videretur consilium executus esse, quod ego susceperam, & in plerisque multa desiderabam. Etenim Ibn Haukal, etsi longus est in describendis regionum natura & ratione, tamen errat plerumque in ortho-

orthographia nominum propriorum, neque exhibet longitudines, & praeterea multa videtur ignorasse, sine quorum scientia geographiae studium parum profecto est fructuosum. Simili fere vitio laborant Edrisidae, & Ibn Chordadzabae opera. Sunt vero alii, qui longitudines & latitudines exhibeant quidem, sed vel urbium nomina haud recte exprimant, vel in iis describendis iusto sint breviores. Denique nonnulli id quidem egerunt, ut nominum orthographiam accurate indicarent, eandemque semel constitutam constanter retinerent; veluti Abu Saadi Samaanensis, Jacutus Hamatenus, Ismael Abu-l Magidi Hebatallae filius, alique; verum apud hos contra altum est silentium de longitudine & latitudine locorum, quae si ignorentur, simul quoque ignoratur diversarum regionum zenith, sive punctum verticale, neque adeo cognoscitur illarum situs, sitne ille ad orientem, vel occidentem, an vero ad austrum vel septemtriones. Cum igitur hos defectus animadverterem, coepi quae in his libris dispersa erant colligere, & ipsemet de edendo geographiae compendio cogitare, quod tamen procul abest, ut jactanter praedicem omnes plane regiones, imo vel maximam earum partem complecti; quod equidem difficillimum existimo: nec ullus est in hoc genere scriptor, quin de plurimis regionibus interdum exiliter agat & jejune. De China v. c., vasto illo imperio, quodque tot ac tam illustres urbes continet,

quam

quam pauca sunt, quae nobis innotescant, neque ea satis accurate tradita ! nec meliora sunt, aut fide digniora, quae de India accepimus, de Bulgaria, de Circassia, Russia, Siberia, Wallachia, & regione Francorum, inde a freto Constantinopolitano, sive Bosphoro Thracio, ad Oceanum Occidentalem. Haud magis constat de regionibus Nigritarum versus austrum, quarum diversi sunt incolae, Habeshini, Nubienfes, Zingaei, Zeilagenfes, Tocru-raei, (*) aliiq. Itaque in hoc etiam opere multa talia desiderantur. Sed nimirum memor eram proverbii nostri: *Quod totum haud cognoscitur, illud totum haud negligatur; praestat enim partem cognoscere, quam totum ignorare.*

Apparet, quaenam fere sit ratio hujus operis, cui praeterea ad majorem praestantiam etiam hoc accedit, quod, cum nonnullas Asiae atque Africae regiones ipsemet peragrasset, in his quidem saepius multa ipse cognoscere potuerit, quibus aliorum errores corrigeret, certasque observationes, quas ipse summa cura atque industria confecisset, pro dubiis multorum conjecturis substitueret. Quare a peritis hac in arte viris semper habitus est Abulfeda Geographorum Orientalium princeps, cum fide, tum diligentia.

Sed

(*) Vid. Herbelot, p. 889.

Sed, quoniam semel de hoc libro dicere institui-
mus, ne ad pleniorē ejus notitiā aliquid desideretur,
illud quoque haud omittendum videtur, ut
enarremus, quas regiones, & quo ordine, eas de-
scripserit. Erimus autem in hac parte breviores,
cum Reiskius eam jam persecutus sit in Prodidagm.
ad Hagji Chal. tabulas, p. 221--227.

Totum igitur opus duabus partibus constat, qua-
rum in priore post exhibitas regulas quasdam geo-
graphiae mathematicae, veluti de divisione tellu-
ris, de linea aequinoctiali, de septem climatibus,
de spatiis geographicis cet., agitur de maribus, la-
cubus, fluminibus, montibusque per universum or-
bem terrarum.

Tum sequuntur in altera parte ipsae regionum ur-
biūque descriptiones, sive tabulae. Sunt enim in
modum tabularum sic dispositae, ut in prima colum-
na scribatur nomen urbis; in secunda ponantur lon-
gitudines & latitudines variae ex variis auctoribus
excerptae; deinde notetur clima, & regio, ad
quam pertineant; mox adjiciatur orthographia no-
minis per singulas vocales, consonantes, & puncta
diacritica accurate exposita; denique subjungatur
brevior plerumque hujus urbis descriptio. Quae ve-
ro generatim observanda erant de regionum situ, fini-
bus, divisione, & ditionibus praecipuis, porro etiam
de locis quibusdam ignobilioribus, de quorum certa
positione minus constabat; denique de antiquarum
urbium

urbium dirutarum collapsarumque reliquiis, aliisve vetustatis monumentis; haec igitur omnia sunt in marginem tabularum superiorem & inferiorem coniecta; &, cum continua serie conscripta sint, peculiare quoddam caput constituunt. Jam vero ipsum opus 28 tabulis absolvitur, quae hoc ordine exhibentur. Arabia: Aegyptus: Mauritania, sive Africa Occidentalis: Hispania: Insulae maris occidentalis, sive mediterranei: Syria: Insula inter Tigridem & Euphratem, i. e. Mesopotamia: Iraca Arabica, sive Chaldaea veterum: Churestana, seu Susiana: Farsistan, i. e. Persis: Kermana, quae, cum hodierna Karamania in Asia minore haud confundenda, sita est ad ostium Sinus Persici, estque Arriani *Καρυάνη*, (Hist. Ind. p. 353): Segiestana, veterum Drangiana, hodie Aroukagè: Senda, sive regio juxta Indum ejusque brachia, eadem illa, quam Alexander victricibus copiis pervasit: India proprie sic dicta, sive vastae regiones a latere Indi orientali: China: Insulae maris orientalis: Regiones Graecorum, sive Romania Asiatica, & Natolia: Armenia, Arrana, & Adserbagjana, quae nunc Tauris, veteribus Atropatia, vel Media Atropatena: Regio montana, i. e. Iraca Persica, sive Media: Dailomitis, & Kilanitis, pars hodiernae Metanderaniae: Thabarestana, reliqua Metanderaniae pars ad austrum maris Caspii, (vid. Herbelot, p. 1013): Chorafana, sive Parthia veterum: Zabulestana:

Tocharestana & Badzachschanâ , (cf. Herbelot, p. 165) : Chowaresmia , quae veteribus Chorasnia , (vid. Arrian. de exped. Alex. l. iv, p. 172) : Mawaralnahra , sive Transoxana : Regio Nigritarum versus austrum : denique variae gentes barbarae , urbesque Arabibus incognitae.

Quandoquidem igitur haec est libri indoles atque praestantia , ut nihil in eo desideretur , quod ad geographiam Orientalem horum temporum pertineat , facile intelligitur , quantum inde lucis & praesidii sperandum sit ad illustrandam harum gentium historiam , a cujus pertractatione nihil fere est , quod plerisque magis retineat , quam quod peregrini sunt atque hospites in illis regionibus , in quibus res tantae ac tam praeclarae gestae sunt , & quod a recentioribus Europaeis , in hac geographiae parte minime exercitatis , nequeunt in rectam viam reduci.

Itaque Michaelis , edita Aegypti descriptione , rem literariam insigniter auxit ; cumque alias etiam tabulas edere constituerit , omnino exhortandus est , ne illud consilium deponat , sed plurimorum votis diu expetitur munus eruditae tandem concedat : quod sine magno labore , temporisve dispendio ab eo praestari posse credimus , dummodo , ut ipsemet recte judicat , omittat descriptiones illarum regionum , quae Abulfedae minus erant cognitae , veluti Graeciae , totiusque fere Europae , praeter Hispaniam , aliarumque , quas ex praefatione modo commemoravi-

DESCR. AEGYPTI I. D. MICHAELIS. 101

ravimus; quas tabulas qui in lucem emittere vellet, is profecto nec laudi Abulfedae, nec incrementis hujus disciplinae consuleret.

Sed veniamus tandem ad ultimam disputationis nostrae partem, & breviter exponamus rationem, quam, in hoc libro edendo, Michaelis secutus est.

Et forma quidem editionis haec est, ut primo separatim collocetur textus Arabicus, quem, jam A. 1773; tanquam partem chrestomathiae Arabicae, in usum auditorum typis describi curaverat, additis varietatibus quibusdam lectionis; tum subjungatur versio Latina; denique sequantur annotationes, quae *longe maximam implent totius libri partem.*

Unum habuit Michaelis, ex quo textum Arabicum ederet, codicem Parisinum, bonum profecto, quique proxime accedat ad primum exemplum, quod est in bibliotheca Leidensi. Etenim constat, maximam esse hujus codicis Leidensis antiquitatem, & praestantiam; imo existimarunt nonnulli, ipsius Abulfedae manu eum fuisse exaratum: sed Reiskius, quo certe pauci erant in versandis cognoscendisque libris scriptis peritiores, rectius statuit, fuisse eum in usum auctoris, ejusque jussu, descriptum; ipsum praeterea Abulfedam alia in eo delevisse, alia addidisse, multa emendasse. Quare, cum hic liber ab autographo vix differat, valde est probabile, ex eo, tanquam ex communi fonte, reliquos omnes promanasse; (vid. not. Reiskii in Koehleri praef.

ad tab. Syriae, p. 13.) Hinc saltem descriptum esse codicem Parisinum, nos quidem, ex collatione Leidenfis cum editione Michaelina, manifesto percipimus. Nam, praeterquam quod magna est utriusque convenientia, ut variae lectiones nec multae sint, nec magni pleraeque momenti, possunt saepius errorum, qui in Parisinum irrepsērunt, originēs atque causae ex Leidenfi indagari; cujus rei insigne nobis exemplum occurrit in descriptione urbis Alaki, (pag. edit. 36.) ubi recte vidit Michaelis, deesse quaedam in suo exemplo, quae in Leidenfi codice legi verisimile erat ex versione Reiskii. (conf. not. 290.) Igitur primum, pro و شرقی inveni-
 mus في شرقي العلاقي, deinde adduntur sequentia: عرض الوضح قريب من عرض اسوان و طولها سا قال العنزي-
 اذ اخذت من اسوان في سمت الشرق يصل الي العلاقي. Quare locus sic vertendus: *Wadach statio est peregrinatorum Meccam petentium, estque Alako ad orientem. Latitudinem habet propemodum eandem cum Oswana; sed longitudinem 61 graduum. Refert Azizius, ab Oswana Alakum perveniri sub eadem poli elevatione orientem versus, post duodecim stationes, cet. Omissa est una linea, quae integra exstat in Leidenfi, ut posterius positum sit exacte sub eodem vocabulo, quod superiore linea praecesserat; unde patet, quae-*
 cunque

cunque inter utrumque *العلاقي* scripta sunt facile potuisse a librario omitti, cujus oculus in inferiorem lineam forte delaberetur.

Quamvis igitur textus Arabicus minus accurate ex uno codice, quam ex pluribus, posset constitui, tamen Michaeli multum profuit collatio inchoatae editionis Gagnierianae, & versionis latinae Reiskii, ex quibus cum judicare posset, quas illi lectiones in codicibus suis habuissent, meliores plerumque in textum recepit, eaque de re lectores commonuit, vel rationes addidit, cur a suo codice putaret haud recedendum. Et in hac quidem parte saepius eum recte judicasse deprehendimus, eamque lectionem sagaciter indagasse, quam Reiskius vertendo expresserat. Ubi vero ipsam attingit Criticam, & varias lectiones vel cernit atque ponderat, vel novas ipsemet conjecturas proponit, facile animadvertunt peritiores, hos conatus Michaeli infelicitersisse. Nam, cum in emendandis veterum scriptorum libris non solae sint partes ingenii, quod certe in Michaeli est haud mediocre, nec sola quoque sufficiat multiplex, at vaga, eruditio, verum imprimis opus sit multo linguae usu, assidua optimorum librorum lectione comparando, & perfecta Grammatices scientia, haec quidem facultas tanta in eo non est, quantam adferre oportet Criticum, qui semet velit in hac arte jactare.

Versionem adjecit Michaelis novam, & a versio-

ne Gagnierii, atque Reiskii, multis in locis *diversam*, saepius quidem meliorem, subinde vero pejorem. Sed, Reiskio ne fieret injuria, monuit in praefatione, totius Abulfedae versionem intra 45 dies ab eo fuisse confectam. Itaque haud difficile erat errores quosdam ex festinatione ortos detegere: praeterea Reiskius non satis versatus erat in disciplinis quibusdam, praesertim mathematicis, sine quarum cognitione Geographum vix intelligas: nec poterat varias vocum, quae in hoc genere propriae sunt, significationes semper accurate distinguere, iisve suo loco uti; quod exemplis quibusdam ostendit Michaelis n. 42, 64, 103, 151^b, 168, 193, 208, 290, etsi sunt in his, quae non tantum possint ab erroris turpitudine liberari, verum etiam melius defendi, quam id, quod est in nova versione substitutum. Denique, quamquam Reiskius satis valeret Latini sermonis copia, tamen ei deerat, praeter elegantiam scribendi, etiam simplicitas illa & perspicuitas, quam interpreti inesse oportet, qui, transferendo dictionis genere tam peregrino & insueto, Latinis etiam auribus velit placere. Reiskio igitur hac in parte superior est Michaelis, cujus versio potest ab iis, qui Arabice nesciunt, sine taedio, nonnumquam etiam cum jucunditate legi.

Annotationum gemina est ratio, ut vel inserviant illustrandae geographiae tam veteri, quam recentio-

ri, vel in vocibus explicandis, aut lectionibus iudicandis occupentur. In iis, quae sunt argumenti geographici, diligenter usus est geographis & peregrinatoribus recentioribus, d'Anvillio, Nordeno, Pocockio, Niebuhrio, aliisque; comparavit horum observationes cum observationibus Abulfedae; ubi dissentiebant, iudicavit, quis ad veritatem propius accederet. Porro usus est scriptoribus veteribus Graecis & Latinis, eorumque testimoniis id quod ab Abulfeda dictum erat saepius confirmavit. Recte enim vero & laudabiliter. Sed, cum hanc sibi in animadversionibus scribendis rationem proponeret, negligendi haud erant ipsi Orientales, ut vel Abulfeda hinc illustraretur, vel hi ex Abulfeda lucem acciperent. Tamen in hoc genere nihil praestitum, praeterquam quod subinde loca quaedam afferuntur ex Geographo Nubiensi.

Nec ignoramus, Michaellem librorum Arabicorum, praecipue MSS., copia destitui. Sed debuisset hunc defectum aliis subsidiis compensare; veluti Schultensii indice Geographico ad vitam Saladini, quem semel memoravit, not. 248; & imprimis Golii commentario ad Al Ferganum, in quibus cum plurima invenisset, ex ipsis fontibus ducta, scriptorum Arabicorum loca, tum etiam eruditas de multis Aegypti urbibus disputationes, dignas sane, quas cum Abulfeda conferret, & in usus suos converteret.

Caeterum, etsi multa in his notis traduntur utilia, & ad mentem auctoris explicandam necessaria, supersunt tamen haud paucā, vel leviter scripta & temere, vel a recta ratione harum literarum longius remota, vel denique, quae potuissent majore cum cura pertractari atque expoliri: quod vitium in omnibus fere scriptis Michaelinis inest, & ex sola *παλυνγραφία* oritur, cujus impetum si cohiberet, melius profecto scriberet, & ad utilitatem fructuosius.

Verum ne videamur praeter rem virum reprehendisse, age, censuram nostram exemplis quibusdam confirmemus.

P. 4. text. Ar. I. 8. *ما علي عن*. Gagnier, & cod. Leid. *ما على*, quae lectio praeferenda, ut majus sit discrimen inter praepositionem, & verbum. Ex utroque etiam fonte pro *اسفل*, lin. seq. leg. *سفل*.

Not. 54. In copiosa disputatione de tribus *الوحدات*, sive Oasibus veterum, non omittendus fuisset locus Lacuti Hamateni, ex Schultensii ind. geogr. v. Thebais.

Not. 94. Ignorari dicit sepulchrum Galeni, & tamen Abulfedae obloquitur, qui ex Haukalide refert, esse illud prope Catiam, sive Casium, in cujus vicinia, ad montem Casium, sepultum esse Pompejum Magnum constat ex Strabone. Nec ratio-

DESCR. AEGYPTI. I. D. MICHAELIS. 107

neq. addit Michaelis, cur ab Abulfeda dissentiat, eumque in suspensionem erroris adducat. Vana haec captatio novitatis.

P. 10. text. Ar. l. i. لها حاصروا دمياط. sic legitur in Parisino, reddendumque, cum *Damiatam obsiderent*. Idem fere Leidensis لها حاصرت دمياط; sed, ut magna passim est put-
torum diacriticorum in hoc codice negligentia, non dubitamus, quin legendum sit حاصرت, cum *Frank et Damiatam tenerent*; nam recte ex Herbeloto monuit Michaelis, alteram lectionem cum historia minus convenire, siquidem constat, Francos jam per biennium Damiatam in potestate habuisse, cum Malecus urbem Mansuram instauraret. Instaurasse enim potius, quam novam condidisse refert idem Herbelotus, p. 246 & 554.

P. 13. l. 11. و قد نقل فيها اخبار cet. Haec verba erasa sunt & obsoleta in Leidensi, quare Reiskium putamus ex ingenio addidisse, quod est in ejus versione: posset hoc incredibile videri, & nisi ipse meis oculis id vidissem, dubitarem fortassis de rei veritate. Michaelis: Ohe vero, quam narrantur multa, quorum non certa fides. Sed primo quidem هب, non credimus alio sensu quam appellandi occurrere, & in admiratione usurpari. Praeterea insolens est, nec bona constructio, pro qua dicendum fuisset هب ما نقل

عت. Denique nec ف posset in hac sede locum
obtinere. Omnino legendum, emendatione tam
certa, quam facili فها vel potius فها *multa de*
vis narrantur &c.

P. 16. l. 5. مدينة جامعة *urbs, templum cathedrale*
habens. Quidni potius, *urbs frequens, celebris?* Tem-
plum cathedrale dicitur مسجد الجامع, vid.
Gol. p. 533, & ipsum Abulf. infra p. 24. l. 3. &
p. 31. l. 7. a fine.

P. 17. l. 4. a fine. و بها البربي. Locus difficil-
limus, quemque Golium haud intellexisse verisimile
est, cum in descriptione urbis Echmimae, (not.
ad Alf. p. 102) ex Abulfeda referat, *multa ibi*
superesse antiquitatis monumenta, sed de hac voce
sileat. In Leidensi est البربي, quod Michaelis
praefert, putatque *templum* designari, figuris hiero-
glyphicis ornatum, forte etiam subterraneum. Reiskius
emendaverat البرامب, verteratque *pyramides*,
quod vocabulum conjecturale existimat Michaelis,
nec ullo usu confirmatum. Sed cum vix credibile sit,
Reiskium, cui tanta erat Arabicae linguae copia,
vocabulum substituisse, cujus usum nulla posset au-
thoritate firmare, potius existimamus, eum haud
cogitasse de diversa vocis scriptione البراب, quae
plane idem significet. Utrumque enim ortum videretur
ex *pyramide*, ut, pro *Alpirami* diceretur *Albirami*
& *Albirabi*: quemadmodum lectionem cod. Leid.
egre-

regie tuetur vir doctus, qui, ante nos, censuram
 rum notarum suscepit, in biblioth. Germ. Berol.
 xxxi, part. 2. Ut vero ille *templorum* significati-
 nem vocibus *برابا* & *برابي*, sola Pocockii
 auctoritate, haud audet attribuire, sic nos Paulli
 cae testimonio parum profecto confidimus. Cre-

nus quoque, descriptionem *Birabarum*, quae est
 Geographia Nubiensi, ad *pyramides* tam facile
 commodari posse, quam ad *templa*.

Not. 181. Quod de Azizi, non auctore, sed ti-
 to libri, notavit, stabilire potuerat auctoritate
 Askii, ad Hagji Chal. tab. p. 230. In Leidensi
 في العزيزة & العزيزة *passim confunduntur*.

P. 21. Columnam Pompeji Alexandrinam, quam
 Abulfeda *عمود السواري* vocat, Michaelis ver-
 : *columnam Severi*, eamque, inani conjectura,
 Septimio Severo positam arbitratur. (not. 193.)
 imirum, manifesto errore, confundit *السواري*
السواروس, vel *سواروس*, quemadmodum
 veri nomen ab ipso Abulfeda scriptum deprehendi-
 us, in parte iv. operis historici, (p. 57 codicis War-
 riani.) Frustra etiam Spartiani locum excitat, ut
 hinc opinionem auctoritate aliqua confirmet; cum
 nil aliud inde proberetur, quam Severum Alexandriam
 liasse, inque eam urbem beneficia quaedam contulis-
 . Itaque non erat, cur Michaelis tanto opere exulta-
 t, &, videretur sibi jam tandem aliquando de no-
 lissimo antiquitatis monumento aliquid certi statuere
 posse,

posse, idque adeo novum recentioribus & ignotum, ut Reiskius, vir incredibili doctrina, ne intelligeret quidem Abulfedam, literasque Arabicas سولري le- gens, non de Severo cogitaret, sed versioni suae hanc subjiceret notam : *columna trabium*. Nescio, cur ita dicta. Pompeji forte intelligitur. Nempe ad radicem سوي (Gol. p. 1236.) nomen Severi Arabicis literis expresum revocabat." Enimvero huc si revocasfet Reiskius vocem سولري, profecto haud levius errasset, quam nunc erravit Michaelis, cum numquam a سوي possit derivari سوارى, sed haec forma pluralis sit, sive collectiva, a sing. سارية *trabs, columna*, quod a themate سرى derivatum, in Golio exstat, p. 1170, quodque apud scriptores Arabicos pasim occurrit. Neque solum usurpatur de *tignis, trabibus, columnis*, verum etiam de *opere columnato, de porticu inprimis, longa columnarum serie magnificentius exstructa*. Ut solent اسطوانات *porticus*, & سولري, *columnarum strues* invicem plerumque permutari. Itaque عامود السولرى verti non debet *columna trabium*, sed *columna porticus*, sive talis, quae collocata erat in magnifica pluri-um columnarum structura: conf. Pocock. t. 1, p. 8. Sed inprimis id patet ex Abu Serouri compendio descriptionis Aegypti, quod ex Mesudio, Macrizio, aliisque excerpfit, & in quo, cap. vi, de Amoud Isfawâri separatim egit. Hic igitur refert, hanc

DESCR. AEGYPTI. I. D. MICHAELIS. III

hanc columnam collocatam fuisse, prope alias columnas fere quadringentas, quas Karagia praefectus Alexandriae, eo tempore, quo Saladinus Aegyptum teneret, destruxerit, & in maris littus projecerit, ut adventanti hosti aditum praecluderet." Nil igitur refert Abulfeda de conditore hujus columnae, quam probabile est, Vespasiano positam fuisse & dicatam, in memoriam prodigii, quod, sanando claudo, Alexandriae fecisse traditur: quam conjecturam ingeniose adstruxit Nobilis vir, Eduardus Wortlejus Montacutius, cum aliis argumentis, tum nummo Vespasiani, quem in columna inuenit, & cui inscriptum AVT. KAIC. CEBA. OUECTI. In averfa parte conspicitur victoria gradiens, dextra spicas, sinistra palmam gestans: vid. comment. Philosoph. regiae societ. Lond. vol. LVII, Art. 42. Si igitur locus, in quo haec columna posita erat, jam antea *Asfawâri* diceretur, ab insigni columnarium copia, patet ratio, cur ea, quae recentiore aetate accederet, nomen *Amoud Isfawâri* obtineret.

P. 21. text. Ar. l. penult. لا يكون من خصبة. *Non habet fertiles agros.* Sed hoc Arabice diceretur لا يكون خصبة vel خصبة, Nimirum vitiosa est lectio Parisina, pro qua in Leidensi لا تكون مرخصة *Frumentum aliunde ei advehitur, nec est yili pretio habendum; quam lectionem*

112 ABULFEDAE DESCR. AEG.

nem invenisset in Schultensii indice, v. Alexandria.

Sed haec quidem speciminis causa sufficiant. Apparet, Michaellem, etsi edita hac Abulfedae parte magnam gratiam iniit apud omnes, quibus literarum Arabicorum incrementa curae cordique sunt, majorem tamen initurum fuisse, si solum textum edidisset, cum versione Reiskii, quibusdam in locis vel emendata, vel elegantius expressa; a ratione vero critica abstinuisset, vel, si videretur sibi in hoc genere aliquid praestare posse, majorem attulisset curam, & diligentiam.

EPICETI ENCHIRIDION. 113

VI.

EPICETI *Enchiridion*, Graece & Latine, cum scholiis Graecis & novis animadversionibus, curavit Chr. Gottl. Heyne. M. Britann. R. a consiliis Aulic. Eloq. & Poes. P. P. O. in Georgia Augusta, Ejusque Bibliothecar. Societatis Regiae Scient. Gotting. Sodalis Ordinar.

Altera Editio emendatio & auctior. Varaviae & Dresdae. 1776. 8.

Sunt nonnulli ex veterum libris, qui, vel ob utilitatem singularem, vel brevitatem voluminis, vel jucunditatem & facilem intellectum, crebris editionibus frequententur. Quorum ut nova editio prodit, ita nil magnopere ex ea novi expectatur; propterea, quod ille jam mos diu invaluisse videtur, ut nil animadversionis adjiciatur ab editoribus, & libellus ipse satis perspicuus esse putetur. In horum numero librorum Epicteti quoque est *Enchiridion*. Hujus ex multis variisque editionibus, quae ferebantur, quibusque contenti erant literarum amantes, nullam accuratae interpretationis laudem habere, tum demum plerique cognoverunt, cum Heynii

Pars II.

H

editio

editio pródiisset. Hujus enim acumine atque scientia certus verusque libelli sensus ex Stoicorum ratione patefactus est, ut multi faterentur, nunc denique se intelligere ea, quae dudum intellexisse sibi vis essent, ab Heynio difficultatem simul & ostensam & sublatam esse. Quod non eo dicimus, ut Heynio laudem quaeramus ex superiorum omnium interpretum reprehensione, nam, ut alii idem efficere non potuerint, alii certe, veluti Wolfius, Salmasius, Relandus, Uptonus, similesque, cum posset, noluerunt. Sed himirum intelligi volumus a literarum studiosis, hancce optimam esse praestantissimi simul & pervulgatissimi libelli editionem.

Est omnino aureus hic libellus, praeceptorum cum veritate ac perspicuitate, tum pondere ac momento. Nam licet Stoica ratio plena sit distinctionum acuminibus, quae se invicem haud raro compungant, ejusque etiam initia saepius exitum habeant abhorrentem a communi hominum sensu; tamen, in morum officiorumque doctrina, Socratis & Platonis sequitur auctoritatem, easque vitae regundae praescribit leges, quae, si cum aliorum philosophorum praeceptis conferantur, solae videantur dignae philosophia, dignae virtute. Docet enim, virtutem se ipsa esse contentam ad bene beateque vivendam; hanc qui sequatur, eam consequi perfectionem, quae summa in humanam naturam cadere possit.

api:

animumque in eam asserere libertatem, ad quam factus sit a parente & auctore Deo : nil bonum esse, nisi quod conjunctum sit cum virtute, nil malum nisi culpam & peccatum : externas res neque bonas, neque malas esse : nil ad nos pertinere, vel bonam vel adversam, fortunam : ea sola nostra esse, quae in nostra sint potestate, & ab animi inductione proficiantur. Atque his praeceptis ita animum informat, ut cum bona malaque ex re atque vero aestimare, hominumque opiniones contemnere doceat : ut cum asuescat nil timere, nil dolere, nulli deteriori rei servire : ut cum contra omnes vitae casus muniat : ut denique ipsum suae felicitatis auctorem constituat. Quae quidem virtus, tametsi tam sublimi excelsoque loco posita sit, ut mortalis ad eam nemo eniti posse videatur, &, secundum Stoicos, miser sit quicumque eam non penitus assecutus sit ; tamen fatendum est, eos etiam, qui vel gradibus aliquot ad eam propius accesserint, magna beatae vitae parte potitos esse. Omnino & nos ipsi, & alii, quamquam multis partibus a Stoicorum ratione dissentiamus, & ab illa perfectione longe distemus, tamen legendis eorum libris, quae de virtute & moribus sunt, mirifice nos adfici sensimus. Ita animus percutiebatur atque commovebatur praeceptorum gravitate, veritate, simplicitate, ita ad rerum humanarum contemptum tollebatur, ut se veluti ex opinionum vanarum

servitute in libertatem vindicatum, suique juris factum, putaret.

Sed principes Stoicae familiae, Zeno & Chrysippus, quaecumque scripta ediderant, quae sane multa fuerant, haec & ipsa ratione erant subtiliora, quam ut in communem hominum intelligentiam caderent, & oratione horridiora, quam ut legentium animos aut allicerent aut tenerent. Itaque operae pretium fecit Arrianus, quod ex magistri Epicteti scholis praecepta Stoicorum, ea quae maximam vim haberent ad virtutis studium atque vitam beatam, in breve Enchiridion redegit, oratione etiam conscripsit elegantiore, quam pro vulgari Stoicorum consuetudine, ita denique accommodavit ad communem hominum usum, ut ea unusquisque non intelligere tantum, sed vita etiam actioneque exprimere, posset. Nam Arrianus ex Epicteti Stoici disciplina profectus, vitae studiorumque rationem ad Xenophontis Socratici exemplum composuit, philosophiamque cum rerum actione conjunxit. Itaque & bellicas artes tractavit, &, regnante Hadriano, dux ipse exercitui praefuit, & consulatum etiam gessit. Sed scripta quoque ad Xenophontis similitudinem edidit. Primum, expeditionem Alexandri M., septem libris conscripsit, cum Xenophon totidem libris Cyri junioris militiam complexus fuisset. Deinde Epicteti magistri scholas literis consignavit, cum Xenophon. dicta, factaque Socratis haud paucis libris,

bris, praesertim, iis qui Ἀπομνημονεύματα vocantur, conscripsisset. Denique, ut alia omittamus, ejusdem imitatione libellum de Venatione edidit, in quo se ipse adeo juniorem Xenophontem nominavit.

Sed quod de *Enchiridio* diximus, ejus auctor idem est Arrianus. Nam delectis ex majore opere disertationum, seu, scholarum Epicteti, quarum ad nos pervenerunt libri quatuor, optimis quibusque ac maxime perspicuis praeceptis, parvum libellum concinnavit. Et *Enchiridion* quidem, seu, *Manuale*, eum vocavit, quod propter brevitatem atque utilitatem semper in promptu esse, ac gestari in manibus, & posset, & deberet. Omnino virtutis felicitatisque ratio tam clare tamque perspicue in eo exponitur, ut nullum sit vitae, conditionis, studiorumque genus, ad quod ille libellus non accommodatus videatur. Quare minime est mirandum, eum non solum ab aliarum sectarum philosophis, sed a Christianis etiam doctoribus, in magno pretio habitum fuisse. Et ex his quidem complures paraphraetae, quorum unus editus est, alii in bibliothecis servantur, eum ad Christianae doctrinae formulam revocarunt: & St. Nilus Abbas *Enchiridion* ipse ita conscripsit, ut Epictetum ad puriorem doctrinam refingeret. Sexto saeculo Simplicius luculentissimo eum explicuit commentario, in quo perperam nonnulli Christianae religionis vestigia deprehendisse sibi visi sunt.

Quin fuerunt boni quidem homines, sed nullo antiquitatis usu exercitati, qui crederent, sacros N. T. libros lectos esse non tantum a Stoicis, Seneca, Epicteto, Antonino Imperatore, sed ab aliis quoque hujus aetatis philosophis, veluti Plutarcho & similibus. Quorum quam vana sit opinio, cum res ipsa loquitur, tum hoc unum satis superque ostendit, quod inde conficeretur, ex hoc etiam fonte hausisse Socratem, Zenonem, Chrysippum. Sed, ut de Stoicorum scriptis dicamus, habent ea quandam cum sacris N. T. libris similitudinem, quae imperitos facile ludere possit. Haec posita est in duabus potissimum rebus: primum in praeceptis, quae ad vitae rerumque humanarum contemptum pertinent: deinde in stilo & oratione. Atqui praecepta, cum in utraque doctrina ex diversis principiis ducantur, ipsa dissentire inter se necesse est. Quod vero ad orationem pertinet N. Testamenti, si illa majorem habet cum Stoicorum, quam cum Platonis v. c. & Demosthenis, oratione convenientiam, an continuo erit eadem ac Stoica? Chrysippus, ejusque imitatione plerique alii Stoici, dicendi genus secuti sunt minime elegans & exquisitum, cum verborum incuria, tum compositionis negligentia, tum exemplis etiam & dictionibus e medio desumptis. Sed inter Sacrorum scriptorum Stoicorumque orationem hoc interest, ut haec tamen Graeca sit, illa Graeca vix dici possit.

Cete-

Ceterum in hujus libelli recensione duplex est Heynii laus. Altera, quod lectionis varietatem veritatemque ad criticas leges exegit, conferendis, tum codice Boerneriano, & editionum aliarum copiis, tum comparandis Simplicio aliisque Stoicis, & Nilo atque Paraphraste. Altera, quod verum Epieteti sensum e Stoica ratione & loquendi consuetudine acute eruditeque explicuit; ut ejus animadversionum lectio quasi viam aperiat ad reliquorum Stoicorum intelligentiam. Secunda vero hac editione illud egit Heynius, ut emendaret, cum ea, quae in philosophi verbis male fuissent typographi culpa expressa, tum sua notata; eaque partim accuratius constitueret, partim disertius & copiosius instrueret, quae ex Stoicae disciplinae subtiliore ratione essent illustranda; vitae autem Epieteti, & editionum Enchiridii notas, doctius digereret.

VII.

Dissertatio de Babrio, Fabularum Aesopearum Scriptore. Inseruntur Fabulae quaedam Aesopeae nunquam antehac editae, ex Cod. Ms. Bodlejano. Accedunt Babrii Fragmenta. Londini. 1776. 8.

Brevis est hicce libellus, quippe qui octo & quadraginta tantum paginis constet, sed plenus elegantis accurataeque doctrinae. Ejus exempla cum & pauca sint, & in paucorum manus venisse videntur, credimus eo jucundior fore aliis nostram de eo relationem. Cumque auctor ipse nomen suum non prodiderit, nolumus ignorari ab literarum nostrarum amantibus, eum esse Thomam Thirwittum, cujus alia jam extant, eaque egregia, ingenii doctrinaeque specimina, veluti Emendationes adjectae Musgravii V. Cl. Exercitationibus Euripideis, & fragmenta Plutarchi quaedam, edita ante hos quinque annos Londini. Nunc de recentissimo hocce ejus opere exponamus.

Quamquam Aesopi haud paucae fabulae ab antiquissimis scriptoribus commemorantur, velut ab Aristophane, Platone, Aristotele, non tamen constat, utrum ab ipso Aesopo literis mandatae sint, an vero sermonibus dictisque sparsae, ab aliis demum col-

collectae conscriptaeque sint. Bentlejus quidem (Disf. de Aesopo) putabat, temporibus Socratis, scriptas Aesopi fabulas non extitisse: contra noster nil causae esse arbitratur, cur dubitemus, Aesopum fabulas soluta oratione scriptas reliquisse. Sed de hoc non statuimus. Illud tamen valde veri esse simile putamus, temporibus Socratis fabularum Aesopearum extitisse libros, sive ab ipso Aesopo, sive ab aliis post eum, confectos. Postea multi fuerunt, qui his fabulis vel solutae ligataeve orationis ornatum adderent, vel novas in eodem genere adjungerent. Ex Latinis poetis, qui in hoc argumento versati sunt, aetatem tulere Phaedrus & Avienus: Graeci ad unum omnes interciderunt, neque quidquam ex eorum operibus, exceptis Babrii fragmentis, ad nos pervenit. De ejus vita, aetate, ac rebus, nil constat. Nam Suidas, qui versus ejus sane multos servavit, de ipso tamen viro levem ac perexiguam prodidit notitiam hancce: *eum Babriam vel Babrium vocari, & Aesopicas Fabulas in Choliambos convertisse, earumque decem libros edidisse.* Bentlejus eum, absque ullo argumento, in ultima bonorum auctorum aetate ponit. Omnino recte de Bentleji Disfertatione Aesopea judicat Thirwittus, cum ait, p. 25: „Dolendum est, magnum Bentle-
 „jum disfertationem suam de Aesopo, eo modo
 „quo illam de Phalaride, non retractavisse. Mul-
 „ta, quae hodie obscura sunt in hac materia, sine

„ dubio, illustra fecisset singularis ea, qua in his
 „ literis pollebat, eruditio & sagacitas. Sed ille,
 „ adversarios Disfertatione secunda Phalaridea, ve-
 „ lut fulmine, prostravisse contentus, a pugna im-
 „ pari indignabundus recessit. Nonnulla igitur in
 „ Disfertatione Aesopea reliquit vir maximus,
 „ quae, si secundas curas adhibuisset, nisi fallor,
 „ mutavisset. Tale est argumentum illud, quo
 „ probaturus est, Aesopi fabulas, tempore Socra-
 „ tis, scriptas non existisse, quia scilicet Socra-
 „ tes; qui aliquas ex illis metricè expressit, non ait,
 „ *se usum esse libro fabularum, sed scripsi*, inquit,
 „ *ὡς ἠπίσταντο, quas noveram, & primas in me-*
 „ *moriam revocare poteram. cet.*”

Sed Babrium bonorum aetate scriptorum floruisse,
 se, primum, ipsa versuum ejus elegantia & suavitas
 prodit: quae quidem ejusmodi est, ut ejus liber,
 si extaret, judice ipso Bentlejo, (Disf. Aes. cap. 5.)
 merito opponi Latino Phaedro, si non praeferri,
 posset. Deinde indicibus duobus collegit Thirwittus.
 Alterum est in loco Apollonii Lex. Hom. V.
 "Aude, qui verisimillima conjectura in Choliambos
 redigitur, & ad Babrium refertur; unde ejus aetas in
 tempora Augusti videatur incidere. Alterum est in
 praefatione Avieni, qui Babrium ita commemora-
 vit, ut eum ante Phaedrum poneret. Ceterum, post
 editum hoc a Babrio opus, credibile est, profaicam
 fabularum Aesopearum collectionem negligi coe-
 pisse,

pisse, & sensim prorsus evanuisse. Nam, ut edi-
 toris utamur verbis „ easdem fabulas, & fortasse
 „ plures, parare facile erat, stylo jucundo & ele-
 „ ganti (a Babrio) ornatas, metroque concinnatas
 „ aptissimo; quod sane non minus proprie *Mythic-
 „ cum*, quam aliud *Heroicum*, aliud *Elegiacum*, ap-
 „ pellare licet. Tandem sequioribus seculis, cum
 „ non modo numerorum metricorum suavitas, sed
 „ etiam omnis orationis elegantia neglecta jaceret &
 „ ignota, coeperunt homines male feriatum Babrii
 „ fabulas in prosam reducere, non eam in qua ab
 „ Aesopo & alijs olim scriptae sunt, quod minus
 „ plorandum esset, sed qualem ipsi pro barbarie
 „ sua excudere potuerunt. Atque hinc opinor
 „ accidit, ut fabularum Aesopi, quae a veteribus
 „ memorantur, aliae in libris hodiernis desideren-
 „ tur, aliae mutatae legantur. Scriptores enim
 „ nostri eas solum fabulas quas libuit, & ut libuit,
 „ verterunt. Quamquam haud incredibile est, ip-
 „ sum Babrium nonnulla, quae scilicet desperavit
 „ tractata nitescere posse, reliquisse, nonnulla etiam
 „ pro arbitrio immutasse.”

Seculo nono Ignatius Magister, seu Diaconus, sub
 nomine *Gabrae*, quod ex corrupto *Babrii* ortum est,
 Babrii fabulas in Jambica tetraesticha redegit, qua-
 rum quatuor & quinquaginta in Neveleti sunt edi-
 tione. Quadragesima tertia, de Luscinia & Hi-
 rundi-

rundine, tredecim constat choliambis, & sine dubio Babrii est, eaque unica, quae ex iis ad nos integra pervenerit. Maximum etiam Planudem ex Babriano opere multas fabulas in communem ejus aetatis dialectum transtulisse, minime abhorret a verisimilitudine, si hominis ingenium ac studia spectemus. Quamquam uno hoc argumento, quod Aesopi vita ab eo conscripta multis fabularum codicibus praefixa est, illud probari, recte negat Thirwittus. In hoc vero nos omnino consentientes habet, libros fabularum Aesopearum, qui hodie feruntur, ab junioribus Graeculis confectos, & ex Babriano opere ductos esse. Nam editiones Aesopi ex tribus factae sunt exemplis. Primum est Accursianum, anno circiter 1479 Mediolani typis expressum, repetitum ab Aldo & aliis. Secundum est Rob. Stephani, A. 1546, quo Accursianum augetur atque emendatur ex vetustissimo bibliothecae regiae libro. Tertium Is. Nic. Neveleti A. 1610, quo item Accursianum redditur, sed locupletatur fabulis ineditis centum & triginta sex, ex codicibus bibliothecae Palatinae quinque; qui codices, cum raro inter se dissentiant, pro uno habendi sunt. Sed in omnibus tribus exemplis manifesta sunt vestigia suavitatis elegantiaeque Babrianae metro scazonte seu choliambico, quae magna sagacitate indagavit, suosque auctori versus, quoad ejus fieri potuit,

uit, restituit Thirwittus. Atque hoc ejus consilium magnopere adjuvit felicitas quaedam, quae ei ex bibliotheca Bodlejana obtulit librum fabularum Aesopearum scriptum, qui editores hucusque omnes, ipsumque Jo. Hudsonum, ejus bibliothecae magistrum, latuerat. Ex his primum exhibentur ineditae fabulae sex, p. 4--12., quae, Suidae indicio, vindicantur Babrio. Harum unam speciminis loco ponamus :

Τάμοι τοῦ Ἥλιου θείους ἐγίνοντο· πάντα δὲ τὰ
 ζῶα ἔχαιρον ἐπὶ τούτῳ. ἠγάλλοντο δὲ καὶ Βά-
 τραχοι· οἱ δὲ τούτων εἶπεν· ὦ μαῖοι, εἰς τί ἀ-
 γάλλεσθε, εἰ γὰρ μόνος ὢν ὁ Ἥλιος πᾶσαν ὕλην
 ἀποξηραίνει, εἰ γῆμας, ὅμοιον αὐτῷ παῖδα γενήσῃ,
 τί οὐ πάθωμι κακόν;

Babrianæ hujus fabulae conclusio pene integra
 est apud Suidam V. Α' σήνας.

- Εἰ γὰρ μόνος ἦν λιβάδα πᾶσαι ἀναίνει,
- Τί μὴ πάθωμι τῶν κακῶν, ὅταν γῆμας
- Ὅμοιον αὐτῷ παιδίον ἐπιγενήσῃ;

Sequuntur aliae item ineditae septem, p. 12-16:
 quæ licet Suidæ testimonio destituantur, ipsæ ta-
 men

men sponte Babrianos choliambos produnt. Veluti haecce:

Ὁ Ζεὺς τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀμαρτίας ἐν ὄτρᾳ
κοῖς τὸν Ἑρμῆν ᾤξισε γράφειν, καὶ εἰς κιβώτιον
ἀποτιθέναι πλησίον αὐτοῦ,

ὅπως ἐκάστῃ τὰς δίκας ἀναπράσῃ.
συγχεχυμένων δὲ τῶν ὄτρᾶκων ἐπ' ἀλλήλοις,
τὸ μὲν βραδύον, τὸ δὲ ταχίον ἐμπίπτει
εἰς τὰς τοῦ Διὸς χεῖρας, εἵποτε καλῶς κρίνοιτο.

Praeter has multae sunt in codice Bodlejano fabulae, quae cum editis in sententiae quidem summa consentiant, sed originis Babrianae vestigia servant multo manifestiora. Talis est illa:

Στικλὴ ποτὲ Πάροδαλις ἐκαυχᾶτο φορεῖν ἀπάντων
ζώων ποικιλωτέραν δέρριν. πρὸς ἣν Ἀλώπηξ
εἶπεν, ἐγὼ σοῦ τῆς δορᾶς κρείττονα καὶ ποικιλω-
τέραν γνώμην ἔχω.

Quae levi negotio ad metrum Choliambicum revo-
catur:

Στικλὴ ποτὲ Πάροδαλις φορεῖν ἐκαυχᾶτο
ζώων ἀπάντων ποικιλωτέραν δέρριν.
Πρὸς ἣν Ἀλώπηξ εἶπεν. Ἀλλ' ἐγὼ σοῦ τῆς
δορᾶς ἔχωγε ποικιλωτέραν γνώμην.

Dein

Deinceps fragmenta exhibentur Babrii, & ad suas quaeque Fabulas referuntur, p. 33-46. Haec quidem omnia, exceptis duobus vel tribus, exstant in Suidae lexico, vel adjecto Babrii nomine, vel omisso; sed ut auctor facile cognoscat ex versuum numero atque argumento.

Adjecta est denique appendicula, in qua duae Babriani operis reliquiae, hucusque ignoratae, vulgantur. Altera continetur brevi sententia, quam, Babrii nomine, in exemplo Coisliniano operum S. Maximi existare significaverat Montfauconius in ejus bibliothecae catalogo p. 574: Δείν τὰ τέλη τῶν πραγμάτων ἡμᾶς προσεῖν, καὶ οὕτως τὴν ταύτων ἐγχείρησιν ποιῆσθαι. Hanc nos quidem, sub *Chabriae* nomine,prehendimus in Maximi & Antonii sententiis, adjectis Stobaeo ed. Francof. p. 96.

Altera, egregium est ὑγῆμα, integra nimirum Babrii fabula, quam Sam. Musgravius V. Cl. reperit in libro scripto Harlejano, inter adversaria viri cujusdam docti, sed ignoti. Hanc non possumus facere, quin & ipsi hoc loco reddamus, ut ad plurimorum notitiam perveniat.

Ζεὺς ἐν πίθῳ τὰ χρετὰ πάντα συλλέξας,
Ἔθηκεν αὐτὸν πωμάσας παρ' ἀνθρώπων
Ὁ δ' ἀκρατὴς ἀνθρώπος εἰδέναι σπεύδων,
Τί ποτ' ἢ ἐν αὐτῷ, καὶ τὸ πῶμα κινήσας,

Διὶ καὶ

Διὶ καὶ ἀπελθεῖν αὐτὰ πρὸς θεῶν οἴκους,
 Καὶ καὶ πέτεσθαι, τῆς τε γῆς ἄνω φεύγειν.
 Μόνη δ' ἔμεινεν Ἑλπίς, ἣν κατείληφε
 Τεθὲν τὸ πῶμα· τοιγὰρ Ἑλπίς ἀνδράποισ
 Μόνη σύνεστι, τῶν πεφευγόντων ἡμᾶς
 Λαθῶν ἕκαστον ἐγγυωμένη δάσειν.

VIII.

Examen Critique des Anciens Historiens d'Alexandre le Grand. A Paris. 1775. 4.

i. e.

Censura Veterum Scriptorum de rebus Alexandri Magni. Parisiis 1775. 4.

Nulla facile historiae veteris pars majorem habet vel conversionum copiam, vel conjunctionem cum literarum studiis, quam ea quae res gestas Alexandri Magni complectitur. Neque enim solum Macedonum imperio plurimorum populorum commutatae sunt res publicae; sed Graecorum etiam cum Barbaris societate ac commerciis novae utrimque quasi naturae, novae ingeniorum indoles, nova disciplinarum studia extiterunt. Sed eadem historiae pars cum mire turbata sit veterum scriptorum dissensu, operae pretium fecit Ill. Academia Elegantiorum Literarum, quae Parisiis est, quod doctorum hominum ingenia ad explicationem ejus excitavit. Cumque ex variis variorum de hoc argumento disputationibus, judice ac disceptatrice eadem Academia, victrix fuerit una, quam nos a viro (*) acris judicii & eruditionis minime vulgaris scriptam esse cognovimus; videmur & nos operae pretium facturi, si de ea hoc loco exponamus.

Est

(*) Mr. le Baron de Ste Croix.

130 EXAMEN CRITIQUE DES ANCIENS

Est vero hujus disputationis ratio quadripartita. Primum generatim scriptores recensentur, qui res Alexandri conscripserunt: secunda parte res bello gestae, tertia res ejus civiles & actiones privatae, quarta situs locorum regionumque, quas peragravit, explicantur, ita ut unaquaeque res variis scriptorum auctoritatibus expendatur. Sequuntur animadversiones philologicae, historicae & geographicae, quibus res multae, conjunctae cum hujus disputationis argumento, & scriptorum loci, notantur atque illustrantur. Denique adjicitur disputatio brevis, de certo tempore, quo Alexander natus est. Nos, speciminis causa, de prima & secunda parte referemus.

Exstincta a Macedonibus Graecorum libertate, ejus etiam alumna, eloquentia, conticuit. Neque fuit postea, vel in aliis generibus, vel in historia, scriptor, qui ad antiquorum spiritum ac praestantiam se extollere posset. Itaque, corruptis servitute atque adulatione hominum ingeniis, scriptores etiam rerum Alexandri, ejus facta exornarunt atque auxerunt, veritatis exiguum habuerunt rationem. Primum Callisthenes, profectus ex Aristotelis disciplina, Alexandri in expeditione comes, ita ejus historiam conscripsit, ut se tam veri, quam pulchri, ignarum proderet. Quod vix credibile videatur de philosopho, nisi gravissimorum constaret testimoniis auctorum, Polybii & Strabonis. Et hic tamen postea,

ea, cum ex diuturna adulatione liberam vocem emittere auderet, ab Alexandro interfectus est, & suo ipse exemplo docuit, quam turpe ac periculosum esset, philosophiae munus cum aulae artibus conjungere. Neque major est Onesicriti laus, qui ipse quoque Alexandri fuit comes. Hic, cum ejus facta ad imitationem Cyropaediae conscriberet, fabulas finxit, non vera narravit. Jam Hegesias Magnes, suppar huic aetati, Graecam eloquentiam primus Asiatico cultu corrupit, & veluti meretricio fuce illevit : in historia quoque Alexandri, tam rebus, quam verbis, puerilis est atque ineptus. Clitarchus vero, Dinonis Historici filius, idemque socius Alexandri in expeditione, quamquam apud posteros magnam auctoritatem habuit, tamen oratione fuit argutus atque inflatus, neque in rebus sanum veri judicium secutus est. Praeter hos plures, sed magis etiam contemnendi, de hoc argumento scripserunt Sophistae. Quibus omis, auctor eos recenset, quibus certa auctoritas tribui debet.

Primo loco ponuntur Ptolemaeus, rex Aegypti, & Aristobulus, uterque Alexandri in militia socius & dux, uterque, mortuo eo, rerum ejus scriptor, ut eo longius absint ab adulatonis suspitione. A qua suspitione Aristobulum auctor noster acute vindicat contra Lucianum, in libello de historia scribenda. Sequuntur alia monumenta, condita Alexandro vivo. Primum Ephemerides ejus, seu acta diurna,

132 EXAMEN CRITIQUE DES ANCIENS

conscriptae ab Eumene Cardiano & Diodoto Erythraeo. Deinde Itinera exercitus Macedonici, descripta jussu Alexandri, a Diogneto & Betone, itinerum mensoribus. Tum epistolae ejus ad amicos, de quarum auctoritate, ut de aliis antiquorum epistolis, vere & accurate statuit auctor. Denique provinciarum descriptio, facta Alexandrâ jussu a peritis geographis, quam descriptionem Patrocles, qui, sub Seleuco Nicanore, Indiae praefuit, ejusque oram classe obiit, accepisse se dixerat a Xenocle, gazae regiae praefecto. Multi fuerunt praeterea historici: veluti, Cephalaeon Gergettius, qui, cum Herodoti exemplo universam historiam novem libris Jonica dialecto complecteretur, nono Alexandri res exposuit, ita ut ex triginta scriptoribus, quod ei verissimum videretur, judicio eligeret. Fuerunt & alii, & Chares, Anticlides, Philo Thebanus, Hecataeus Eretrienfis, Duris Samius, Nearchus, Timagenes, qui verbo & obiter memorantur.

Sed scriptores, de quibus haecenus dictum est, omnes temporum injuria perierunt. Sequuntur ii qui supersunt: quorum partim peculiaribus scriptis, partim conjuncte cum aliarum rerum historia, de Alexandro prodiderunt.

Ex his longe princeps ponitur Arrianus, qui auctores in primis secutus est duos, Ptolemaeum & Aristobulum, quamquam illum maxime, neque alios neglexit, qui res veras & memorabiles tradidis-

se

se viderentur. Laudatur ab accurato judicio, veri amore, scientia rei militaris: reprehenditur, quod nonnullis locis Alexandro nimium favisse, & in geographicis rebus aliquoties negligens fuisse videatur. Quamquam levia haec sunt, si cum aliorum scriptorum, in eodem genere, erroribus conferantur.

Secundus Plutarcho tribuitur locus, cujus ad nostram aetatem pervenerunt Vita Alexandri, & duo libelli de ejusdem virtute & fortuna. Et consilium quidem in Vitae scribendis, quodnam habuerit, ipse significavit, cum dixit, se Vitae, non Historias, scribere; itaque se non facta omnia virorum omnesque casus singulatim persequi, sed eas vitae partes, actiones, dictaque eorum enarrare, ex quibus cujusque vera animi ingenique indoles cognoscatur. Reliqui vero duo de Alexandro libelli, nobis quidem a Plutarcho, vel puero, vel adolescente, declamationis causa compositi esse videntur.

Tertio loco ponitur Diodorus Siculus, qui, operis sui libro septimo decimo, res Alexandri complexus est. Hic Clitarchum in primis auctorem sequi videtur: in ejus etiam libri priore parte, qua tempus ante Arbelensem pugnam continetur, plus est diligentiae, quam in posteriore parte. Ceterum Diodorus multis partibus acerbioris iniquiorisque censura notatur a nostro auctore.

234 EXAMEN CRITIQUE DES ANCIENS

Sequitur ex Romanis Q. Curtius, cujus res atque aetatem ignorant omnes. Quamquam bona cum literarum aetate vixisse, cum stilus ejus indicet, tum quod Ptolemaei historia, quam aliquoties laudat, superstes fuisse videatur. Vitia ejus, dudum a viris doctis animadversa, recensentur. Ignorantia negligentiaque in temporum ratione locorumque situ, silentium de multis magnisque factis, contra studium & loquacitas in rebus vel incredibilibus vel aptis ad orationis ornatum. Verisimile etiam videtur, Curtium historiam non ex Diodoro, quod Freinshemius volebat, sed ex Clitarcho hausisse; quod is scriptor Romanorum studiis frequentatus fuisse videatur. Huic subjungitur Justinus, qui Trogi magnum opus in compendium redegit. In eo notatur negligentia in singulis factis & in universorum dispositione, ut auctoritate supra memoratis scriptoribus cedere debeat.

Jam qui horum aetatem secuti sunt scriptores, minus etiam laudis habent. Syncellus & Cedrenus jocularis commiserunt errores. Plerique ecclesiae patres, Athenagoras, Augustinus, Cyprianus, & duo Alexandrini, Clemens ac Cyrillus, in iis quae de Alexandro commemorant, parum suam scientiam nobis probant. Diligentior est Eusebius Caesareensis, quamquam & ipse subinde in locis temporibusque turbet. Grosius ex Justino librum suum compilavit, Zonaras ex Diodoro; ut quanta eorum sit aucto-

auctoritas, facile existimari possit. Denique, qui nobis innotuerunt, Orientales scriptores, magis etiam a veritate aberrant, & in alia omnia discedunt, veluti Eldrisius, Abulpharagius, Patrikius. Sequitur, ut de secunda parte disputationis referamus, qua res bello gestae continentur.

Alexander, mortuo Philippo, rerum potitus est Ol. CXL Ann. 1, Archonte Pythodemo, non Eueneto, ut Diodorus perhibet. Primae ejus bellicae expeditiones nobilitatae sunt victoriis de Triballis, Thracibus, Getis, Autariatis, Taulanteis & Agrianibus, qui ad famam de Philippi morte, Macedonicum jugum excutere conabantur. Hanc primam militiam breviter narrant & universae Diodorus & Plutarchus, diligentius peculiariusque Arrianus. Quod vero prodit Justinus, Alexandrum ex victis regibus, quorum vel ingenium vel auctoritatem timeret, secum captivos abduxisse, aliorum silentio refellitur. Sed Graeci quoque, mortuo Philippo, defectionem moliebantur. Quorum omnium motus Alexander Thebarum excidio compescuit. Polyaeus quidem Thebas belli dolo captas esse prodit: sed est haec ejus scriptoris consuetudo, ut omnia bellica facta ad stratagematum rationem velit revocare. Major est auctoritas Ptolemaei, quem secutus refert Arrianus, Macedones Thebanorum eruptionem repulisse, simulque cum iis fugientibus in urbem pervasisse. In numero captorum caesorumque

136 EXAMEN CRITIQUE DES ANCIENS

que & praedae magnitudine dissentiunt auctores. Neque major est inter eos consensus de Atheniensium ad Alexandrum legationibus, pacisque cum conditionibus. Hoc certum est, Athenienses neque duces suos, neque oratores, seu demagogos, Alexandro postulanti tradidisse, sed Thebanos quoque persurgentes benigne recepisse, ejusque calamitatis causa publice luctum egisse. Alexander Thebarum casu Graeciam satis pacatam ratus, cogitationem ab Athenarum oppugnatione ad Persicum bellum convertit. Quod quidem ut susciperet, non tantum imperii gloriaeque cupiditate incitabatur, sed patriae etiam Philippi exemplo, qui idem consilium agita-
verat, ac satis certo judicio de eventu felici ejus belli. Nulla fides habenda est Justino, qui unus prodit, Alexandrum, antequam ad Persicum bellum proficisceretur, novercam ejusque liberos interfecisse. Omnino, ante devictos Persas, humanitas in ejus omnibus factis inerat. Copias trajecit Hellespontum eodem anno, quo Thebas expugnavit. Ut in certo trajectionis tempore, ita in numero copiarum, auctores dissentiunt. Persis praeerat Memnon Rhodius, excellens usu scientiaque militari vir, ejusque consilio ad Granicum fluvium constiterant, ut ab ejus transitu Alexandrum arcerent. Eos Arrianus viginti mille pedites & totidem equites mille fuisse, ait: alii numerum augent: Justinus quidem prorsus a veritate aberrat, cum sexcenta millia armatorum ponit.

Ale-

Alexander amnem pervadit, hostiumque aciem perfringit ac fugat. Caesarum utrimque numerus ultra fidem & extenuatur & augetur ab historicis. Aristobulus adeo ex Macedonibus triginta pedites & septuaginta equites cecidisse prodit: quod vix credibile est, cum pro Persici ducis scientia, tum pro ejusdem exercitus robore, tum pro loci natura. Inde Jonia Cariaque recepta, Halicarnassum, quam Memnon ipse tuebatur, expugnat, & Climacis montis radices, quas mare Pamphylium inundabat, audaci itinere trajicit. Utrumque factum bene & prudenter exponitur ab Arriano. Plerique alii historici Climacis trajectionem ad miraculum extulerunt: quos quidem secutus Josephus haud dubitavit, Israelitarum per mare Rubrum iter ad similem rationem exigere, eique ex Alexandri itinere fidem conciliare. Deinceps Phrygiam, non etiam, ut Curtius refert, Paphlagoniam, ingressus, has regiones, simul & Cappadociam, in fidem recepit. Tum in Ciliciam descendit, quam, adventu ejus, reliquit Arsames, Darii praefectus, non quidem, ut Curtio placuit, incensa prius Tarso vastatisque agris. Mox Dario advenienti obviam it, eumque ad Issum vincit. Arrianus scienter accurateque hanc pugnam enarrat. Chares quidem prodidit, Alexandrum singulari certamine cum Dario ipso pugnasse, ab eoque vulneratum fuisse. Quod falsum esse, recte judicat Plutarchus, cum ipse Alexander nullam
ejus

738 EXAMEN CRITIQUE DES ANCIENS

ejus rei mentionem fecerit in epistola, quam de hac pugna ad Antipatrum scripsit. Callisthenes, jndice Polybio, ita Macedonicam aciem descripsit, ut se rei militaris plane rudem proderet. Ex Macedonum exercitu circiter trecenos milites cecidisse, in quo fere consentiunt Diodorus, Justinus & Curtius, vix credibile est. Sed Arrianus cum dicat, ex sola phalange centum & viginti primi ordinis milites caesos esse, facile est ad existimandum, ex reliquis multo plures periisse. Persarum sexcenta millia fuisse, consentiunt scriptores: sed quamquam in hoc quoque consentiant, caesa ex iis esse peditum centum millia, equitum decem millia, vix fides iis haberi potest. Hujus victoriae terrore percussae finitimae gentes Alexandro se dederunt: una Tyrus eum recipere noluit. Ejus obsidionem Arrianus & Curtius, suo uterque more, narrant: ille vere ac prudenter, hic inepte ac pueriliter. Captivorum etiam duo millia, Alexandri jussu, circum oram maris in cruces fuisse sublata, in quo Curtius haud dissentientem habet Diodorum, cum aliorum, tum Arriani silentio refellitur. Nec Polyaeus audiendus est, qui Tyrum dolo captam prodidit. Inde Gazam contendit: unus ex historicis Josephus eum a recto itinere Hierosolymam divertit, ne scilicet ejus patria nullo in numero ab Alexandro habita esse videretur. Fabula tamen Judaica apud haud paucos homines eadem invenit. Gaza oppugnatur, quam tuebatur Betis, homo

homo strenuus. Hic Curtius iterum tragoedias excitat : primum , Alexandrum in singulare certamen cum Arabe milite educit ; deinde captum Betim dñrum in modum ab Alexandro excarnificari facit , qui scilicet , Achillis imitatione , hostium ducem , alligatum currui , admissis equis circum muros Gazae raptasfer. Sed , reliquis tacentibus , quae potest esse Curtii auctoritas ? Veruntamen unde nata est haec fabula ? Nimirum ex Hegesiae cerebro , cujus de hac re fragmentum in exemplum ineptae orationis proposuit Dionysius Hal. , in libro de structura orationis. Tum Aegyptum occupat , & , jactis Alexandriae fundamentis , ad Ammonis Oraculum contendit. De utriusque loci situ ac natura , & de itineris hujus ratione , docte & prudenter disputatur. Inde redux Alexander contra Darium proficiscitur , qui , ut plerique omnes tradunt scriptores , cum centum myriadibus armatorum appropinquabat : neque abhorret ille numerus a verisimilitudine. Alexander , trajecto Euphrate , necquicquam adversante Mazaeo , Persici equitatus duce , venit Gangamelam , quae erat vicus proximus urbi Arbels , quo in loco Darius castra posuerat. Confligitur : Persae funduntur. Curtius , qui in hujus pugnae enarratione argute ineptit , sibi ipse repugnat , in numero tamen caesorum , quem quadraginta millium ponit , proximus est veritati : contra Macedonum numerus & ab illo , & a reliquis scriptoribus , ultra fidem minuitur. Ipse adeo Arrianus Persarum triginta myriades , Macedonum centum

centum milites cum mille equis, periisse ait. Mox, Babylone Susisque potitus, Persepolim contendit. Duæ res, quæ hoc loco ab historicis nonnullis memorantur, ut falsæ sunt repudiandæ. Altera est, ille Macedonum captivorum, & a Dario mutilatorum, adventus. Altera, ipsius Persepolis incendium. Paulo post Darius interficitur a Besso, nono mense post pugnam Arbelensem. De ejus morte Curtius magis ad commiserationem, quam ad veritatem, scripsisse videtur, cum aliis in rebus, tum quod eum animo finxit clementi & humano, in quo ab eo dissentit & Orientalium a majoribus accepta opinio, & aliorum scriptorum auctoritas. Sequuntur reliquæ Alexandri expeditiones, de quibus auctor hujus disputationis accurate exponit, ita ut quamque rem variis scriptorum testimoniis ponderet atque explicet. Denique subjungitur huic parti peculiaris disputationculæ, qua Alexandri itineribus, contra plerorumque dubitationes, fides vindicatur.

Atque hæc quidem summa est duarum priorum partium. Neque vero minor est in sequentibus doctrinae diligentia atque suavitas. Omnino haud vulgares habet liber hicce laudes, cum ab judicio acriter ac limato, tum a scientia Chronologiae atque Geographiae, tum ab eloquentia profecta ex animo generoso atque honestatis sensu. Huc quoque accedit, ut auctor ipse de rebus bellicis judicare potuerit, quod ejus vita atque studia cum rei militaris usu conjuncta fuissent.

B I B L I O T H E C A

C R I T I C A.

P A R S T E R T I A.

Ἡ γὰρ τῶν λόγων κρίσις πολλῆς ἐστὶ πείρας
τελευταῖον ἐπιγένημα.

LONGINUS.

A M S T E L O D A M I,
Apud PETRUM DEN HENGST,
M D C C L X X V I I I

1. The first part of the document is a list of names and dates, which appears to be a record of some kind. The names are written in a cursive script, and the dates are in a more formal, printed style. The list is organized into columns, with names on the left and dates on the right.

2. The second part of the document is a series of short, handwritten notes or entries. These are written in a cursive script and are organized into a list format. Each entry appears to be a separate item, possibly a record of a specific event or a list of items.

3. The third part of the document is a series of short, handwritten notes or entries. These are written in a cursive script and are organized into a list format. Each entry appears to be a separate item, possibly a record of a specific event or a list of items.

4. The fourth part of the document is a series of short, handwritten notes or entries. These are written in a cursive script and are organized into a list format. Each entry appears to be a separate item, possibly a record of a specific event or a list of items.

5. The fifth part of the document is a series of short, handwritten notes or entries. These are written in a cursive script and are organized into a list format. Each entry appears to be a separate item, possibly a record of a specific event or a list of items.

BIBLIOTHECAE

CRITICAE

PARS TERTIA.

I.

M. T. CICERONIS *Opera omnia ex
recensione Jo. Aug. Ernesti, cum ejusdem
Notis & Clavi Ciceroniana. Voll. V. 8.
maj. Halis Sax. 1774.*

*Volumen Quartum, quo Libri Philosophici
continentur.*

Tertia haec de Cicerone disputatio in libris
ejus philosophicis versabitur, eademque finem fa-
ciet censurarum editionis Ernestinae. Nam Epi-
stolae multis multorum & editionibus frequentatae
& animadversionibus illustratae, non magnopere
diligentiam nostram desiderant. Librorum Philo-
sophicorum nondum satis vel oratio emendata est
a Criticis, vel utilitas ac praestantia perspecta a
doctrinarum studiosis. Quare, cum provinciae,
quam suscepimus, ratio, tum ipsa humanitas, a
nobis exigere videtur, ut, quoad ejus a nobis
Pars III. A fieri

2 C I C E R O N I S O P E R A

fieri potest, de hac doctrinae parte bene mereri studeamus.

Et vero, gravis error plerorumque animos occupavit, qui & ipsi crederent, & aliis etiam persuadere conarentur, in Ciceronis de Philosophia libris, orationis tantum inesse suavitatem, rerum ac rationis praestantiam exiguam; eorum igitur lectionem haud inutilem esse iis, qui verborum ornatum confectarentur, non item iis, qui ipsarum rerum certam scientiam quaerent. Neque etiam istorum unum est ac simplex genus vituperatorum. Ac primum quidem sunt homines nimium acuti, qui putent, subtiliter accurateque disputari non posse, nisi orationis adsit siccitas ac jejunitas. Atqui Cicero in Rhetoricis libris de oratoria facultate tam accurate, quam eloquenter, disseruit. In Orationibus, ejus ipsius artis summum & perfectum opus effecit. In Epistolis, eandem facultatem ad varia vitae negotia consiliaque accommodavit. Igitur in his quidem generibus, orationis elegantia non obfuit rerum bonitati, in Philosophia obfuit? Et unius Philosophiae tam iniquum est fatum, ut, nisi inculce horrideque, bene explicari non possit? Videte, o boni, ne ipsi parum acute agatis; qui, cum nullum a natura habeatis pulcri sensum, & idcirco ut quidque elegantissime scriptum est, ita minime intelligatis, de reliquis tamen hominibus ex vestra imperitia judicatis!

Sunt

EX EDIT. J. A. ERNESTI. VOL. IV. 3

Sunt quoque, quibus videatur horum librorum laus magnopere imminui, quod fere ex Graecis fontibus ducti sint. Quibus quidem facillime occurritur. Neque enim Cicero Graecorum libros ad verbum Latine vertit, sed suam iis rationem, suum iudicium ac lumen adhibuit. Verum fac, eum nil aliud quam Graeca Latine vertisse. Quis idcirco paulo humanior ejus de Philosophia libros minus probet atque miretur? Nunc, in tanto veterum naufragio, eo magis a nobis legendi, discendi, & in primariis veteris Philosophiae monumentis colendi sunt.

Aliud est genus eorum, qui ajunt, Ciceronem mediocriter Philosophiae peritum fuisse: sive quod leviter, & quantum satis esset ad oratoris officium, eam attigisset: sive, quod ea apud antiquos Philosophiae fuisset conditio, quae cum eo, qui nunc est, splendore vix comparari possit. Magnae hie disputationis aperitur campus, de veteris hodiernaeque Philosophiae comparatione. Quae cum sit res una omnium difficillima ad dijudicandum, tamen fere ut quisque est rudior ab antiquitatis usu, ita de ea statuit audacius. Nos quominus in eam disputationem digrediamur, instituti nostri finibus prohibemur. De ea quidem Philosophiae parte, in qua Cicero versatus est, hoc & affirmamus & contendimus, eam ita cum ab ipso Cicerone, tum ab alijs antiquis explicitam esse, ut nec copia atque

4 C I C E R O N I S O P E R A

ubertate, nec principiorum constantia ac veritate, nec rationis acumine, diligentia, subtilitate, recentior aetas melius quidquam tulerit.

Jam qui putant Ciceronem ipsam Philosophiam non satis percepisse, sed veluti eloquentiae instrumentum assumisse, hi nec eloquentiae vim intelligunt, & Ciceronis ingenium suae ipsi mentis angustiis metiuntur. Nostrae haec est aetatis consuetudo, qua juvenes, qui se oratores aliquando profiteri volunt, si qui alias etiam eloquentiae adjutrices disciplinas adhibendas sibi judicant, eas fere currendo gustant, ne earum peritiores fiant quam par sit, & a proposito fine retardentur. Qua quidem festinatione illud egregie assequuntur, ne iusto fiant doctiores: sed praeterea orationis quoque genus contrahunt, tam verbis exsangue, quam rebus jejunum. Verum quis tandem haud prorsus ab antiquitatis scientia rudis, aut Ciceronis ingenium ad istorum hominum modulum exigere, aut omnino hodiernam eloquentiam cum veteri conferre audeat? Cicero, ut de reliquis ejus doctrinarum studiis nil dicamus, in una profecto Philosophia tantum operae temporisque collocavit, quantum vix ii, qui hoc unum agunt, ut Philosophi dicantur atque habeantur. Ac ne forte hoc a nobis temere dictum videatur, exponemus veluti in tabula hanc partem vitae studiorumque Ciceronis. Eritque ea res tam utilis suavisque ad cognoscen-

gnosendum, quam conjuncta cum nostro consilio.

Igitur, cum puer esset, Phaedrum audivit Epicureum, eumque valde ut philosophum probavit: (Ep. Div. XIII. I.) Postea vero, annum agens undevigesimum, majori quodam ad Philosophiam studio concitatus, totum se tradidit Philoni, quartae Academiae principi; qui, Mithridatico bello, domo profugus cum Atheniensium optimatibus Romam venerat. Sequebatur illa Academia philosophandi genus maxime elegans minimeque arrogans: quippe quae de omnibus rebus in utramque partem disputabat, pauca vera, multa verisimilia esse dicebat, ubique exquirebat quid verum aut verisimile esset, nil tamen ipsa statuebat, sed animum ab assensionis temeritate cohibebat. Atque ex hac disciplina, duplicem fructum percepit Cicero. Alterum, quod exercebatur atque acuebatur ad perspicendas varias veri falsique species, easque adhibendas accommodandasque ad animorum moderationem multiplicesque motus; unde ipse fatetur, se oratorem extitisse non ex Rhetorum officinis, sed ex Academiae spatiis. Alterum, quod suscepta hac de omnibus contra omnes disputatione, necesse erat reliquarum etiam sectarum placita rationemque cognoscere, omnesque adeo res mentis cogitatione complecti. Quod quamquam difficilior videatur, quam pro humani ingenii modo,

6 C I C E R O N I S O P E R A

tamen ita Cicero perfecit, ut non satis haberet; res, contra quas Philo diserebat, ex ejusdem disputationibus cognovisse, sed ex ipsis fontibus peteret, ac singulas Philosophiae sectas ipse adiret, earumque excellentissimis doctoribus uteretur. Itaque Diodotum Stoicae rationis magistrum adhibuit, eruditissimum hominem, a quo per triennium in variis doctrinis erudiebatur, & in Dialectica in primis diligenter exercebatur. Nam & Stoicam disputandi rationem sibi addiscendam judicabat Cicero, quae breviter concludebat, & veluti adstricta contractaque erat; cum contra Academica latior & in omnes partes fusa esset. Ac per idem tempus in foro versatus, duas dixerat causas, quibus nihil quidquam ad summam eloquentiae laudem deesse videretur, quum consilium cepit in Graeciam proficiscendi. Et primum Athenis per sex menses Antiocho dedit operam, qui a Philone magistro dissentiens, quintam condiderat Academiam, quum se, ut quidem ipse agebat, ad veterem Academiam Xenocratis ac Speusippi retulisset, revera cum Stoicis ita rediisset in concordiam, ut, si perpauca mutasset, germanus Stoicus fuisset. Inde, peragrata Asia, Rhodum veniens, Molone dicendi magistro usus est, & simul Possidonium principem ejus aetatis Stoicorum diligenter audivit. Ita duobus annis in Graecia transactis, domum rediit, cum confirmatus corpore ad dicendi

EX EDIT. J. A. ERNESTI. VOL. IV. 7

di laborem, tum egregie locupletatus Philosophiae scientia; eaque ingenii bona ita explicare atque in civium utilitatem conferre instituit, ut ipse sibi forensi opera causisque dicundis iter faceret ad summos in republica honores. Jam vero in hac tam occupata vita, Philosophiae studium aut abiecit, aut intermisit? Ille vero non modo intermisit, sed auxit etiam quotidie, cum commentatione, tum sanctorum philosophorum familiaritatibus, quibus semper ejus domus floruit. Itaque si ex ejus scriptis nil praeter orationes ad nos pervenisset, vel hae ipsae ex philosophi ingenio se profectas probarent, cum rebus ac sententiis, tum ratione ac via. Nunc & Rhetorici sunt libri, quibus eloquentiae praecepta ex intimis Philosophiae ducta sunt fontibus. Sunt de ipsa Philosophia libri multi, admirabili suavitate, subtilitate, ubertate. Nam cum, auctore Socrate, Philosophiae studium ad mores ac vitae actionem referret, scripsit primum eo tempore, quo reipublicae gubernacula tenebat, sex libros de Republica: Platonis quidem exemplo: neque tamen ita eam informavit, ut in re ac natura existere non posset, sed ut explicita humanae societatis origine atque indole, optimam civitatis formam effingeret, eamque in exemplum proponeret, ad quod Romana respublica revocaretur atque emendaretur. Postea, cum Ciliciam obtinuisset provinciam, bis iterum Athenis fuit, & proficis-

§ C I C E R O N I S O P E R A

cens & redux, & vetera studia renovavit. Neque multo post, ejusdem Platonis imitatione, libros de Legibus scripsit: eamque disciplinam ex Juri civilis & formularum angustiis, quibus hucusque constricta tenebatur, vindicavit, suamque ei dignitatem restituit, cum eam a Divina natura repetere, legesque inde duceret, quas ad optimum, quem in libris de Republica exquisiverat, civitatis statum accommodaret. Quod utrumque opus nisi temporum injuria nobis invidisset, haberemus profecto, quo contenti, multa hodiernorum in hoc genere compendia ac systemata facile contemnere-
mus. Nunc libri de Republica ad unum omnes interciderunt: & ex quinque de Legibus tres tantum, neque ii integri, ad nos pervenerunt. Ceterum, ut argumentum hoc cum prudentia civili proxime conjunctum erat, ita Cicero alias, easque interiores, Philosophiae partes explicuit, posteaquam se a reipublicae administratione removisset. Nam cum omnium rerum potestas ad unum Caesarem rediisset, Cicero ita se gessit, ut tam humanitatis, quam gravitatis, rationem haberet: & a reipublicae quidem procuratore & causarum patrocinio recesit, ne fortunam alterius admirari adularique cogeretur: neque tamen se abdidit afflixitque, ut multi faciebant, sed, veluti ex tempestate in portum, ita se ad literas suas recepit, Philosophiamque primus Latinae orationis luce illustrare

illustrare instituit. Igitur ad ipsam Philosophiam primum cives hortatus est Hortensio, deperdito libro. Tum philosophandi genus Philonis, quod maxime probabat, commendavit libris Academicis. Horum primum duos scripserat, Catulum & Lucullum, quorum uterque huic disputationi interfuerat. Postea eandem disciplinam copiosius uberiusque explicuit quatuor libris ad Varronem. Sed ex priore editione superest Lucullus, periit Catulus; posterioris quatuor libros omnes interceptit vetustas, excepta primi libri particula. Cumque totam fere Philosophiam, Socratis exemplo, ad vitam moresque referret, ejusque disciplinae ratio accurate explicari nequeat, nisi constet a quibus initiis voluntatis naturaeque motus proficiscatur, ad quemque finem tendat; locum hunc accurate & subtiliter pertractavit quinque libris de Finibus Bonorum & Malorum. Primo Torquatus exponit Epicuri sententiam; secundo eam refellit Cicero; tertio Stoicam rationem explicat Cato: quarto eandem refellit Cicero; quinto Academicorum veterum ac Peripateticorum doctrinam aperit Piso, ita quidem, ut facile appareat, eam ipsi Ciceroni maxime probatam fuisse. Sed cum ad beatam vitam non satis sit fines bonorum ac malorum perspicere: sed animus etiam cum inflammandus sit ad virtutis studium, tum confirmandus contra multas variasque vitae calamitates; huic loco satisfactum est quinque li-

10 C I C E R O N I S O P E R A

bris Tusculanarum Disputationum, quibus res ad beate vivendum maxime necessariae accurate copioseque pertractantur. Nam primus est de mortis contemptu, qui ducitur cum ex rerum humanarum perspicientia ac despicientia, tum ex certo iudicio de animorum immortalitate ac gubernatione divina: secundus est de tolerando dolore: tertius de aegritudine lenienda: quartus de reliquis animi perturbationibus: quintus unum totius Philosophiae gravissimum caput continet, cum docet, ad bene beateque vivendum virtutem se ipsa esse contentam. Ceterum, ut multis partibus Philosophia moralis a Physiologia, seu, doctrina de rerum natura pendet, ita haud parum refert quid de Divina natura sentiamus, quamque ei vim tribuamus. Igitur haec etiam quaestio explicita est, tribus libris de Natura Deorum, ita quidem, ut de ea neque ex populari opinione, neque ex certae alicujus sectae decretis statueretur, sed Academicorum more disputaretur. Primo enim libro Epicuri opinio exponitur a Vellejo, ac refutatur a Cotta: secundo Stoicorum sententia explicatur a Balbo: eademque tertio libro reprehenditur a Cotta. Jam cum Cicero sub Cottae persona latere videatur, isque non quid ipse sentiret prodiderit, sed aliorum sententias reprehenderit, fuerunt, qui ipsum Ciceronem de Divina natura nil certi sensisse, sed fluctuasae, dicerent. Minime illi quidem

EX EDIT. J. A. ERNESTI VOL. IV. 18

dem mali homines, sed parum acuti, neque gnari Ciceronianae Academicaeque consuetudinis. Tertiae Academiae principes Arcefilas & Carneades statuebant, nil in sensibus inesse veritatis, nil ab hominibus sciri posse, dubitabant de omnibus, & contra omnia disputabant. Sed ex ista dubitatione Philo haud parum remittebat, neque tantum contra omnia disputabat, sed, Aristotelis & Peripateticorum more, de omnibus rebus in utramque partem diserebat. Itaque recte suum ipse morem Cicero vindicavit contra istos reprehensores, cum multis aliis locis praesertim Academicorum librorum, tum diserte etiam in iis de Officiis (II, 2.): „Occurritur autem nobis” inquit „& quidem a doctis & eruditis, quaerentibus, fatisne constanter facere videamur, qui, cum percipi nil posse dicamus, tamen & aliis de rebus disserere soleamus, & hoc ipso tempore praecepta officii persequamur. Quibus vellem satis cognita esset nostra sententia. Non enim sumus ii, quorum vagetur animus errore, nec habeat umquam quod sequatur. Quae enim esset ista mens, vel quae vita potius, non modo disputandi, sed vivendi ratione sublata? Nos autem, ut ceteri alia certa, alia incerta esse dicunt, sic ab his dissentientes, alia probabilia, contra, alia non probabilia, esse dicimus. Quid est igitur quod me impediat, ea quae mihi probabilia videantur, sequi: quae contra, improbare: atque

12 C I C E R O N I S O P E R A

atque affirmandi arrogantiam vitantem, fugere temeritatem, quae a sapientia disfidet plurimum? Contra autem omnia disputatur a nostris, quod hoc ipsum probabile elucere non possit, nisi ex utraque parte causarum esset facta contentio." Sed, ut revertamur unde digressi eramus: Epicurei Deum verbis relinquebant, re tollebant, cum eum a mundi procuratione removerent, & ad humanam imbecillitatem conformarent. Stoici contra, & esse Deum, & res humanas curare, acerrime contendebant: sed conquisitis omni opera, multis etiam levibus & e longinquo arcescitis rationibus pugnant, ut & rem obscurare magis quam illustrare, & suae ipsi causae diffidere viderentur. Quare Cicero ita contrarias Stoicorum Epicureorumque sententias reprehendit, ut se neutri addiceret, sed propius tamen ad Stoicam accederet. Quod cum aliunde constat, tum quod ipse in fine tertii libri testatur, ita se ex hoc colloquio discessisse, ut Vellejo Cottae disputatio verior, sibi Balbi sententia ad veritatis similitudinem propensior videretur; tum quod aliis locis, ubi ipse ex sua persona disputat Cicero, veluti in Legibus & Tusculanis, virtutis & iustitiae rationes ex certo de Divina natura iudicio, Stoicorum more, repetuntur. Secuti sunt duo libri de Divinatione, seu ea parte Providentiae, quae in portendendis humano generi rebus futuris versatur. Hujus in primo libro pa-

tro.

trocinium suscipit Quintus frater, eamque ex Stoicorum sententia acerrime defendit ac tuetur: secundo contra ipse Cicero eam certissimis rationibus evertit. Atque hujus disputationis operae pretium est conclusionem cognoscere, ut intelligatur, Ciceronem in aliorum refutandis opinionibus id unum egisse, ut ex hominum mentibus errorem ac superstitionem ejiceret. „Explodatur” inquit, „haec quoque somniorum divinatio pariter cum ceteris. Nam, ut vere loquamur, superstitio fusa per gentes, oppresit omnium fere animos, atque hominum imbecillitatem occupavit. Quod & in iis libris dictum est, qui sunt de natura Deorum: & hac disputatione id maxime egimus. Multum enim & nobis ipsis, & nostris profuturi videbamur, si eam funditus sustulissemus. Nec vero, id enim diligenter intelligi volo, superstitione tollenda religio tollitur. Nam & majorum instituta tueri, sacris caerimoniisque tuendis, sapientis est: & esse praestantem aliquam aeternamque naturam, & eam suspiciendam admirandamque hominum generi, pulchritudo mundi ordoque rerum coelestium cogit confiteri. Quamobrem ut religio propaganda etiam est, quae est conjuncta cum cognitione naturae: sic superstitionis stirpes omnes ejiciendae. Instat enim & urget, & quo te cumque verteris persequitur; sive tu vatem, sive tu omen audieris; sive immolaris, sive avem adspexeris; si Chaldaicum,

14 C I C E R O N I S O P E R A.

daeum, si haruspice[m] videris; si fulserit, si tonuerit, si tactum aliquid erit de coelo; si ostenti simile natum factumve quippiam; quorum necesse est plerumque aliquid eveniat: ut numquam liceat quieta mente consistere: cet." Restabat tertius Physiologiae locus, qui conjunctus esset cum morum doctrina, de Fato. Hoc enim si est ullum, nilque relinquitur nostrae potestati; nec laudi nec vituperio, nec praemiis nec poenis locus sit. Igitur haec etiam pertractata est quaestio duobus, ut videtur, libris; ex quibus nil nisi alterius particulam servavit fortuna. Sunt praeter hos alii extremis temporibus a Cicerone scripti libri: tres ad Atticum, de Amicitia, de Senectute, & deperditus de Gloria: Paradoxa, quibus Stoicorum placita, quae ab hominum communi sensu abhorrerent, vindicavit: denique suavissimi accuratissimique libri de Officiis, quorum duos priores a Stoico Panaetio sumsit, tertium suo ipse expromsit ingenio.

Satisne videmur summam & consilium Ciceronianae Philosophiae ostendisse? Quid si singulorum etiam librorum vim ac rationem describeremus? Nunc quidem sumus contenti hac universa disputatione; qua nos illud effecisse speramus, ut literarum amantes intelligant, nos operam nostram in re minime levi & contemnenda posuisse, si aliquid ipsi contulerimus ad hos libros nonnullis locis melius intelligendos. Et quam superioribus censuris ratio-

nem

nem tenuimus, eam hac quoque tenebimus. Neque enim per universos libros philosophicos temere vagabimur, sed quosdam, in quibus praecipue versemur, eligemus. Qui quidem erunt de Officiis, & de Natura Deorum.

Atque hoc loco non possumus silentio praeterire, qui nos error diu tenuerit: si forte nostrum exemplum aliis prodesse queat. Ex Ciceronianis libris omnium primi a nobis lecti sunt illi, qui sunt de Officiis: consuetudine tam perversa, quam pervulgata. Eramus tum pueri: id est, ea aetate, qua horum librorum vim ac praestantiam minime perciperemus, verba verbis redderemus; nec hoc quidem sine summo taedio, quod res ipsas non intelligebamus. Itaque factum est postea, ut quo plus suavitatis capreemus legendis Poetis & Historicis, qui sine dubio magis accommodati sunt puerili ingenio, eo minus jucunda nobis accideret recordatio librorum de Officiis. Tum contemptus etiam oriebatur reliquorum omnium Ciceronianorum de Philosophia librorum: qui quidem in dies augebatur hominum iudiciis, quorum apud nos multum valebat auctoritas. Huc accedebant decreta Doctorum atque Profesorum, qui ex cathedra saepius Ciceronem ridebant, exagitabant, condemnabant. Hi scilicet omnia demonstrabant, ut quidem sibi & discipulis videbantur: Cicero & veteres hanc egregiam demonstrandi artem non noverant,

16 C I C E R O N I S O P E R A

verant, tantum declamaverant. Coepimus tum nobis persuadere, nullo alio consilio Ciceronem nobis pueris in manus datum fuisse, quam ut Latine disceremus. Quamquam non recordabamur, nos ejus lectione quidquam ad Latinae orationis facultatem profecisse. Nec mirum: verba sine rebus tradita memoriae effluxerant. Veruntamen, dicebamus, alii sunt a Cicerone de Philosophia scripti libri, praeter illos de Officiis: sunt Academici, Tusculani, & de Finibus Bonorum & Malorum. Haec nomina quid sonarent, quidque sibi vellent, ne suspicabamur quidem. Sed ecce! est etiam de Natura Deorum. Erit hic sine dubio compendium vel systema Theologiae Naturalis? Age legamus! Exordium elegans & grave: sed tamen certa principia, axiomata & definitiones malemus. Pergamus! Vellejus Epicuri sententiam explicat: refellit eam Cotta. In hacine refutanda opinione totus liber consumendus erat, quam quilibet unus ex nostris philosophis uno ictu profliget? Videamus secundum librum. Balbus Divinam esse Naturam demonstrat. Demonstrat? Imo vero vult, nec potest! Neque enim est argumentum a priori, neque etiam argumentum a posteriori se nobis offert. Itaque hunc librum non totum perlegamus; nam, quod inter nos dicere liceat, difficilis est ad intelligendum. Accedamus ad tertium! Quid? Cotta disputationem Balbi reprehendit, dicit quid
ei

ei in ea placeat, quid displiceat. Ciceroni Balbi sententia verisimilior videtur. Ubi Mathematica methodus? Nostri quidem philosophi primum axioma ponunt, tum definitionem, deinde postulatum, tum theorema, denique addunt demonstrationem. Ergo abjiciebamus tum Ciceronem, cum obtracati hac evidentiae Mathematicae opinionem, tum rudes a linguae cognitione & ab Academicæ rationis usu. Omnino sæpius hoc postea cognovimus, hominibus etiam acutis atque haud indoctis, sed adfectis scholasticorum compendiorum jejunitati, elegantem illam, quam Cicero sequitur, Socraticorum colloquiorum rationem placere non posse. Ceterum hæc tantopere laudata & ab hodiernis in Metaphysicam inducta vis Mathematicæ rationis nescio quomodo paulatim apud nos evanescebat, & minus minusque sensum nostrum percutiebat: illam invictam cogendi vim non amplius sentiebamus: aliud semper requirebamus. At hoc quid tandem rei est? In Mathematicis quidem post demonstrationem nullum amplius subnascitur dubium: in Metaphysicis non item. Tum denique excusimus hanc fallaciam, cognovimusque hanc demonstrationem ludibrium esse ac larvam, nec magis pro Mathematica evidentiâ habendam, quam in theatris pro vero Hercule habemus histrionem parvo & exili corpore, quamvis se in leonina pelle & clava jactet. Postea factum

Pars III. B est,

est, ut in Xenophontem ac Platonem *incideremus*, quorum scriptis egregia illa & divina prorsus Socratica ratio consignata est. Hanc deprehendimus pauca quidem affirmare; sed, quae semel affirmasset, eo certius tenere: omnino eam unam verissimamque disciplinam esse Philosophiae, maximeque accommodatam humano ingenio: quippe quae veri indagacionem a simplicissimis minimeque dubiis naturae initiis duceret, & nos ipsos nobis cognoscendos daret, cuilibet sententiae suum pretium statueret, ac philosophantes erroribus & purgaret, & ab iis tutos praestaret. Itaque hujus rationis veritate subtilitateque capti, cum Cicero-
ne in gratiam rediimus. At quam *diversus*, & longe alius atque antea, tum nobis videbatur, Omnia non tantum suaviter, sed caute, accurate, & utiliter eum scripsisse intelligebamus. Sed tamen illa praejudicata de Officiorum libris opinio, ut tenerrima aetate suscepta erat, ita difficillime deponebatur. Nam cum, post excusos alios adolescentiae errores, hos libros aliquoties legissemus, semper adhuc aliquid ex veteri errore remanebat; ut non dubitaverimus alicubi concedere reprehensoribus istis, qui dicerent, doctrinam de Officiis non accurate & vere a Cicerone traditam esse. A qua nunc sententia tantum absumus, ut nobis hi libri, cognito eorum consilio atque instituto, omnium maxime diligenter conscripti videantur.

Age

Age vero ad alteram tandem disputationis partem accedamus, atque, percurrendo aliquot libros, de critica videamus ratione.

Et primo quidem libro de Natura Deorum, ab initio statim nobis occurrit difficultas in his verbis: *De qua* (sc. Natura Deorum,) *tam varia sunt doctissimorum hominum tamque discrepantes sententiae*; ut magno argumento esse debeat, causam, id est; principium Philosophiae, esse inscientiam, prudenterque Academicos a rebus incertis assensionem cohibuisse. Interpretes fere omnes in hoc loco haeserunt. Nam ante Davisium omnes fere libri habebant scientiam; qui bene restituit inscientiam. Sed aliud restat. Ernestus quidem recte inscientiam tuetur, & acute ipsum locum explicat. Nobis verba, id est principium Philosophiae, glossam sapere videntur hominis, qui causam non intelligeret. Atque Cicero nil aliud in mente habuisse videtur, quam hoc, causam discrepantiae hominum doctissimorum, de Deorum Natura, esse inscientiam.

Id. Velut in hac quaestione, plerique, quod maxime verisimile est, & quo omnes duce Natura vehimur, Deos esse dixerunt. Ernesto vehimur displicet; ait etiam in hac sententia alias dici ferimur. Tamen amplectitur lectionem libri scripti venimur. Nobis olim ferimur in mentem venerat.

I, 10. Qui vero mundum ipsum animantem sapientemque esse dixerunt; nullo modo viderunt animi natura

20 C I C E R O N I S O P E R A

turam, intelligentes in quam figuram cadere posset. Davisius corrigebat, non intelligentes. Nos olim — nullo modo videntur animi naturam intellexisse cet. Sed veriozem credimus Ernesti emendationem: nullo modo viderunt, animi natura intelligentis in quam figuram cadere posset.

I, 20. — *si quae interimant innumerabilia sint, etiam ea, quae conservent, infinita esse debere. Est ipsum Epicuri dictum, quod miramur non observatum esse a Davisio, diligentissimo in hoc genere interprete.*

I, 35. *Etenim si semel, Vellei, suscipimus genus hoc argumenti, attende quo serpat. Tu enim sumebas, nisi in hominis figura rationem inesse non posse: summet alius, nisi in terrestri: nisi in eo, qui natus sit: nisi in eo qui adoleverit: nisi in eo, qui didicerit: nisi in eo, qui ex animo constet & corpore caduco & infirmo: postremo, nisi in homine atque mortali. Quod si in omnibus his rebus obstitis, quid est quod te forma una conturbet? Omnino, ut oratio apto sensu finiatur, conturbet locum habere nequit. Nam Epicurei in antecedentibus obstitabant, neque Deo ita temere imbecillitates humanas tribuere volebant: at formam humanam non dubitanter ei tribuebant. Igitur pro conturbet legendum, non turbet.*

II, 16. *Ordo autem siderum & in omni aeternitate constantia, neque naturam significat; est enim plena rationis: neque fortunam, quae amica varietati con-*
stan-

stantiam respuit. Cum haec ex Stoicorum sententia dicantur, qui naturam fere *ratione* definiebant, facile intelligitur vocem *naturam* stare hoc loco non posse. Jer. Marklandus Ep. Crit. p. 25. dudum correxerat *temeritatem* pro *naturam*: quae correctio minime erat negligenda. Neque vero non commemoranda erat conjectura Davisii, reponentis, *necessitatem*.

II, 32. *Sed nos cum dicimus natura constare administrarique mundum, non ita dicimus, ut glebam aut fragmentum lapidis — nulla cohaerendi natura, sed ut arborem, ut animal, cet.* Varie tentata sunt verba, nulla cohaerendi natura, ab interpretibus. Ernestus ita explicat: *non tali natura, ut opera alia partibus apte structis & nexis, & absolutionem habentia.* De qua explicatione non statuimus. Marklandus quidem l. c. verba illa a mala manu invec̃ta putavit.

III, 14. *Ita vultis opinor, nihil esse animal extrinsecus in natura atque mundo, praeter ignem.* Ex multis, quibus hunc locum corrigere tentarunt interpretes, conjecturis nulla nobis satisfacit. Ernesto Bouherii *intrinsicus* placet. Nobis aliquando in mentem venit, pro eodem *extrinsecus* legendum esse, & *sentiens*.

III, 35. *Hunc igitur (Dionysium tyrannum) nec Olympius Jupiter fulmine percussit, nec Aesculapius misero diuturnoque morbo tabescentem interem̃: atque in suo lectulo mortuus in Tympanidis rogam illatus est.*

22 C I C E R O N I S O P E R A

Longum est enumerare sententias virorum docto-
rum, qui *Tympanidis rogum* emendando mutare vo-
luerunt. Debuerant his novissimi editores adficere
Marklandi conjecturam Ep. Crit. p. 27. corrigenti-
tis: *atque in suo lectulo mortuus, in triumphantis toga*
elatus est. Neque tamen causam videmus, cur no-
stram reticeamus conjecturam: *in suo lectulo immor-*
tuus tyrannidi, in rogum illatus est.

Veniamus ad libros de Officiis.

1, 3. *Atque ea sic definiunt, ut, rectum quod sit,*
id perfectum officium esse definiant: medium autem
officium id esse dicant, quod, cur factum sit, ratio
probabilis reddi possit. Posterius illud definiant recte
judicaverat Pearcius delendum esse. Cujus ante
madversio commemoranda erat.

I, 9. *Itaque videndum est, ne non satis sit id,*
quod apud Platonem est in Philosophos dictum: quod
in veri indagatione versetur, quodque ea, quae ple-
rique vehementer expetant, de quibus inter se digladiari
soleant, contemnant & pro nihilo ducant, propterea
justos esse. — *Itaque eos ad rempublicam ne ac-*
cessuros quidem putant nisi codatos. Ethicis *expe-*
tant & soleant dedit ex libris nonnullis *pro expe-*
tunt & solent, quod ei Latinitatis ratio conjuncti-
vum postulare videretur. Nobis nec Latinitatis
ratio hoc exigere videtur, cum *expetunt & soleant*
non eadem constructionis lege teneantur, quā *versetur*
— & perspicuitatis lex, quae sine dubio maxima
est.

est, indicativum postulat. Sed in fine pro *putant* *omnino legendum putat*, nimirum Plato, cujus, ut illa, ita haec quoque est sententia. Aliter hunc locum constituit atque interpretatus est Jac. Facciolatus: *Itaque eos ad rempublicam non accessuros quidam putant*: atque voce quidam Epicureos significari existimat. Sed putat verum est; est enim Platonis hoc dictum. Ceterum editionem Facciolati vel ignoravit, vel neglexit, Ernestus.

I, 35. *Itaque nec aperta actio rerum illarum petulantia vacat, nec orationis obscenitas*. Gruterus alique, quos secutus etiam est Jac. Facciolatus, dederant, *nec oratio obscenitate*, quod nobis etiam sponte in mentem venerat. Et certe hoc verum videtur: quamquam Graevius & Pearcius illud tuentur.

I, 44. *Itaque nisi ea virtus, quae constat ex hominibus tuendis, id est, ex societate humani generis, attingat cognitionem rerum, solivaga cognitio & jejuna videatur*. P. Manutius priorem hujus loci partem ita interpretatur: *nisi studium societatis conjungatur cum rerum cognitione*. Atqui contra sententia debet esse: *nisi rerum cognitio conjungatur cum studio societatis*. Locus nobis ita revocandus videtur ad mentem Cicero's: *Itaque nisi ea virtus quae attingit rerum cognitionem, constet ex hominibus tuendis, id est, ex societate generis humani, solivaga cognitio & jejuna videatur*. Facciolatus, qui & ipse

24 C I C E R O N I S O P E R A

vitium odorabatur, minus in eo sapando felix fuit, cum hanc periodum proxime antecedenti praemissit, & attingat cognitionem, explicavit, excipiat cognitionem eamque perficiat.

II, 8. *Quod cum perspicuum sit, benivolentiae viam esse magnam, metus imbecillam; sequitur, ut dissecamus, quibus rebus possimus facillime eam, quam volumus, adipisci cum honore & fide caritatem.* Ernestus pro *Quod* mallet *Quo*. Atqui *Quod* saepius est ab initio periodi pro *Quare*, *Quod ad hoc attinet*: cujus ipse exempla dedit in *Clave Voc. Quod*, Ita *Fin. I, 20*.

II, 10. *Non enim omnes eos contemnunt, de quibus male existimant. Nam quos improbos, maledicos, fraudulentos putant, & ad faciendam injuriam instruunt eos, eos contemnunt quidem neutiquam, sed de his male existimant.* Putamus Ciceronem, non maledicos, sed maleficos scripsisse.

Ib. *Nam & voluptates, blandissimae dominae, majores partes animi a virtute detorquent: & dolum cum admoventur facies, praeter modum plerique exterrentur.* Pearceius legit, *majoris partis animos*, sc. hominum. Ernestus intelligit eas facultates, quas hodierni superiores vocant, rationem & voluntatem. Et, quod ad sententiam, ei assentimur; quod ad verbum *majores*, ei non assentimur. Legendum, *meliores*. Ita Graeci τὰ κρείττονα, τὰ βελτίονα μέρη τῆς ψυχῆς. Sic ipsa anima cum cor-

corpore comparata, pars melior dicitur ab Ovidio Met. XV. 875. Parte tamen meliore mei super alta perennis Astra ferar.

II, 12. Quamquam praeclare Socrates hanc viam ad gloriam proximam & quasi compendiarium dicebat esse, si quis id ageret, ut, qualis haberi vellent, talis esset. Chapmannus pro Quamquam reponere volebat Quamobrem. Ernestus hanc conjecturam memorat quidem, non tamen de ea statuit. Nos quidem eam alienam ab hoc loco iudicamus. Ita quamquam eleganter ponitur, habetque miram vim ac venustatem. Refertur enim ad antecedentia, ut haec sit sententia: Quamquam quid demus praecepta gloriae quaerendae & collocandae, cum vel Socratis praeceptum sequi satis sit: cet. Sic supra Off. I, 9. Est enim difficilis cura rerum alienarum. Quamquam Terentianus ille Cbremes humani nil a se alienum putat: in quo loco perperam laborarunt interpretes. Brut. 4. — ipsa mihi tractatio literarum salutaris fuit, admonuitque, Pomponi, ut a te ipso sumerem aliquid ad me reficiendum, teque remunerandum, si non pari, at grato tamen munere. Quamquam illud Hesiodum laudatur a doctis, quod eadem mensura reddere jubet, qua acceperis, aut etiam cumulatione, si possis. Eadem est ratio in loco Off. I, 15. Quod si ea, quae utenda acceperis, maiori mensura, si modo possis, jubet reddere Hesiodus: quidnam beneficio provocati facere debemus.

16 C I C E R O N I S O P E R A

II, 13. — *qua aetate qui exercentur laude affici solent (ut de Demosthene accepimus) ea aetate L. Crassus ostendit, id se in foro optime jam facere, quod etiam iam poterat domi cum laude meditari. Non debuerat omitti correctio Dav. Ruhnkenii, qui ad Rat. Lup. p. 108, ita hunc locum transponendo sanaverat: & qua aetate qui exercentur laude affici solent, ea aetate, ut de Demosthene accepimus, L. Crassus ostendit, cet.*

II, 22. *Id enim est proprium, ut supra dixi, civitatis atque urbis, ut sit libera & non sollicita suae rei cuiusque custodia. Recte Ernestus tuetur cuiusque contra J. F. Gronovium, qui malebat cuique. In tali constructione genitivus non infrequens est. Off. I, 33. in qua deliberatione ad suam cuiusque naturam consilium est omne revocandum. III, 12. nam ista societas talis est, ut nihil suum cuiusque sit? Videndus est quoque Dukerus ad Liv. III, 22.*

II, 23. *Egitur cum statuisset, (Aratus) opus esse ad eam rem constituendam pecunia, Alexandriam se proficisci velle dixit, remque integram ad reditum suum fuisse esse: isque celeriter ad Ptolemaeum suum hospitalem venit: cet. Cum isque de eodem dicatur Arato, de quo antecedentia dicuntur, videtur nulla ratio-
ne in hanc locum cadere, sed mutandum esse in itaque.*

II, 24. *Quamobrem ne sit rei alienum, quod rei publicae noceat, providendum est, quod multis ratio-
nibus*

EX EDIT. J. A. ERNESTI. VOL. IV. 89

libus cavere potest: non, si fuerit, ut locupletes suam
perdant, debitores lucrentur alienum. Varie hunc locum
cum tentarunt interpretes. Vir in prius acutus
& doctus, J. Mich. Heusingerus, Obs. Antibar. p. 405. ex libris revocavit veram lectionem: si non
fuerit, ut locupletes suam perdant; atque ita dictum
esse pro, si non perdidissent, ex inferiori Latinitatis
ratione demonstrat.

III, 4. Aut cum Fabricius Aristoteles justus
nominatur. Idem Heusingerus in Addendis ad
mend. L. I. p. 97. locum hunc ita constituit: Aut
cum Fabricius justus nominatur, aut ab illa fortuna
nis, aut ab hac justitiae, tamquam a sapientis, peritur
exemplum. Et hujus correctionis rationem se alio
loco redditurum ait. Erat, ut videatur, locus ille,
cum ipsos hos de Officiis libros, suis curis exposi-
tos editurus esset. Quod egregii viri consilium a
Jacob. Fred. Heusingero V. Cr., ejus ex fratre no-
bilitate, brevi perfectum iri speramus.

III, 6. Cujus societatis necessarium vinculum est,
magis arbitrari esse contra naturam, hominem hominem
atrabere sui commodi causa, quam omnia incommoda
subire, vel externa, vel corporis, vel etiam ipsas animas,
quae vacent justitia. Optime mendam fustulit Er-
nestus, repouendo injustitia pro justitia, & ita jam
ante eum fecerat Lambinus.

III, 7. — satis multa praecepta sunt, quibus
aspici possit, quid sit propter virtutem fugiendum;
quid

48 C I C E R O N I S O P E R A -

quid quod idcirco fugiendum non sit, quia omnino turpe non sit. Ernestus nullam mentionem facit varietatis lectionum; & ipse adeo sequitur lectionem falsam. Melius fuerat, vel Graevianam dare, *quid sit id, quod idcirco fugiendum non sit*, cet: vel Pearcianam, *quid idcirco fugiendum non sit*, cet.

III, 10. *Ponit enim personam amici, cum induit iudicis. Tantum dabit amicitiae, ut veram amici causam esse malit: ut orandae litis tempus, quoad per leges liceat, accommodet.* Ernestus ex libris suis scriptis & editis, dedit *litis*. Nobis cum Aldo & Victorio, quos secutus etiam est Facciolatus, *liti* verum videtur.

III, 13. *Quaero, si hoc emptoribus venditor non dixerit, aedesque vendiderit pluris multum, quam se venditurum putarit, num id injuste an improbe fecerit,* Ernestus vere corrigit: *injuste atque improbe.* Atque ita ante eum jam ediderat Facciolatus.

Ibid. *Neque enim id est celare, quidquid reticeas.* Sensus est: non enim quidquid reticetur, illud celatur. Ernestus mallet *id* abesse. Sed hic usus frequens est Ciceroni. Ita proxime supra allato loco. II, 6. III, 10. *Cum Collatino Collegae Brutus imperium abrogabat, poterat videri facere id injuste:* ubi Ernestus *id* male iudicat, delendum esse. Consulendus est etiam J. Mich. Heusingerus Emend.

I. I, P. 99.

III, 16. *M. Marius Gratidianus, propinquus noster*

ster, C. Sergio Oratae vendiderat aedes eas, quas ab eodem ipse paucis ante annis emerat: hae Sergio serviebant: sed hoc in mancipio Marius non edixerat: Locum intactum reliquit Ernestus; est tamen magna difficultas in ea parte: hae Sergio serviebant. Nam si aedes ipsi Sergio serviebant, quomodo hoc vel in vitio ponere, vel Marium ejus causa accusare poterat. Eandem rem narrat Cicero de Or. I, 39, neque memorat has aedes Sergio serviisse. Itaque nobis verisimile visum est, Sergio delendum esse, quippe ex sequenti serviebant ortum. Ac vidimus postea, Pearcium in Addendis ad h. l. in eandem incidisse sententiam.

III, 21. *Ipse autem socer (C. Jul. Caesar.) in ore semper Graecos versus de Phoenissis habebat, quos dicam ut potero, incondite fortasse, sed tamen ut res perspicui intelligi:*

*Nam, si violandum est jus, regnandi gratia
Violandum est: aliis rebus pietatem colas.*

Capitalis Eteocles, vel potius Euripides, qui id unum, quod omnium sceleratissimum fuerit, exceperit. Pearcius haec ita transponit: Capitalis Euripides, vel potius Eteocles: Ernestus vulgatum tuetur; male, nostra quidem sententia. Quomodo enim Euripides reprehendi queat, quod Eteoclem loquentem inducens, ejus personae servierit? certe minime omnium

90 C I C E R O N I S O P E R A

nium a Cicerone, qui his ipsis libris hoc in poëtis adeo non reprehenderit, ut etiam in laude posuerit; v. c. I, 28, & III, 29. Nobis quidem verba, vel potius *Euripides*, a mala manu addita videntur.

Igitur vel ex his animadversionibus, quas ex sat-
tis magno numero paucas proposuimus, intelligi
potest, quantum adhuc per universos libros philo-
sophicos labis & corruptelae resideat. Libros
quidem de Officiis, Senectute, Amicitia, Para-
doxa & Somnium Scipionis ita expolivit Grae-
vius, ut laudem illam, quam sibi Orationibus &
Epistolis edendis comparaverat, aequaret. Cum-
que spem, quam excitaverat, reliquorum edendorum
de Philosophia librorum, mors praevertisset; sus-
cepit idem consilium & perfecit etiam J. Davisius,
vir egregius, & cum orationem ex codicibus mul-
tis magna corruptelarum copia purgavit, tum
doctrinam ex Graecis fontibus explicuit. Quod si
ejus editionis voluminibus singulis adjecta esset a
Bentlejo epistola, qualis adjecta est Tusculanis li-
bris, haberemus aliquid, quod, ut in hoc genere,
proxime ad perfectionem accederet. Postea ad
Davisianam formam edidit libros de Officiis Pear-
cius, elegantis quidem ingenii vir, sed doctrina
non par Davisio. Jam Ernestus, vir tantis ingenii
doctrinaeque subsidiis instructus, quantis prima se-
cundaque censura diximus, ex libris scriptis editis-
que, quorum magnam copiam habuit, & suo ipse
acu-

EX EDIT. J. A. ERNESTI. VOL. IV. 31

acumine, plurimos correxit locos: sed idem festinatione, qua, in his quidem libris, magis etiam quam in Rhetoricis & Orationibus usus est, menda reliquit multa; cum ejusmodi, quae, a nemine animadversa, ipse ingenio tollere poterat: tum ejusmodi, quae a prioribus jam editoribus correctae erant. Nos vero, quod in hoc genere humanitas & ipsa natura praecipit, magis eum propter praestitum beneficium laudamus, quam propter minus cumulate perfecteque praestitum reprehendimus.

DIONYSII LONGINI *Quae supersunt, Graece & Latine. Recensuit, Notasque suas atque Animadversiones adiecit Joannes Toupius. Accedunt Emendationes Davidis Ruhnkenii. Oxonii, e Typographeo Clarendoniano. 1778. 4. maj.*

Est ea libri hujus laus ac praestantia, ut omnis criticae artis exquisitam quandam vim ac delibatum florem continere videatur. Nam & argumentum in verae sublimitatis judicio versatur; & auctor operis est is, qui ingenii doctrinaeque excellentia apud veteres Critici nomen invenit: & interpretes sunt ii, quos nostra aetas in principibus ejusdem artis rite celebrat. Ac de Longino quidem cum satis dictum sit prima hujus Bibliothecae parte; nil causae videtur esse, quin continuo ad interpretum operam spectandam, ipsiusque editionis bona explicanda progrediamur.

Primum igitur Toupius V. Cl. in praefatione librorum veterum subsidia enumerat, quibus ad emendandum Longinum usus est. Ex editionibus praecipuae fuerunt Robortelliana & Manutiana. De hac quidem ita statuit, ut ejus discrepantes lectiones non ex Manutii conjectura profectas, sed ex Besarionis libro expres-

fas putet; quem ipsum librum alium esse ac Venetum, quo usus est Tollius. Commentarium etiam Fr. Porti, quem Amstelodamenses Pearcii editioni A. 1733. adjecerunt, non solum Porto adjudicat, sed utilem quoque ad lectionum originem investigandam judicat. Librum scriptum Eliensem, quod jam usus erat. Pearcius; Cantabrigiae ipse contulit Toupius. Parisini denique codicis duas habuit collationes; alteram ab H. Vossio factam; alteram nup̄r a Larchero V. Cl. Atque de hujus libri Parisini auctoritate miramur ab editore nil magno- pere commemoratum esse. Nam cum Boivinus & Pearcius liquido demonstrarint, hunc unum fontem esse, ex quo omnes, qui alibi sup̄sunt; codices fluxerint, quid aliud est illa apographa comparare, nisi turbidos rivulos consectari? In quibus quaecun- que scripturae differentia reperitur, aut erranti li- brario tribuenda est; aut sciolo veterem lectionem refingere tentanti. Sed haec quamquam minime fuerunt contemnenda subsidia, haud tamen minora ipse in suo ingenio posita habuit Toupius: de qui- bus suo loco videbimus.

Proxima est Ruhnkenii Disfertatio de vita & scriptis Longini; quam prima parte recensuimus. Ea sub alieno nomine repetita est: non quod Toupius nesciret, veterani literatoris opus a tironis scriptione fecernere; sed quod consuetudinis re- ceptae in Belgicis Germanicisque Academiis igna-

rus esset. Nam satis est honorificum tironi, contra aliorum reprehensiones tueri publice posse talem librum: scribi quidem eam a nemine potuisse, quam a veterano, eoque primario, nemo adeo in literis est hospes, quin videat.

Tum ipse exhibetur libellus *de Sublimitate*, cum *Fragmentis*; subjecta versione Latina, inferiore paginae parte. Est vero Pearcii versio, & quidem integra intactaque. Latinam versionem adiectam esse, laudamus: sed Pearcianam maxime adiectam esse, id vero miramur. Fuit enim hic vir elegantis quidem doctrinae, sed Graecae linguae non satis peritus.

Sequuntur *Animadversiones interpretum*, & primo quidem loco Ruhnkenianae p. 133--152. Hae potissimum in duplici versantur genere. Nam, vel notatis diligenter veterum Scriptorum locis, quos Longinus imitando expresit, nova ei lux accenditur; vel vera lectio conjiciendo restituitur, atque vindicatur. Estque in iis, ut in universa Ruhnkeniana crisi, non ingenii tantum & doctrinae praestantia exquisitae, sed certa quoque via ac ratio, quae omnem arcet temeritatem, & suo quodque loco ponit; unde cum perspicuitate suavitas existit. Earum vero specimina ex emendationibus praecipue sumamus.

Sect. III. Docetur ex inedito Hermogenis Scholiasta, Joanne Siceliota, Tragici locum desumptum esse

esse ex Aeschyli Orithyia. Qua observatione locus antea nemini intellectus, clarus fit ac perspicuus.

Ibid. Vete accurateque explicatur mens Longini, reprehendentis dictam Gorgiae, *Vultures esse una sepulchra.*

Ib. Elegantissima conjectura T. Fabri pro ἀλαλδεῖς corrigentis ἀναλδεῖς defenditur, ejusque vocis potestas, cum ex originis ratione, tum ex usu Scriptorum egregie explicatur.

S. IX. De dicto Moysis: *dixit, fiat lux: & facta est lux.* Hunc igitur locum cum haud pauci ab aliena manu iniectum esse putent, Ruhnkenius ostendit, eam unam causam, quod non verisimile sit, Longinum in sacris literis versatum fuisse, non satis momenti habere, quare hunc locum pro spurio habeamus; nam alios etiam hujus aetatis philosophos legisse sacros Christianorum libros. Postea addit: *Est denique vir longe doctissimus* (C. L. Valckenarius) *qui totum hoc abruptius existimat, quam ut a Longino profectum esse videatur.* Atque hac maxime de causa nos quoque hunc locum semper spurium judicavimus. Ceterum adfert Ruhnkenius locum Anthol. Lat. II, 13. p. 194.

Quale fuit regnum mundo nova ponere jura!

Hoc terrae fiat: hac mare, dixit, eat.

Cujus alterum versum egregie emendaverat ad
C 2 Moy.

Moyſaicae ſublinitatis exemplum J. Fr. Gronovius :

Hoc terrae ſiant, hoc mare, dixit: erant.

His obſervationem addit Toupius hancce: *At vero longe melior & ſimplicior emendatio noſtra:*

Hic terrae ſiant, hac mare, dixit, eat.

Simplicior fortasſe Toupii correctio: ſed Gronovii dignior poëta.

S. X. Λυμαίνεται γὰρ ταῦτα τὸ ὅλον, ὥσαντι ψήγματα ἢ ἀραιώματα ἐμποιοῦντα μέγεθι συναικοδομούμενα. Difficilis locus, nec ab ullo interpretum explicatus, ad ſententiae ſanitatē revocatur conjectura, vel vera, vel veriſimillima: Λυμαίνεται γὰρ ταῦτα τὸ ὅλον, ὥσαντι ψήγματα, ἃ εἰς ἀραιώματα ἐμβύεται, τὰ μέγεθι συναικοδομούμενα. Haec enim omnino, veluti ramenta, quae rimis inculcantur, deformant magnificum & bene ſtruſtum dicendi genus. Toupius tamen aliam ingreditur rationem, cum legit, τὰ ἐμποιοῦντα μέγεθος, & cum Pagano hoc modo vertit: Haec enim, quaſi ramenta ac rimae, omnino labefaciunt ea, quae ſimul coagmentata & mutua convenientia communita, magnitudinem efficiunt. Praeterea in contextu dedit συναικοδομούμενα. Nos Ruhnkenii emendationem praeferimus, qui ſingularum etiam mutationum rationem docte accurateque reddidit.

S. XVII.

S. XVII. ἡγεμόνας ἐν ὑπερχαῖς, bene corrigitur, ἢ ἐν ἐπαρχίαις, *praesides provinciarum*.

S. XXXIV. De verborum Ἀττικὸς & Ἀττικισμός, cum Ἀστικὸς & Ἀστικισμός permutatione, & potestate, docte & eleganter exponitur, & Alciphron multis locis corrigitur.

Ib. Hyperidi tribuuntur σκώμματα οὐκ ἄμουςα οὐδ' ἀνάγωγα κατὰ τοὺς Ἀττικοὺς ἐκείνους, ἀλλ' ἐπικείμενα. Acute simul & vere corrigitur, σκ. οὐκ ἄμ. οὐδ' ἀν. ἀλλὰ κατὰ τοὺς Ἀττικοὺς ἐκείνους, ἐπιεικῇ. De Atticis joci diligenter monetur, & vocis ἐπιεικῆς potestas idoneis auctoritatibus confirmatur.

S. XXXV. Αἵτης — ἥς αἱ ἀναχοαὶ πέτρους τε ἐκ βυθοῦ καὶ ὅλους ὄχθους ἀναφέρουσι, καὶ ποταμοὺς ἐνίοτε τοῦ γένους ἐκείνου καὶ αὐτοῦ μόνου προχέουσι πυγός. Haec ita vertit Tollius: *Aetnae — fauces ingentia ex imo fundo saxa, totosque adeo scopulos & ardentia nonnumquam sulphuris ac liquidus ignis flumina eructant.* Sed in Graecis nec sulphur nec liquidus ignis est. Marklandi, pro γένους, verissima est correctio γηγενοῦς, quam etiam in contextum recepit Toupius, qui tamen illud αὐτοῦ μόνου, ut elegantissimum & neutiquam sollicitandum, tuetur. Sed multo est magis probanda Ruhnkenii emendatio αὐτόχθονος, cum sua verisimilitudine, tum Plutarchi, a Longino saepius

imitando expressi, auctoritate, qui T. II. p. 500. D. dixit ἐγγύς καὶ αὐτόχθονας πύγας. Nobis aliquando in mentem venerat αὐτόχθονες.

S. XLV. Est omnino egregius & paene divinus totus hic locus, quo depravatos suae aetatis mores & ingeniorum labes atque corruptelas exponit Longinus. Sed scopulum habet haec ejus pars: Ταῦτα γὰρ οὕτως ἀνάγκη γίνεσθαι, καὶ μηκέτι τοὺς ἀνθρώπους ἀναβλέπειν, μηδὲ πέρα φήμης εἶναι τινα λόγον. Quae Tollius reddidit, ut potuit. Haec enim se invicem necessario consequuntur: sic, ut nemo jam hominum erigere & attollere auserit oculos, aut ulla queat ad duraturam ad posteros famam assurgere oratio. At quid est πέρα Φήμης? Codex Parisinus habet μηδ' ἔτερα φήμης, quod perperam mutarunt editores; sed hujus lectionis, quamquam corruptissimae, vestigiis sagaciter veram lectionem odoratus est Ruhnkenius, μηδ' ὑπερφημίας εἶναι τινα λόγον. Sensus est; neque quemquam ulla postritatis atque famae cura tangit.

Ib. fin. Κεῖντις δ' εἰκὴ ταῦτ' εἶναι. Haec est lectio vetustissimorum librorum. Faber tamen corrigebat εἶναι pro εἰκὴ. Sed opportune vidit Ruhnkenius, inesse his verbis allusionem ad Ienarium, quo bis usus est Euripides, in Auge, & in Electra v. 379. Κεῖντις εἰκὴ ταῦτ' εἶναι ἀφαιμένα. Commode Parisinus codex emittit particulam δ', quae

quae metro officit. Toupius tamen & hoc loco, & in Euripide etiam, ~~in~~ corrigit.

Sequuntur notae Toupii a p. 152. usque ad 254; quae partim in eodem sunt genere quo Ruhnkenianae, partim peculiariter in Graecae dictionis vi ac potestate explicanda consumuntur, quam partem his tantum locis tetigit Ruhnkenius, ubi correctionis ratio esset reddenda. Ceterum similis est Criticos forma harum notarum atque Emendationum in Suidam; hoc tamen excepto, quod haecce propius ad ipsum Longinum pertinent, neque frequentes in iis sunt digressiones ad Epigrammata atque Comicorum fragmenta. Saepius in eandem ac Ruhnkenius emendationem incidit, saepe in eandem observationem, est etiam ubi ab eo dissentit, sed amice ac modeste, velut omnibus fere iis locis, quos modo memoravimus. Ceterum in Toupio cernere est illud, quod de magnis ingeniis dixit Longinus, ea rationis certam quidem sed longiorem viam spernere; estque hac in parte dissimilis Marklando, civi suo, magno & ipsi Critico. Nam Marklandus, qui multos veterum Scriptorum locos sanavit, fere vitium ejusque medicinam acumine investigavit, & pededentim quasi rationes subducendo reperit. Contra Toupius quodam ingenii impetu ac fervore, qui nullo se cogitationis freno coerceri patiatur, sponte parit atque effundit excellentium quidem cogitatorum

49 DIONYS. LONGINUS

copiam, in quibus tamen nonnulla etiam sunt, quae accuratior meditatio repudiasset. Habet verò universa ejus crisis naturalem quandam facilitatem; in emendationibus denique tanta saepius est felicitas & veri significatio, quae ad assentiendum non alliciat solum, sed cogat. Sed ex Longinianis correctionibus hae praecipue videntur commemorandae.

Secl. XLIII. In fragmento Theopompi, quo describitur regis Persarum, (qui perperam pro Cambyse accipitur a Toupio) ad Aegyptiacam expeditionem apparatus, ponuntur inter res ad vitam necessarias, velut animalia ad epulas saginata, condimentorum modios ac panaria, ac saccos, in his igitur ponuntur etiam χάρται βιβλίων. Toupius corrigit, χύτται βολβῶν, bulborum ollae, ejusque dictionis exempla adfert ex Comicis. Est omnino verisimilis emendatio, habetque significationem ingenii Toupiani.

Ib. In Theopompi reprehensione ait Longinus, παρίκειτα — καὶ περὶ τῆς ἄλλης παρασκευῆς οὕτως ἀλλάζας εἰπεῖν, καὶ καμήλης καὶ πλῆθος ὑποζυγίων. Vertunt: Poterat vero etiam de reliquo apparatu mutata oratione dici: camelos & multitudinem jumentorum. Sed hoc sensu debuisset dici ἀλλάξαντα. Igitur mendosa est lectio. Toupius eleganter & vere corrigit ἀμάξας, plaustra, quod

EX EDIT. I. TOUPII. 41

in contextum adeo recepit. Sensus est: *Poteras
però etiam de reliquo apparatu dici: Plaustra, capre-
los, iumenta, cet.*

Epilog. fin. Dicantur homines seculi pravitate
corrupti, οὐκ ἄλλως ποιοῦντες ἢ ἀναλαμβάνοντες, εἰ
μὴ ἐπαίνῃ καὶ ἡδοῇς ἔνεκα. Nulla ratione ἐπαίνῃ
ferri potest: non enim est gloriola, ut vertunt,
sed laus. Vere Toupius πλούτῃ emendat. Sensus
est: *nulla alia de causa discētes ac laborantes, quam
ut divitias & voluptatem consequantur.*

Multa praeterea expromitur doctrina in confir-
mandis aliis levioribus emendationibus, vel ipsius
Toupii, vel aliorum. Omnino magna pars ejus
operae consumitur in dictionis Longinianae vi ac
significatione explicanda. Quod quidem perutile
& necessarium est in eo auctore, qui non tantum
propter corruptelarum multitudinem, sed propter
argumenti difficultatem & exquisitum dicendi ge-
nus vulgo parum intelligitur. Sunt quoque haud
raro interspersae in alios Scriptores emendationes.
Sed ex tota illa observationum copia, age propo-
namus nonnullas, quae in primis memorandae no-
tandaeque videantur.

P. 161. Verissima cet correctio Alciphronis,
III, 11. οἶδα ἀκούσας ἄλλα τινὰ δαιμόνων ὀνό-
ματα, ὧν διὰ τὸ πλῆθος ἀπολείσθαι μοι τῆς
μνήμης τὰ πλείονα. Nos hujus loci difficultatem

42 DIONYS. LONGINUS

interpretando, non emendando, tollendam arbitrabamur. Toupius pro ἀπολείσθαι legit ἀπύλισθε, exciderunt: quod simul vidimus, simul probavimus. Est non minus acuta veraque conjectura ea, qua p. 166. in Lysiae fragmento ap. Dion. Hal. Isaeo. p. 170. λαβὼν ἐπὶ τὰ σαυτοῦ mutatur in λαβὼν ἀπὸ τὰ σαυτοῦ. Hesychius quoque V. Καμβρίζοντα tentatur conjectura non absurda; nam Toupius reponit, Οὐκ ἂν βερίζοντα, referri enim putat glossam ad Homerum, Il. δ. 223. 'Ενθ' οὐκ ἂν βερίζοντα ἴδοις Ἀγαμέμνονα δῖον. Quamquam vulgatum non temere damnandum est, quod antiquitus dictum esse videtur, pro καταβερίζειν; ut καμβαίνειν pro καταβαίνειν, & apud eundem Hesychium καμβολία pro καταβολία, & alia ejus generis haud pauca. Eadem nota venuste observatur Luciani festivitas, qui Ver. Hist. II, 27, Herodotum imitando lusit: cui quidem observationi nil detraberetur venustatis, si abessent illa verba; sic solet iste nebulo. P. 215. est versuum Eupolidis, de Periclis eloquentia, emendatio: nec tamen nova illa, quippe facta jam a Wytttenbachio ad Plutarch. de Ser. Num. Vind. p. 7.

Liceat quoque haec animadvertere. P. 187. Platonis dictum, de pinnato curru *Ἰovis*, non est in Timaeo, sed Phaedro. P. 193. Aristides T. I.

p. 498. ἐξότις τῇ φόβῳ αὐτοῦ, καὶ ὅττι σαθροῦ
 ἔστιν, non sumit haec ex Demosthene Or. Phil. I.
 p. 19. C. εὐρήσει τὰ σαθρὰ τῶν Φιλίππου πραγ-
 μάτων αὐτὸς ὁ πόλεμος; sed ex Platone Euthy-
 phron. p. 49. C. εὐροίμ' ἂν, ὡς εἶμαι, ὅττι σαθροῦ
 ἔστιν; atque hoc ipsum, ut alia multa, a Platone
 duxit Demosthenes. P. 239. κινδυνεύει σμικρότη-
 τος, pro κίνδυνος σμικρότητος, corrigitur, & confir-
 matur loco Alexandrini Interpretis Jon. I. 4. Sed
 haec constructio in Iudaeo Alexandrino quidem fe-
 rendā est, in Longino non ferendā; & praestat
 vulgatam tueri. P. 221. fin. cum tangitur locus
 Longini S. XXXIX. συνεξομοιοῦσθαι τῷ μέλει τῶν
 ἀχροατῆν, καὶ ἄμυστος ἢ παντάπασιν; non erat
 negligendum, hanc esse certissimam correctionem
 Boivini, cum antea legeretur, καὶ ἄλλοις ὅσοι παν-
 τάπασιν. Est enim allusio ad Euripideum, μισοκλή-
 δ' ἄρα Ἐγὼς διδάσκει, καὶ ἄμυστος ἢ τὸ πρῶν.
 Sed non videtur illud agere voluisse editor, ut le-
 ctionum originem varietatemque accurate referret.
 Fragm. I. Inter principes Graecae eloquentiae, De-
 mosthenem, Lysiam, Isocratē, ponitur *Timarchus*,
 tum vero, quod mireris, *Paulus Tarsensis*, quippe
 qui primus praefueris opinioni argumentis non probatae.
 Atqui pro *Timarcho* legendum esse *Dinarchum*, &
 Apostoli mentionem ab aliena manu additam esse.

44. DIONYS. LONGINUS

manifesto ostendit Ruhnkenius ad Rutil. Lup. p. 88. laudatus h. l. ab ipso Toupio. Quare eo minus assequi possumus, quid sibi velint haec ejus verba: *Ceterum quod fecit hic noster, ut Timarchum & Divum Paulum inter Graecae eloquentiae principes commemoraret, fecit pro libitu & gustu suo.*

Verborum denique ac dictionum, quae ex interiori Graecae linguae scientia explicantur, major est numerus, quam ut a nobis hoc loco recenferi possit. Praecipuae exquisitaeque sunt multae, in iis-que etiam haecce: p. 170. κατεξανάστασις: p. 176. τὰ ἐμφερόμενα τινί, ea quae alicui rei insunt: p. 186. ἐκπληξίς & ἐμπληξίς: p. 206. ἐπιπροσθεῖν τινί: p. 212. εὐπάλαιτος* & εὐπάλαιτος: p. 214. ἐνθεν ἑλὼν & ἐνθεν λαβὼν: p. 217. παραιοίᾳς ἀλῶναι: p. 223. διάστημα: p. 226. τὰ ἐπιπολάζοντα: ib. ὑπερχεῖν. p. 233. ἐπείγει. p. 234. ἐντρεχῆς.

Sed, ut diximus, tanta est bonarum observationum copia, ut eas omnes enumerare infinitum sit. Illud etiam earum genus magnopere laudandum est, quo exempla aliorum auctorum, quae Longinus exprescit, diligenter notantur. Et Longinus quidem non solos antiquos, velut Platonem, Demosthenem, similesque imitatus est, sed, quod primum nostri duumviri viderunt, quosdam etiam ex re-

ced-

centioribus, veluti Dionysium Halicarnasensem, & in primis Plutarchum. Neque vero haec ejus imitatio est puerilis illa & jejuha, quae ex mentis angustia proficiscitur, sed, qualem ipse commendavit, Subl. S. XIII, conformatio ad verae pulchritudinis exempla, quae oritur ex praestantis doctrinae copia. Nam eum, legendis continuo optimis auctoribus, ingenium aluisset atque ad magnitudinem extulisset, necesse erat, ut eorum dicta animum scribentis sponte subirent, & ipse ex se pareret sententias ac formas, quarum semina veterum lectione concepisset. Atque propter ipsum, quod in eo erat, doctrinae studium, dubitandum non est, quin ex recentioribus, ut quisque proxime ad antiquos accesserit, ita quemque studiosissime legerit, quales sunt Dionysius Halicarnasensis, Dio Chrysostomus, Aristides, & prae reliquis omnino Plutarchus, cum quo non tantum verbis, dictionibus, figuris, sed toto orationis habitu, doctrina etiam, ingenio, voluntate, eam habet similitudinem, quae sine assidua lectione existere non potuisse videatur. Neque tamen quaelibet duorum locorum convenientia continuo pro imitatione habenda, nisi si in rebus verbisque sit exquisitis & auctoribus ab eo, quem imitari putemus, lectitatis. Igitur v. c. neque assentiamur Toupio, Longinum S. VII. ex Diodoro Siculo profecisse, vel locum S. IX. de Aja-

Ajaci silentio, ex libello de Educatione, qui Plutarchi putatur, adumbrasse, vel denique S. XX, de motu animi ex Plutarcho II. & Of. p. 375. transulisse. Nam duobus prioribus locis, nec sententia verbaque sunt exquisita, nec Longinus etiam dicendi auctores sequatur aut Diodorum, aut libelli de Educatione opificem; qui quisquis demum fuit, certe Plutarchus non fuit, sed homo jejunos & ineptus. Tercio denique loco, nulla est omnino convenientia Longini cum Plutarcho: quippe hic respicit ad etymologiam Platonice vocis *ῥῆσις*, quae est in Cratylo p. 268. G: ille simpliciter de motu ac perturbatione animi loquitur. Sed de imitationum judicio forte alibi dicemus. Nunc cum & nos inter legendum quaedam observaverimus, quae nec inutilia, nec injucunda fore putemus Longini studiosis, non abs re fecerimus, si eorum nonnulla hoc loco proposuerimus.

S. XIV. Prudentissimum est Longini consilium, qui praecipit scribentibus, ut inter scribendum animo sibi repraesentent Homerum, Platonem, aliosque principes viros, fingantque ac persuadeant sibi, se in horum judicium confesso causam dicere; ita enim fore, ut sibi quisque maxime caveat, ne quid temere, ne indecore & praeter rem scribat, μέγα τὸ ἀγῶσιμα — ὑπέχει τῶν γεγραμμένων ἐνθύματα, καὶ μὴ παίζειν. Toupus ex libris revocat, καὶ μὴ πεπαίχθαι: nobis Langbaeni correctio vera

vera videtur, καὶ μὴ πταίσαι: quod verbum hoc sensu ab optimis Scriptoribus frequentatur, & cum παίξω non raro confunditur. Sic apud Aelianum H. A. I, 30, καὶ εἴη αἱ, εἰ καὶ πταίσας ἔγω, ἰχθύων ὀφθαγίστατος: legendum, ὃ καὶ παίσας ἔγω. ut in Fragm. V. Τρικουσία: ἦα τι καὶ παίσω. Similiter XII, 21. XIV, 4. ἦα τι καὶ παίξω. & XV, 16.

S. XV. Οὔνε, καὶ μεγαληγορίας, καὶ ἀγῶνες αἱ φαντασίαι παρὰ σκευατικώταται. οὕτω γοῦν εἰδωλοποιῶν αὐτὰς ἔτι λέγουσι. Verba οὕτω γοῦν, quae in omnibus veteribus libris existant, omisit Tollius, quod eorum vim non caperet: alii quoque interpretes in iis haeserunt. Sensus est: Granditatem, sublimitatem, ac perturbationem maxime efficiunt visiones, quas nonnulli εἰδωλοποιῶν vocant. Hoc usu οὕτως eleganter abundat, cum apud alios, tum apud Scriptores Longino tritos v. c. Plutarchum T. II. p. 490. E. ubi de Musis dicitur, αἱ δὲ οὐμοῦ δὲ εὐνοίαν αἱ καὶ φιλαδελφίαν οὖσας, οὕτως ὠνόμαζον Μούσας, quas homines, quod ob benevolentiam ἔχοντες ποιοῦντων μὴα semper degerent, hoc ipsum, Μύσας, appellarunt. Aristides T. I. p. 239, ὥσπερ ἢ καλοῦσιν οὕτως ἀγοράν, prout illa, quam fori nomine appellant, Verbum εἰδωλοποιεῖν, quod infra occurrit, Platonicum est, Rep. L. IX. p. 515. B: utitur eo etiam Plutarchus T. II. p. 347. A.

S. XVI.

S. XVI. παιώνιον τινα καὶ ἀλεξιφάρμακον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκούοντων καθίει λόγος. Vestigia apparent imitationis Plutarcheae Consol. Apollon. p. 118. E. τὸ ἀλγοῦν τῆς ψυχῆς ἀποθεραπεύειν παιωνίαις λόγοις φαρμάκοις.

Ib. Καὶ βακχεύμασι νήφει ἀναγκαῖον. Color ductus esse videtur ex Euripidis celebratissimo loco Bacch. v. 317. καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν Οὔδ' ἢ γέ σῳσθῶν οὐ διαφθαθήσεται.

S. XVII. καὶ πῶς παραληφθεῖσα ἡ τοῦ πατρὸς τέχνη, τοῖς κάλλεσι καὶ μεγέθεσι τὰ λοιπὸν ὑποδέδωκε. *Ars ; cum in auxilium vocatur ; latet sub pulchre magnificeque dictis.* Sana est vulgata lectio. Ita S. XXXI. ἐναγέτατα παρείληπται, recte vertit Pearcius, *significantisime usurpatur.* XXXVIII, οὐ γὰρ τὸ πρῶγμα ἕνεκα τῆς ὑπερβολῆς παραλαμβάνεσθαι δοκεῖ ; non enim res assumi videtur augendi causa.

S. XVIII. Ἀπάγειν auditorem, i. e. cum fallere & a re abducere, Platonicum est, Phaedr. p. 351. C.

S. XXVI. Πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα, πρὸς αὐτὰ ἀπεριειδόμενα τὰ πρόσωπα, ἐπ' αὐτῶν ἵσται τὸν ἀκροατὴν τῶν ἐνεργυμένων. *Talia enim omnia dicta, quae ad ipsas personas convertuntur atque diriguntur, audientes veluti praesentibus rebus admovent, & facta ipsa oculis subjiciunt.* Hic est verus locus

fensus, a quo aberravit Pearcius, cum ignoraret vim verbi ἀπερείδου, quod ita est apud Platonem Rep. L. VI. p. 479. A, & Plutarchum T. II. p. 198. C. 457. A.

S. XXVI. Ἰκανὸς δὲ τοῦτο τεκμηριῶσαι καὶ Πλάτων. Fundus dictionis est Thucyd. I, 9. Ὅμηρος δεδήλωκεν, εἴ τῳ ἰκανὸς τεκμηριῶσαι. Unde sumfit etiam Aelianus, H. A. IV, 21, εἰ δὴ τῳ ἰκανὸς τεκμηριῶσαι ὑπὲρ τῶν τοιούτων Κτησίας: & restituendum V. H. II, 41, εἴ τῳ καὶ Ἡρόδοτος ἰκανὸς τεκμηριῶσαι, pro vulgato ἐπεὶ τοι καὶ Ἡρ. Sic est eodem opere VII, 6. Ἀνδρωτίων λέγει — εἴ τῳ πιτὸς τεκμηριῶσαι. Dictione aliis multis locis utitur Aelianus, v. c. H. A. VII, 48, IX, 15, 33. X, 37. XII, 45. XIII, 21. XV, 29. Et diligens Thucydidis imitator Dionysius Hal. in Dem. p. 199. & A. R. L. III. p. 189. ἰκαναὶ δὲ τεκμηριῶσαι τὸ κρᾶτος αὐτῆς πολλὰὶ πόλεις.

S. XXXII. Συνενθισιᾶν τῳ λέγοντι, dictio est Plutarcho frequens, v. c. T. II. p. 26. Α τοῖς μὲν εὖ λεγομένοις — συνενθισιῶντος: ib. p. 476. E. 540. C. Julian. Or. I. p. 31. D. Eunap. in Maxim. p. 82.

Ib. Caecilius vitia Platonis cupide reprehendens, ex iis solis continuo (αὐτόθεν) de eo iudicavit, eumque Lyfiae longe postposuit. Hæc est sententia
 Pars III. D Lon-

40 DIONYS. LONGINUS

Longini, quam bene constituit Tonpina, & in qua singularis est vis adverbii *αὐτόθεν*, *εὐκρίτως*, *ταπεινῶς*, *levi argumento*, eademque Plutarcho frequentata, v. c. T. II. p. 57. B. 131. F. 363. C. 377. C. 392. E. 407. C. 421. F. 450. E. 529. B. & alibi saepius.

Ib. τὸ δὲ ἢ ἄρα οὐχὶ τοιοῦτον. Elegans formula, qua utitur Aristides T. I. p. 314. τὸ δὲ οὐ τοιοῦτον ἄρα ἦν.

S. XXXIV. Ἐκ περιστοῦ, hoc sensu est apud Platonem, Leg. L. V. p. 607. E ταῖς ἄλλαις ὑπερέχω ἐκ περιστοῦ: alio sensu Protag. p. 204. F.

S. XXXVIII. Εἴτι γὰρ — παντὸς τολμήματος λεκτικοῦ λύσις καὶ πατάχειά τις τὰ ἐγγύς ἐκτάσεως ἔργα καὶ πάθη. Est enim omnis audacter dicti excusatio quaedam ac medicina, s. facta ὅ casus, de quibus dicitur, in se habeant terrorem, ὅ modum excedant. Non est quod cum T. Fabio pro λύσις reponamus ἰάσις; ita enim solent auctores Longino familiares, v. c. Demosthenes Ep. III. p. 115. B. καὶ ἀτυχήσασιν τι, ῥαδίως εἶναι τὰς λύσεις. Plutarchus T. II p. 404. Α. περὶ τῆς ἀμαρτίας ἡρώτα τὸν θεόν, εἴ τις εἴη παράκλησις ἢ λύσις.

S. XLII. συγχοπὴ — κολούει τὸν νοῦν. Ita verissime correxisse T. Fabrum, pro κωλύει, do-

docet etiam Plutarchi consuetudo, cui nil frequen-
tius est hoc verbum, & restituendum similiter pro
καλῶν T. II. p. 69. E, & alibi.

XLIV. Εὐλαΐαν, si a Longino est, accipi
potest tanquam *de flumine*, quod alias res atrebit
ἐξ ἑαυτοῦ ἰσχυρῶς: ut loco non dissimili Platonis Rep.
L. VIII. p. 492. A. Sed memoranda erat omnia
melior: veriorque lectio codicis Parisini εὐλαΐαν;
cujus verbi vim egregie exposuit Tib. Hemsterhu-
sius ad Lucian. T. I. p. 345.

Ib. τὸ — ὑπὸ συνθέσεως αἰεὶ περιωδωμένον. Ex-
quisitum verbum, cujus mira est ad sensum effi-
cacia, ex eodem fonte derivasse videtur Longinus
ac Philo Judaeus de Temulent. p. 269. B: cujus
locum transcripsit totum Herennius, ineditus Ari-
stotelis interpres; quod Ruhnkenius vidit, postea-
quam suas cum Toupio communicasset animadver-
siones.

Ib. — ἐπὶ κρίσει μὲν τις δικασθεὶς, οὐκ ἂν ἔτι
τῶν δικαίων καὶ καλῶν ἐλεύθερος καὶ ὑγιὴς ἂν
κριτὴς γένοιτο. ἀνάγκη γὰρ τῷ δωροδόκῳ τὰ οὐκ αἰ-
μὲν φαίνοσθαι καλὰ καὶ δίκαια. Recte Toupius
οὐκ αἰμὲν servavit atque defendit. Sed μὲν aut de-
lendum, aut mutandum in μόνα. Videtur autem
hic locus adumbratus esse ex Plutarcho T. II. p. 48. E.
οὐκ ἔστιν αὐτοῦ κριτὴν δίκαιον οὐδὲ ἀδέκατον εἶναι.
τυφλοῦνται γὰρ τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον. ἂν

82 DION. LONG. EX EDIT. J. TOUPIL.

μή τις, μάθαι ἐπισθῆ τὰ καλὰ τιμῆ καὶ δόξῃ
μᾶλλον, ἢ τὰ συγγενῇ καὶ οἰκείᾳ. Quae ipsa ducta
sunt a Platone Leg. L. V: p. 606. D.

Habet etiam laudem haud mediocrem hic liber
a chartae typorumque elegantia. Ad legentium
vero commodum haud inutile fuisset adjici indices
in ipsum Longinum & in notas Ruhnkenii: nunc
unum habet haec editio indicem, in notas Tou-
pianas. Nam quod superiorum interpretum ani-
madversiones non repetitae additaeque sunt, for-
tasse ipsius editoris consilio factum est, qui non
vetera, sed nova, & sua, dare voluit.

ALBIUS TIBULLUS EX ED. HEYNE. 3.

III.

ALBII TIBULLI *Carmina. Libri tres, cum libro quarto Sulpiciae & aliorum. Nova vis curis castigavit Chr. G. Heyne, M. Britan. Regi a Consil. Aul. Eloq. ac Poës. P. P. O. & Bibliothecarius Georgiae Augustae. Editio altera emendatior & auctior. 8. Lipsiae apud Joannem Fredericum Junium 1777.*

Si quis bonarum literarum conditionem, quae nunc est in Germania, sine partium studio consideret, fateatur necesse est, hanc gentem cuiusvis alii elegantis doctrinae, siue Graecae, siue Latinae, laude, aut parem esse, aut non ita multo inferiorem. Ne complures, quibus merito gloriatur, enumeremus, unum laudemus Ernestum, Latine scribendi elegantia, artisquæ criticae facultate super omnes excellentem; cui varia eruditione proximum esse Heynium, quis est, qui nesciat, aut neget?

At Latinae poësis in iisdem oris facies hodie non est aequè laeta. Cumque olim Germania Longichios, Sabinos, Hesos ederet, Veterum vestigia prementes, nunc nullum magni oris poetam Latini

94 ALBIUS TIBULLUS.

num aut profert, aut ad nostram certe notitiam perducit. Quin & veram poëtas antiquos tractandi rationem frustra apud illos quaerimus, si, quam male habitam non ita pridem ad nos transiissent Manilium, quam jejune Propertium, reperimus.

At bene habet, quod idem Heynius communem ruinam fulciat, & hanc quoque laudem patriae servet integram: quem virum cum primis poëtarum fospitatoribus comparare non veremur. Illustre ejus operae specimen ante hos viginti annos vidimus in Tibullo; quem juvenis edidit. Illustrius nuper in poëtarum principe, Virgilio. Tibullus cum novis curis auctior & castigatior hoc ipso tempore repetitus sit, age, praecipuas libri dotes poëtarum studiosis enarremus.

Tibulli igitur poëtae omnium; qui unquam scripserunt, ad naturam proxime accedentis indolem & mores, iisque conveniens scribendi genus ostendit Heynius pagina IX. A pag. X. usque ad XXII exponit, tanquam in stemmate, prosapiam ac stirpem lectionis Tibullianae, per praecipuas, quae prodire, editiones deductam; eademque opera enumerat Codices, quorum auctoritate poëtae stat lectio. Codices Tibulli, qui exstant, seculo XV aut XIV non fere antiquiores sunt; & ex uno omnes Codice, qui hodie periisse censetur, manarunt. Cui rei argumento est, quod in locis multis haec conspirant omnes libri in corruptelam. Editio prin-

princeps Anni 1472 ab Heynio creditur esse fundus editionum Venetae 1475, Regiensis 1481, Vicentinae 1482, Lipsiensis s. a. Hanc editionum classem cum novi Editores fere negligerent, principatum obtinuit altera, etsi deterior, lectio per Venetas & Aldinas propagata, & quae ex editione Romana A. 1475 profluxit. Haec igitur Romana pro altera principe haberi potest. Ex hac expressae Brixienfis 1486, Venetae 1487, aliorumque annorum. His succedere Aldinae A. 1502 & 1515, quarum haec, magno eruditionis apparatu correctae, praeclarum emendationi Tibulli lectioni fundamentum jecit. Priorem Aldinam expressere Colinaeanae & Basileenses; alteram Veneta per Scotum 1531 & Gryphianae. Sed nihil innovatum ante Muretum, cui non parum Tibullus debet, & plus debere putaretur, nisi Scaliger eum debita laude fraudasset. Tibullum edidit Muretus A. 1551: Ach. Statius A. 1567, multis codicibus collatis, & Aldinam secundam secutus.

In hac autem lectionis Tibullianae propagatione monstranda se felicius nunc in nova Editione versatum esse, quam antea, jure affirmat Heynius: nactus interea optimarum Editionum copiam, Vicentinae, Aldinarum, & Corvinianae; & usu rei criticae, quem in prima Editione juvenis jam insignem in se esse ostenderat, viginti annorum lapsu haud parum aucto & firmato.

Lectioⁿum varietates, quas Douza pater a Lipsio acceperat, ex Codd. Romanis excerptas, ex parte saltem ab ingenio doctorum Itatorum, profectas esse, Heynius existimat. (p. XIV.)

Tandem Jos. Scaliger, vir acerrima judicandi vi praeditus, existimans antiquissimum Tibulli Codicem aliquot pagellis transpositis turbatum fuisse, temere elegiarum & versuum ordinem pro arbitrio mutavit & trajecit: quam Scaligeri rationem non vanis argumentis damnat Heynius, &, post Vulpium, in edendo Tibulli textu deseruit, revocato antiquissimarum editionum & fide dignissimarum ordine. (p. XIV.) Hic illic etiam Heynius in Observationibus locis suis ostendit, Scaligeri transpositiones fuisse temerarias, aliquando manifeste falsas.

Idem etiam vir summus, Jos. Scaliger, nimio in Muretum odio se abripi passus, Aldinam priorem, quam secundam, maluit sequi. Cumque Scaliger ad Tibullum doctrinae exquisitae potius maximas copias, quam sensum Tibullianae simplicitatis afferret, factum est, ut a Mureto discedens plurima refinxerit, docte quidem semper & ingeniose, sed more modoque a Tibulli genio saepe abhorrenti. Broukhufio tamen Scaligerum religiose sequente, Scaligerana recensio perperam pro praestantissima haberi coepit.

Post Passeratii, Jani Douzae filii, & Gebhardi
com-

commemorationem venit Heynius ad Broukhusium, quem elegantis ingenii virum & multarum literarum haud dubie esse, ait, & cui Tibullus plurimum debeat: aequo fane iudicio, cui nollem paullo duriora & iniquiora addidisset Heynius. Contra Vulpio, qui nulla re par fuit Broukhusio, se nescio quomodo aequiorem praebet. Unde saepe factum est, ut passim Broukhusianas interpretationes levi vel nulla de causa reprehenderet, Vulpianos errores praeterirer, aut benignius exciperet.

Recensitis Broukhusii copiis, inter quas eminent, quas a Nicolao Heinsio acceperat, monet Heynius, Vulpium Scalligeri transpositiones ejecisse, & Broukhusianam lectionem multis locis derisuisse; seque adeo Vulpianam editionem suae olim fundum fecisse; nunc vero majore editorum librorum apparatu instructum, longius a Scaligero & Broukhusio recesuisse, passim lectione superiore reducta, imprimis ex veterum editionum classe altera, quae a Veneta principe manavit. Porro contulit Heynius rarissimam illam ex Codice Corvini Regis expressam editionem, nemini fere in his terris visam; quamquam ea suppeditavit pauca, quae non in aliis quoque scriptis libris occurrerent. A p. XXII usque ad XXXIII enumerat Heynius Codices scriptos & virorum doctorum in Tibullum emendationes, quae hic illic in bibliothecis latent, futuro Editori ex maxima parte adhibendae. Ex his autem omni-

58 ALBIUS TIBULLUS

bus quin nova lux & medela Tibullo adferri possit, non est, quod dubitemus. Quis enim, harum deliciarum amantiôr, non Tan. Fabri & Salmasii conjecturas magno emtas velit? Adde, quod non omnino omnia Heynius ex Codicibus aut Editionibus iis, quibus usus est, excerpterit; imo multas virorum doctorum Emendationes praetermiserit, in commentariis ad alios auctores obvias. A pag. XXXII ad pag. usque XLVIII Heynius accuratè admodum omnes Tibulli editiones enumerat, & quo quaeque censu sit aestimanda definit. Harum multas Editores tantum abest, ut excuserint, ut nonnullas etiam ignorarint.

Omisit in hoc Editionum catalogo, quod aliter fieri vix potuit, unam alteramque Heynius. Occurrit mox Editio Mediolanensis A. 1480 in Broukhuffi catalogo: Gryphiana A. 1548 in 12°, quam memorat rei librariae vir peritissimus, P. A. Crevenna in catalogo instructissimae, quam possidet, bibliothecae: & editio Antverpiana apud Christophorum Plantinum A. 1560 caractere Romano, quam vitio numeri natam putat Heynius, nos vero plus semel oculis usurpavimus, & nunc in Francii, Broukhuffi & Crevennae catalogo invenimus. Dein Grasferi editio Lugdunensis A. 1607 in 12°. hoc titulo:

Caulli, Tibulli, Propertii opera, quae exstant omnia, ad vetustiss. Cod. Bibliothecae Jac. Grasferi fide descripta; quibus accesserunt Cornelli Galli fragmenta.

In

In dedicatione ad Anton. Roeslerum, Juris-
consultum, scripta, Graserus ait : „ Quamvis il-
„ lustris noster Scaliger, desideratissime Antoni,
„ Triumvros hos Amorum tanta restituerit so-
„ lertia, ut addi vix quippiam possit, plurimis
„ tamen vetusta exemplaria, neglecto Criticorum
„ curioso arbitrio, magis probantur. Quocirca
„ cum hoc meo vetere Codice in celebrioribus
„ Galliae & Angliae bibliothecis meliorem de-
„ prehendere non potuerim, illius copiam rogan-
„ ti typographo feci, humanioribus ingeniis gra-
„ tificatus”.

Potuisset etiam nominare Heynius editionem A.
1608 in f. impressam Lutetiae in officina Typo-
graphica Claudii Morelli, via Jacobaea ad insigne
fontis, non sine Regis privilegio: qui titulus est
libri, quem ipsi possidemus, a nemine forte memo-
ratum: apparent in illa editione, textui subjectae,
notae Cyllenii, Statii, Mureti, Douzae filii, Scali-
geri. Hanc autem meram repetitionem esse existi-
maverim Editionis 1604 (nisi eadem sit, titulo tan-
tam fraude bibliopolae mutato) quam memorat
Heynius, & fuisse P. A. Crevenna Vol. III. biblioth.
p. 184. cujus in editionis titulo (iterumque p. 241.)
Heynius quidam typographum dat Cl. Morellam.
Sed & Crevennae & aliorum, quae vidi exemplaria,
Marcum Orry, via Jacobaea, ad insigne Leonis saltantis
& ipse Fabricius eam non impressam ait apud Cl.
Mo-

A. L. B. I. U. S. T. I. B. U. L. I. I. N. S.

Morellum, sed curatam a Fed. Morellis, quod et-
rum puto, cum & Fed. Moralli notis, & versione
Graecae Catulli & Tibulli, elegias contineret. Me-
moratur & editio Amstelodamensis A. 1789 in Ca-
talogo Broukhusii. In qua non nisi libris 10. libris
A pag. XLIX ad LVIII vitam Tibulli dedit Hey-
nius, a Vulpio olim confectam, & synopsi chro-
nologica ab Aysmanno; sed hic falcem immittendo,
& verum ab hariolationibus vindicando, non parum
recti iudicii ostendit novus Editor.

In ipso Tibulli textu tractando duplex institutum
secutus est Heynius: quorum alterum tenuit in
omnibus, quae ad poetae intelligentiam facere pos-
sint, declarandis & luce necessaria donandis: alter-
um, in vera lectione constituendis.

Itaque verbis poetae subiecit explicationes, plu-
rimas quidem ex Broukhusianis & superiorum Inter-
pretum commentariis, sed & multas ex sua in-
eruditionis & ingenii copiis, non mediocri cum
verae pulcritudinis sensu depromptas, quae in par-
te, necias iudicium viri magis mirari in eligen-
dis optimis, & quae superfluae videri pos-
sent, relinquendis, an sagacitatem in exquisi-
tis & nondum observatis deprehendendis. Nec
raro suis locis explicat uberius doctrinae thesau-
ros. Quorum interpretationum ope, fatendum
est, omnes, qui vel levem linguae peritiam ad Ti-
bulum legendum attulerint, ceteris commentariis

ED. EDIT. CHR. G. HEYNI.

multa; iuris, posse poemam intelligere, & magna cum voluptate facilitateque in ejus lectione versari. Quod si haec Veteres auctores tractandi ratio tam idoneis semper manibus committeretur, nos nihil haberemus, quod in ea reprehenderemus; imo vero ipsam perutilem rironibus & aliis, in hoc literarum genere non longe provectis, existimarem; optandumque esset, ut difficilioribus etiam Tibullo poetis adhiberetur. Sed, dum alii, tali impares negotio, ut nuper Janus in Horatio facere instituit, haec imitari student, multum veremur, ne ad Delphinicas interpretationes, aut ineptas Variorum consarcinationes recidamus; ne dicam, hanc ipsam Heynii rationem suis incommodis laborare.

Cum vero Heyniani operis pars praecipua sit illa, qua agitur de Tibulliana lectione constituenda; hanc paullo accuratius inspiciamus. Atque hic ita versatus est vir eruditissimus, ut in critica arte felicissimis ingeniis aequandus sit; pari enim sagacitate & corruptelae originem indagavit, & novas poetarumque elegantia dignas reperit lectiones.

Juvat hic aliquot loca ponere, in quibus Tibulli manum assecutus esse videatur.

L. I. El. IV. v. 24. (Broukh. 20):

*Gratia magna Jovi; vetuit pater ipse valere,
Furasset cupido, quidquid INAPTUS amor.*

Hic

ALBIUS TIBULLUS

Hic probabili conjectura reponit Heynius: *senem*.
Nempe quia ista perjuria non vindicantur.

L. I. EL. IV. v. 80.

*Tempus erit, cum me Veneris praecepta FERENTEM.
Deducat juvenum sedula turba senem.*

Blanditur Heynii conjectura: *ferentem*. Ceterum in minori versu *senem* esse veram lectionem, quam etiam oppositum *juvenum* commendat, dubitare non finit locus Callimachi, unde hoc expressum esse, post Statum & Ernestum ad Callimachi fragm. XI. p. 420, monuit Heynius in notis. Tamen silentio praetereundum non erat, Gebhardum pro *senem* edidisse *domum*: quae lectio & in Scaligeri notis reperitur, & cui loca plurima, a Broukhufio & Vulpio, & ab Oudendorpio ad Cic. II. de Invent. c. 1. licet non eo consilio ad partes vocata, veri speciem conciliare possint. Ceterum ex suae artis ratione Jurisconsultus eruditissimus, Brissonius, hunc Tibulli locum egregie illustrat, L. III. de Formul. c. 85. p. 310.

Ibid. v. 81.

Heu heu! quam lento Maratibus me TORQUET amore.

ingeniose Heynius malit: *torret*.

Ho-

REEDIT: CHR. Q. HEYNII

Horat. III. Od. XIX. v. 28.

Me lentus Glyceras torret amor meos.

Ovid. III. Art. v. 573. de amatore sene.

Ignibus hic lentis uretur, ut humida taeda.

probat hanc conjecturam etiam Cl. Burmannus Secundus in commentario Propertiano, III, 4, 39, opere nunc ab omnibus avide expectato, quod nobis per amicitiam viri humanissimi videre contigit; Propertius ait:

Me quoque consimili impositum torquerier igni.

Et illic torrerier Palmerio & Francio placuisse, notatum est.

L. I. El. V. v. 64. (Broukh. El. VI. v. 28.)

*Pauper in angusto fidus comes agmine turbas
SUBJICIETQUE manus, efficietque viam.*

Aptius utique Heynii objiciet, quam vulgatam subjiciet, ex Horat. II. Sermon: V, 49.

—— extrabe turba,

Oppositis humeris.

L. I. El. VI. v. 7. (Broukh. El. VII. v. 7.)

*Ille quidem TAM MULTA negat: sed credere durum est,
Sic etiam de me pernegat usque vira.*

Hey-

A E B I U S T I B U L L U S

Heynius suspicatur legendum esse:

Ille quidem IURATA negat cet.

Ex Ovidio, II Trist. v. 474.

Credere iuranti durum putat esse Tibullus;

Sic etiam de se quod negat illa viro.

Sed vide ipsum Heynium pluribus egregiam conjecturam adstruentem.

L. I. El. VII. v. 49. (Broukh. El. VIII. v. 49.)

Huc ades, & CENTUM ludis, Geniumque choreis

Concelebra, & multo tempora funde mero.

ludis est e conjectura Statii, cum omnes ad unum Codices & editiones antiquae, & Raphelengia etiam, habeant *ludos*; unde versum sic refinxit Heynius:

Huc ades & GENIUM ludo, Geniumque choreis

Concelebra, & multo tempora funde mero.

Qua palmaria conjectura nihil praeclarius aut verius reperiri posse, credimus. Nec hujus inventi laudi quidquam detrahitur, quod idem eodem fere tempore in mentem venit eximio Critico, Jer. Marklando, Animadversionibus Anglice scriptis in Ciceronem p. 68.

L. I.

L. I. EL. X. (v. II. (Broukh. EL. X. v. II.)

*Tunc mihi vita foret vulgi, nec tristia nossem
Arma, nec audissem corde micante tubam.*

vulgi est in omnibus Codicibus; unde Heynius format *Valgi*; ut alloquatur poeta amicum Valgium; de quo videri potest Broukh. ad Lib. IV. 1, 180. Sane fit verisimile, librariorum pro nomine sibi incognito scripsisse una litera mutata *vulgi*.

L. II. EL. III. v. 75. (Broukh. I, g. 68.)

*Ab! pereant artes; & mollia jura colendi,
Horrida villosa corpora veste tegant.*

Hexameter non in omnibus legitur Codicibus. Emendatio Heynii, pro *mollia jura* legentis *mollis cura*, juncta Scaligerano *tegant*, vel, quod Cl. Burmanno paullo elegantius videbatur, *tegar*, facit, ut locus Tibullo non indignus sit.

Has maxime insignes, ex duobus tantum prioribus libris excerptas, sub uno conspectu ponere visum est, ut, quid Heynius praestitisset, clarius eluceret, nec intermixtis aliis confunderetur.

Nunc, libri praecipua dote commemorata, nonnulla loca, quae vel longiore disceptatione indigere, vel nondum extra omnem dubitationis aleam posita esse nobis visa sunt, subjiciemus.

ALBIUS TIBULLUS.

L. I. El. I. v. 9. (Broussin) 2. 45. XII I. I.

Quem labor assiduus vicino tentant agere

Si labor sumas pro periculo, vel quovis incommodo bellico, bene *terrere* dici posse videtur, nec operose lectione:

Quem clamor subitus vicino terreat hoste,

quae a prosa nihil differt, nisi quod metro, eoque plumbeo, decurrat. In loco Silii L. XV. v. 52.

— *aberunt fitis aspera, & haustus*

Sub galea pulvis, partique timore labores:

quem & Heynius in vitio cubare sensit, commodum Burmanno legi potest:

— *partique labore timores.*

quam patruī emendationem proponit Cl. Burmannus Secundus ad Propertium, III. IX. 6.

Labor assiduus dicitur etiam de quocunque labore, quo quis in vita exercetur, Valerio Flacco VI. 713.

Nec labor assiduus, nec spes sua fallit alienum.

L. I. El. II. v. 1.

Adde merum, vinoque novos compescere dolores.

III. Vin

EXEDIT CHA G HEYNIUS

in aliis Codicibus pro abbat. est, graecis: hoc solum in Codicibus repertum malit Heynius, non ego. Alterum Tibullo egregie vindicat Lucej fragmentum, quod totum ex poeta nostro adumbratum est, Anth. Lat. Pom. II. p. 8.

Versaretque novus viscera tota dolor.

lib. VI. 3.

Janus, difficilis domini, te verberet imber,

Te Jove imperio fulmina missa petant.

Domini Heynius cum Scaligero, Broukhussio & Vulpio edidit, cum in nonnullis Codicibus ita inventum esset. Edidere tamen Statius & Veneta A. 1493, Muretus, Gryphus, Passeratius, Parisiensis A. 1608. Livinejus & Raphelengius, *dominae*, quod rejicit Heynius: ego rectissimum puto, modo ne secundo casu accipias, quod quidam fecerunt, & distinguas:

Janus, difficilis dominae, te verberet imber.

Nempe, quia clausis foribus amatorem non potest admittere Delia, illud est, quod dixerat, *custodiam saevam puellas positam*, & postea moneat, ut *fixo dente postes, seu fores, referet*, furtim lecto descendens: locum usque ad v. 32. Miror, hoc non observatum esse a Bentlejo, qui hunc Tibulli locum tractavit in notis ad Horatium L. I. Od. XXV. v. 5.

ALBIUS TERENTIUS

namque Jovis limen, Quae prius vulnus fuisse no-
vebat Cardines.

Ib. v. 40.

Nam fuerit quicumque loquax, is sanguine natum,
Is Venerem e RAPIDO sentiet esse mari.

Rapido recte defendisse Broukhusium, ait Heynius. Broukhusius quidem nullo argumento sententiam adstruxit. Itaque cum Fruterio, Livinejo & Bentlejo ad Lacanum III. 235 malim, quod & in Codicibus comparet, *rabido*; maris enim saevitiae hoc magis convenit, & *rapido* recurrit versu abhinc quinto proprie de flumine usurpatum.

Ib. v. 67. (Broukh. El. I. v. 69)

Ille licet Cilicum victas agat ante catervas,
Ponat & in castra Martia castra solo.

Qui Ayrmanni vestigiis insistens, recte *victas* reposuit Heynius, haesitat in Obs. utrum de victore ex acie in castra redeunte accipiat, an de ipsa hostium fuga. Posterior sententia unice vera est Virg. III. Georg. v. 352.

Pallida Tisiphone morbos agit ante matumque.

Phylarg. ibi. agit ante, id est, ante se. Seneca Epist. 94. multi sunt qui AGANT ANTE SED REGMINA ET TERCIS HOSTIUM GRAVES INSTENT, sed mare magnum

EX EDIT. CHR. G. HEYNI. C

num perfuncti cunctis gentium veniant; sed hi quoque ut
vincerent hostem, cupiditate victi sunt. Nemo illis
venientibus resistit, sed nec ipsi ambitioni, crudelitati-
que resistunt: tunc cum AGERE visi sunt alios, AGE-
BANTUR.

Constructionem forte invertit Tibullus in Eleg. V,
v. 56. (Broukh. I. VI, 20.)

Currat & sanguinibus nudis, ululatique per urbes;

POST AGAT e triviis aspera turba canum.

si suppleas: *agat lenam*. Ad quem locum potuerat
monere Heynius, pro *currat* in Codice Palatino legi
Quaerat, sensu non malo, si locum, cum versu,
qui illic praecedit, conferas.

lb. v. 89. (Broukh. I. V. v. 47.)

Vidi ego, qui juvenum miseros lussisset amores,

Post Veneris vinculis subdere colla senem.

juvenum miseros lussisset amores Heynius explicat,
ludibrio habuisset amores, quibus juvenes in puellas fe-
runtur. Non satis recte, me iudice: ludit amores
juvenum, qui juvenes eludit, fallitque se amantes.
Sic Tibullus El. VIII, v. 71. seqq. (Broukh. IX.
v. 75.)

Hic Marathus quondam miseros ludibat amantes,

Nescius ultorem post caput esse Deum.

● ALBUIUS TIBULLI 299

Saepe etiam lacrymas fortis visus ab hoste,
 Et cupidum fletu detinuisse mora. Sed tunc
 Nemo omnes odit fastus.

At hunc verborum sensum ab hoc loco quam maxime
 alienum esse, quivis, qui vicina comparaverit, ju-
 dicabit. Nempe credo tres Nostri versus esse con-
 fusos; hunc 89,

Vidi ego, qui juvenum miseros lussisset amores.

alterum El. VIII. v. 71,

Hic Marabus quondam miseros ludas amantes,

tertium El. IX. v. 1. (Broukh. X. 1.)

Quid mihi, si fueras miseros laesurus amores,

Locum autem, de quo dicere incepimus, sic le-
 gendum esse arbitror;

At tu, qui laetus rides mala nostra, caveto

Mox tibi; non uni serviet usque Deus,

Vidi ego, qui juvenis miseros rimasset amantes,

Potest Venaris vinculis subdere colla sonem,

Huc ducit sentis & juvenis oppositio: confer seqq.
 Silentiarius Anthol. lib. VII. Ep. 40.

Γνωβέρις Βελέσσην αέμβατος ὁ κείν' Ἐρώτην,
 Αὐχένα σὴ κλίνα Κύπρι μελαπόδιον.

Vocum amores & amantes solemnibus est confusio.
vid. Heyn. Obsa. ad. L. I. El. VIII. v. 1. & v.
71. & ad El. IX. v. 1.

L. I. El. III. v. 63,

*At juvenum seritis tenoris immixta puellis
Ludo, & assidue praelia miscet Amor.*

Pro immixta dubitat Heynius, an elegantius dixisset *inexa*: concederem, si brachiorum fieret mentio aut chorearum, ne quis in mentem revocet Ovidiana:

Haeret adulterio cum cane nexa canis.

Tibullum expresit Bonifonius, poeta tenerrimus, quamvis Latinitatis non satis castigatae, Basio VI.

*Errabant mixti nudis per rura puellis,
Et suos haerabat cuique perennis amans.*

L. I. El. IV. v. 54. (Broukh. v, 48.)

*Tunc tibi mistis erit, rapias tunc cara licebit
Oscula; pugnabit, sed TAMEN APTA dabit.
Rapta dabit primo, mox adferet ipse roganti;
Post etiam collo se implicuisse volet.*

Oscula *apta* explicat Heynius, quas *ere apte applica-*
to dentur, & adhibet verba Sapphus apud Ovid. KV.
E 4 Her.

72 ALBIUS TIBULLUS

Her. v. 132.

*Oscula cognosco, quae tu committere linguae,
Aptaque consueras accipere, apta dare.*

Mihi a Tibullo nihil tam alienum videtur, quam laudatus Ovidii locus. Oscula Sapphus non erant detrectantis, qualia hic propter praecedentem & sequentem versum requiruntur, sed lascivientis in amore. Locum in mendo cubare existimo, cui ita mederi tento, a ductu literarum forte non longe aberrans :

*Tunc tibi missis erit, rapias tunc cara licebit
Oscula, pugnabit, sed MALE RAPTA dabit.
Rapta dabit primo cet.*

male est vix & cum aliqua difficultate erepta.
Ovid. l. Art. 667.

*Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis ?]
Illa licet non det, non data fume tamen.
Pugnabit primo fortassis, &, Improbè, dicet.
Pugnando vinci sed tamen illa volet.
Tantum ne noceant teneris male rapta labellis.*

Porro ejus generis repetitio in deliciis est Tibullo,
l. I, El. III. v. 3.

*Abstineas avidas mors, precor, atra manus.
Abstineas mors atra precor,*

quæ

quo etiam in loco, ni civissem venusti homines,
per librariorum iteratio fuisset oblitterata. Et L. III.
El. II. v. 3.

*Qui primus carum juveni, carumque puellas
Eripuit juvenem, ferreus ille fuit.
Ferreus ille fuit.*

repetunt boni codices: nunc vero in hexametro
editur, *Durus & ille fuit.* Ovidio eadem elegantia
familiaris: XV. Her. v. 154.

*Concinit Ismarium Dauidas ales Ityn.
Ales Ityn.*

XIII. Her. v. 140.

*Imponet galeam, barbaraque arma dabit.
Arma dabit, dumque arma dabit, simul oscula fumet.*
in Arte L. I. v. 586.

*Perfidus ille abiit, quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait.*

Quae liberaliore manu dedi, non omnibus, sed le-
poris poetici sensu praeditis. v. 55. offeret pro ad-
feret error est typographi.

L. I. El. IV. v. 26. (Broukh. v. 22.)

*Perque suas impune finet Dictynna sagittas
Adfirmes, cautes perque Minerva suos.*

DE ALBIO TIBULLO

Apud veteres unumquodque suum patris foras
 deo censabatur: eodem pulchritudine Thetis, cu-
 rum Diana, comae flavae Aurora, prociq[ue] Mer-
 curi & Apollo & Bacchus, digitorum Minerva: & ha-
 rum rerum nomine Dii Deaeque fere a poetis lau-
 dantur. Existimavit Heynius respici ad pulchritu-
 dinem crinium Minervae in hoc Nostri loco, a
 Tzetze ad Lycophr. 838, & his Servii ad VI. Ae-
 n. 289: *Medusa, creta favore Neptuni, causa est*
crines suos Minervae capillis praeferre: quae re indi-
gnata Dea, crines, quibus amatori maxime placuerat,
in serpentes vertit. Apud Tzetzam nulla capillorum
 Minervae fit mentio: apud Servium video crines
 hujus Deae a Medusa contemptos, nec cimen inde
 conficiam, revera fuisse pulcros. Medusa quidem,
 comarum laude excellens, punita est comis in an-
 guis mutatis. Sed & alia accessit vindictae ratio,
 quod in Minervae templo Medusa vim fuerat passa.
 Auctor est, Servio non deterior, Ovidius in fine
 Lib. IV. Metam. de Medusa locutus:

clarissime forma,
Mukerunque fuit spes invidiosa procerum
Illa: nec in tota conspectior ulla capillis
Pars fuit: inveni, qui se vidisse referret.
Hanc pelagi rector templo vicinis Minervae
Dicitur. aversa est, & castos aegida vultus
Nata Jovis tenuit, ne hoc impune fuisset,

Ger-

EX EDIT. CHR. G. HEYNI 73

*Gorgoneum turpes crinem putavit in hydros;
Nunc quoque ut attonitos formidine terrat hostes,
Pectore in adverso, quos fectis, sustinet angust;*

Cum vero consideres Deos Deasque, non secus ac nos homines, maxime indignari atque irasci, non illa re sprete, qua omnium iudicio maxime excellent: hanc enim dieteris lacetare magis est stulti, quam faceti hominis: sed bilem tum ipsis moveri, tum illud iudicio habetur, quo parum valent, aut aliqua ex parte sunt ridiculi; haec, inquam, cum consideres, ex narrata Medusae historia elicitur potius, capillos Palladis non nimis fuisse a pulcritudine commendatos. Sic Propertius veretur, ne Cynthia sua ideo morbo sit implicata, quod Minervae oculos negasset esse pulcros. L. II. El. XXI. v. 14.

Palladis aut oculos causa negare bonos?

Atqui Minervae oculos ab Antiquitate improbatos & saepe false irrisos, videbis apud illos, quos ibi laudat Cl. Burmannus, Helmsium praecipue ad Ovid. II. Art. 559. Ista formae vitia dissimulabat Pallas, galeam capiti induendo. Ne dubita, quin hoc spectans Ovidius V. Her. 35. illam *sumtis ornibus decentiorem* vocet. At tota fabella de pulcritudine comae Minervae Cyslenii cerebro debetur, cui seculi ratione habita ignoscendum est; inde petita Broukhuisii, Vulpii, Heynii commentarios ob-

IN ALBIUS TIBULLUS

obsedit. Tanti est, Interpretibus, etiam optimis,
non nimis fidere.

Quid enim? si vel maxime caput Jovis filia
excelleret, id tamen ad hunc Tibulli locum nihil fa-
ceret. In jurando, ut majorem fidem faciamus,
illud attestamus, quo, si fallimus, praesentissimas
perjurii poenas sumat Numen; Dianae non crura,
Apollinis non crines, aut lyram, sed utriusque ar-
cum & sagittas. De Diana sententiam firmat
Noster:

*Perque suas impune finet Discyna sagittas
Adfirmos.*

De multis aliis Diis A. Statius classicum locum huc
attulit Juvenalis Sat. XIII. v. 82.

— *aspice quanta*

Voce neget, quae sit fidei constantia vultus.

Per solis radios, Tarpejaque fulmina jurat,

Est Martis frons, & Cyrrhaei spicula vatis:

Perque tuum, pater Aegei Neptune, tridentem:

Addit & Hercules arcus, hastamque Minervae,

Quidquid habent telorum armamentaria coeli.

Nempe alia Diis propitiis, alia iratis arma. Arci-
tenentem Phoebum pulcre exhibet Propertius &
citharoedo opponit L. IV. El. VI. v. 31. seqq.
Horatius L. II. carm. X. v. 18. ante Bentleyum
vulgo male intellectus. Homer. Iliad. A. v. 44 &

45. Ovid. II. Metam. 602. seqq. III. Amor. 3; 29.
Dianam Ovidius XX. Her. v. 115. Sed quid
nunc fiet ei, de quo agimus, Tibulli loco? quis
nolit crines Minervæ clypeo ejus vel etiam ægide
mutare? hæc enim sunt turbatae Palladis arma,
Gorgoneis hydrys non minus verenda sagittis Di-
dymnae. Equidem lego:

Perque suas impune finet Didymna sagittas
Affirmes, clypeos perque Minerva suos.

Nec quem turbet pluralis numerus: mecum facit
Naso, III. Her. v. 119.

Quam manibus clypeos, & acutae cuspidis hastam,
Et galeam pressa sustinuisse coma.

Observetur etiam, clypeum Palladis insigne esse &
symbolum, ut sagittae sunt Phoebes, eaque con-
jungi quoque a Claudiano II. de Raptu Proserpinae
v. 39.

— potuitque videri

Pallas, s. clypeum, s. fertet spicula, Phoebæ.

L. I. El. IV. v. 72.

Blanditiis vult esse locum Venus ipsa: querelis
Supplicibus, miseris flotibus illa favet.

Offendit sane omisso copulae inter *querelas supplices*
&

70 ALBIUS TIBULLUS

& *miseris flatus*. Hic incommode legitiſſe. Hic
 nus medebatur hoc modo: *et* *quod* *est* *locum* *Venus* *illa* *querelis*

Blanditis quæ esse locum Venus, illa querelis
Supplicibus, miseris flatibus illa fauet.

Praeferenda tamen videri possit conjectura, quam
 aliquando mecum communicavit Cl. Burmannus Se-
 cundus:

Blanditis vult esse locum Venus ipsas querelis
SUPPLICIS ET miseris flatibus illa fauet.

L. I. EL. V. v. 33.

Et, tantum venerata virum huic, sedula curet,
Huc paret, atque epulas ipsa ministra gerat.

Facio cum Heynio, qui in hac demum editione
 censuit, hoc distichon a Tibulli manu non esse.
 Quamvis ne ipse quidem Cl. Schraderus, qui tot
 versus spurios obelo suo confixit, fraudem suspica-
 tus sit. In conjectura autem Withoviana, quam
 Schraderus p. 137. *Emendationum* proponit, ratio-
 nem sensus & nitorem constare non puto:

Huc veniet Mesfala meus, cui dulcia dona
Delia selesis detrahet arboribus,
Et tantum venerata virum, cui sedula curet,
Cui paret, atque epulas ipsa ministra gerat.

Et sedula curet, neglecta ellisione, præbere etiam

ER. EDIT. CHR. G. HEYNIUS. 79

videtur Hagenbach. in Epist. Epigraph. P. 83. Progerat cum Cl. Burmanno Secundo aptius legi potest ferat, nempe in mensam.

L. I. El. VI. v. 64. (Broukh. El. VII. v. 69.)

*Vive diu mihi, dulcis anus: proprias ego tecum,
Sit modo fas, annos contribuisse velim.*

Notandam esse locutionem *tecum contribuisse*, non mutandam, censet Heynius. Facio potius cum eodem Burmanno, qui audaci, sed egregia, conjectura reponit:

*Vive diu: tibi, dulcis anus, proprias ego vitæ,
Sit modo fas, annos contribuisse velim.*

L. I. El. VIII. v. 36. (Broukh. El. IX.)

*At Venus inveniet puero succumbere furtim,
Dum tumet, & teneros conserit usque sinus.*

Tumet, ὄργη, ait Scaliger, sensu corporeo; quomodo & accipere possis Horatianum:

—— *sanctus tamen aufero*

Intentum Veneri.

Sed Scaliger illud recepit ex nullo Codice aut Editione. Et debebat Heynius saltem memorare, in Statii Codice illo Sfortiano legi *tenet*: quod ut non dixerim verum esse, ita non nemini placere possit.

So-

ALBIUS TIBULLUS

Solet Tibullus *tenere* ponere, pro *amplexibus*:

Te tenent moriens deficiente manu.

Te tenet, absentes alios suspirat amores.

Saepe aliam tenui, sed jam quoniam gaudis amorem.

Admonuit dominae deseruisse Venus.

Quos meam teneat, quos teneator mores.

Vicina etiam in hoc loco commode ad amplexum referri possunt.

Ib. v. 40. (Broukh. El. IX. v. 40.)

Non lapis hanc gemmaeque juvent, quae frigore sola

Dormiat; & nulli sit cupienda viro.

Haec fere est lectio & interpunctio Scaligeri, nisi quod praeterea *dormiat* legat. Construit Scaliger: *Hanc non juvent gemmae, & (sc. haec) sit cupienda nulli: quod durius esse, agnoscit Heynius, qui & sententiarum nexum desiderat. Adde incommodum interpositae alterius orationis. Ante Scaligerum ubique edebatur *juvent*, quod verum censeo, modo adsciscatur egregia lectio *capienda*, Codicis unius apud Gebhardum & libri Sfortiani, quem hic iterum neglexit Heynius:*

Non lapis hanc gemmaeque juvant, quae frigore sola

Dormiat, & nulli sit capienda viro.

Interpretor: *gemmas* (quibus ornatas feminas videntur

quas-

quaerunt) nulli usui sunt puellae, quae nocte biberina
velit sola dormire, & se nulli viro capiendam, potius-
dam, praesteat.

Helena apud Ovidium XVII. Her. 92.

— *his poterant pectora nostra capi.*

XX. Her. v. 43.

Sit dubium, possisne capi, captabere certe.

Exitus in Dis est: sed capiere tamen.

L. I. El. IX, v. 25. (Broukh. El. X. v. 25.)

Ipse Deus tacito permisit LENA ministro,

Ederet ut multo libera verba mero.

Redeat *lena*, per me licet, ad lupanar, unde ma-
lum huc pedem intulit; nullam enim, quam Hey-
nius subintelligit, Tibullus in vicinis versibus me-
morat *dominae ministram*. In Codicibus & Editio-
nibus nihil sani conspicitur. Audendum igitur:

Ipse Deus tacito permisit LORA ministro,

Ederet ut multo libera verba mero.

Lora enim vel habenas capere, mutare, inhibere,
dare, permittere, metaphorice ad quosvis regimi-
nis, coactionis, aut libertatis concedendae actus
transfertur: notum Petronii illud:

— *mutet habenas*

Liber, & ingentis quatuor Demosthenis arma.

Pars III.

F

Pro-

88 ALBIUS TIBULLUS

Propertius III. VII. 57. *Mollis tu corptae fauces cape lora iuvencae*

Dexteraque immisis da mihi signa rotarum, ubi
ubi vide Pasferationem.

Ovidi I. Art. v. 414

Dum licet, & loris pasfim potes ire, falsis.

Rem. Amor. 397.

Fortius, & gyro curre, poeta, tuo.

II. ex Pontico VII. 24.

Iustasque vindictas, supprime lora tuum.

I. Metam. 280.

Flammibus vestris totas immittitis arces.

Ib. v. 44. (Broukh. El. X. v. 44.)

Saepe insperanti, venit tibi, munere, gastro,

Et latuit CLAUSAS post adopena fores.

Riget exscribere, quae multis verbis ad hunc lo-
cum disputant tres Interpretes recentissimi. Mihi
res ad liquidum perducere non posse videtur, nisi
pro *clausas* restituerimus *valvas*, nempe cubiculi
Maratheii :

Et larum VALVAS post adopena fores.

III. Certe

Certe se valvis occultasse amantem, manifestum ex
Ovidio I. Amor. VIII. 22.

*Fors me sermoni testem dedit, illa monebat
Talia, me duplices occulere fores.*

ubi v. 109. subjungit, paullo post umbra sua se
proditum esse. Et valvis, credo, Cynthia se occul-
taverat, auditum Teiam & Phyllida: cunctosque
cum Propertio facientes, Op. IV. El. VIII. v. 14.

Quum subito rauci sonuerunt cardine postes,

Et levia ad primos murmura facta lares.

Nec mora, cum totas resupinae Cynthiae basili.

Duplices autem fores, Ovidii, dixit, quia caedem
sint ac valvae, nemo dubitabit, cui in mentem
venerit initium I. II. Metam.

Argenti bifores patibant lumine valvae,
& XII. Her. v. 150.

Constitit ad geminae limina primae foris.

ubi *limina primae* conveniant cum *primis* *Laribus*
Propertii.

*Non leges est infra, non vinea culta, sed audas
Cyberus, & Sygias namque turpis aquae.*

84 ALBIUS TIBULLUS

Pro *surpis* in plurimis codicibus est *papis*; ex pat-
cis MSS. Broukhufius non male praetulit *surpis*.
Longe praestat tamen cum Cl. Burmanno Secundo
legere *tristis*; propter illud Virgii de eodem
Charonte, VI. Aen. 315.

Navita sed tristis nunc hos, nunc accipit illos.

Quod pluribus adstrictum videbis in commentariis
Viri Eruditissimi, quod nemo nunc feliciorē pos-
tis sanandis manum adhibet, ad Propertium L. IV.
El. VII. v. 55.

Lib. II. El. L. v. 83.

De Cupidine locutus Tibullus addit:

Vos CELEBREM cantate Deum.

Blanditur ejusdem Burmanni conjectura, *celerem* pro
celebrem, alium nempe Cupidinem. Sic *volitantem*
Amorem vocat Noster v. 39. *Deum volucrum* Ovid.
II. Art.

Lib. II. El. V. v. 23.

Romulus aeternae nonnullum formaverat urbis
Moenia, consorti non habitanda Remo.

Formaverat veram lectionem esse contendit Hey-
nius. Vellem exempla veterum attulisset, ubi *for-*
mare pro *condere*, *exstruere* dicatur. Interea prae-
feram lectionem Cyllenii, *firmaverat*, qui & com-
mode

mode explicat, *Urbem septam muro, ne quis transgrederetur, per supplicium nondum firmaverat, appposito Propertii loco, III. VIII. 50.*

*Celsaque Romanis decerpta Palatia tauris
Ordiant, & caeso moenia firma Remo.*

Aurelius Victor c. 1. (*Romulus*) ut Romam prius legibus, quam moenibus, muniret, edixit, ne quis vallum transiliret, quod Remus irridens transilivit, & a Celere centurione rutro fertur occisus. — Orosius L. II. c. IV. *Romulus* interfecto primo avo Numitore, dehinc fratre, arripuit impetum, urbemque constituit: regnum avi, muros fratris, templum socii sanguine dedicavit. — quae loca debemus Drakenborchio ad Livium L. I. c. VII. Eadem lectionis varietas apud Claudianum I. de Rapt. Proserp. 236.

*Devenere locum, Cereris quo tecta virebant
Cyclosum firmata manu.*

ubi Heinſius & Burmannus de hac ipsa re inter se disſentiunt.

Ib. v. 117. (Broukh. v. 121.) videtur legendum:

*Ipse geret laurus, lauro devinctus agresti,
Miles, io, magna voce, triumphae, canet.*

Geret, nempe Mesſalinus manu, in curru triumphali. *Gorens* puto in textum esse intrusum a non

86 ALBIUS TIBULLUS

intelligente; ut convēniret cum participiis *Canet*, vulgatum, praefero conjecturae Sciligeranae, & intelligo quemvis militem, non eam Tibullus tantum *to triumpho* clamando Messalinum celebraret, sed iusto carmine, modo puella vati parceret.

Ib. v. III.

*Virque cano Nemefim, sine qua versus mihi nullus
Verba potest, justos aut reperire pedes.*

Recte Heynius in Observationibus notat, priora verba tum per se languida esse, tum veritati repugnare, cum amanti poetae nihil prius sit amatae puellae laudibus; tum vero etiam cum sequentibus verbis non satis convenire. *to virque* in codicibus non reperitur: in veteribus Editionibus legitur, *Usque cano Nemefi*: quod bonum quidem sensum efficit, sed ipsum quoque languet. Audacior quis forte tentaret:

Urit amor Nemefis.

Ut ad hunc Tibulli versum respexerit Martialis L. XIV. Epigr. 193.

Usfit amatorem Nemefis lasciva Tibullum.

alium enim in Tibullo locum, quo hoc referam, non invenio. Notari autem meretur, Cylindrum in com-

mentario ad Tibull. L. V, 30. it. in præfatione in hoc
 Martialis versu, pro *Usis*, laudare *Lusis*, quod cum
lustris non male facit: sed tantum in Editione Ve-
 neta 1493. nam in Parisina A. 1608. mutarunt in
Usis. De Tibulli igitur & Martialis loco statuant
 acutiores.

L. II. El. VL. v. 33. (Broukh. VII. 12.)

Parce, per immatura tuæ precor ossa fororis:
Sic bene sub tenera parva quiescat humo.
Tenera, quæ levis sis, non onerosa, ita. Interpret.
Tenera tamen in tali re non legere non memi-
 ni. Scio Tibullum hac voce admodum delecta-
 tum esse, & Martialem *humum mitem & mollem*
 mortuis apprecatum. Magis proprie tamen tenui
 scripsisse existimo, quia vulgo *levis*, non *gravis*,
 non *onerosa*, nullo *pondere*, optatur. Juvenalis Sat.
 VII. v. 207.

Di majorum umbris tenuem & sine pondere terram
Spiranteisque crocos, & in urna perpetuum ver.

Haec, quamvis duos tantum libros priores per-
 lustravimus, disputasse sufficit; ut praeclara Heynii
 in Tibullum merita cognoscantur, utque simul
 exemplis aliquot ostendatur, veterum poetarum stu-
 diosis, nondum omnem de Tibullo bene merendi
 materiam esse consumtam. Ad quam ipsam rem

23 ALBIUS TIBULLUS EX ED. HEYNI.

magnum praesidium afferet Heyni Editio, qui pri-
mus lectionum propaginem satis accurate indagavit.
In nova hac Editione addidit quoque non inutili-
ter Elegiarum argumenta. Nec dissimulandum,
egregio veri amore ductum Heynium a sententia,
quam in superiore Editione defenderat, in hac sae-
pe recessisse. Exempla invenies in notis ad L. I
El. V. v. 25. in Obs. ad v. 36. ibid. ad L. I. El.
X. v. 11. & ad L. II. v. 49. Quin & ingenio hi-
lariori indulgens nonnumquam a re proposita di-
gressus est: veluti not. ad L. II. El. V. v. 18. Obs.
ibid. ad v. 37. & ad v. 78. ubi ex leges, quae apud
nostri ordinis homines, Grammaticos dico, non te-
mere quacsiveris.

L. S.

RE-

RELATIONES BREVIORES.

I. ΠΛΥΤΑΡΧΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΑΙΔΕΩΣ
 ἈΓΩΓΗΣ. *Accedunt bina ejusdem Plutarchi, & Marcelli Sidetæ Medici, Fragmenta. Graeco. Recensuit Job. G. Schneider. Argentorati. 8. 1775. Saepius & a multis hicce libellus editus est in scholarum usum. Est enim haec pervulgata opinio, Graecæ Latinaeque linguae discendae initium faciendum esse ab iis libris, ex quibus etiam rerum utilitas percipi possit. Sed fit plerumque, ut res vel non satis habeant suavitatis ad excitandum alendumque puerile studium, vel tantum obscuritatis, ut verba & oratio non percipi possint ab ea aetate. Quod quidem in hocce etiam libello contigit: qui cum sit de puerorum educatione, creditum est, ipsos pueros haud facile ex alio libello melius Graecam linguam addiscere posse. Et verò nec lenocinium habet ad puerorum sensum atque ingenium, nec rerum praestantiam, nec orationis magnopere elegantiam. Neque etiam ex Plutarchi profectus est excellenti ingenio: quod alibi demonstrabimus. In contextu constituendo & rebus illustrandis Schneiderus maxime quidem usus est copiis Heusinge-*

90 RELATIONES BREVIORUM

rianæ editionis; sed haud raro tamen suo ipse ingenio utiles addidit observationes. I. *De Libris* codicis Augustani, quas adjecit, non sunt magni momenti, & plerumque cum editis consentientes. Neque etiam vulnus inveteratum & gravius ullum sanatur. Laudabili consilio adjecta sunt duo Fragmenta Plutarchi ex libris de Anima, edita primum a Thirwitto V. Cl. Londini. vid. Bibl. Cl. P. II. p. 120. Ad hæc optimum deprehendimus Schneideri observationem eam, qua p. 71. ex aulis Plutarchi libris eadem excitatur sententia. Marcello Sidetæ quid cum Plutarcho sit negotii, nescimus. Alterum fragmentum extat apud Aetium & Paulum Aeginetam, alterum apud Fabricium B. G. Sed videamus deinceps alios ejusdem Schneideri libros.

II. *Oppiani, Poetæ Cilicis de Venatione Libri IV, & de Piscacione Libri V, cum paraphrasi Græcæ Librorum de Aucupio. Græcæ & Latine. Curavit Joh. Gualob. Schneider. Argentorati. 8. maj. 1776.* Primo loco exhibentur duo, quæ quidem supersunt, Oppiani carmina, alterum de Venatione, de Piscacione alterum, & librorum perditorum de Aucupio veteris nec inelegant paraphrasis Eustachii Sophistæ. Sequuntur versiones Latinae, soluta omnes oratione: Turnebiana carminis de Venatione: Schneideriana de Piscacione: & Paraphrasticæ versio a Conrado Gemero facta. Denique Schneideri Animadversiones p. 345-438.

RELATIONES BREVIORES. 91

Habuit editor, praeter libros typis expressos, quatuor scriptos ex bibliotheca regia Parisiensi, & exemplum Rittershusianum, cui Fr. Guierus sua ipsa manu correctiones adscripserat: tum vero diligenter collegit atque commemoravit conjecturas recentiorum Criticorum per varia eorum scripta dispersas. Atque cum ex his fontibus, tum suo ipse ingenio contextum multis locis sanio-rem facilioremque praestitit: quamquam in recipiendis conjecturis, in primis Brunckii V. Cl. solutior fuit, quam critica religio ferret. Est quoque haec ejus operae pars laudanda, quae ducta est ex ipsius argumenti scientia; cum non negligens fuerit editor in adferendis observationibus auctorum veterum & juniorum, qui de animalium natura scripserunt. Nec minus etiam ea editoris animadversio probanda est, qua carmen de Venatione ei Oppiano, cujus est de Piscatione, abjudicat, & ad recentiore[m] quandam rejicit. Omnino in libris de Venatione multae sunt & rerum ineptiae, & orationis vitia, & Latinismi vestigia. Vellemus tamen, totam hanc animadversionem ab editore uno loco peculiariter clare perspicueque expositam, nec variis locis carptim & currendo tactam fuisse. Diligentius quoque erant notandae imitationes poetarum, quos secutus est Oppianus: in quo genere haud pauca observaverat Conr. Rittershusius in Commentariis, qui adeo non erant negligendi, ut, si nostra res fuisset,

92 RELATIONES BREVIORES

eos integros adjecissemus. Nam quod Scholia vetera omisa sunt, non reprehendimus; illi enim magnopere habent doctrinae. Ex codice tamen regio quaedam Scholia in animadversionibus commemorata sunt, quae vim aliquam habere videntur ad investigandam veram lectionem. Sed de universa Scholiorum ratione temere judicat editor. Nam praef. p. 20. exhibentur quatuor, quibus continentur auctoritates Theophrasti, Callimachi, Philoxeni, Choerobosci: quae quidem alibi quoque exstant, & Theophrastea, utprehendimus, in Eclogis Maximi & Antonii p. 939. Sed quid Schneiderus? Nimirum ait, *se haec commemorasse in eorum gratiam, qui omnia sollerter indagant & cupide produnt, quae quantumvis levia aut inepta in vetustis libris exstant Scholia inedita.* Itane haec levia & inepta sunt? An vero est ejus, qui se Criticum profiteatur, tales antiquae reliquiae doctrinae cum supercilio contemnere, & nescire accuratam antiquitatis scientiam ex sparsis ubique fragmentis constare. Ita quidem alios etiam viros doctos statuere novimus, sed eodem saepius in jocularis errores incidere vidimus. Sed credibile est, Schneiderum rectius de hoc genere existimaturum, cum remisso hoc edendi scribendique studio & impetu, ejus doctrina magis maturuerit.

III. *Carminum Pindaricorum Fragmenta. Curavit J. Gottlob. Schneider. Argentorati. 14 plagg. 4. 1776.*

Hoc

Hoc libro Heyniana Pindari editio absoluta est. Ipse de sua opera non magnifice sentit Schneiderus: quam quidem modestiam laudamus. Neque vero etiam ab eo expectabatur in hoc genere opus, quale in Callimacho Bentlejus, vel in Euripide Valckenarius perfecit. Horum quippe perfectio duplici laude continetur: primum materiae copia ex singulis universisque auctoribus antiquis, & abditis etiam Scholiorum recessibus, eruta collectaque est: tum ratio, iudicium, sensusque longo usu tritus accessit, ad cognoscendum poetae ingenium, consuetudinem & numerorum rationem. Atqui Pindarici carminis numeros ipse se nescire fatetur Schneiderus. Fragmentorum vero magnam partem eum latuisse, nos deprehendimus. Neque tamen propterea non valde utilis laudandaque est ejus opera. Nam ea, quae hucusque ferebatur, Pindaricorum Fragmentorum collectio, a Schneidero multis partibus locupletata est, & Fragmenta quaeque ad sua opera, quoad ejus fieri potuit, relata sunt.

IV. *Analekta Critica in Scriptores Veteres Graecos & Latinos. Fasciculus Primus. Edidit Jo. Gottlob. Schneider. 8. (pagg. 84.) Trajecti ad Viadrum, 1777.* Tres, quos modo commemoravimus, libri magnam habent commendationem ab elegantia chalcographiae Argentinae: hic non item. Neque tamen propterea minus nobis jucundus accidit: cum quod
cog-

96 RELATIONES BREVIORES

da, quae ponitur in Veterum libris, qui in bibliothecis servantur, indagandis, eorumque indicibus conficiendis; & ad publicam utilitatem conferendis; sed praecipuo quodam jure, si talis sit ea opera, qualis est in hocce libro. Nam & bibliotheca nemini hucusque fuit accessa, qui in antiquae elegantiae monumenta diligenter inquireret: copiaeque ejus adeo ac divitiae doctis hominibus incognitae jacuerunt: & qui eam nunc primum describit & communi notitiae patefacit, non est, ut vulgo sunt, qui bibliothecarum catalogos faciunt, nulla librorum quos describit scientia instructus: sed est elegantis vir doctrinae, ex disciplina Ernestina Graecae linguae scientia haud vulgari, & studio bonarum literarum flagrantissimo. Et prima quidem hac Sectione quae continentur, fere omnia sunt ex ecclesiastico genere, quorum ea tantum cum nostro consilio conjuncta sunt volumina, quae opera Basilii Magni, Gregorii Naz., Gregorii Nyseni, & Joannis Chrysostomi scripta, complectuntur; reliqua, sive Homiliae sint, sive Synodica, sive Aetetica, sive alia ejusmodi, a prisca venustate nostroque instituto sua remotiora. Externae vero, ut vocant, seu elegantis doctrinae monumenta haecce sunt: Cod. VI. Aristotelis Metaphysica cum Scholiis Alexandri Aphrodisiensis, & Syriani in secundum librum disquisitionibus, Cod. VII. Aristotelis Physicae Auscultationis: Libri V. cum

Scho-

RELATIONES BREVIORES. 97

Scholiis Simplicii in compendium redactis a Georgio Scholario. Quibus addi potest Cod. I. Alexandri Tralliani Therapeuticorum Libri XII, & Rhasia libellus de Peste. Nos vero cupide sequentes Catalogi partes expectamus, quod audivimus, optimorum exempla Graecorum Scriptorum in illa bibliotheca exstare. Sed videamus nonnullos a Matthaeo editos Mosquae libros Graecos, quorum qui quidem ad nos delati sunt, item vel ex ecclesiastico genere vel ex recentiore aetate sunt.

VII. *Joannis Xiphilini & Basilii Magni aliquot Orationes. Ex variis Codicibus edidit, & animadversiones adjecit Christianus Fridericus Matthaei, Gymnasiorum Universitatis Mosquensis Rector. Typis Universitatis Caesareo Mosquensis. 4. 1775.* Xiphilini sunt Homiliae quinque, Basilii tres: omnes, quod sciamus, ineditae. Hae quamquam magis a pietate, quam ab exquisita doctrina commendantur, habent tamen orationis elegantiam. Atque hinc occasio nata est editori, ut subinde in animadversionibus exquisitiores formas dictionesque exponeret.

VIII. *Gregorii Thesalonicensis Orationes decem, cum singulis Joannis Chrysostomi, & Amphiloebii Iconiensis. Accesit quoque Fragmentum Jo. Damasceni. Ex quinque codicibus manuscriptis, primum edidit C. R. Matthaei, Universitatis Caesariae Mosquensis Professor. 8. 1776. Libri hujus inscriptionem retulisse sufficiat.*

Pars III.

G

IX. *Iso-*

98 RELATIONES BREVIORES.

IX. *Isocrasis, Demetrii Cydone, & Michaelis Glycae aliquot Epistolae. Nec non Dionis Chrysostomi Oratio περί λόγου ἀσκήσεως. Partim ex codice Helmstadiensi, partim ex codicibus Mosquensibus editis & animadversiones adjecit. C. F. Matthaei Universitatis Caesareae Mosquensis Professor. 8. 1776.* Isocratis sunt decem epistolae, quas cum codice Helmstadiensi contulerat Reiskius ὁ μακαρίτης, & varietatem lectionis cum Matthaeo communicaverat. Nona epistola, quae est ad Dionysium Tyrannum, nimium habet Sophisticae argutiae, quam ut ab Isocrate scripta videatur; nec temere tribuatur Theophylacto Scholastico, inter cujus epistolae exstat in codice Mosquensi. Matthaei animadversiones sunt a p. 59 usque ad p. 132. multumque habent utilitatis, tum ad res intelligendas, tum ad dictionis vim percipiendam. Demetrii Cydone epistolae sunt octo, ad Imperatorem Manuelem Palaeologum, supra seculi istius consuetudinem elegantes. Sequuntur tres epistolae Michaelis Glycae, minime comparandae cum antecedentibus, vel doctrina, vel oratione. Dionis oratio item collata est cum codice Mosquensi, & varietas lectionis commemorata.

X. Sed quantum lucri & jam fecerint & porro exspectare debeant bonae literae, ex Matthaei V. Cl. diligentia in excutiendis hujus bibliothecae thesauris, vel ex hoc uno intelligi potest, cujus notitiam.

RELATIONES BREVIORES. 99

tiam non possumus facere, quin antiquae venustatis amantibus impertiamus. Est igitur inter libros Mosquenses unus etiam qui Hymnos Homeri contineat; in quibus adeo duo sunt inediti, alter in Cererem quadringentorum circiter versuum, alterius, qui est in Bacchum, fragmentum. Eos ejusdem esse, ac reliqui editi hymni, antiquitatis, cum ratio colorque carminis prodit, tum Pausanias est auctor, qui quosdam ex altero versus laudavit. Utriusque exemplum cum Ruhnkenio communicavit Matthaei humanitas.

XI. Hoc vero loco, cum mentionem fecimus reperti germanae antiquitatis monumenti, in mentem nobis venit duarum, quae sub Horatii nomine vulgatae nuper sunt, Odarum, in menstruo libello Anglico, (*Gentlemans Magazine Mens. Januar.*) Harum igitur quin fraudem ac fallaciam verbo notemus, committere non possumus. Quis sit earum opifex nescimus; eum non esse Horatium liquido affirmamus. Neque vero est, quod eas hoc loco repetitas exhibeamus, & fallaciae indicia singillatim demonstramus. Neminem enim idoneum harum rerum judicem, in iis vel antiquitatis verum colorem, vel Horatianum ingenium, vel sinceram latinitatem agniturum putamus.

XII. *Eine Rede des Libanius. Zum erstenmale aus einer Handschrift der Churf. Bibliothek zu München abgedruckt. Leipzig. 8. 1775. 1. c. Libanii*

100 RELATIONES BREVIORES.

Declamatio una, nunc primum edita ex codice Bibliothecae Electoralis, quae est Monaci. 8. Lipsiae. 1775. Serius quidem commemoramus hunc libellum, recenti tamen adhuc ejus gratia ac jucunditate. Est enim veluti nuncius majoris operis, quod avide expectamus, omnium nimirum Libanii operum. Nam Reiskius, vir egregius, singulari quadam felicitate nactus Libanii codices scriptos Monacenses & Augustanos, qui non solum integriorem sinceriolemque exhiberent Graecum textum, sed declamationes etiam ineditas continerent septem, consilium ceperat adornandae novae hujus Sophistae editionis. Quod consilium cum mors immatura praeventisset, vidua ejus, praestantissima foeminarum, suscepit, neque committere voluit, ut hujus incepti fructu literatus orbis defraudaretur. Nos quidem eo magis Reiskianam editionem literarum amantibus commendamus, quod rariora sunt exempla Morelliana, quo corruptiora inquinatioque vitiis eadem sunt, quo majus denique ipsius Libanii est momentum ad scientiam cum rerum gestarum, tum Atticae eloquentiae veteris & recentioris. Sed juvat ipsius formam & consilium Reiskianae editionis exponere, ex prospectu, s. descriptionis schedula, quae proximo anno prodiit. Complectetur igitur illa editio praestantiorum rarioremque Libanii partem, Orationes & Declamationes, cum eas quas Morellus duobus vo-

lu-

RELATIONES BREVIORES. 101

luminibus formae maximae Parisiis edidit, tum eas quas postea separatim Godofredus Genevae, Fabricius in Bibliotheca Graeca, & Bongiovannus Venetiis ediderunt, tum septem quas in suis codicibus reperit Reiskius. Accedet varietas lectionis cum notis Reiskii. Universum opus constabit quatuor voluminibus formae octavae majoris. Nam versio Latina nulla adjicietur, quae quippe libri molem praeter rem augeret. Quodsi tamen sint, qui eam desiderent, seorsim eam excudendam curabit bibliopola. Epistolarum Libanii, post ultimam Wolffii editionem formae maximae, exempla sunt sane frequentia & pervulgata: tamen, si eas quoque iisdem typis & forma exprimi velle viros doctos, intelliget bibliopola, non deerit eorum desideriis. Ne quem vero Germanicae chalcographiae cogitatio ab emendi consilio deterreat, non abs re erit monere, hanc editionem expressum iri operis Richteri Altenburgensis, qui, prae ceteris suis civibus, & chartae nitore & typorum elegantia saepius artem nobis suam commendavit, & Libanio quoque eam se adhibiturum pollicetur. Ceterum Declamatio, cujus titulum proposuimus, est germanae Libanianae venustatis & eloquentiae, neque etiam vitiis magnopere corrupta, exceptis aliquot locis; de quibus fortasse alio tempore monebimus. Eam vero etiam accurate ad fidem codicis scripti redditam esse, aliunde novimus.

102 RELATIONES BREVIORES

XIII. *Longi Pastoralium de Daphnide & Chloë Libri IV.* Curavit, varietatem ac notas R. Columbanis, G. Jungermannii, P. Molli, & suas, cum Laurentii Gambarae *Expositis* addidit Benj. Gottl. Low. Roden, Prof. Poesf. ap. Vitebergenses. 8. Lipsiae. 1777. Qui editoris doctrinam & criticam facultatem ex ejusdem Achille Tatio, cujus nuper censuram egimus, cognoverint, facile de hac Longi editione statuent, si dicamus, minus etiam in ea quam in Achille Tatio praestitum esse. Gambarae carmine Heroico, eoque eleganti & venusto, quod ab argumento *Expositos* vocavit, Longum non tam vertit, quam imitando secutus est. Molli autem notae, quas cuncti ex Scapula compilatas norunt, librum non ornant, sed onerant. Itaque minime est verendum ne haec editio praecipiat auferatque gratiam Parisiensis editionis, quam multis doctrinae copiis exornat Villoisonus V. Cl, quamque prope diem ad nos perventuram speramus.

XIV. *Chrestomathia Poetica Graeco-Latina.* Editio Dav. Christoph. Seybold. Prof. Jen. Lemgoiae. 8. 1775. Est quidem haec utilitas atque hoc consilium Chrestomathiarum, ut collectis uno volumine locis veterum Auctorum vel facilioribus vel jucundioribus, tironum sensui aliquem antiquae elegantiae gustum praebent, eorumque studium excitent ad universa etiam Auctorum opera cognoscenda ac legenda. Sed calamitates saepius varias hunc

hunc consilii fructum intercipient; inter quas duae in primis commemorandae sunt. Nam vel legentes brevitatis facilitateque istorum compendiorum deliniti, paulatim ita iis adhaerescunt, ut ad ipsos Auctores numquam accedere audeant, & ad nomina adeo majorum operum exhorrescant, ac, veluti gustator loto, propositum ad doctrinae sedes iter relinquunt & ex animo abjiciant. Vel ipsorum, qui tales libellos compilant, ignorantia atque socordia fit, ut neque Auctorum illae partes, neque ea ratione exhibeantur, quae accommodatae sint hujus utilitatis consilio. Atque hanc quidem calamitatem praestare potest Chrestomathiae conditor, illam non item. Itaque nos maxime illa dote hujus libelli commoti, eum commemoramus. Et primum illud non est negligendum, Chrestomathiam hanc esse Graeco-Latinam, non ut Graecis locis additae sint Latinae versiones, sed ut Graecorum poetarum locis subjecti sint loci poetarum Latinorum, qui idem argumentum tractarunt. Quae res cum valeat ad ingeniorum censuram, haud parum commendat rationem atque judicium editoris. Sunt vero haecce libelli capita. I. Descensus ad inferos, s. *Nekuomanteia*, Ulixis ex Homero, Aeneae ex Virgilio, Scipionis ex Silio Italico. II. Orationes adversariae Ajacis & Ulixis apud Quint. Calabr. & Ovidium, Drancis & Turni apud Virgilium, Hannonis & Gestaris apud Silium Italicum. II. Ar-

104 RELATIONES BREVIORES.

gumenta Clypeorum ex Homero , Quinto Calabro & Virgilio. IV. Luctae certamina, apud Homerum, Theocritum , Apollonium Rhodium , Valerium Flaccum, Virgilium & Statium: V. Cursus certamina ex Homero , Virgilio , & Statio. VI. Eri-lichthonis Fames, apud Callimachum & Ovidium. Notulae additae sunt paucae quidem & breves, sed utiles tamen & accommodatae ad eorum ingenia, quibus scriptae sunt. In praefatione etiam varietas lectionis ex codice Merseburgensi exhibetur ad locos Statianos.

XV. *Mémoire sur Venus, auquel l'Académie Royale des Inscriptions & Belles - Lettres a adjugé le Prix de la Saint - Martin 1775. Par Mr. Larcher. A Paris i. e. Commentarius de Venere, ad quem, a. d. St. Martini 1775, Academia Regia Inscriptionum victoriae praemium detulit. Auctore Larchero, pagg. 512. 12. maj.* Ex disputationibus iis, quae, iudice Academia Inscriptionum, victoriae praemio unquam condecoratae sunt, insignem habet laudem haecce Larcheri V. Cl. disputatio. Nam & argumentum ejus magni est momenti in Mythologia universaque adeo antiquitate, & tractatio ejus atque explicatio ducta est ex ipsis doctrinae fontibus, atque exacta ad certam accuratamque rationem. Primum congesta est materia amplissima copiosissimaque ex ipsis veteribus monumentis: deinde hanc materiam bene intellectam perspectamque habuit auctor, quod ad

RELATIONES BREVIORES. 105

ad veterum lectionem attulisset haud vulgarem scientiam Graecae linguae, cujus in hac disputatione sunt specimina, cum in interpretandis difficilioribus locis, tum emendandis nonnumquam corruptis, investigandaque sagaciter vera lectione. Denique ipsius rationis diligentia est laudanda, quae cernitur in severitate auctoris, qui numquam a via deflexit, numquam aliunde lenocinium captavit; cernitur etiam in acumine & ordine, quibus materiam tam multiplicem ac variam & a multis temere turbatam ac confusam, apte descripsit & in suos locos digessit. Hoc argumentum si histrio quidam literarius explicandum suscepisset; ut per indices trepidasset? ut versionibus deceptus, ridicula nobis commenta obtulisset? ut denique nil sani attulisset, sed ex rebus nominibusque Veneris sales festivitatesque petiisset, quibus legentium animos delectaret, & suam ipse ignorantiam tegeret. Atqui haec disputatio suavitatem habet, & magnam quidem, neque vero aliunde quaesitam, sed sponte natam, cum ex ipsius argumenti jucunditate ac varietate, tum ex doctrinae ratione ac praestantia. Ceterum, quanta sit materia, intelligitur, quod nomina, munera, honoresque Veneris omnes, qui ei tributi sunt a Graecis & Romanis, &, qui ab iis cogniti sunt, Asiae Africaeque populis, complectitur. Igitur nomina quidem & cognomina Deae recensentur ducenta quadraginta octo: tem-

pla atque altaria, centum octoginta quinque: statuæ centum & quatuor: tabulæ septem: artifices, vel tabularum, vel statuarum, Veneris; viginti quatuor, in quibus aliquot sunt quos Fr. Junius in Catalogo artificum omiserat; quamquam in ceteris etiam sunt haud pauca nondum ab aliis prodita. Descripta vero diligenter hac sylva & materia, facile cogitari potest, magnam lucem accendi multis Scriptorum locis, aliisque monumentis. Non enim solum per Mythologiam latissime patet hic locus, sed per reliquam antiquitatem & ipsam adeo Philosophiam. Constat enim opiniones de Deorum viribus atque naturis, cum ipsis Philosophiæ initiis ortas, postea poëtarum ingeniis versatas transformatasque, tandem iterum a philosophis tamquam possilminio ad naturæ rationem revocatas esse. Neque etiam hanc loci partem neglexit Larcherus. Quare optandum est omnino, ut reliquorum etiam Deorum Dearumve res eadem diligentia doctrinæque a viris doctis explicentur. Quod quidem aliquando perfectum iri, spem nobis facit studium voluntasque Academiae: quæ cum antea ejusdem argumenti quæstiones proposuit, tum nuper promulgavit se a. d. S. Martini sequentis anni, de *Plutonis numine* disceptaturam esse; ita quidem, ut ab iis, qui in hoc loco explicando operam ponere velint suam, maxime quidem de Plutone, sed de reliquis etiam Diis Deabusque Inferis, agi cupiat, excepta

excepta una Proserpina, de qua jam antea disputatum est. Neque obscure significavit, potissimum sibi probatum iri eam rationem, quam Larcherus secutus est: nimirum ut agatur, de horum Numinum vi, nominibus, cultu & honoribus, eorumque origine; tum de templis, altaribus, signis, atque artificibus, qui iis fabricandis inclauerunt.

XVI. Incidit quoque in nostras manus *Specimen Observationum in Aeschyli Agamemnonum* 8. Basileae 80 pagg. 1778. Libelli hujus auctor, quem audivimus esse Professore Basileensem la Grand V. Cl., illud agere videtur, ut animadversiones suas integras, vel peculiari volumine, vel cum ipsis Aeschyli fabulis, aliquando edat, earumque nunc gustum aliquem harum literarum studiosis praebeat. Quamquam ex parvo numero Observationum, quae hocce libello continentur, non satis nobis de universa auctoris opera statueri licet. Nam & nudae proponuntur, sine doctrinae ornatu; suntque ex sola profectae conjectura, non petitae ex libris antiquis scriptis vel editis: quos se habere non commemorat auctor. Prodent vero acumen, idque haud vulgare, & Graecae scientiam linguae cum sensu venustatis: quippe loci aliquot vel ab interpretibus male accepti rectius explicantur, vel corrupti corriguntur levi ingeniosaque mutatione. Atque ex eodem genere se in Euripide quoque multa observasse, scribit. Quare, nostra quidem sententia, minime ope-

operam perdet auctor, si pergat studium suum in Tragicis ponere, eique studio adjungat lectionem reliquorum Scriptorum ac Poetarum. Minime deerit huic operae sua laus a legentium studio & fructu. Quodsi enim majorem copiam ejusmodi animadversionum pepererit & in lucem ediderit, dubitandum non est, quin liber ab antiquae doctrinae amantibus cupide expetatur. Ad Aeschylum denuo edendum viri docti subinde quidam animum adjecerunt, & nuperrime J. Fr. Matthaeus V. Cl.: qui codices etiam Mosquenses in auxilium adhibuit: cujus viri opera si ad ejusdem consilii societatem accedat, editio amplior ornatioque fieri possit.

XVII. Aeschylō subjungamus *Euripidem*, cujus nuperrime ad nos delata est editio Musgraviana. Hujus quanta fuerit expectatio ab eo inde tempore, quo de Musgravii consilio fama percrebuit, nemini Graecarum literarum studioso obscurum esse potest. Et nobis eo jucundius fuit intellexisse, cumulate hanc expletam esse expectationem, quo major ea diuturniorque fuerat, cum propter ipsius Musgravii ingenium atque doctrinam, tum propter exemplorum Euripideorum, in primis ex proxima editione Barnesiana, cum jejunitate paucitateque caritatem. Quae quidem exemplorum paucitas etiam effecit, ut Lipsienses in animum inducerent recudere Euripidem Barnesianum: cujus adeo, si fides est habenda Catalogo novorum Librorum, nuperrime

RELATIONES BREVIORES. 109

rime prodiit primum volumen hac inscriptione : *Euripidis Tragoediae, Fragmenta, Epistolae, ex editione Josuae Barnesii, nunc recusa & aucta appendice Observationum ex variis doctorum virorum libris collecta. T. I. 4. maj. Lipsiae. Sumtibus Svickerti.* Quis sit vir doctus, cui bibliopola curam ejus editionis adornandae commiserit, ignoramus : illud facile quivis intelligit, eam nulla parte cum Musgraviana editione comparari posse. Hujus vero haecce est inscriptio: *Εὐριπίδου τὰ Σωζόμενα. Euripidis quae extant omnia. Tragoedias superstites ad fidem veterum editionum codicumque Mss. cum aliorum, tum praecipue Bibliothecae Parisiensis recensuit. Fragmenta Tragoediarum perditarum collegit, Varias lectiones insigniores notasque perpetuas subjecit. Interpretationem Latinam secundum probatissimas lectiones reformavit, Samuel Musgrave M. D. Accedunt Scholia Graeca in septem priores Tragoedias ex optimis & locupletissimis editionibus recusa. Oxonii e Typographeo Clarendontano.* Continetur quatuor voluminibus formae quartae majoris: quorum tribus prioribus ipsae sunt Euripidis fabulae, subjectis ad cujuslibet voluminis calcem animadversionibus Musgravii: Fragmenta addita sunt tertio volumini: quarto exstat Latina versio cum Scholiis. Nos de praestantissimi operis laudibus ac bonis singillatim exponemus proxima hujus Bibliothecae parte.

XVIII. Dicamus etiam de *Sophocle*; ne ex Graecae

110 RELATIONES BREVIORES.

cae triumviris Tragoediae, unus relictus videatur. Neque tamen ei gratulari possumus ejusdem praestantiae interpretem, atque Euripidi. Neque etiam dicemus de nova ejus editione jam absoluta, sed propediem absolvenda. Nam Caperonnerius V. Cl. novam hujus Tragici editionem paraverat, atque ex codicibus scriptis bibliothecae regiae Parisiensis magnam bonarum lectionum copiam collegerat: jamque libri aliquot plagae typis erant descriptae, cum editor ante hos tres annos diem obiret suum. Sed opus ab eo tempore intermissum, audivimus instauratum esse nuper, ejusque curam susceptam esse a Vauvillerio V. Cl., Graecarum literarum in Collegio regio Professore.

XIX. Sex. Aurel. Propertius, varietate lectionis & perpetua adnotatione illustratus a Frid. Gottl. Barthio. Accedunt indices rerum ac verborum locupletissimi. 8. Lipsiae 1777. Si dicamus, hanc Propertii editionem factam esse ad exemplum Tibulli Heyniani, non illud etiam continuo dicimus, eam aequare ejus exempli praestantiam. Quod ne ipse quidem speravit editor: idque ingenue fatetur cum praef. p. 10. consilii sui rationem exponit. „Neque dissimulabimus” inquit „nos hujus summi viri (Heynii) exemplum, non quidem in Virgilii editione, qua se non minus Andinus ille vates jactare potest, quam Jupiter Phidiaco signo; id enim improbum paene esset: sed saltem in Tibullo edito pro-

RELATIONES BREVIORES. III

propositum imitari voluisse, nisi & hoc paucis modo datum esset, quos aequus amavit. Illius igitur vestigia secuti, quae Pasferatius, Broukhufius & Vulpus, (hi enim triumviri optime de Propertio hucusque meriti sunt) frugifera & ad illustrandum nostrum poëtam facientia haberent, excerptimus, ita ut quaedam de nostris interdum adjiceremus. Erat quidem rumor, quum in recensendo poëtae nostri contextu occupati essemus, Burmannum Sed. V. S. novam editionem Propertii parare: & vehementer non semel optavimus, quin moras quoque fecimus saepe, ut editio illa prodiret interea, & a nobis in juvenum usus converti posset: sed voti nostri compotes facti non sumus. Emittenda igitur fuit haec editio, inchoata magis, quam perfecta: quae tamen fortasse in nova recensione ad incudem revocata, quum & a viris doctis, variis in locis, meliora edoctus fuero, & ipse, majore usu in rebus criticis accedente, accuratorem operi nostro limam adhibere potuero, uberiores acquireret dotes, quibus justis harum literarum aestimatoribus probetur". Sed cum Heyniana rationis duplex sit laus, quarum altera interpretatione sententiae, altera constituenda vera lectione cernitur; hujus quidem aliquam partem assecutum esse Barthium affirmare non possumus: ad illam propius, longo tamen intervallo, accessit. Elegiae exhibentur, non secundum Scaligeri transpositiones, sed ad veteres edi-

112 RELATIONES BREVIORES

editiones. Subjiciuntur inferiore paginae parte; notae criticae, i. e. tales, quibus varietas auctoritatisque lectionis exponuntur: in his etiam sunt conjecturae virorum doctorum, ex eorum libris collectae; quarum tamen haud paucae editoris diligentiam fugerunt: sunt etiam lectiones codicis Dresdensis, ejusdem, in quo est Tibullus, quemque Heynius excusserat: novas vero emendationes ipsius editoris natas ingenio non invenimus. Animadversiones, quibus sententia poetae explicatur, infimo paginae loco exstant. His illud agitur, ut, ad juvenum tironumque usus, mens, dictio, artificiumque poetae explicetur. Quamquam necesse fuit plurimos remanere locos tironibus obscuros atque inexplicabiles; cum multi sint loci, ex quibus ipsi se veterani expedire non possint; propter mendorum corruptelarumque labem, qua unus omnium Propertius maxime laborat. Quo magis optamus, ut propediem nanciscamur P. Burmanni Secundi, V. Cl. editionem; qua Propertio nova & lux & medela paratur, ex multis variisque ingenii ac doctrinae copiis. Sed cum Propertius totus a Graecorum imitatione pendeat, Barthius nullum neglexit locum a Propertio expressum, quem quidem superiores editores notasent: aliquos etiam ipse primus notavit atque protulit ex Epigrammatibus Graecis a Reiskio editis. Additus est etiam index codicum scriptorum, vel jam collatorum ab editoribus,

RELATIONES BREVIORES. 113

ribus, vel adhuc in bibliothecis servatorum: quot quidem ex bibliothecarum catalogis congerere potuit Barthius. Sequitur alius index; nimirum editionum, quibus usi sunt Cantabrigiensis editor, Broukhufius & Vulpus. Deinceps extant testimonia virorum doctorum de Propertio. Tum est vita Propertii a Vulpio scripta, cum Barthii animadversionibus. Deinde ejusdem poetae vita, ab ipso Barthio concinnata, per annos, quantum licuit, probabiliter digesta. Denique disputatiuncula super Elegia, maxime Romanorum. Ceterum quamquam editor ipsi quidem Propertio, medelae nihil, novae lucis parum, attulerit, sanum tamen ubique rectumque de his literis iudicium prodidit, & spem nobis fecit, propius eum ad Heyniani exempli praestantiam accesurum, si perrexerit suum ipse ingenium continua veterum lectione subigere.

XX. *Apollonii Rhodii Argonauticorum libri quatuor. Edidit, nova fere interpretatione illustravit, priorum editorum notas praecipuas selegit, Sanctamandi numquam prius editis nonnullas suas adjecit, nec non indices tres addidit, Joannes Shaw, A. M. Coll. Beatae Mariae Magdalenae Socius. II. Vol. 4, maj. Oxonii, e typographeo Clarendoniano. 1777. Quod si laudes editionum censeantur chartae typorumque elegantia, nulla facile potior praestantiorque hacce reperitur: si vero propriis censeantur bonis atque animis.*

Pars III.

H

mad-

116 RELATIONES BREVIORES.

Valerii Flacci imitationem, & aliquid lucis adiumentique adferunt leviter exercitatis. Atque ut laudandus est editor, quod suas ipse notas brevissime absolvit, ita probandus est, quod ex Hoeltzlinianis notis multa circumscripsit, easque in brevius spatium redegit; quarum quidem quo maiorem copiam omisisset, eo minori ineptiarum copia librum onerasset. Neque tamen in delectu Hoeltzlinianarum animadversionum aliquid magnopere iudicii eum secutum esseprehendimus. Indices adjecti sunt tres: unus in notas interpretum, quo facile careremus: reliqui duo magis sunt comparati ad legentium utilitatem: alter quippe continet auctores, qui memorantur a vetere Graeco interprete, diversus a Fabriciano B. G. T. II., sed minus eo perfectus atque absolutus: alter est index magis accuratus, verborum omnium quae in Apollonii exstant poemate. Dicit etiam nullos se nancisci potuisse libros scriptos. Quod, quamquam facere non possumus quin ipsi credamus affirmanti, tamen libri dotem minime auget. Neque etiam, nostra quidem sententia, prudenter faciunt, qui veteres Scriptores, qui raro eduntur, qualis est Apollonius, ita edunt, ut ex libris scriptis nil adferatur novae lucis, & pretium tamen libri chalcographico opere augeatur. Veruntamen librorum scriptorum defectus hanc vim debuisset apud editorem habere, ut

RELATIONES BREVIORES 117

ut eo plus diligentiae poneret in conquirendis animadversionibus per varia doctorum hominum scripta dispersis, quibus Apollonius vel explicatur vel emendatur. Quarum quanta sit copia existimari potest; quod ab Hoeltzlini editione ad hanc novissimam anni effluxerunt centum & triginta sex: quo spatio temporis multi fuerunt, qui, vel obiter, vel data opera, de Apollonio bene mererentur, in primis nostro seculo atque ex nostratibus, Ruhnkenius, Pierfonus, Arnaldus, alique non pauci. Quorum quidem, in hac Oxoniensi editione, animadversiones ad unam omnes sunt omisae. Igitur & Apollonius suum adhuc exspectat vindicem, a quo ad hominum doctorum intelligentiam sensumque expoliatur, cum scriptorum librorum auctoritate, tum ingenii doctrinaeque instrumentis. Quod consilium ab Heynio dudum quidem captum novimus: propediem etiam perfectum iri speramus.

XXI. Inter regiones eas, quarum sinu soloque obrutae lateant operis Romani reliquiae, haud postremam esse Helvetiam, cum intelligitur ex Romanorum civium in illa terra olim frequentia, tum cognoscitur ex museis, seu locis illis, quibus veteris reliquiae artis publice servantur. Sunt vero etiam subinde privati homines, qui egregio antiquitatis studio multam ponant operam in veteribus,

nummis e terrae latebris eruendis, & coemendis iis, quos aliorum labor eruit. Atque privata musea duo nobis innotuerunt nuperrime, quorum quippe copiae descriptae sunt & propositae ad publicam notitiam; ut si qui harum deliciarum studiosi ad eas coemendas animum forte adjiciant, de iis ex indice edito judicare possint. Alterius hic est titulus: *Enumeratio Numismatum, ex omni metallo & forma, Graecorum Romanorumque, quae asservant A. F. Itb, Supremo Ducentumvirum Ordini adscriptus, & Sédacemvir Reipubl. Bernensis. Auctore Fr. Lud. Hallero 4. Bernae. 1777.* Utiliter est composita haecce enumeratio ad legentium usus, adjectis frequenter notulis, quae valeant ad nummorum judicium & historiam, auctoremque prodant in hoc genere non inexercitatum. Praefatio ipsa habet ingenii vestigia elegantis, quae nos eo deducant, ut eam ab Jo. Itbio V. Cl., bibliothecae Bernensis nuper praefecto, scriptam putemus. Ex ea locum expromamus eum, qui praecipue ad consilium libelli declarandum pertinet. „Et de publicis quidem collectionibus jam dictum. Sed privatae etiam hinc inde occurrunt. In his, quamquam angustioribus copiis, reperiuntur quandoque, quae in regiis necquicquam quaesiveris. Inde plurimum ad proferendos latius studii hujusce tam utilis, tamque jucundi & nostris temporibus tam accepti, fines,

RELATIONES BREVIORES. 119

finis, pertinere censendum hoc est, ut minorum etiam privatarumque collectionum enumerationes animadversionibus, sicubi necessitas postulet, in eruditorum usum vulgentur. Ita namque spes oritur operis aliquando in hoc genere absoluti. Haec cum ita sint, dubium nobis non est, quin cordatis viris peritisque rerum gratum simus facturi, si hanc quoque ignotam hactenus collectionem numorum priscorum Graecae & Romanae antiquitatis, edito in lucem indice, e privatis parietibus vindicaverimus. Est quidem totus iste apparatus iis fere locis collectus, in quibus eruta numismata fuere, & in angusto licet numero (sc. fere 500.) versetur, continet tamen quaedam rarissima: Imperatorum Romanorum seriem tantum non plenam: genuina vero jam, expulsiis quae secus videbantur, omnia, si pauca exceperis, quae suis locis notata continuandae seriei servavimus, ut sunt T. Vespasianus gr. Domitia Domitiani, Antoninus, Faustina minor, Pertinax & Gordianus Afr. ex argento, & Pescennius Niger ex aere, nec non Celsus & Aemilianus gr. Ex rarioribus occurrunt hic, ut ex multis aliqua saltem memoremus, Marius ex auro: Augustus cum capp. Caji & Lucii, Agrippina gr. in triplo, Domitilla Vesp. Domitia gr. & lat. Matidia gr. & lat. Marciana, Plotina, Julianus, Scantilla, Clara, Pescennius, Annia Faustina,

120 RELATIONES BREVIORES.

na, Gordianus uterque Afr., Balbinus gr., Tranquillina, Supera gr., Victorina & Zenobia ex arg. Aerei vero sequentes praeſtant. Triumviri gr. min. mod., Augustus, Livia & Agrippa cum fil. gr. Nero & Drusus cum capp. lat. Messalina in duplo, Nero & Octavia, Nero & Poppaea graece, Ottho gr. & lat. Vitellius gr. & lat. prim. & min. forma, Antinous, Titiana, Julianus, Scantilla, Clara, Pescennius, Albinus gr. & lat. Macrinus & Diadumenus gr. Annia Faustina gr. Gordianus uterque Afr. gr. & lat. Balbinus, Pupienus gr. & lat. Tranquillina in duplo gr. Hostilianus gr. Aemilianus, Supera gr. Omnes fere 30 tyranni, Firmus, Domitius, Bonofus, Proculus, Saturninus, Pacatianus, Julianus, Achilleus, Alexander, Martinianus, Neptotianus, Desiderius, Vetrano, Procopius, & rarissimus omnium Sylvanus cet".

XXII. Videamus alteram indicem numismatum. *Numophylacium Sulzerianum*, numos antiquos Graecos & Romanos, aureos, argenteos, aereos, sistens. Olim Jacobi Sulzeri, Vitodurani Helvetii, cura, studio, sumtu adornatum. Jam aeris vetusti elegantibus spectatoribus venum expositum, 8. Gothae 1777. Haec quidem supellex, licet in eodem atque antecedens sit argumento rerum Romanarum, numorum complectitur numerum multo majorem, circiter quater mille & quingenos. Maxima longe pars ad Impera-

RELATIONES BREVIORES. 122

peratores refertur. Sunt tamen etiam numi consulares alique Romani, & pauci externorum populorum, civitatum, & Regum. Ex praefatione, quae scripta est a fratre Jo. Casp. Sulzero, Archiatro & a Consil. Aul. Duci Goth. & Altenb., intelligitur, hanc copiam a rusticis magnam partem, qui opus in Helvetia facerent, esse effossam, & ad Sulzerum delatam. Ceterum qui eam universam emere velit, agat vel cum ipso Sultzero fratre, vel cum Schlaegero V. Cl., in eadem urbe, Ducis Gothani Antiquario & Aul. Consiliario.

XXIII. *Salomonis Glasfii Philologia Sacra bis temporibus accommodata a Jo. Aug. Dathio Prof. Linguae Hebr. Ord.-Tomus I. Grammatica & Rhetorica Sacra 8. Lipsiae 1776.* Tanta semper fuit operis Glasfiani laus atque existimatio, ut ab eo tempore, quo primum prodiiit, A. 1623, quatuordecim, forte etiam plures, ejus editiones cum in Germania, tum in Belgio subinde in lucem emisae sint. Nec enim vel tironem invenias in primis adhuc linguae Hebraeae elementis versantem, qui *Glasfii Philologiam Sacram* haud noscat, laudet, & tanquam classicum librum mox sibi prospiciat: etsi plerosque credimus frequentiores esse in laudibus, quas ab aliis intellexerunt, repetendis, quam assiduos & diligentes in ipso libro legendo, eoque ad emolumentum doctrinae Theologicae recte adhibendo. Et merito quidem Glasfius inter principes suae aetatis viros numeratur,

tur, qui operam collocarunt in constituendis regulis ad interpretationem Sacri Codicis. Nam quamquam ei in hoc genere jam praeiverat Matthias Flacius, ex cujus *Clavi Scripturae* haud pauca desumpsit, ipse tamen non solum variis in locis Flacium emendavit, sed praeterea auxit imprimis rem Grammaticam tot novis ac praeclaris observationibus, ex quibus praecepta daceret ad explicandas formas loquendi Veteris ac Novi Testamenti, ut is fere haberi debeat, qui primus bene interpretandi viam patefecerit. Verum tamen cum major sit nostra aetate harum literarum lux, multumque commutata ratio interpretandi libros Sacros, fieri aliter non potest, quin plura supersint vel accuratius & plenius pertractanda, vel ad emendatiorem hujus seculi modum refingenda. Quod ut a viro perito & in hoc studiorum genere exercitato fieret, optandum erat magis quam sperandum: si quidem Glasfio parem esse oportebat, qui hunc laborem fusciperet: a Dathio autem V. CL. factum esse haetabuntur omnes, qui insignia hujus viri de literis Orientalibus merita cognoscunt. Nos quidem laetati sumus vehementer, & omnino, etsi serius quam par est, tamen de nova hac éditione referendum duximus, quae, sola, ut credimus, librarium socordia, nostratibus nondum magis innotuit. Casu autem perquam fortuito se ad hujus editionis curam delatum esse scribit Dathius.

Ni-

RELATIONES BREVIORES. 123

Nimirum Jo. Ern. Faber, vir excellentis ingenii atque doctrinae, constituerat Glasium denuo typis divulgare, & novo quasi habitu induere. Quod vero consilium cum praematura hujus viri morte praepediretur, Dathius a librario rogatus, inprimis vero utilitate ac praestantia libri permotus, has partes suscepit, ipsumque adeo retinuit titulum, quem Faber ei fecerat. Nec tamen ex schedis Fabri, si quas habuit paratas, aliquid ad Editorem nostrum pervenit, sed ipsi soli debetur quidquid ad augendum ornandumque Glasium accessit. Dathius igitur hac fere ratione usus est in opere perficiendo. „Primo quidem in parte Grammatica imminuit copiam exemplorum nimiam, tot solummodo servatis, quot regulae illustrandae sufficerent, vel quae maxime essent insignia. Porro omisit cum longiores quasdam explicationes locorum, qui non erant adeo intellectu difficiles, tum observationes multas Polemicas, quas Glasius, more suae aetatis, qua fervebant inprimis controversiae Theologicae, contra Pontificios, Calvinianos, Socinianos passim adjecerat. Ne tamen omnem, quae hinc percipi posset, utilitatem praecluderet, retinuit paucas, praecipue eas, quae Christi divinitatem, ejusque satisfactionem pro peccatis hominum, maxime vindicarent. Deinde mutavit plures regulas non satis accurate traditas; alias etiam plures delevit, novis substitutis. Supplementorum vero

vero materiam defumfit, ad Syntaxin Hebraeam ex libris Grammaticis & Philologicis Schultensii, Schroederi, Michaëlis: ad observationes super stilo Novi Testamenti ex Gatakero, Vorstio, Krebsio, Bauero, aliisque, qui de hoc argumento post Glasium scripserunt. Denique haud minorem operam posuit in altera libri parte expolienda, quae Rhetoricam Sacram complectitur; in qua, servato tamen, quem laudat, Glasii ordine, multa induxit, mutavit, emendavit, saepius quoque plane nova substituit." Jam vero in his omnibus quae Dathius praestitit magna profecto laus est cum ingenii accurataeque doctrinae, tum imprimis iudicii in delectu faciendo eorum, quae maxime essent utilia, vel aetati nostrae magis convenirent. Nos quidem nihil invenimus, quod videri possit vel male omisum, vel temere ac praeter rationem servatum. Contra optimas quasque praestantissimorum Philologorum, qui post Glasium vixerunt, observationes sic passimprehendimus lectorum usui accommodatas, ut facile credamus, nihil in hoc genere, pro ratione aetatis nostrae, praestari posse perfectius aut magis absolutum. Caeterum formam operis Glasiani sic immutavit Dathius, ut nunc quidem, parte prima, Grammaticam & Rhetoricam Sacram praemitteret, quam sequentur, parte altera, Critica & Hermeneutica V. T., de quibus Glasius egit L. I. & II. „ Quae vero cum nostris

RELATIONES BREVIORES. 125

nostris temporibus nullo modo satisfaciant, nec possint quidem iis accommodari, consilium cepit hanc partem prioris editionis integram relinquere suo auctori, iisque qui illa editione uti malint, & ipsemet has partes pertractare pro sui ingenii suaeque doctrinae ratione. Sed Veteris tantum Testamenti interpretationem spectabunt illa praecepta. Nam de Critica & Hermeneutica Novi Testamenti qui post Ernestum praecepta dare sustineat, is peritis harum rerum iudicibus laborem suscepisse videatur perquam supervacaneum. Hanc igitur partem ut Dathius eadem cura prope diem absolvat, & Philologiam Sacram tam eximie ornare pergat, vehementer optamus.

XXIV. *Lexicon & Commentarius Sermonis Hebraici & Chaldaici. Post Jo. Coccejum & Jo. Henr. Majum longe, quam antebac, correctius & emendatius edidit Jo. Chr. Fried. Schultz. II. Tomi. 8. Lips. 1777.* Quod in Glasii libro recensendo magna cum laude praestitit Dathius, id nuper, sed dispari successu, in Cocceji Lexico refingendo conatus est Schulzius; Profesor Giesensis; cujus consilium jam ante quatuor ferme annos innotuit ex conditionibus, quae emtoribus hujus libri a librariis proponebantur; in quibus profecto nihil deerat, quod emtores alliceret, magnamque de editore opinionem excitaret. Etenim tale Schulzii erat de Cocceji Lexico iudicium, quod facile videret ab homine harum li-
tera-

126 RELATIONES BREVIORES.

terarum imperito minime proficisci; laudesque,
 quae magno viro merito tribuebantur, huc fere
 redibant, omnium lexicorum hoc fore longe abso-
 lutissimum, si maiore diligentia conferrentur versio-
 nes veteres, adderenturque quae, post Coccejum,
 ad incrementa harum literarum factae sunt recen-
 tiorum observationes, velut Schultensii, Schroede-
 ri, Venemae, Michaelis, Scheidäi, aliorum. Hoc
 igitur suscepturum se pollicebatur Schulzius, nec
 quidquam neglecturum, quod summam operi per-
 fectionem adjungeret. Itaque nunc, pertinaci,
 ut ait Schulzius, plurimum annorum labore in lucem
 denovo prodit desideratissimum lexicon Coccejanum
 in novam omnino formam redactum, sive etymo-
 logicam, sive exegeticam, seu denique criticam
 ejus partem spectes. Cujus novitatis rationem
 deinde exponit his fere verbis: „Primo, inquit,
 rescavimus omnia, quae superflua nobis videbantur;
 quo pertinent significationes verborum Theotiscarum
 & Batavae, item explicationes multorum locorum
 M. T. mysticae ac typicae ad singulares paucisque
 probatas interpretandi regulas Coccejanas formatae.
 Secundo nullam admissimus vocabuli significationem,
 quae non reliquarum Orientis linguarum usu esset
 probata. Tertio multas radices in lexicis desideratas
 linguae Hebraicae thesauro restitimus. Quarto
 originarias ac proprias thematicas significationes
 non quidem, cum Schultensio aliasque conjecturis
 asse-

RELATIONES BREVIORES. 127

assequi allaboravimus; nec tamen, ubi ultro sese offerebant, vel reliquarum dialectorum usu firmabantur, prorsus eas rejecimus. Quinto alias singulorum V. T. oraculorum interpretationes pro iis, quas Coccejus suppeditaverat, substituimus, quotiescunque nexus orationis, genius linguae, auctoritas veterum interpretum, usus reliquarum dialectorum id postulare videbantur. Denique medelam criticam iis locis adhibuimus, de quorum recta interpretatione, hoc subsidio non in medium vocato, plane desperaremus; neque tamen conjecturis indulgimus, sed eas tantum mutationes proposuimus, quae vel versionum, vel editionum vetustissimarum, vel codicum scriptorum auctoritate maxime commendarentur." Quod si nova est haec editionis forma, non ideo statim melior censenda est, aut aetati nostrae accommodatior. Nos quidem, quamquam de ingenio Schulzii praeclare sentimus, tamen veri studio movemur, ut ne diffiteamur, plura eum & meliora professum esse quam effecisse: nec, si longiorem scribere vellemus libri censuram, difficile foret pluribus exemplis ostendere, procul abesse hanc editionem ab ea perfectione, ad quam nostra aetate potuisset adduci. Quod tamen magis levitate quadam Schulzii, quam ingenii judicium inopia contigisse credimus. Etenim cum bonae sint regulae, quas sibi in expoliendo opere praescripserat, ratio, quam in observandis his regulis secu-

secutus est, vaga plerumque est, incerta ac levis. Et profecto aliud est praestantium librorum vitia vitiorumque remedia indagare, aliud his vitiis ea remedia scienter adhibere, atque illud ipsum praestare, quod praestari oportere judicaveris. Illud ab ingenio pendet judicandique sollertia, hoc, praeter ingenium judiciumque, cum magnam vim requirit ac copiam doctrinae & exercitationis, tum diligentiam, non levem ac desultoriam, sed accuratam & assiduam; quam vero passim in hac editione desideravimus. Non solum enim omisae sunt radices nonnullae a recentioribus in linguam Hebraicam revocatae; sed inprimis negligentior fuit Schulzius in referendis plurimis verborum significationibus a Schultensio, Schroedero, Michaeli, Scheidio, nostris temporibus feliciter indagatis, & idonea auctoritate stabilitis. Praeterea, cum magna laus Cocceji posita sit in interpretationibus multorum locorum, quae etsi omnibus haud aequae probentur, tamen ingeniosae sunt ac doctae, novisque rebus inveniendis viam saepius aperiunt, hanc quidem laudis partem multum obscuravit Schulzius, vel plures hujusmodi explicationes plane omitendo, alia haud substituta, vel tales substituendo, quae Coccejanis plerumque sint inferiores: in quo genere hoc inprimis displicet, quod suas observationes ab observationibus Cocceji & Maji haud distinxerit, ut periculum sit, ne errores Schul-

RELATIONES BREVIORES. 129

Schulzii Coccejo, hujus bonas observationes Schulzio attribuas. Interdum quidem Coccejum refutat expresse, sed ita, ut non tam veri studium secutus videatur, quam ingenii quandam petulantiam: quippe cum professus esset, se omnes Coccejanas observationes, quas non probaret, omisurum, interdum eas retinuit, quae reprehensioni locum darent, suumque de iis judicium sic exposuit, ut de Coccejo fere triumphare videretur. Quamvis igitur Schulzii opus laudem habeat ab adjectis recentiorum Philologorum Criticorumque observatis, & commemorata fatiis diligenter veterum versionum varietate, haec tamen laus haud parum imminuitur vitiis, quae modo significavimus, ortis potissimum ex festinatione & imprudentia, qua facilius existimavit Cocceji Lexicon *longe emendatius* in lucem proferre, quam existimant viri his in literis cum aetate, tum exercitatione Schulzio subactiores, quorum ut quisque major est, eo periculosius judicat se ita cum Coccejo conjungere, ut hoc socio non multum inferior videatur.

XXV. *Disertatio Philologica de notabili correctionum Masorethicarum genere, quod spectat loca controversa, ubi negativam in affirmativam, & affirmativam contra in negativam sententiam converti, volunt. Auctore Joanne van Voorst, Theol. Stud. 8 Lugduni Batavorum, 1778. Agitur hoc libello de variis lectionibus 27 & 28, quas in 23 locis Masorethae*
Pars III. I an.

annotarunt. Quod argumentum cum per se sterile sit & tractatu molestum, ob infinitas fere interpretationum disensiones in his lectionibus judicandis exponendisque, auctor tamen sic persecutus est, ut, adjectis subinde aliis observationibus bene multis, legendi taedium *jocunda quadam varietate* compensaret. Primo disposuit breviter & satis accurate de origine atque indole cum lectionum marginalium in universum, tum de peculiari hoc genere, quod versatur in conversione sententiarum affirmantium & negantium; de quibus lectionibus sic statuit: „*ex vario tempore & modo a variis fuisse constitutas, ita ut duplex potissimum genus sit; alterum, quod originem ducat ex varietate codicum; alterum ex imperitia linguae, sive errore in sensu locorum constituendo.*” Tum sequuntur regulae, quibus judicetur, *utrum lectio marginalis receptae lectioni anponenda sit, an secus;* quae regulae bene sunt ac prudenter constitutae, & huc fere redeunt; „*In judicio de bonitate lectionis rationem habendam esse cum versionum veterum & codicum probatissimorum, tum vero imprimis nexus atque indolis verborum, collatae linguae analogia.*” Quod si utraque lectio & versio-
num & codicum auctoritate firmetur, nec analogiae aut indoli linguae repugnet, praeferrī oportere lectionem vulgatam, quippe, ut antiquiorem, sic plerumque etiam sinceriores. Si autem lectioni
mar-

RELATIONES BREVIORES. 131

marginali nihil quidem ad bonitatem desit, verum tamen vulgata, per orthographiae regulam non plane inusitatam, possit in eundem sensum explicari, etiam tunc primas esse vulgatae deferendas. Denique & hanc, etsi rariorem, aut difficiliorem ac prima specie minus rectam, tamen potiore esse, ubi, consentientibus versionibus codicibusque, potest ad linguae veteris analogiam revocari, ita ut haud repugnet nexus orationis, praesertim si haec sublimior sit & exquisitior." Ad has igitur leges singillatim deinceps expenduntur ipsa loca controversa, adiectis plerumque ad illustrationem verborum formarumque loquendi difficultum observationibus Grammaticis vel Criticis haud sane contemnendis. Etsi autem, id quod ex regulis modo traditis facile suspicabamur, plurimis in locis lectionem vulgatam praefert lectioni Masoreticae, atque ad vulgatam tuendam negligit interdum rationem simplicitatis, tamen ei libenter in laude ponimus ingenium, quo usus est in excogitandis argumentis, quibus sententiae suae veri speciem conciliaret. Ceterum auctor, qui recens ex disciplina Jo. Jac. Schultensii prodiit, nil aliud hac descriptione spectavit, quam ut progressum suorum specimen daret. Quare si qui sunt in hoc libello loci non satis elaborati, hi documenta esse debent, eum, secus ac vulgo solet, ex ipso, cuius nomine fertur, ingenio profectum esse.

XXVI. Jo. Lud. Conradi *Opuscula e jure civili.*
Vol. I. Breae 1777. 8. p. 366. Qui juris studium
 cum iis litteris, quae ad humanitatem pertinent,
 conjungant, eorum miram hodie paucitatem esse,
 inter omnes constat. Quum enim neminem præ-
 tereat, eos, qui Alciati, Augustini, Brissonii,
 Cujacii, Duareni vestigia persequuntur, solos in
 scholis relinqui, nullaque fere iis praemia propo-
 ni; eos contra qui nil nisi usum forensem crepant,
 ineptissimos saepenumero homunciones, caput ef-
 ferre, atque in omni rerum abundantia vivere,
 facile est ad intelligendum, jurisprudentiam Cuj-
 acianam abjectam atque prostratam jacere, frustra-
 que opem & auxilium juris studioforum implorare.
 Quae quum ita sint, singulari nobis & praecipua
 quadam laude digni videntur, qui majori quodam
 impetu concitati ex misera Pragmaticorum, id est
 eorum, qui contemptis atque posthabitis omnibus
 bonis litteris, ad Maevii, Menochii, Mascardi,
 Brunnemanni, Carpzovii volumina tanquam ad
 faxum adhaerescunt, turba se eripiunt, magnoque
 animo, quaecunque tandem ea sit, fortunam su-
 beunt. Quorum in numerum jure meritoque re-
 ferendum esse Jo. Lud. Conradum, juris in Aca-
 demia Marburgensi Antecessorem, & litteris mul-
 torum & fama denique ipsa accepimus. Est autem
 in eo vir ingenium excellens, judicium acre,
 multa industria, ut nos quidem dignam his laudi-
 bus

RELATIONES BREVIORES. 133

bus fortunam ei precemur. Primum, quod in hoc volumine nobis occurrit, est epistola, in qua librum suum Maecenatis cujusdam nomini inscribit, plena adulationis, quam sine controversia ingenij largitor venter dictavit. Cujus lectione finita iniquissimo sane animo tulimus eruditorum majori stipendio inhiantium impudentiam, eorumque adulandi lubidinem detestati sumus. Sed ut eam omit-
tamus, ad primum nos opusculum convertimus, *de vita & scriptis Q. Cervidii Scaevolae JCr*, quod Conradius olim Lipsiae in vulgus edidit, & hoc in loco curis secundis perpolitum collocavit. De quo libello ut generatim nostram dicamus sententiam, multa in illo quidem diligentia, multa doctrina comparet, atque dicendi genus & purum est & castigatum. Sed & multa in eo communia atque protrita reperimus, neque congerendi illud studium probamus, quo maxime pertinent ea, quae de nomine *Q. Cervidii Scaevolae* §. 1. duodecim paginis nimia sane atque misera diligentia corrasit. Quo itaque ea, quae de celebri JCrto a Cl. Conradio late disputata sunt, in gratiam lectorum in pauca conferamus, vestigia ejus sequamur. Primum itaque nomen *Q. Cervidii Scaevolae* in tuto collocatur, qua in re nobis non displicet Cl. Conradii observatio p. 12. *Cervidii* nomen a *Cervio* ducentis, quoniam similis ratio

134 RELATIONES BREVIORES.

est in *Helvio* & *Helvidio*. Sed *Cervii* nomen non in lapidibus solum occurrit, verum etiam apud alios auctores reperitur. Sic apud *Horatium* Lib. II. Sat. I. v. 47. legimus:

Cervius iratus leges minitatur & urnam.

& Lib. II. Sat. VI. v. 77. seq.

Cervius haec inter vicinus garrit aniles

Ex re fabellas —

Quod ad aetatem JCTi nostri adinet, non male Cl. Conradius §. 2. ex L. 13. §. 1. D. de aliment. legat. conjicit, *Scaevolam* jam *Antonino Pio* imperante ad respondendum se dedisse. Praeterea sub Divorum Fratrum imperio eum floruisse ex eo demonstrat, quod eorum constitutiones & saepius & ita laudet, ut ipsos adhuc vivere significet. Ad *Septimii Severi* tempora vitam produxisse *Scaevolam*, non improbable Cl. Conradio videtur. De eruditione §. 3. exponit. Non enim Graecis solum litteris eum fuisse imbutum p. 34. seq. ostendit, sed etiam in lingua Latina satis versatum fuisse docet, quamvis p. 42. non neget, genus dicendi ejus praecipue in responsis breve atque concisum, ideoque nonnumquam subobscurum esse. Ad ineptias autem pertinet illud, quod p. 55. seq. Con-

RELATIONES BREVIORES. 235

Conrādus etiam & poëticen attigisse credit, quamvis, inquit, si specimina quaeris, nulla fere de ejus libris reperiantur. Est hoc in more positum iis, qui de vita magni alicujus hominis exponunt, ut famulis ad coelum laudibus eum efferant, atque nulla in re atque scientia tironem & hospitem fuisse contendant. Sic in veteri quadam editione Terentii, quam Lipsiae duobus abhinc seculis Wagnerus quidam in lucem protulit, Terentius in omnium omnino scientiarum genere versatus, atque artis etiam obstetriciae peritus fuisse dicitur, quia in *Andria* Act. III. Scen. II. v. 3. seq. Lesbiam ita inducit loquentem :

————— post deinde
Quod jussi ei dare bibere, & quantum imperavi,
Date —————

Neque ideo, quod Cl. Conrādus ipse fortasse poeta est, Scaevola quoque in poetarum est numerum referendus, cum nulla in scriptis ejus ingenii poetici vola & vestigium adpareat, quod ipse Cl. Conrādus fatetur. De Scaevolae studio philosophiae agitur §. 4. Et nobis quidem Cl. Conrādus p. 65. seqq. optime demonstrasse videtur, Scaevolam non tam Stoicorum praeceptis unice addictum fuisse, sed potius in nullius magistri verba jurasse. Scaevolae jurisprudentia §. 5. exponitur, quā in

re non possumus non, quin ipsa Cl. Conradii verba, quae p. 73. seq. legimus, adscribamus. Hoc tamen, inquit, meo mihi jure sumere videor, quicquid in jure civili reconditi ac subtile est, id ut a Scaevola haud alienum dicam. *Abstrusae juris rationes ornant ejus illum tractatum apparatus: res cognitione dignissimas in Digestis tractat accurate: sibi rursus simillimus est in meditatione de legibus scriptis: ex rotundioribus ejusdem sententiis exstat veritas, ratio atque rerum evidentia: denique in limatissimis responsis veram solidae juris disciplinae effigiem non sine admiratione intuemur. Novit noster & civile jus, & praetoris edictum, & principum constitutiones: verum ea cognitione modeste usus est, contra morem illorum, qui famam eruditionis captantes rem semper ex alto repetunt, etiamsi argumentum, quod tractant, saepe tironum imbecillitati magis accommodatum sit, quam virorum usui & scientiae. Facti quidem species ex principiis atque ex universa legum ratione aestimat: in quaestionis vexatae resolutione tantum dicit, quantum dicendum est, non quantum proferre potuisset, siquidem inanem verborum strepitum persona sua dignum satis judicasset. In toto hoc paragrapho maxime nobis enituisse videtur auctoris ingenium atque eruditio: & dicendi genus ita nobis placuit, ut vitium illud, quod P. 71. incuria ejus fudit, proprio Marte, ut dici-*

RELATIONES BREVIORES. 137

ditur - cum *suo Marte* esset scribendum; non inviti correxerimus. Scaevolam hercissimum fuisse demonstrat §. 6. De praeceptore ejus nihil habet dicere Cl. Conradius §. 7. De discipulis autem auctoritateque ejus duobus §. §. seqq. certiora in medium profert. Honores Scaevolae §. 10 tradit, eumque a Marco Antonino Philosopho in consilium amicorum adlectum, atque ab eo Imperatore dignum fuisse judicatum, qui primum inter eos locum obtineret, recte ex Julia Capitolino in vita M. Antonini Philosophi Cap. XII. probat. Bonum quoque virum & integrum vitae fuisse. Ictum nostrum §. 11. ostendit. Non tamen videmus Scaevolam in L. 43. D. *de Recept.* suadere ut sumtibus parcant. Unicuique sane qui illam legem intuetur, prima statim specie adparebit Cl. Conradium eam plane non inspexisse. Nos quidem, si ostendere voluissemus, Scaevolam partes a litibus incertis atque a sumtibus faciendis detertere solitum fuisse, protulissemus nulla mora interposita L. 51. D. *de Pecul.* in qua Scaevola, *Quod debetur, inquit, servo ab extraneis, agenti de peculio, non omnimodo dominus ad quantitatem debiti condemnandus est: cum & sumptus in petendo, & eventus executionis possit esse incertus: & cogitanda sit mora temporis, quod datur judicatis: aut venditionis bonorum, si id magis faciendum erit.* Quae sane lex si.

138 RELATIONES BREVIORES.

siléntio praetereunda non erat, cum integritatem Scaevolae, ejusque studium consultorum rationibus consulendi elegantissime demonstret. Cujus exemplum utinam hodie advocati & JCI sequantur! Celebratum autem dictum Scaevolae non ita se habet, uti Conradus p. 147. illud profert in medium, sed ita a JCo enunciatur: *Fus civile vigilantibus scriptum est*, & in L. 24. D. *Quae in fraud. credit. facti. sunt* continetur. Agmen tandem claudit §. 12. in quo de scriptis Scaevolae disputatur. Hunc libellum perventurum ad gloriam scriptorum egregiorum, quae Jo. Gottl. Heinecius, Ever. Otto, aliiq. clari viri ad exponendas veterum JCI vitas in vulgus ediderunt, nullo modo dubitari potest. Quae scripta, ut ab erudito quodam viro colligantur, jurisprudentiae bono optamus. Caetera autem scripta minora, quae primo hoc volumine continentur, ad legum quarandam explicationem pertinent, in quibus crim. aliorum vel evertit, vel leges male explicatas rectius exponit. Quae omnia nobis misice placuerunt, aeque, elegantiori jurisprudentiae studiis unice commendamus. Ad Horatii quoque versum: *Omne tulio punctum, qui miscuit utile dulci* disputatiunculam elegantem invenimus pag. 187-220. *Rationem enarrandae historiae juris Romani, & orationem exquisitae elegantiae de juris* & aequi-

RELATIONES BREVIORES. 139

acquitavit inter se consensu, ultimo loco collocavit. Quod ad volumen secundum adtinet, a Conradio contendimus, ne quasvis scriptiunculas academicae, quales Profesorum dextrae mercede conductae & de gloria parum sollicitae exarant, exempli gratia, *de cautione Muciana*, *de conditione Juvientiana*, nobis denuo propinet, sed eas placida pace compositas cum similibus collegarum suorum disputationibus blattarum tinearumque epulas esse patiatur. H. W.

* * *

Quum jam finem imposuissimus huic scriptioni, tristis sane atque luctuosus nos perculit nuntius de obitu Petri Burmanni Secundi. De quo casu ut ne taceamus, cum noster nos cogit dolor, cujus est in ipsa ejus commemoratione aliquod solatium ac levamen: tum provincia nostra postulare videtur, ejus pars est, de rebus tam adversis quam prosperis ex literata civitate referre. Et vero eo gravius nos affecit hic nuntius, quo magis praeter spem atque expectationem nobis accidit. Nam vix annus erat ex quo se munere Burmannus professorio abdicaverat, atque, honestissimo stipendio auctus ab Ampl. Athenaei curatoribus, se ex urbanarum rerum occupationumque molestiis in villam suam Santhorstianam & literatum otium contulerat. Ibi demum veram sibi vitam nactus videbatur,

tur, atque adeo revirescebat, degebat in literis, multaque doctrinae studiique sui opera dudum affecta perficere instituebat. Verum omnia ejus consilia, omnemque amicorum spem praevertit repentina apoplexis, qua extinctus est a. d. 24 Junii, cum natus esset annos sexaginta & quatuor, menses octo. Cujus obitus cum multis nominibus flebilis sit atque acerbus, tum haud minime literarum causa. Erat hucusque in Propertio occupatus; cuius editionem quotidie urgebat, & jam ad idem medium produxerant chalcographorum operae; hoc absoluto aliud cogitabat, aliudque deinceps prospiciebat. Habebat enim cum ipse maximam doctrinae copiam, tum vero *literatam suppellectilem* ex libris virorum doctorum ineditis tantam, quantam privatorum quidem hominum haud scio an nemo unquam habuerit. Ac de Propertio quidem credimus esse salvam rem, neque dubitamus quin ejus editio, viri alicujus docti opera, brevi absolvi queat. Reliqua ineditarum scriptorum schedarumque supellex ne in imperitas manus incidat, atque hac calamitate etiam augeatur damnum quod literae morte Burmanni fecerunt; id vero ne fiat vehementer optamus.

BIBLIOTHECA

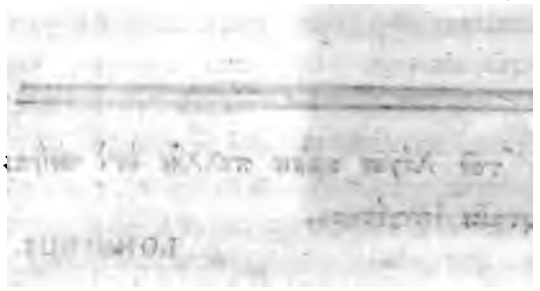
CRITICA.

PARS QUARTA.

Ἡ γὰρ τῶν λόγων κρίσις πολλῆς ἐστὶ πείρας
τελευταῖον ἐπιγένημα.

LONGINUS.

AMSTELODAMI,
Apud PETRUM DEN HENGST,
MDCCLXXIX.

BIBLIOTHECA

CRITICA.

VOLUMEN PRIMUM.

Ἡ γὰρ τῶν λόγων κρίσις πολλῆς ἐστὶ πείρας
τελευταίου ἐπιγύνημα.

LONGINUS.

AMSTELODAMI,
Apud PETRUM DEN HENGST,
MDCCLXXIX.

BIBLIOTHECAE

CRITICAE

PARS QUARTA.

I.

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ. EURIPIDIS

quae extant omnia. Tragoedias superstites ad fidem veterum Editionum codicumque MSS, cum aliorum, tum praecipue Bibliothecae Regiae Parisiensis recensuit: Fragmenta Tragoediarum deperditarum collegit: Varias Lectiones Insigniores Notasque perpetuas subiecit: Interpretationem Latinam secundum probatissimas lectiones reformavit SAMUEL MUSGRAVE M. D. Accedunt Scholia Graeca in septem priores Tragoedias ex optimis & locupletissimis Editionibus recussa. Oxonii ex Typographeo Clarendoniano. 1778. Voll. IV. 4 Maj.

Constat inter omnes, ingeniorum ac doctrinarum laude tantum praestitisse reliquis Graecis Athenienses, quantum fere ipsi Graeci barbaris. Cujus qui-

Pars IV. A dem

2. EURIPIDIS TRAGŒDIAE.

dem rei cum alias reperiemus extitisse causas, tum eam in primis, quod mature admodum Athenis Tragoediae & Comoediae spectacula inducta publiceque exhibita sunt. Nam antiquissima aetate apud alios Graeciae populos literis atque doctrinae parum tribuebatur publicae laudis ac mercedis, & qui apud eos erant docti atque ingeniosi, hi suo fere studio & naturae bonitate extiterant: contra decus omne ponebatur in solemni ludorum victoria, quae corporis viribus & velocitate parabatur, eaque victoria immortalitatis instar habebatur. At vero Athenienses in utraque laude operam ponebant: & quemadmodum ludis Olympicis, Pythicis, Isthmicis, Nemeis, cum aliis Graecis de corporum roborisque palma certabant, ita Athenis ipsi inter se Tragicis, Comicis, aliisque certaminibus Musicis, haud minori studio de ingeniorum gloria contendebant. Atque aliarum quidem artium disciplinarumque, quamquam maxime cultae sunt auctaeque Athenis, tamen aliquam laudem etiam habent reliqui Graeci; ars oratoria & scenica poesis solis propriae sunt Athenis, ubi natae, altae, perfectaeque sunt. Et profecto magnam habebant vim illa spectacula apud spectatores ad acuendum pulchri honestique sensum: & honor publice habitus poetis homines ingeniosos mirifice incitabat ad ejusdem artis studium. Igitur ut semel quaedam ratio scenae coepit institui, incredibile est dictum quam brevi effloruerit, & ad summum pervenerit.

EX EDIT. S. MUSGRAVII. 3

Sed in Tragoedia hoc maxime licet mirari, quod, ut ait Vellejus (1, 16.), una neque multorum annorum spatio divisa aetas eam per divini spiritus viros Aeschylum, Sophoclem, Euripidem illustravit. Nam Comoedia quidem a multis excellentissimisque tractata poetis, per Menandrum demum ad summum fastigium pervenit; quorum cum pene innumerabiles extiterint fabulae, eas omnes, exceptis undecim Aristophaneis, periisse, cum literarum communi naufragio, tum casui etiam tribuendum est, qui in his rebus dominatus est plurimum. Tragicorum omnium, praeter aliquot Aeschyli, Sophoclis & Euripidis, fabulas item absumsit vetustas, verum in ista jactura non tantum communis calamitas & casus, sed multum etiam Antiquorum valuit iudicium (de quo vid. Ruhnck. Hist. Crit. Or. Gr. p. 94, 95.); qui illos tres eximie & nominarunt & celebrarunt Tragicos; unde factum est, ut reliquorum fabulae paulatim ex hominum notitia abirent, & tandem penitus interciderent.

Incidit vero trium illorum Tragoediae principum aetas in florentissima Graeciae tempora, quibus in primis Athenae fusis fugatisque Persis, summa belli gloria cumulabantur & maris imperium tenebant. Nam postquam Pisistrati temporibus Thespis choros Satyricos, qui in Bacchi honorem agebantur, ad aliquam rationem redegit, atque, adjecto histrione, qui fabulam caneret, prima Tragoediae fundamen-

* EURIPIDIS TRAGOEDIAE

ta jecisset, erat ea tamen agreste inconditumque spectaculum atque indignum hominibus politis & liberalibus. Deinde, circa bellum Marathonium, extitit Aeschylus, qui perspiceret quanta esset in hoc Thespidis ludicro materia & opportunitas, si quis illud a fordibus purgare & ad rationem sanitatemque revocare posset. Hic igitur primus Tragoediae, cujus veram mente conceperat vim, certam instituit formam, eamque modo ac ratione descripsit. Et primum omnium ipsam veluti vitam indidit Tragoediae, actionem atque diverbium, adjuncto altero histrione. Cumque antea plaustris veheretur hoc spectaculum, atque histrio saltatoresque vultus inungerent faece, Aeschylus scenam reperit, eamque certo loco constituit, actoribus dedit personas, vestitum decorum, cothurnum, & orationis gravitatem magniloquentiamque iis adjecit. Gravis est in primis ejus rei testis Horatius (A. P. 275.):

*Ignotum tragicæ genus invenisse Camoenæ
Dicitur & plaustris vexisse poemata Thespis,
Qui canerent agerentque peruncti faecibus ora.
Post hunc personæ pallæque repertor honestæ
Aeschylus, & modicis instravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui nitique cothurno.*

Interea cum unus in scena regnaret Aeschylus, exortus est præstanti juvenis ingenio Sophocles, qui

qui animum ad Tragoediam adjiceret, ejusque formam atque materiam ita denuo digereret ac designaret, ut intelligentissimorum hominum judicio, summa in eo tragicæ poeseos vis atque mensura constituisse videretur.

Neque enim tantum, quod erat in scena & ornatu inanis pompæ ac speciei, circumcidit, sed orationis Aeschyleæ grandiloquentiam ac sonum temperavit, &, quod ejus rei caput erat, actionem auxit variamque reddidit, adjectis pluribus histriionibus, ipsius denique argumentum fabulae ad naturæ veritatem simplicitatemque descripsit. Igitur adeo velociter ad ingenii laudem evolavit, ut sex & viginti natus annos ipsum Aeschylum vinceret. Nam cum olympiadis septuagesimæ septimæ anno quarto, propter inventa reportataque a Cimone Theſei ossa, solemne tragicum instituissent certamen Athenienses, ex omnibus poetis duo soli digni videbantur victoriæ præmio, Aeschylus & Sophocles, qui tum primum fabulam docebat, inter quos distracta erant spectatorum studia, eamque ob causam judices certaminis nullos sortitus erat Praetor. Cimon igitur ipse, cum in theatrum prodiiſſet, & solemnes Deo libationes fecisset, decem, quos secum duxerat, collegas sacramento adegit, ne prius ex theatro abirent, quam de victoriâ Tragicorum stautissent. Nullum umquam fertur fuisse certaminis judicium, quod tanta ambitione & animorum con-

tentione ageretur; aliis, ut credibile est, iudicum spectatorumque Aeschyli auctoritatem gloriamque honorantibus, aliis Sophoclis ingenio & laudi crescenti faventibus. Judicatum est secundum Sophoclem, Fama est, Aeschylum ex hoc civium iudicio tædium concepisse patriae, eaque tandem relicta in Siciliam se contulisse, ubi diem suum obiit olympiade octogesima prima. Verum Sophocles non modo Tragoediae principatum obtinuit, sed summos etiam in republica honores assecutus est; quippe anno quarto olympiadis octogesimae quartae praeturae gessit cum Pericle ad Samum.

Natus est Euripides olympiadis septuagesimae quintae primo anno, quo Xerxes ad Salamina victus est a Themistocle, cum Sophocles quintum supra decimum ageret annum. Anno aetatis duodevigesimo ad Tragoediam scribendam animum appulit: cui quidem quid post Sophoclis ingenium diligentiamque novae dotis adjungeret habere vix potuit, tamen propriis quibusdam & suis excelluit virtutibus. Et vero Euripidis pueritia incidit in illud tempus, quo nullum umquam aliud fuit efficacius ad proferendam excitandamque ingeniorum magnitudinem. Rempublicam administrabat Pericles, Graecorum sine dubio princeps belli pacisque artibus, in quo fuerunt omnia quibus verus literarum statos censetur. Nam cum incredibili scientiae incensus esset amore, ea erat intelligentia, ut de ingeniis ipse

ipse judicare posset, eo denique erat animo, ut praemiis nullis parceret, quibus hominum doctorum studia aleret atque provocaret. Ad hunc igitur cum omnes undique considerent homines artium disciplinarumve periti, duo in primis & usi sunt familiariter ejus amicitia, & juvenum Atheniensium studia tentuerunt; Anaxagoras & Prodicus, hic eloquentiae prudentissimus magister, ille philosophiae gravissimus auctor. Utrique se dedit Euripides, & summam utriusque disciplinae scientiam ac facultatem assecutus, neutram reliquo vitae spatio professus est ac facilitavit. Athleticam artem jam antea repudiaverat, quamquam primis pueritiae annis eam tanto coluerat studio, ut honestissimas ex ejus certaminibus victorias reportaret. A forense eloquentia, quam plerique juvenes a Prodicto discebant, abhorrebat ejus animus, cum judicio, tum magis etiam ipsa natura, quae ita erat temperata ad mansuetudinem, moderationem, & veri amorem, ut non posset vulgi opinionibus servire, malis artibus uti, ambitionem, invidiam, obtrectionem sequi. Igitur postea in fabulis, quas docebat, acerrime saepius reprehendit causidicorum & athletarum genus; quod apud Graecos his fere artibus gloria atque honores quaerebantur, studiis vero iis, quibus aluntur ingenia & fructus doctrinae constans certusque paritur, non tantum, quantum par erat, praemii tribuebatur. Unam videbat, ex reliquis disciplinis, Philosophiam

8. EURIPIDIS TRAGŒDIAE

esse beatae vitae magistram, & laudandam artium omnium procreatricem: huic se totum dedit, eamque profiteri etiam decreverat. Et fecisset sine dubio, nisi eum ab hocce consilio avocasset inopinatus magistri casus. Nam cum mali ac seditiosi cives inviderent Periclis potentiae, eamque omnimodo labefactare studerent, eum impietatis accusarunt, quod patriam religionem contemneret, & hominibus familiariter uteretur, qui novos Deos inducerent. Hoc in Anaxagoram valebat, neque aliud poterat excogitari crimen, quod plus haberet odii atque invidiae apud imperitam supersticiosamque plebem. Ac Pericles quidem elusit inimicorum insidias, & cum ipse ex iis se expedivit, tum Anaxagoram quoque eripuit; sed ita, ut ejus consuetudinis suavitate, qua per multos annos fructus erat, se ipse privaret. Nam ut periculo subduceret eum & odio iratae plebis, clam eum Athenis deduxit.

Sed Euripides cum intelligeret quantum Philosophia haberet invidiae ac periculi, si quis placita sua libere in vulgus eloqui auderet, studium suum ad Tragoediam scribendam convertit; ut Philosophiae praecepta monitaque sub aliorum persona in hominum celebritatem produceret, & ipse scenae praesidio & commendatione tutus esset. Igitur spatium nactus, in quo ingenii vis excurreret, brevi eluxit, & in ejus principatus, quem Sophocli tribuebant, societatem venit. Fabulas docuit septuaginta, quibus

EX EDIT. S. MUSGRAVIL

bus quindecim victorias consecutus est. Tandem provecta aetate in Macedoniam abiit invitatus propter sapientiae famam ab Archelao rege, ibique aliquot annis transactis, mortuus est anno tertio olympiadis nonagesimae, & tertiae. Ceterum ejus poeseos quanta fuerit jam apud ejus aequales vis atque laus, multa sunt documenta: ex quibus duo sola commemorabimus. Alterum, quod Socrates, duodecim annis minor Euripide, eum studiose coluit, & cum raro adiret spectacula, numquam fere abesset, quum Euripides fabulas doceret. Alterum, quod ejus carmina miseris etiam atque perditis civibus saluti fuerunt. Nam cum, expeditione Siciliensi, Atheniensium vires ad Syracusas concidissent, fuso caesoque exercitu, haud pauci militum servitutis miseriam leniebant, cantandis, quas ex ejus tragoediis meminerant, sententiis, quae valerent ad erigendum in adversa fortuna animum atque tolerandam calamitatem. Heri, quos mirifice horum versuum suavitas & dulcedo ceperat, in pretio habuerunt captivos, qui Euripidis carmina scirent, & libertate etiam donarunt. Alii qui hostium potestatem effugissent, oberrantes per Siciliam omniumque rerum inopia laborantes, hanc unam expediendae salutis viam invenerunt, ut cantandis Euripidis carminibus victum sibi pararent. Qui reduces in patriam, Euripidem auctorem salutis agnoverunt, eique cum lacrymis gratum animum testa-

10 EURIPIDIS TRAGŒDIAE

est sunt. Et profecto aberratum studiū sui hactenā cepisse videri sibi poterat. Euripides hac benefici voluptate, qua nulla major voluptas accidere potest bono civi eidemque viro docto,

Sed ut Pericles ex disciplina Anaxagorae praectus extitit orator, quod eo magistro mentem naturae cognitione replevisset & ad altitudinem extulisset, ita Euripides eadem ex schola excellens prodit poeta, quod ingenium aluisset rerum divinarum humanarumque scientia, quae una veram poeseos vim ac sublimitatem parit. Hinc boni malique causas didicit, hinc hominum mores, ingenia, eorumque abditas recessus: hinc novum Tragœdiae protulit genus, quod doctrinae praestantia sententiarumque gravitate esset plenum, & exhiberet virtutum vitiorumque exempla ex ipsa natura expressa, quodque animos cum suavitate delectaret, tum rationibus ad virtutis studium converteret, unde factum est, ut a posteritate scenicus philosophus & diceretur & haberetur. Sit igitur Sophocles diligentior cum in describendo ad verisimilitudinem fabulae argumento, tum in accommodandis moribus ad personarum varietatem: habet quoque suas Euripides laudes, easque plane egregias. Habet genus orationis proprius accedens ad vitae consuetudinem & hominum captum: habet sententiarum veritatem gravitatemque ex sapientiae studio & civili prudentia: habet suavitatem, dulcedinem, elegantiam prorsus

sus

fus mirificam: habet eloquentiae vim incredibilem,
 ut quamcunque personis tribuat orationem ea pro-
 banda videatur: habet denique facultatem ad animi
 affectus, praesertim terroris & commiserationis,
 tam admirabilem, ut vel ab Aristotele, acerrimo vi-
 tiorum reprehensore, τραγικώτατος appellatus sit;
 Quid vero? Nullamne putemus Quintiliani esse au-
 ctoritatem, qui (Inst. X, 1.) ita de duobus his Tragi-
 cis iudicat. „Sed, inquit, longe clarius (*Aeschylus*) il-
 lustraverunt hoc opus Sophocles atque Euripides:
 quorum in dispari dicendi viâ uter sit poeta melior,
 inter plurimos quaeritur. Idque ego sane, quoniam
 ad rem praesentem nihil pertinet, in iudicatum re-
 linquo. Illud quidem nemo non fateatur necesse
 est, iis, qui se ad agendum comparant, utiliorem
 longe Euripidem fore. Namque is & in ser-
 mone quod ipsum reprehendunt, quibus gravi-
 tas & cothurnus & sonus Sophoclis videtur es-
 se sublimior) magis accedit oratorio generi:
 & sententiis densus, & iis, quae a sapientibus
 tradita sunt, paene ipsis par: & in dicendo &
 respondendo culliet eorum, qui fuerunt in foro
 disertis, comparandus. In affectibus vero cum om-
 nibus mirus tum iis, qui miseratione constant,
 facile praecipuus. Hunc & admiratus maxime est,
 ut saepe testatur, & secutus, quamquam in opere
 diverso, Menander: qui vel unus, meo quidem ju-
 dicio, diligenter lectus, ad cuncta, quae praecipi-
 mus,

mus, efficienda sufficiat: ita omnem vitæ imaginem expres-
sit: tanta in eo inveniendi copia, & eloquendi
facultas: ita est omnibus rebus, personis, affectibus,
accommodatus."

Ceterum ipsa, quae vitio vertuntur a plerisque
Euripidi, veluti Prologi, nunciorum narrationes, &
si quae sunt alia, facilem habent excusationem: quip-
pe profecta sunt non ex ignorantia, sed ex ingenii
potius abundantia, & certo iudicio, quibus factum
est, ut nonnumquam verisimilitudini anteponeret
perspicuitatem. Igitur tantum abfuit, ut propterea
minus eum posteritas coleret, ut legentium studio
copiaque etiam Sophoclem superaverit. Quod cum
inde intelligitur, quod Euripidis undeviginti fabulae,
Sophoclis non nisi septem, nec plures Aeschyli, ad
nostram servatae sunt aetatem: tum inde, quod unus
ex poetis, excepto Homero, Euripides eam assecu-
tus est auctoritatem existimationemque sapientiae,
ut singuli fere ejus versus pro singulis haberentur te-
stimoniis, & proverbiorum vim nanciscerentur. Nil
dicamus de aliis Scriptoribus, quorum ut quisque
studiosior fuit verae eloquentiae, ita majorem posuit
operam in Euripide legendo & pene ediscendo. Phi-
losophi quidem praeceptorum rationes atque exempla
ex Homero fere & Euripide petebant; quod cum ex
Platone atque Aristotele apparet, tum in primis ex
Stoicis. Nam princeps ejus familiae, Chrysippus,
nullum facile alicujus momenti praeceptum posuit,
nisi

nisi auctore adhibito Euripide. Qui quidem aliquo libro tot ex Medea sumsit versus, ut is liber a festivis hominibus Chryssippi Medea vocaretur. Sed a Chryssippo omnes, qui eum secuti sunt,¹ pendunt Stoici: & dici vix potest, quam frequens sit apud eos Euripidis vel auctoritas, vel orationis color ex eo ductus; ut nisi quis ejus tragoedias multo usu tritas habeat, eum necesse sit in sententiis eorum haud paucis aut errare aut caecutire. Jam omnium omnis aevi Scriptorum, doctrinae copia, varietate, praestantia, nemo est anteponendus Plutarcho. Hic vero quam fuit Euripidi deditus? quam est totus Euripideus? Nos quidem saepius mirari subiit, plerosque Plutarchi editores, ejus emendandi interpretandique praecipuum fontem, Euripidem, parum cognitum pertractatumque habuisse.

Itaque cum in Euripide tantum sit momentum cum ad antiquitatis scientiam, tum ad aliarum rationem disciplinarum, tum ad omnem honestatem atque humanitatem, magna profecto habenda est gratia Musgravio V. C., quod talem tantumque auctorem faciliorem planioremque reddidit ad hominum intelligentiam. Quae quidem opera quam vim laudemque habeat, deinceps a nobis exponetur. Et primum universe de operis forma, descriptione, & subsidiis librorum veterum, quibus usus est editor, videbimus: deinde, sagacitatem atque doctrinam editoris, quae cernuntur in locorum corruptorum sanatione

14 EURIPIDIS TRAGOEDIAE

natione & obscurorum interpretatione, spectabimus.

Tragoediae ipsae tribus continentur prioribus voluminibus, ad calcem cujusque voluminis animadversionibus adjectis Musgravii, tertio quidem additis etiam fragmentis perditarum tragoediarum: quarto comprehenditur Latina versio vulgaris, ab editore multis locis castigata, & Scholia antiqua antea saepe per editiones vulgata.

-Animadversiones breves sunt; quippe quae ad primum pertinent volumen, quo sex continentur fabulae, non ultra centum & duodeviginti paginas excurrunt, & in reliquis voluminibus ad eundem fere modum: constant maxime illustratione emendationeque locorum difficilium, & commemoratione variarum lectionum, non quidem omnium, sed earum, quae aliquam vim ad criticam rationem habere viderentur. Praefatio brevis est. Eam sequuntur Moschopuli, Thomae Magistri, & A. Gellii, narratiunculae de vita Euripidis. Adjecta est Chronologia scenica, ab Euripidis nati tempore, ad ejus mortem, breviter & accurate a Musgravio designata. Textum Graecum, quem expresferit Musgravius, non significatur: nobis Commelinianum maxime secutus videtur. Libri scripti maximam partem sunt Parisini, ex bibliotheca regia: sex sunt numero, quorum alius plures, alius pauciores habet fabulas, nullus omnes, quae supersunt. Duo praeterea ex eadem bibliotheca habuit exempla typis

ex-

expresſa, quorum alteri a manu ignota adſcriptae erant variae lectiones codicis cujuſdam ſcripti, uſque ad finem Iphigeniae Tauricae; alterum Stephanianum, in cujus margine notulae aliquot erant Tanaquilli Fabri Libri Britannici, quibus uſus eſt Muſgravius, hi ſunt: Exemplum Barneſianum, in cujus margine ſunt lectiones libri ſcripti Cottoniani: Askewiani duo, quorum in altero ſunt Hecuba & Oreſtes, in altero eadem fabulae cum Phoeniſſis: Harlejanus ex Muſeo Britannico, qui Rheſum & Troades habet: Editus liber princeps Florentiae literis majusculis, cura, ut Mettairio viſum eſt, Jani Lascaris, quo libro continentur, Medea, Hippolytus, & Alceſtis: Aldinus liber, editus A. 1503, qui ſuperſtites fabulas omnes habet, excepta Electra & fragmento Danaes: Victorianus liber, editus Florentiae A. 1545, in quo ſunt eadem, quae in Aldino, fabulae, & praeter has etiam Electra: Lectiones codicum duorum Italicorum, excerptae editaeque ab H. Stephano A. 1568: Jortini exemplum, cui adſcriptae obſervationes multae, ex quibus eas tantum commemoravit Muſgravius, in quibus Jortini acumen appareret. E Batavia noſtra habuit collationem libri Florentini ab If. Voſſio factam, quam ex bibliotheca Academiae Lugdunenſis cum eo communicavit Ruhnkenius. His etiam ſubſidiis adjiciendae ſunt omnino lectiones animadverſionesque, quas priores editores Piersonus, Thirwittus, Reiskius, &

16 EURIPIDIS TRAGOEDIAE

& in primis Valckenarius noster, protulerunt.

Satis de librorum subsidiis dictum est. Propius jam ipsum Euripidem inspiciamus, & Musgravianae operae vim cognoscamus. Atque, ut eadem opera formam Euripideae Tragoediae uno in exemplo ostendamus, *Hecubae summam atque argumentum* per partes deinceps enarrabimus, & locos simul eos exponemus, in quibus Musgravii crisis versata est.

Troja capta, reditum in patriam Graeci parant. Priami uxor Hecuba cum filiabus & aliis Trojanis mulieribus captivae abducuntur: filii quidem ejus Graecorum ferro ceciderant, excepto Heleno, & minimo natu Polydoro, qui apud Polymestorem Thraciae regem alebatur. Hunc quoque Polydorum ipse, cujus fidei & tutelae commissus erat, Polymestor interfecerat, neque dum ejus necis fama ad Hecubam pervenerat. Cum Graeci jam in eo essent, ut proficiscerentur, existunt manes Achillis ex tumulo, quem ei Graeci ad Trojam struxerant, sibiue Polyxenae, Hecubae filiae, sacrificium deprecant. Polyxena ex matris gremio abstrahitur & sacrificatur. Mox nuncius adfertur de Polydori caede, ejusque corpus maris fluctibus in litus ejectum ancilla ad Hecubam apportat. In his tantis malis hoc unum sibi relictum esse solatium Hecuba decernit, ut de Polymestore poenas exigat: huc omnes convertit curas & cogitationes. Igitur eum solum ad se in tentorium allicit, ubi eum ex insidiis

ado-

adōriuntur Trojanae mulieres atque acubus excaecant, ipsa duos ejus parvulos filios trucidat. Tres igitur sunt fabulae casus, quorum singuli sua gravitate atrocitateque justae habent tragoediae materiam, quosque universos uno argumento satis verisimiliter complexus est Euripides. Videamus nunc partium descriptionem.

Primum sola prodit umbra Polydori & prologum facit. Fuit enim hujus rationis auctor Euripides, ut ab initio fabulae induceretur persona, quae sola loqueretur, & ejusmodi orationem haberet, ex qua spectatores argumentum agenda fabulae intelligerent. De quo ipsum invento gloriantem facit Aristophanes in Ranis 977. Sophocles quidem nullis utitur prologis, neque fabulae agenda summam ab initio significat: quod Euripides contra necessarium judicavit, ne spectatoribus tenebrae objicerentur, eorumque intelligentia diu fluctuaret ac frustraretur. Igitur Polydorus ita orditur:

Ἦκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας
 Λιπὼν, ἢ Ἐδῆς χωρὶς ᾧκῖται θεῶν,
 Πολύδωρος, Ἐκάβης παῖς γεγώς τῆς Κισσέως
 Πριάμου τε πατρός. κ. τ. λ.

Venio huc Polydorus, Priami & Hecubae filius,
 relictis inferis. Nam Priamus me puerum Poly-
 Pars IV. B me-

18 EURIPIDIS TRAGOEDIAE

mestori, Thraciae hujus regi, educandum tradiderat, adjecto magno auri pondere; ut, si forte Trojam Graeci caperent, liberis; qui superessent, aliquod vitae paratum esset subsidium. Verum, capta Troja, Polymestor repudiens & amicitiam Priami & jus hospitii, me interfecit & in mare abjecit, auro ipse potitus est. Jamque hic est tertius dies, quod corpus meum undarum fluctibus agitur. Ego vero, quo sepulchri particeps fierem, ab inferorum Rege hanc veniam postulavi atque impetravi, ut breve tempus ad superos redirem, & efficerem, ut corpus meum matri redderetur. Atqui misera mater aliam, praeter hancce, eamque atrocissimam subibit calamitatem. Achillis enim manes ad ejus tumulum apparuerunt, atque Polyxenae sibi sacrificium exposcerunt: neque hoc ei negabitur a Graecis: nam fatum Polyxenae mortem deproperat. Igitur hoc uno die mater duorum natorum & mortem cognoscat & cadavera adspiciet. Sed ecce prodit misera mater ex Agamemnonis tentorio, exterrita meo simulachro! Abeam ex ejus conspectu? Vah, miserrima foeminarum, quae ejecta regio avitoque palatio, nunc in servitute squalens! Adeone tibi Deus pro magna felicitate aequalem calamitatem rependit?"

Primos versus duos parodia ludit, ut est mos Comicorum, Aristophanes in fabula perditâ ap. Atheni

L. NL.

L. III. p. 112. F., eosque imitatus est Tragicus Romanus apud Ciceronem Tusc. I, 16.

*Adsum atque advenio Acherunte vix via alta atque
ardua,*

*Per speluncas saxis structas asperis, pendentibus,
Maxumis, ubi rigida constat crassa caligo inferum.*

Virgilius etiam Aen. III, 49, sequi. quamquam in Polydori nece nonnihil ab Euripide discrepat, tamen ejus imitationis manifestas habet notas. De his omnibus nil monuit Musgravius. Quod non ita dicimus, ac si arbitraremur, ejus doctrinam, quod minime credibile est, hoc fugisse: sed ut intelligatur ratio animadversionum ejus, quibus hoc, vel unice, vel maxime, egit, ut corrupta emendaret & obscura illustraret. Itaque explicatur v. c. v. 9. quid sit εὐδύνων δόγι: v. 13. ὃ positum pro δι' ο': v. 16. ὁρίσματα γῆς ὁρίθαι esse accipiendum pro terminis, seu columnis, quae in finibus regionum ponebantur: v. 53. ubi Polydorus ait, *Abeam ex conspectu matris*, περὰ γὰρ ἡδ' ὑπὸ σκητῆς πόδα Ἀγαμέμνονος, corrigitur — ἡδ' περὶ σκητῆς πόδα.

Progreditur ex Agamemnonis tentorio Hecuba, gravis annis, trepidans exterritaque somniis, quae ad chorum, qui est ex Trojanis mulieribus sociis ejusdem captivitatis, eloquitur; petitque ab iis, ut se ducant ad filium Helenum aut filiam Casandram, qui

haec somnia interpretentur. Viderat enim Achilles manes sibi unam Trojanarum dono a Graecis poscere: viderat etiam lupum, qui ex ejus gremio juvencam raperet: praeterea Polydori obscurum quoddam visum ad eam acciderat, quod quale fuerit, ipsa jam non satis meminisse videtur." Avertite, inquit, o Dii, haec omina a liberorum meorum capitibus. „ Una captivarum docet Hecubam, verum esse ejus somnium; Achilles enim manes apparuisse ac poposcisse, ut sibi sponsa dono ad inferos mitteretur a Graecis: Graecorum hac de re habitam concionem, varieque deliberatum esse: Agamemnone suadente, nullam tam inhumanae petitionis rationem habendam esse, Atheniensium ducibus Casfandram ab Achille peti dicentibus, vicisse Ulisfis sententiam, Polyxenam Achilli sacrificandam contendentis; addit denique captiva, ipsum Ulissem tantum non adesse, ut Polyxenam ad sacrificium abducatur, quare converte te ad Deos & Agamemnonem, in quibus solis tibi omnia sunt." Hecuba tantum perturbata, quantum matrem de instanti filiae caede perturbari par est, non sibi jam constat, hinc inde trepidans ad proximum se rapit conclave, in quo est Polyxena, eamque clamore & ejulatu excitat. Prodit Polyxena, neque continuo audit, quid mater adferat mali: quae, cum eloqui non posset nuncii atrocitatem, primum tempus lamentando consumit, tandem cum gemitu haec profert verba, „ visum est, o filia, Graecis te

ad

ad Achillis tumulum mactare!" Polyxena, praeter opinionem minime territa hoc nuncio, non suam, sed matris, sortem plorat. „Igitur, inquit, me quoque tibi aufert infelix tua sors, o Mater, neque me amplius habebis servitutis fociam: tui me miseret, non mei: nam vitae adeo non sum cupida, ut mortem in magna felicitate ponam." Per totum hunc locum matris filiaeque ingenia ad vivum exprimuntur, cum actione, tum oratione etiam, quam difficile est alia vertere lingua, nedum reddere universa ejusmodi designatione.

In verbis Hecubae v. 77. Εἶδον γὰρ φοβεράν ὄψιν, corrigit Editor, ε. γ. φανεράν δ. quod quamquam non est malum, tamen non videmus, quare vulgato verius judicetur. Ex tribus versibus 90, 91, 92, duo constituuntur heroici. V. 118. Πολλῆς δ' ἔριδος συνέπεισι κλύδων, reponere tentat συνέπαισι, ut conjecerat jam Exerc. II, 1. V. 123, exquisita est observatio de verbo ἀνέχειν, significante *honorare*. V. 164. — ποῖ δ' ἦσω; ποῦ τις θεῶν Ἡ δαίμων ἐστ' ἐπαγωγός; elegans est & acuta conjectura, ποῖ δ' ἦσω πόδα; τίς θεός, Ἡ δαίμων, ἵων ἐστ' ἀγωγός; V. 189 — 191, constructio impedita sollerter expeditur.

Venit Ulisēs ad Hecubam, exponit decretum concionis, petit ut Polyxenam ei tradat, suadetque matri, ut prudenter hunc casum ferat, & necessitati cedat.

22 EURIPIDIS TRAGOEDIAE

dat. Haec primum sortem funestam miseratur, Deosque accusat, quod eam ad tot tantaque mala servaverint, „ Verum, inquit, si licet captivis colloqui cum dominis, responde mihi, quaeso, Ulisfes, ad ea quae te interrogavero. *Ul.* Faciam, o Hecuba, neque tibi temporis hujus usuram invidebo. *H.* Meministine cum speculator ingresses esdes Trojam fordido vestitu. *Ul.* Memini vero, neque enim tam levis fuit is casus, ut tam cito ex mente efflueret mea. *H.* Tunc Helena te agnovit & mihi soli factum tuum significavit. *Ul.* Omnino memini, me tum in magno vitae discrimine versari. *H.* Quid? Supplex etiam genua prehendisti mea? *Ul.* Equidem ea tam obstinate tenui, ut eorum amplexu manus mihi mea emori videretur. *H.* Ego vero servavi te, & salvum ex civium meorum potestate te dimisi. *Ul.* Non nego: tuum est beneficium, quod lucem hanc adspicio. *H.* Ecquid vero dixisti, cum vita tua in manu esset mea? *Ul.* Multos quaesivi sermonum colores, ut mortem effugerem. *H.* Quem igitur animum tibi esse dicam, Ulisfes, qui pro tanto mihi beneficio talem rependis gratiam? sed nimirum hocce est vobis oratoribus ingenium; nullam habetis vel benefactorum, vel amicitiarum rationem, dummodo populo placeatis. „ Hoc dicto Euripides Atheniensium demagogos oblique tetigit, a quorum moribus semper ejus ingenium abhorruit. Ceterum pergit Hecuba.” Jam, Ulisfes, quae causa esse potest, quod humanam victimam expetat Achil-

Achilles. At inimicos ulcisci vult? Helena igitur ei detur, quae causa fuit ei, ut Trojam veniret ibique occumberet. At pulcherrimam exposcit captivarum? haec eadem est Helena. Veruntamen malo gratia & beneficiis tecum contendere, quam jure. Quod si ergo aliquando te supplicem orantemque servavi, tute nunc vicissim meis precibus vinci patiaris, ejusque mihi benefacti gratiam referas. Noli ex gremio meo avellere filiam; satis mihi natorum vestrum abstulit ferrum; haec jam unicum mihi relinquitur gaudium, haec malorum mihi est oblivio & solatium, haec patria, nutrix, senectutis fulcrum & viae dux. Nolite abuti victoria, aut fortunam vobis semper prosperam putare futuram. Et ego in magna fui felicitate, quam unus mihi abstulit dies. Noli contemnere meas preces: noli misericordiam ab animo tuo excludere. Doce Graecos, nefas esse, mulieres occidere, quibus semel pepercerint, cum caperentur & a Deorum aris abstraherentur; capitis idem est jus & liberis & servis. Redi, quaeso, in concionem, & suade hanc Graecis sententiam; persuadebis profecto, si minus eloquentia, certe auctoritate". Nihil potest efficacius excogitari hoc sermone Hecubae, cum argumentis, tum commiseratione; ut spectatores etiam ii, qui sciunt, quantum a misericordia abhorreat Ulixis ingenium, tamen solliciti de eo sint, neque reperiant, quem orationis colorem aut juris speciem Hecubae objecturus sit. Igi-

24 EURIPIDIS TRAGŌEDIÆ

tur placide inſit. „Audi, inquit, mulier, nec tantum apud te valeat ira, ut me, ſi recta tibi ſuadeam, inimicum exiſtimes. Equidem te, a qua tanto ſum beneficio affectus, ſervare paratus ſum; at ſententiam, cujus auctor fui concioni, revocare turpe eſt. Haec quippe certiffima eſt civitatibus exitii cauſa, quod viri boni fortesque non plus ferunt pretii atque honoris hominibus malis & ignavis. Ergo colendus eſt a nobis Achilles, qui unus omnium fuit fortiffimus, & mortem pro patria oppetiit. An vero viventium amicorum habenda eſt ratio, mortuorum nulla. Quid? ſi alia nobis ſuſcipienda ſit militia, nonne pleroſque eam detrectaturos putes, ſi viderint benefacta ſua poſt mortem neglectum iri. Equidem aerumnofam & inopem vitam libenter tolerem, dum poſt funus gloria & honore fruam. At fortunam tu tuam miſeram & iniquam vocas. Sunt, crede mihi, apud nos Graeae mulieres ſenio confectae, te non minus miſerae: ſunt puellae fortiffimis florentiſſimisque orbatae conjugibus, quorum corpora veſtro intenderemta ferro, Iliacus tegit pulvis. Quare age, perfer hunc caſum forti animo. Nos ſi perperam agimus, cum viro forti juſta perſolvimus praemia, ſine nos hoc errore frui. Vos hunc morem teneatis, barbari, ut honorem nullum habeatis amicis & viris, qui patriae cauſa vitam profuderunt; ita Graecia florebit; vos ſimilem veſtris conſiliis fortunam habebitis.”

Ultima haecce verba ex eorum ſunt genere, quibus aliud

aliud quid spectare solent poetae, quam unum illud quod agitur, ac referuntur vel ad peculiare quoddam factum, vel ad favorem theatri occupandum. At Hecuba animadvertens, frustra sibi consumtam esse operam, Polyxenam hortatur, ut ipsa flectere Ulissem conetur: „ Age, inquit, o filia, quandoquidem inanes pro te meae fuerunt preces, ipsa experire, an plus valeas persuadendo: accide ad Ulisfis genua; habebit aliquid commendationis apud eum juvenus tua, habet ipse quoque liberos & animum paternum. Itaque Polyxena alloquitur Ulissem, non quidem, ut mater jusserat, supplex & abjecta ad preces, sed generoso fortique animo. „ Video, inquit, te faciem a me avertere, Ulisfes, dexteramque tuam, ne supplex eam prehendere possim. Atqui non est quod hocce timeas: nullas tibi adhibebo preces, neque supplicum praesidem tibi Jovem objiciam. Sequar te haud invita, cum necessitati cedens, tum mortem ipsa appetens: quod nisi faciam, ignava profecto sim puella, & vitae male cupida. Quid enim? patre nata rege, alta educataque praeclara spe, sponsa petita regibus summa ambitione, una ab omnibus Trojanis mulieribus virginibusque culta suspectaque tamquam domina, Deabus ipsis nulla re, nisi immortalitate, cedens: ego igitur tam felix tamque beata modo puella, nunc redacta sum in servitutem; cujus tanta est vis, ut recentibus & inexpertis animis vel solo nomine cupidinem injiciat mortis. Haec quidem praesens

26 EURIPIDIS TRAGOEDIAE

est fortuna; cedo futuram! Superbos nanciscar dominos, qui me pretio emtant ad quodvis abjiciant ministerium; cibum parabo, domum verram, lanam tractabo; denique servus etiam matrimonio me sibi junget, quae regibus & tyrannis destinata fueram; Haud equidem ego, si digna sum Hectore soror! lucem potius hancce, quoad licet, libera intemerataque relinquam! Quare, Ulisfes, duc me ad mortem. Tu vero, mater, nec dicto, nec facto, meum impedi consilium: quin potius in eo animum confirma meum; ut antea moriar, quam indigni quid patiar. Ignominiam, nisi qui ad eam nati sunt, ferre non discunt. Praestat mori! Mala vita maximum est malum." Ceterum Hecuba non potest inducere animum, ut filiam a se dimittat: potius ipsa, vel filiae loco, vel cum ea, mortem obire vult. Ulisfes eam frustra ab hoc incepto debortatur. Ergo ipsa Polyxena utrumque admonet „ Concede, Ulisfes, matri, quam in filiae casu natura ad iram facit proniorem. Tu vero, mater, noli cum fortioribus pugnare: noli committere, ut manus tibi inferantur, & ut hujus etiam indignitatis dolorem ego percipiam. Porrige mihi manum, & genam junge genae; haec enim postrema est lux: ultimum te alloquor, vale o mater, o genitrix, abeo ad inferos. H. Ego vero serva lucem adspiciam! P. Abeo inexperta tori, quo me potiri oportebat. H. Ah miseram te, me aerumnosam! P. Sine te, mater apud inferos ero! H. Heu quid agam,

agam, quove modo vitae inveniam finem? P. Ego vero patre nata ingenuo, servane moriar? H. Mihi quidem servae moriendum erit quinquaginta natis orbatae. P. Quid nomine tuo HecTORI & seni marito dicam? H. Dic me miserrimam esse mortalium. P. O pectora, o ubera, quae me lactastis! — Verum abduc me, Uliſſes, ne ante obitum deficiam; adeo matris commiseratio animum liquefecit meum.” Abducit Polyxenam Uliſſes. Sequitur Chori tenerrimum & flebile carmen, quo Trojanae mulieres, calamitatem plorantes praesentem, de regionibus Graeciae quaerunt, ubi ipsis, relicta patria, reliquum vitae tempus serviendum sit.

V. 237. σοὶ μὲν εἰσῆσθαι χρεὼν, Ἡμᾶς δ' ἀκοῦσαι τοὺς ἐρωτῶντας τάδε, corrigitur τέως pro τοὺς: quae acuta quidem est conjectura, sed, nostra sententia, non necessaria. V. 241. Hecuba dicit de Uliſſe, cum Trojam intrasset speculator, ὁμμάτων τ' ἄπο Φόνου θαλαγμοὶ σὴν κατέταζον γενὺν, elegans est correctio, qua Φόνου mutatur in Δόλου, ut sensus sit, *lachrymae fraudulentae genas tuas rigabant*. V. 258. Ἀτὰρ τί δὴ σόφισμα τοῦθ' ἠγούμενοι, Εἰς τήνδε παῖδα ψῆφον ὄρισαν Φόνου. breviter ita exponitur: *quid vero? num putantes hoc callidum inventum esse, puellae hujus mortem decreverunt?* V. 263. Εἰς τήνδ' Ἀχιλλεὺς ἐνδίκως τείνει Φόνον; Canteri probatur correctio, *τίνοι* legentis pro *τείνει*: nobis vul-

18 EURIPIDIS TRAGŒDIÆ

vulgata non videtur sollicitanda. V. 328. Docta atque elegans est observatio, de simili loco Demosthenis, qui forte ex hoc Euripideo expressus est.

V. 349. Τί γάρ με δεῖ ζῆν, ἢ κατὰ μὲν ἢ διαζ φευγῶν ἀπάντων τοῦτό μοι πρῶτον βίου: exquisita est conjectura, τοῦτό μοι τρίπῃς βίου, quae confirmari etiam poterat comparatione Platonis

Leg. VII. p. 633. E. V. 358. Sententia Chori Δεινὸς χαρακτὴρ καὶ πίσσημος ἐν βροτοῖς, Ἑσθλῶν γενέσθαι, saepissime laudatur ab antiquis; sed haec nimirum notare, non erat consilium editoris. V. 387. in verbis

Hecubae: Ἡμᾶς δ' ἄγοντες πρὸς πυρὰν Ἀχιλλέως κεντεῖτε: nobis olim in mentem venerat Κτενέτε.

V. 431. Sunt Hecubae verba: Τέθνηκ' ἔγωγε, πρὶν θανεῖν, κακῶν ὑπο, & v. 433. Polyxenae dictum:

πρὶν σφαγῆναι γ' ἐκτέτνηκα καρδίαν Θρήνοισι μητρὸς, τὴν δ' ἐτ' ἐκτέκω γόοις: hinc igitur colorem duxisse arbitramur Plutarchum Consolat. ad Apollon. p. 107. A. εἰ γὰρ προήδμεν, καὶ προεξετέκοντο τινὲς ταῖς λύπαις, καὶ πρὶν ἀποθανεῖν ἐτεθήκεσαν.

Talthybius jussu Agamemnonis Hecubam arcescit ad sepeliendam filiam. Hic eam in tentorioprehendens humi stratam capite obvoluto, motus misericordia ad ejus adspectum exclamat, „ Quid dicam, o Jupiter, Deorumne consilio res humanas gubernari, an potius falsam vanamque esse hanc opinionem? cet". Hecuba cum intellexisset adesse Talthybiū,

nil

nil propius cogitat, quam quod optaverat; confestim humo se tollit, & „o expectatissime virorum, inquit, an me quoque Graeci occidere volunt, age properemus, acceleremus, duc me senex”. Sed, cognito ejus adventus consilio, a magna dejicitur spe, atque lamentatur, tandem ab eo petit, ut ei filiae mortem exponat. Hoc est argumentum hujus actus; nam Talthybius tam accurate narrat & ad vivum depingit Polyxenae obitum, ut eum fere oculis audientium subicere videatur: „Faciám, inquit, o Hecuba: quamquam novum mihi luctum creas, jubesque lachrymas, quas ad adspectum ejus casus fudi, narratione instaurare. Totus erat exercitus congregatus: Pyrrhus, Achillis filius, Polyxenam manu prehendit, & summo tumulo constituit: ego lectique juvenes prope eam stetimus, ut, si necesse foret, ejus planctum motumque cohiberemus. Porro silentium feci exercitui: Pyrrhus aurea patera inferias fudit in Achillis tumulum, Huc, inquit, ades o pater, propitius accipe haec libamina, & purpureum recentemque virginis sanguinem bibe, quem tibi damus; nobisque vicissim secundum ventum in patriam largire. Ita dixit, & nutu significat juvenibus, ut Polyxenam manibus prehenderent ac tenerent. Quod illa animadvertens, Nolite, inquit, Graeci, patriae perditores meae, manus injicere mihi; en! volenti lubentique animo quietum & intrepidum vobis praebeo jugulum: sinite me, ingenue nam,

tam,

—, neque, juvenis,
commiseratione puell
spiritus iter ferro fe
jam procumbens ves
Tum Graeci singuli
alii frondibus conster
re, alii otiosos increp
que ornas fortissimam
& consentiens totius
prolis infelicissimam e
aliquam habet ad He
mentatio & ejulatus
status contemplatio.”
nisque circumdata sum
aliam distrahatur calan
tissimum mentem ten
fima Polyxena, acerbis
coram

meliores. Quam causam ejus rei esse dicam? utrum liberorum ingenia a parentum indole existunt, an conformantur institutione? Omnino haud exiguus est fructus bonae institutionis; quippe quae scientiam rerum bonarum & malarum adfert. Sed haec nunc vana & sine utilitate est contemplatio. Tu redi in castra Ialthybi, & fac ne quis tangat filiam; eam ipsa compositura continuo adero. Tu vero, ancilla, abi ad mare & aquam adfer, qua supremum Polyxena lavacrum impertiam: ego a Trojanis mulieribus, servitutis meae fociis, ornatum congeram, si quid dominum quaeque suum latens servavit, ut si minus pro dignitate, at pro facultate, filiae instruam funus. O fastus generis & avita felicitas! Tu liberis opibusque florentissime Priame, & ego uxor tua, ut pristina exuti superbia ad nihil recidimus! Quid est quod intumescimus gloriola, alius divitiarum, alius honoris, rerum vanissimarum? Hic, me iudice, est beatissimus, qui in diem sine malo degit." Abit Hecuba. Chorus carmen cantat plenum affectus; cujus argumentum est de causa hujus calamitatis, quae a Paride, ejusque de Deabus judicio, repetitur.

V. 457. Οἰκτῆράν βιοτὰν, corrigitur ἰστὰν βιοτὰν, i. e. hospitem, advenam. V. 470. & sequ. metro succurritur. V. 482. pro θῆρα γαίαν, metri causa, emendatur θῆρα πταίαν. V. 489. ubi Ialthybius dubitat,

at, num vana sit opinio de Deorum providentia,
 Ἡ δόξαν ἄλλως τήνδε κακῆσθαι μάτην; modeste
 proponitur correctio — δόξαν αὐτοὺς τήνδε. V. 528.
 ἔρρει χειρὶ παῖς Ἀχιλλέως Χοῶς θανόντι πατρί,
 docte vindicatur significatio *fundendi* verbo ῥῆν.
 V. 555. ὕσάτην ὅπα, malit ἀσπασήν: in quo nos
 ab eo dissentimus. V. 592. Οὐκουν θεῶν, εἰ γῆ
 μὲν κακῇ, τυχοῦσα καιροῦ θεόθεν, εὖ σταχὺν φέρει:
 ex his verbis sententiam in Hecuba sua expressisse
 videtur Accius apud Ciceronem Tusc. II, 5. *Pro-*
bae etsi in segetem sunt deteriore datae Fruges, ta-
men ipsae suapte enitent.

Ancilla, quae aequatum abierat, redit, secum por-
 tans Polydori corpus, quod in littore ejectum repere-
 rat; quaerit Hecubam. Haec. putans Polyxenae
 corpus ab ancilla adportari, eam increpat, mox in-
 telligens aliud quid esse quod adferatur, metum pau-
 latim concipit de Cassandra, hanc quoque interfe-
 ctam esse suspicans: tum evolutum ab ancilla ex
 involucris Polydorum conspicata, terrore percellitur,
 „Vah, inquit, Polydori video corpus! Adeone
 verum fuit somnium?” Dolor ejus proximus est
 infaniae; cujus significatio est etiam in versuum
 modo, ad quem cum antiquitus accederet tibi-
 arum cantus cum actione, tum demum vis ejus affectus
 apparebat. Supervenit Agamemnon ipse deducturus
 cunctantem Hecubam ad filiae funus: interrogat,
 quod-

quodnam sit, quod ante pedes jaceat, Trojani corpus. Hecuba non ei continuo respondet, sed ipsa secum colloquitur, dubitans an consilium suum Agamemnoni aperiatur. Me miseram, inquit, utrum ad genua ejus accidam, an tacita meas feram calamitates. Ag. Quid vero faciem avertis tuam, mulier, & doloris tui causam me celas? H. At si repudiet meas preces, novus mihi erit dolor. Ag. Velim, eloquaris quod animo volvis. H. Verum ipsa forte fallor, cum eum infesto erga me animo esse puto. Ag. Nisi me vis participem facere tuorum consiliorum, abeam prius, quam eorum quid audiam. H. Sed nequeo sine ejus auxilio filii necem ulcisci; audendum est, siue profecturae, siue inanes futurae sint meae preces: Obsecro te, Agamemnon, per genua tua, perque os tuum, perque dextram tuam felicem! Ag. Quid est, quod me vis, Hecuba; si libertatem cupis, hanc tibi lubens dono. H. Potius serviam quod mihi reliquum est vitae, dum de inimicis meis poenam exigam." Igitur Polydori necem & scelus Polymestoris narrat Agamemnoni, eumque ad misericordiam adducit, atque orat, ut nefarium hominem iusta poena afficiat. Gravis & plena est affectus Hecubae oratio, neque abhorrens ab ejus persona. Vincitur Agamemnon, & ea conditione operam suam pollicetur Hecubae, dum ne apud exercitum infamiam suscipiat, & videatur Casandrae, quam ex captivis sibi tori sociam

34 EURIPIDIS TRAGOEDIAE

adjunxerat, Polymestoris interitum gratificatus esse. Qua quidem eum cura liberat Hecuba, satis sibi esse dicens, si dissimulet quid agatur, & Graecos, si qui forte sint, Polymestori opem ferentes, veluti aliud agens prohibeat & avertat: ipsa, inquit, auxilio captivarum Trojanarum reliquam rem conficiam." Carmen Chori, quod hunc sequitur actum, unum ex ex suavissimis & efficacissimis ad sensum; habet commemorationem negotiorum studiorumque muliebrium, quibus quaeque intenta fuerat captivarum sub noctem illam exitiosam, qua Graeci Trojam ceperunt.

Hoc actu V. 684. in oratione Hecubae, quae agnito Polydori corpore ad extremam rerum omnium desperationem abripitur, versuum modus, qui vulgo perperam pro senario habitus est, acute restituitur, & pro ὁμων sagaciter corrigitur γόαν:

ὦ τέκνον, ὦ τέκνον,
 Αἶ, αἶ, κατὰρχομαι γόαν
 Βακχίῳ, ἐξ ἀλάστορος
 Ἀετιμαθῆς κακῶν.

V. 794. In ejusdem de Polymestore querelis,

Κοινῆς τραπέζης πολλάκις τυχαὶ ἐμοί,
 Ζεῦς τ' ἀριθμῶ πρῶτα τῶν ἐμῶν φίλων,
 Τυχὰν δ' ὅσων διῷ, καὶ λαβαὶ προμηθείαν
 Ἐκτενε sc. Polydorum.

Haud

Haud male corrigitur ὅσων δέοι, i. e. *quaecumque expeteret*. Nec tamen in alia mutatione assentimur editori, qua προμισθίαν substituitur pro προμηθίαν. Eadem obsecrans Agamemnonem, ut puniat Poly-
mestorem, ait: V. 799:

Ἡμεῖς μὲν οὖν δούλοί τε καὶ σθενεῖς ἴσας,
Ἄλλ' οἱ θεοὶ σθένουσι, χ' ὧ κείνων κρατῶν.
Νόμος: Νόμῳ γὰρ τοὺς θεοὺς ἡγούμεθα,
Καὶ ζῶμεν ἄδικα καὶ δίκαια ὀρίσμενοι.

Non dubitamus, quin hic locus vitio laboret: pri-
mum nos offendit θεοὺς ἡγούμεθα, *Deos esse putamus*,
quod non est pro elegantia Euripidis. Sed sit hoc
sanum; quomodo sibi constat ratio, *Dii valent &
lex illa, cui subiecti sunt ipsi: lege enim Deos esse
novimus, & vitam ita instituimus, ut bona a malis
discernamus*. Nobis aliquando in mentem venit:

—— νόμος γὰρ τις θεῶν ἡγούμενος,
Καὶ ζῶσιν ἄδικα καὶ δίκαια ὀρίσμενοι.

Videtur Tragicus colorem duxisse ex Pindari dicto:
νόμος, ὁ πάντων βασιλεὺς θνατῶν τε καὶ ἀθανά-
των — ἄγει βιαίως τὸ δίκαιον ὑπερτάτα χειρὶ:
de quo egerunt CL. Viri ad Herodotum III, 38.
V. 807.

Ταῦτ' οὖν ἐν αἰσχεῶν θέμενος, αἰδισθητὶ με.

36 EURIPIDIS TRAGOEDIAE

Οἴκτειρε ἡμᾶς, ὥς γραφῶς τ' ἀποταῖς,
'Ἰδοῦ με, καὶ ἀνάθῃσσι οἱ ἔχῃ κακῶ.

Medius versus, si alia medicina nulla reperitur, ejiciendus videtur. Adeo, quotiescumque in eum incidimus, sua nos ineptia absurditateque movit. Quid enim? ad intelligenda Hecubae mala, oculis opus erat exercitatis pictorum, & quidem intervallo & distantia? Nemo unus ex multis, ne dum Euripides, ita ineptiat. Atque ne constructione quidem cum priore sequenteque versu satis cohaeret. Si ejiciatur, legendum erit Ἰδοῦ τε καὶ. Si vero retineri debeat, non reperimus leniorem medicinam hacce:

Οἴκτειρε θ' ἡμᾶς, ὥς τροφεὺς ἐπισταῖς.

Miserearisque mei, ut constitutus a Diis mei nutritor.
Sed forte praestet litura corrigere hunc versum.
V. 836.

Εἴ μοι γένοιτο φθὺγγος ἐν βραχίονι,

Καὶ χερσὶ, καὶ κόμαισι, καὶ ποδῶν βάσει.

Recte Musgravius κόμαισι mutandum putat in κόραισι, oculis. Quamquam interpretes vulgatam, ut potuerunt, expresferunt. Brumojus (*) etiam venuste quidem

(*) Théâtre des Grecs T. IV. p. 115. Elle voudroit que tout

dém, sed minus vere, κόμαι accipit pro canitie ; nam si haec Euripidis fuisset mens, dixisset πολιαί. Neque nos quid movet Etymologi M. auctoritas, apud quem vulgata lectio exstat, Voc. Αἴθε. V. 847. Καὶ τὰς ἀνάγκας οἱ νόμοι δάωρισαν, Φίλους τιθέν-
τες τοὺς γε πολεμιοτάτους: acuta &, ni fallimur, vera est emendatio, — τὰς ἀνάγκας οἱ χερόνιοι δάωρισαν.

Advenit arcesitus Polymestor, cujus fictum dolorem operae pretium est cognoscere. „ O Priame, inquit, & dilectissima Hecuba, ut lachrimae oboriuntur mihi in hanc urbem intuenti & filiam tuam modo interemtam ! Heu, ut nulla stabilis est fortuna ! Ita nimirum Dii summa imis miscent, ut a mortalibus incertis ignarisque rerum futurarum colantur. Sed nil profunt lachrimae ; tu noli inique ferre, quod non maturius ad te venerim. Procul aberam in media Thracia ; jamque, domum redux, in eo ipso eram, ut ad te proficiscerer, cum ecce ancilla tua mihi obviam venit.” Hecuba benigne & placide eum audit, nil quidquam irae significans ; vultum tamen avertens, ne forte consilium suum inscia prodatur : „ Non audeo, inquit, te rectis oculis intueri, Polymestor ; quippe quam beatam & felicem videras, nunc

tout dans elle prit la parole, ses mains, sa démarche, ses cheveux blancs, & que par autant de voix éloquentes, tout exprimait la vivacité de sa douleur.

38 EURIPIDIS TRAGOEDIAE

nunc fordidam & captivam conspicias. Verum tamen necessitate coacta te arcesivi, ut, remotis arbitris, rem tibi arcanam committerem." Ablegat satellites, & solus cum duobus filiis apud Hecubam manet, &, dic, inquit, quid me velis, promptum paratumque me ad omnia habebis. H. Primum omnium hoc scire volo, an Polydorus meus vivat? P. Vivit: hac una in parte felix es. H. Ut recte & digne tuo ingenio loqueris! P. Sed impera, si quid tibi mea opera prodesse possit. H. Num meminit adhuc matris Polydorus? P. Quin clanculum huc ad te venire voluit. H. Salvumne quoque est aurum, quod cum Polydoro tibi tradidit Priamus? P. Servatur diligenter apud me. H. Quandoquidem igitur certum fidumque te experta sum amicum, majora tecum communicabo: maritus enim meus auri magnam vim abscondidit ad Minervae Iliacae templum; hoc nolo ignorare filios tuos, ut ipsi tollant aurum, si quid forte tibi acciderit: alias praeterea clanculum servatas pecunias in tentorio occultavi, quas ut tibi reddam, age, ingredi.

Polymestor ingreditur in tentorium. Chorus cantat breve melos, quo significatur, jam jamque poenas daturum Polymestorem. Auditur in scena Polymestoris gemitus & vox, Vae mihi, excaecor! Nam cum intentus esset inspiciendis pecuniis, quas Hecuba ostendebat, adoriuntur eum ex insidiis Trojanae mulieres, oculosque ejus acubus compungunt.

Ad

Ad gemitum ejus quemque acclamatur a Semichoro in scena, hunc in modum: „ P. Vae mihi, oculorum lumen exstinguitur! Sem. Audite, amicae, gemitum Thracis. P. Vae mihi iterum, filii mei necantur! Sem. Majus etiam intus malum existit. P. At vos neutiquam me effugietis. Sem. Ecce, telum quatit Thrax, opem feramus Hecubae. Hec. Tu quidem turba quantum libet; numquam efficies, ut visum & filiorum vitam recuperes. Sem. Jam igitur patratum est facinus, Hera? „ Prodit Hecuba, sequitur Polymestor excaecatus, incensu vago, modo suam querens cladem, modo filiorum necem plorans, modo dira quaeque se laturum aequo animo profitens, dum ab Hecuba vindictam repetat: manus quaquaversum extendit, & caeco gradu oberrat, Trojanas arripere cupiens. Cum omnia frustra esse intelligit, convertitur ad suae calamitatis commiserationem, & rerum omnium desperationem: altissimaque voce & ejulatu Graecos ad auxilium vocat. Hujus loci vis, quae magna est, versuum etiam modo a poeta exprimitur, quem, quoad ejus fieri potuit, secutus est Erasmus in hujus fabulae versione. Venit Agamemnon, simulans se totius rei ignarum.” Quid, inquit, vult sibi ejulatus tuus, Polymestor, qui per tota personuit castra? P. Tuamne audio vocem, charissime Agamemnon? vide’n meam cladem! Ag. Heu, quis te visu privavit? P. Hae sunt scelestae, Hecuba, cum Trojanis mulieribus: hae mihi intulerunt

40 EURIPIDIS TRAGOEDIAE

lerunt perniciem, imo pejus ipsa perniciē malum.
 Ag. Tune tantum facinus ausa es, Hecuba? P.
 Vah! quid ais? prope est scelestā? cedo mihi eam,
 ut manu correptam lacerem ac discerpam. Ag.
 Heus tu, quid agis? P. Sine me, Agamemnon, fu-
 rentem ei injicere manum. A. Contine te, & ex
 mente tua hanc depone barbariem: expone caus-
 sam tuam: postea vicissim dicet Hecuba: ego litem
 hanc ex aequo dirimam." Dicit primus Polyme-
 stor: excusat Polydori caedem, eique adeo justitiae
 colorem addere studet, Graecis & Agamemnoni
 gratificatum se dicens, ne superesset ex Priami fi-
 liis, qui paternum regnum instauraret: postea nar-
 rat, quomodo eum Hecuba circumvenerit, excae-
 caverit, & parvulos filios trucidaverit: denique a-
 cerbissima vituperatione invehitur in muliebrem
 sexum; cujus quidem rei occasionem raro negligit
 Euripides, ut ingenio suo indulgeat. Deinceps He-
 cuba loquitur, perfidiam avaritiamque Polymestoris
 exponens. Tum Agamemnon, Molestum, inquit,
 est, de alienis judicare calamitatibus; sed faciam
 tamen, quandoquidem hoc in me suscepi arbi-
 trium. Igitur, videris mihi, Polymestor, nec mei,
 nec reliquorum Graecorum causa, interfecisse Poly-
 dorum, sed avaritia stimulatus; quamquam istam a
 te suspicionem amovere conaris. Apud barbaros
 forte non adeo malum habeatur, hospitem occidere:
 apud Graecos maximum reputatur scelus. Quare,
 cum

eum male feceris, non tibi est recusandum, ut vicissim ipse malo afficiaris." Hei mihi, inquit Polymestor, adeone infelicem me fieri, ut etiam a muliere iudicio vincar, eique ludibrium debeam! „ Sequuntur alterni versus, quibus Polymestor & Hecuba suum alteri crimen exprobrant. Ille mala futura praedicit: Hecubam propter maledicentiam in canem mutatum iri, Agamemnoni & Casandrae a Clytaemnestra caedem esse paratam. Fit hoc ex veterum opinione, qui hominibus vel morientibus, vel atroci calamitate oppressis, vaticinandi vim tribuebant. Agamemnon, ut finem faceret Polymestoris execrationibus, eum in desertam insulam deportari jubet: Trojanis mulieribus praecipit, ut ad profectiorem se accingant, ventum enim oriri secundum: & ipse abit.

Habet omnino haec fabula multiplices dotes ad faciendum terrorem & commiserationis affectum, quae quidem omnes universa hac argumenti descriptione reddi exhiberique non potuerunt. Qui usum antiquitatis habent, nil in ea reperient, quod ab eorum, qui in ea sunt, hominum moribus & ab ejus temporis ingenio abhorreat. Qui vero eam ita reprehendunt, ut unitatis legem non servatam esse dicant, acutius quam verius agere videntur. Suprema lex est verisimilitudinis. Ita tres casus conjunxit continuavitque poeta, ut nil quidquam tragicæ verisimilitudinis neglectum videatur.

Sed in ultimo hujus fabulae actu, hae nobis com-

42 EURIPIDIS TRAGOEDIAE

memorandae videntur Musgravii animadversiones, V. 902. πᾶσι γὰρ κοινὸν τόδε, malit π. γ. κρῖ-
 σον τ., quod omnino sententia postulat. V. 927. in
 suavissimo Chori carmine, cum puella Trojana nar-
 rat, Graecos tum irrupisse in urbem, cum ipsa dor-
 mitum abitura comam religaret, ἐπιδέμιος ὡς πέσοιμ'
 ἐς εἰνάν. Cl. editor legendum putat ἐπιδείπνιος ὡς π.
 ornabam me, ut, coena peracta, in lecto decumberem:
 quae, licet acuta, mutatio non necessaria nobis videtur.
 V. 933. docta est observatio de Trojana puella di-
 cente, se prae festinatione superiorem tantum ves-
 tem, Doricae virginis more, induisse. V. 1000.
 Ἔγω φιληθεῖς, ὡς σὺ νῦν ἐμοὶ φιλῇ, sunt verba
 Hecubae ad Polymestorem: Musgravius hanc apponit
 notam: Non intelligo; an legendum τίς τῷ φιληθεῖς,
 Quis cui dilectus, ut tu nunc a me diligeris? modesta
 utique crisis; verum mutatio quidem nobis non sa-
 tisfacit, quamquam locum correctione indigere ipsi
 quoque arbitramur. V. 1025. pro λέχριος conjicitur
 ἀδριός, quod, ut speciem habet veri, ita dubita-
 mus an verum sit. V. 1042. Trojanæ extra tento-
 rium ad Polymestoris vociferationem territæ hor-
 tantur se invicem ad opem ferendam Hecubae:
 Βούλειδ' ἐπισπείωμεν, ὡς ἀκμή καλεῖ Ἐκάβη
 παρῆναι, leve mendum relictum est; nam legendum
 vel ἐπισπείωμεν, vel ἐπισπείσωμεν. V. 1113. par-
 va, sed vera elegansque, est mutatio παρῆσ' ἀν
 πρᾶε-

praebuisset, προπαρέσχεν *praebuit*. V. 1153. Poly-
mestor infidias, quibus eum circumvenerat Hecuba,
exponit Agamemnoni, Αἰ δ' ἔνθεν, ὡς δὴ παρὰ φί-
λῳ, Τρώων κείραι Θάκουν, ἔχουσαι χειρὶδ' Ἡδωνῆς
χερὸς: in primis est ingeniosa neque abhorrens a veri-
similitudine conjectura: — Θάκουν χέουσαι χειρὶδ'
Ἡδωνῆς κλέος, *sedebant, fundentes rodiis textoriis*
Thracum laudem. V. 1185. σχεῖν μὲν εἶσ' ἐπίφθονοι,
invidendae sunt haberi, pro αἰμ.ε.: hujus conjectu-
rae rationem non capimus. V. 1270. Θανοῦσα δ',
ἢ ζῶσ' ἐνθάδ' ἐκπλήσω βίον, sagaciter odoratus est
difficultatem, quae nobis tamen non videtur tolli mu-
tato βίον in πότμον.

Correctiones recentiorum Criticorum, cum alio-
rum, tum Valckenarii etiam, vel in hac fabula, ra-
risime commemorari deprehendimus: quod utrum
casu an consilio factum sit, non statuimus. Hoc qui-
dem intellexisse nobis videtur, Cl. editorem omni cu-
ra brevitati studuisse. Animadversiones enim nec
multae, nec longae sunt. Variæ lectiones verbo
significantur: conjecturae non verborum ambagibus,
sed suo ipsae acumine commendantur: doctrina, ubi
expromitur, quod raro fit, exquisitam in paucis ver-
bis habet praestantiam. Nobis haec brevitatis praeter
opinionem accidit, qui ex editoris antea editis Exer-
citationibus Euripideis quandam elegantis orationis
copiam atque ubertatem expectabamus. Denique
in

44 EURIPIDIS TRAGŒDIAE &c.

in judicando nulla est vel arrogantiæ, vel affirmandi temeritas, vel reprehensionis acerbitas: contra ingnis ubique & his literis digna modestia, prudentia, & humanitas. Ceterum, ut hujus editionis præstantia plenius intelligatur, proxima hujus Bibliothecæ parte plura Musgravianæ operæ specimina commemora-
bimus.

II.

C. VELLEJI PATERCULI, quae supersunt
ex Historiae Romanae voluminibus duobus,
cum integris animadversionibus doctorum, cu-
rante Davide Ruhnkenio. Tomis II. 8 Maj.
Lugduni Batavorum. Apud Sam. & Jo:
Luchtmans, Academiae typographos. 1779.

Ardua est ac difficilis res vere accurateque judicare
de scriptis doctorum virorum, cum omnium, tum
in primis eorum, quorum doctrina multis in publi-
cum prodita documentis, egregie de literis merita
est. Sive enim justa debitaque iis viris admiratio
animum judicantis occupet rationemque praecurrat,
est haec quidem negligentia ignoscenda in alijs homi-
nibus, sed negligentia tamen, neque ferenda in iis,
qui se de libris ad eruditam civitatem relatu-
ros professi sint. Si vero etiam ex re & vero statu-
at, anceps ei minimeque honesta apud plerosque subeunda
est opinio. Nam cum nil nisi laudandum in libro re-
pererit, in adulationis levitatisque suspicionem incur-
rat: cum vero reprehendenda quaedam notaverit, in-
vidiae obrectationisque crimen suscipiat. Nos hunc
scrupulum ipsi nobis antea exemimus, quam ad cen-
suras scribendas accederemus, statuantes nobis hanc
legem,

veritatis lex pronuncia
hujus editionis esse lau
quod Vellejus, qui post
virorum, curas, gravissi
bus laborabat, Kuhnke
tus prodiit, ut, paucis
lux & sanitas appareat.
nunciatum esse intelliga
deinceps exponamus, fat
Et primum quidem de ea
ipsum Vellejum pertinet
ejus vitam denuo enarrav
opus fuit, tamen de re
prodidit, quas superiores
vertissent, aut levius trac
cassent. Primum igitur
monetur. verum sine

suae titulo Vellejo praenomen facit P, cum sine dubio in ipso codice fuerit C. Quod vero Ryckius, eumque secutus Ernestus, objiciunt, Vellejum hujus expeditionis Thracicae nullam in historia sua fecisse mentionem, facilis est responsio, ejus militiae narrationem Vellejum reservasse iusto historiae operi, quod multis locis promittit. Hic igitur C. Vellejus Paterculus, in gratiam consulatus M. Vinicii, qui consulatus incidit in A. V. C. 783, Historiam Romanam duobus voluminibus conscripsit, repetitis etiam ab initio Graecarum rerum coloniarumque primordiis; ita tamen, ut breviter universae historiae, quam scriberet, veluti argumenta perstringeret, plenior enarrationem iusto, ut diximus, operi servans. Quod opus, quo minus perficeret, mors eum praevertisse videtur. Sed in eo, quod superest, opusculo mirantur viri docti, quid causae fuerit, quod, cum in priori ejus parte tot liberi spiritus documenta dedisset, in posteriore se ad humilem & servilem Tiberii adulationem dmitteret. Alii alias quaerunt ejus rei causas, Ruhnkenius verisimillimam hancce cum Bentlejo & Perizonio, necessitate potius, quam voluntate, ad istam se adulationem abjecisse Vellejum. „A qua necessitate, inquit Ruhnkenius, adulandi causas Tacitus etiam repetit, Ann. I, 1, forte Vellejum respiciens: *Tiberii, Caesque, & Claudii, ut Neronis res, florentibus ipsis, ob metam falsae.* Dicit aliquis cum Lipsio Epist. Quaest. V, 11. *Vera scri-*

48 C. VELLEJUS PATERCULUS

scribere sibi non licuit, falsa non debuit. Nemo silentii causam reddit. At sic Vellejo in otio inertissimo con-
fenesendum fuisset: qualis vita magnis & gloriae cu-
piditate incensis ingeniis mors est; neque historia
Romana attingenda. Et quis tam hospes in Caesa-
rum est historia, quin sciat, ipsum silentium probis
doctisque viris crimini fuisse? Haec tam misera Scrip-
torum sub tyrannis conditio facit, ut si minus excu-
sandum, certe lenius accusandum Vellejum arbitrer,
praesertim cum ejusdem culpaе socios habeat, ne de
poetis dicam, Valerium Maximum, Senecam, Cur-
tium, utrumque Plinium, Quintilianum, & alios”.
Sunt etiam, qui Velleji Latinitatem minus probent,
eique genus dicendi castrense objiciant. A quibus
quidem criminibus cum universe liberatur intelligen-
tissimi judicis sententia, M. A. Mureti, qui ait,
historiam ab eo terse in primis atque eleganter ex-
plicatam esse: tum peculiariter vindicatur a Ruhn-
kenio, quaque locutione, de qua talis dubitatio nas-
ci posset, optimorum Scriptorum exemplis confir-
manda. Est vero aliud vitium, quod quis jure vere-
que in Vellejo reprehendat, nimirum frequentia stu-
diumque argutarum sententiarum. De quo vitio ope-
rae est pretium, ipsum disputantem audire Ruhnke-
nium: „Ne tamen” inquit „Vellejum simpliciter
& sine exceptione laudemus, ultro fatemur, perin-
de nobis, ac Burmanno, aliisque multis, nimis fre-
quentatum videri istud acutarum festivarumque sen-
tentia-

tentiarum aucupium, quod in prosam orationem primus invexit Trogus Pompejus, in ligatam Ovidius. Certe plus laudis ab intelligente posteritate tulisset, si hac quoque parte imitatus esset Sallustium suum. Hunc enim unum sibi imitatione effingendum sumsit, ab hoc illud artificium indolis humanae describendae didicit, hujus imitatione efficax est & brevitate nervosus, ab hoc denique totus ita pendet cum in verbis, tum in orationis structura, ut magnopere mirandum sit, rem tam manifestam viros eruditos fefellis. Hac imitatione semel animadversa, quo studio nos ad Vellejum, eodem ad Sallustium cognoscendum dedimus. Ac profecto, si forte aliis feliciter in Vellejo corrigendo versati videmur: quamquam nobis non tantum sumimus, ut Lipsii felicitatem nos assecutos putemus: veruntamen si Vellejus cura nostra castigatior prodit, illud non tam qualicumque ingenio nostro tribuendum est, quam summae familiaritati cum Sallustio contractae, & perpetuae utriusque scriptoris comparationi. Hic aliquis quaerat, quid sit, quare & Vellejus, & ceteri historiarum scriptores, deserto eloquentissimo Livio, sese certatim ad Sallustium imitandum contulerint? Sallustianus fuit, teste Seneca Ep. 114. Arruntius, belli Punici scriptor, qui dudum periit: Sallustiani, qui supersunt, Tacitus, Septimius, Sulpicius Severus, Pseudo-Hegesippus. Nempe ab his omni-

Pars II.

D

bus,

50 C. VELLEJUS PATERCULUS

bus, sicut a Martiali XIV. Ep. 191. *habitus est*

Primus Romana Crispus in historia."

Ceterum sub tempus renascentium literarum *unicus* superfuit Velleji codex, initio & fine truncatus, ut hodieque ejus sunt editiones, mendis etiam atque corruptelis mire foedatus. Hunc codicem, in coenobio Murbacensi repertum, B. Rhenanus, acerrimus bonarum literarum vindex, edidit ex officina Frobeniana Basileae A. 1520. Lectiones ejus codicis, a quibus Rhenanus discessisset, anxia minutaque cura, ex ipso codice enotavit Jo. Alb. Burerius, earumque indicem Frobenianae editioni adjecit. *unde* apparet vanam omnino esse fraudis suspicionem, quam in Burerium conjecit Gruterus, quamque temere secuti sunt J. A. Fabricius & P. Burmannus. Sed Murbacensis codex, a nemine postea Editorum inspectus, pehitis intercidit: & frustra fuit in eo per *amicos Alfatos exquirendo Ruhnkenii* diligentia. Igitur fons est unicus, ex quo omnes fluxerunt sequentes editiones, Rhenaniana. Succesit Juntina Florentiae 1525.8, & Vascofanea Parisiis 1538. fol., tum Bonhommaei & Gryphii, quorum opera aliquid correctionis accesfit Vellejo: quamquam omnes ante Ruhnkenium editores Vascofaneam & Juntinam neglexerunt. Anno 1546 adjectus est Vellejus editioni Scriptorum Historiae Augustae, qua Erasmi recensio repetita est, ita mutatus transformatusque, ut loci

corrupti temere corrigerentur, nulla veteris lectionis habita ratione. Doctus sine dubio vir & acutus fuit hic Velleji corrector: qui, quisquis tandem fuerit, certe non fuit Erasmus, ut perperam crediderunt Vosſius & Burmannus: longe enim abest ista conjectandi libido ab Erasmi religione. Sed ista editio cum non quidem Velleji manum, at certe quod intelligi posset exhiberet; factum est, ut sequentes Editores, etiam ii qui critici haberi vellent, eum certatim exprimerent, Rhenanianam vero negligerent. Ex his alii nullum operae fecerunt pretium, veluti Schegkſius, Popma, Gruterus, Boeclerus, qui quidem postremus, relicto boni interpretis munere, quod interpretando emendandoque cernitur, multum sibi sapere visus est Vellejo politicis animadversionibus onerando. Alii praeclare meriti sunt de Vellejo, veluti Acidalius, qui, licet ingenio nimium indulserit, multa tamen eaque desperata Velleji vulnera mira felicitate sanavit: Puteanus, ex qua duxit, quidquid bonae frugis habet, Aldus nepos: Gerardus Vosſius, qui in Vellejo edendo dignum se tanto patre filium praestitit. Sed interpretum omnium longe longeque princeps ponendus est Lipsius, cujus tanta fuit sagacitas in odorandis vitiis & sollertia in tollendis, ut ejus in Vellejo navata opera merito commendanda sit in praeclarum criticae artis exemplum. Burmannus quidem principatum ex Velleji Editoribus deferit Nicolao Heinſio. Sed Nicolaus

52 C. VELLEJUS PATERCULUS

Heinsius, ut fuit sine dubio omnium, qui sunt & fuerunt, felicissimus in tractandis Latinis poetis, ita haec eum felicitas in prosae orationis Scriptoribus destituit, quibus quidem multas obtrusit formas locutionesque poeticas. Longius etiam a Lipsii laudibus abest ipse Burmannus; quippe in Vellejo propter corruptelarum multitudinem res omnis ad criticum redibat acumen, quo eum minus Lipsio, Heinsio, aliisque valuisse constat: neque, quamquam hoc jactat, principem Rhenanianam expressit editionem: Basileenses interpolationes in textum recepit, satis habens lectionem Rhenanianam in notis significasse. Dicamus jam de praesenti editione, cujus priore volumine continetur ipse Velleji contextus, subiectis cuilibet paginae Rhenani, Burerii, & Ruhnkenii animadversionibus, posteriore omnes aliorum editorum notae atque observationes comprehenduntur. Et primum quidem hoc egit Ruhnkenius, ut Velleji textum talem exhiberet, qualis in principe Rhenaniana editione prodisset, ne editorum correctiones pro Velleji manu venditarentur; quare ipsius Rhenani Bureriique notae contextui subicere visum est, quippe quae veteris lectionis indicium habent & testimonium. Neque vero ita se in servitutem addixit primae editioni, ut liquidis indubitatisque, vel suis, vel aliorum correctionibus locum in textu negaret: notata tamen diligenter in animadversionibus antiqua lectione. Porro reliqua opera, quam

in Vellejo navavit Ruhnkenius, varia est & multiplex. Nam vel historiae difficiles impeditique nodi expediuntur, scientia rerum, cum Graecarum, tum Latinarum: vel sententiis obscuris atque argutis lux affunditur interpretando: vel ratio Latinae dictionis idoneis auctoritatibus explicatur atque confirmatur: vel denique corrupti desperatique loci multi sagacissimis certissimisque sanantur correctionibus. Quas quidem laudes ne quis arbitretur univérse tantum & justo uberius a nobis praedicari, age specimina earum proferamus, & suis quamque documentis vindicemus, factò initio a correctionibus.

Lib. I. 2, *Codrum cum morte aeterna gloria, Athenienses secuta victoria est.* Quis enim eum non miretur, qui his artibus mortem quaesierit, quibus ab ignavis vita quaeri solet. Acute vidit Ruhnkenius particulam enim excidissee propter similitudinem sequentis vocis eum.

I, 3. *Aletes, sextus ab Hercule, Hippotis filius, Corinthum, quae antea fuerat Ephyre, claustra Peloponnesi continentem, in Isthmo condidit.* Commemoratur elegans correctio P. Fonteinii, viri in his literis excellenter versati, verba; in quibus haeserunt interpretes, ita constituentis, *claustra Peloponnesi a continente.*

I, 6. *Ea aetate clarissimus Graeci nominis Lycurgus Lacedaemonius, vir generis regii, fuit severissimarum justissimarumque legum auctor & disciplinae*

§4 C. VELLEJUS PATERCULUS

convenientissimae vir. Friget illud convenientissimae; nude positum: ultimum vero hocce, vir, tolerari nullo pacto potest. Ruhnkenius verisimillima conjectura locum ita restituit: Ea aetate clarissimus Graeci nominis, Lycurgus, vir generis regū, Lacedaemoniis fuit severissimarum justissimarumque legum auctor, & disciplinae convenientissimae viribus.

I, 16. Quis enim abunde mirari potest, quod *eminentissima* cujusque professionis ingenia in eandem formam & in idem artati temporis congruens spatium; & quemadmodum clausa capso alioque septo diversi generis animalia, nibilo minus separata alienis, in unum quoque corpus congregantur, ita cujusque clari operis capacia ingenia in similitudinem & temporum & profectuum semet ipsa ab aliis separaverunt? Una, neque multorum annorum spatio divisa, aetas, per divini spiritus viros, Aeschylum, Sophoclem, Euripidem, instravit tragoedias. Hunc locum paene pro conclamato habitum, cum aliorum tum suis conjecturis ita restituit Ruhnkenius: — in idem artati temporis congruere spatium; & quemadmodum clausa capso, aliove septo, diversi generis animalia, nibilo minus separata alienis, in unum quaeque corpus congregantur, ita cujusque clari operis capacia ingenia in similitudine temporum & profectuum, semet ipsa ab aliis separaverunt; —.

I, 17. Hujus ergo praecedentisque seculi ingeniorum similitudines congregantis & in studium par & in emolu-

lumentum, causas cum semper requiro, numquam reperio. Ita Rhenanus ediderat: sed multo erant inquinatiora omnia in ipso codice. Ruhnkenius verissimam ingenio reperit lectionem, eamque in contextum recipere non dubitavit: — ingeniorum similitudinis congregationisque & in studium par & in idem emolumentum —.

I, 18. *Una urbs Attica pluribus annis eloquentiae, quam universa Graecia operibusque floruit. Hunc locum jam antea felicissima correctione restituerat Ruhnkenius in Hist. Crit. Orator. Gr. p. 37. Una urbs Attica pluribus sanae eloquentiae, quam universa Graecia, floruit operibus.*

II, 4. *P. Scipio Africanus — post duos consulatus, duosque triumphos, & bis excisos terrores reipublicae, mane in lectulo repertus est mortuus. Pro bis, quod perquam friget, vere acuteque conjicitur binos. Imitatus est enim Vellejus Ciceronem Or. pro Murena, 28. Bis consul fuerat P. Africanus, & duos terrores hujus imperii, Carthaginem Numantiamque, deleverat.*

II, 6. *L. Opimius Cos — Fulvium Flaccum — quem C. Gracchus, in locum Tiberii fratris, III virum nominaverat, eum socium regalis adsumpserat potentiae, morte adficit. Emendatur verissime, nominatum pro nominaverat eum.*

Ibid. — inimicitiarum quaesita erat ultio, Vox ultio, quia mox sequitur, hic locum habere nequit. Itaque eleganter reponitur yelatio.

56 C. VELLEJUS PATERCULUS

II, 10. *Adco mature a rectis in vitia, a vitiis in prava, a pravis in praecipitia pervenitur.* Inepta, & potius nulla, est haec gradatio; cum nihil differant vitia & prava. Locus turpi glossemate liberatur legendo: *Adco mature a rectis in prava, a pravis in praecipitia pervenitur.*

II, 11. *Hujus legatus fuit C. Marius, quem diximus, natus equestri loco.* Cum tota consentiat antiquitas, Marium sordidissima stirpe natum esse; viri docti gravissimum mendum hic sibi visi sunt deprehendisse. Nil verius est Ruhnkenii emendatione: *natus extremo loco.*

II, 23. *Transgressus deinde in Asiam Sylla, parentem ante omnia supplicemque Mitbridatem invenit.* Magnae fuerunt de hoc loco rixae Burmanni & Wopkenii. Sed neuter vidit legendum esse *parentem ad omnia*; quae locutio cum hoc loco requiritur, tum confirmatur Sallustii aliorumque auctoritate.

II, 24. *Post victoriam, qua descendens montem Tifata cum C. Norbano concurrerat Sylla, gratis Dianae, cujus numini regio illa sacrata est, solvit.* Mirum est quantas huic loco tenebras obduxerit una litera omisa, qua revocata, lux etiam restituta est. Quippe pro qua legendum *quia*.

II, 27. *Pontius Telesinus, dux Samnitium, vir animi bellicae fortissimus, penitusque Romano nomini infestissimus.* Elegans & vera est emendatio: — *animi*

ini fortissimus, belli peritissimus, Romanoque nomini infestissimus.

II, 28. Videbantur finita belli civilis mala, cum Sullae crudelitate aucta sunt. Quippe dictator creatus ejus honoris usurpatio per annos CXX intermissa: nam proximus post annum, quam Hannibal Italia excrescerat: uti adpareat, populum Rhodum usum aut metu desideras Tulio Cotimuisse, potestatem, imperio, pro res ad vindicandum maximi periculi, spolia miserrantes immodicae crudelitatis licentia usus est. Haec est codicis scriptura, quam Editorum alii aliter corrigere tentarunt. Veram lectionem tandem restituit Ruhnkenius, cum suo ipse ingenio, tum adjutus aliquot aliorum emendationibus: — dictator creatus. (ejus honoris usurpatio per annos CXX intermissa: nam proximus post annum, quam Hannibal Italia excrescerat: uti adpareat, populum Romanum usum dictatoris baud ita in metu desiderasse, ut in ocio timuisse potestatem) imperio, quo priores ad vindicandam maximis periculis rempublicam usi erant, eo in immodicam crudelitatis licentiam usus est.

1b. Primus ille, & utinam ultimus, exemplum proscriptiois invenit, ut, in qua civitate petulantis convicii judicium bistrioni ex alto redditur, in ea jugulandi civis Reip. constitueretur auctoramentum. Haecenus hunc locum purgaverant priores Editores: sed illud ex alto expedire nemo potuerat. Ruhnkenius verissime conjecit exacto, i. e., expulso; exhibitoq.

58 C. VELLEJUS PATERCULUS

Pro Reip., quod ex scripturas compendio est, ma-
lit Romani.

II, 30. *Hujus patris gloria penes M. Crasum
fuit, mox Reip. omnium principem, Restituitur
emendatione jam ad Rutil. Lup. p. 53. proposita:
mox Romani nominis principem.*

II, 31. Converterat Cn. Pompeji persona totum in
se terrarum orbem, & per omnia majore vi habeba-
tur. Corrigitur: & per omnia homine major existi-
mabatur. Quae correctio & acuta & elegans est:
vocem homine similis vox antecedens omnia absorpse-
rat; quod saepissime in Vellejo accidit. Atque in hoc
genere emendationum felix in primis fuit Ruhn-
kenius. Sic I, 17. *integri ante integris reponitur,*
ita, quam integri integris universis civitatem dare ma-
luerunt. I, 25. *quibus & pessima & immodica erat*
cupiditas, reponitur, quibus & res pessima e. i. e. c.
II, 49. *quieta aut certe non praecipitata, post ulti-*
mam vocem propter similitudinem soni elapsa vox
civitate revocatur. II, 79. *M. Agrippa virtutis no-*
bilissimae, corrigitur M. A., vir virtutis nobilissimae.
II, 118, *In bujus virtutum aestimatione, emendatur,*
In bujus viri virtutum aestimatione. II, 79. *Inopi-*
nato clasfis adventu, revocatur — In. cl. adversae ad-
ventu. II, 109. *Corpus suum custodia, tum imperium*
perpetuis exercitiis pene ad Romanae disciplinae for-
mam redactum brevi in eminens & nostro quoque im-
perio timendum perduxit fastigium. Corruptissimas

locus ita sanatur: *Corpus suum custodia munivit, Imperium perpetuis exercitiis exercitu pene ad Romanae disciplinae formam redactō, cet. II, 120, Se magnitudine sua, non fiducia metiens, reponitur, — fiducia ducis metiens. II, 126. per omnes terrarum orbis angulos a latrociniorum metu servat immunes: restituitur, per omnia omnes terrarum orbis angulos a. l. m. f. i.*

II, 50. *Caesar — persecutus Brundisium, ita ut appareret, malle integris rebus & conditionibus finire bellum, quam opprimere fugientes. Subest vitium; quippe desideratur, quid Caesar persecutus sit. Vel, leji manus restituitur scribendo, — persecutus Brundisium iter, ut appareret cet.*

II, 60. *Non placebat Atiae matri (Octavii) Philippoque vitrico, adiri nomen invidiosae fortunae Caesaris. Locus vitiosus, qui viris etiam doctis fraudi fuit, ita corrigitur; adiri nomen invidiosamque fortunam Caesaris.*

Ib. *HS. septies milies, depositum a C. Caesare ad aedem Opis occupatum ab Antonio, actorum ejusdem insertis falsis, civitatibusque corruptis commentariis. Varii varie hunc locum tentarunt; sanavit tandem Ruhnkenius, scribendo: actorum ejusdem insertis falsis, vitiatique & corrupti commentarii.*

II, 74. *L. Antonius Cos. — eos, qui juste divisione praediorum, nominatisque colonis agros amiserant, ad arma conciens, magnum exercitum confluxerat.*

6 C. VELLEJUS PATERCULUS.

12. Vox *jyste*, quae huic loco minime convenit, leni correctione mutatur in *instituta*.

II, 78. *Redierat Pompejus in Siciliam, Antonius in transmarinas provincias; quas magnis momentis Laënius, ex Brundisii castris profectus ad Parthos, praedicti castrum exercitus in Syriam, interfecitque legato Antonii, concusserat.* Non est dubium quin momentis hic locum habere nequeat; licet interpretes alii illud intactum reliquerint, alii explicando ad aliquam sententiam revocare conati sint. Lenissima &, ni fallimur, certa est emendatio Ruhnkenii, reponentis, *molimento*.

II, 82. *Qua aestate Caesar tam prospere Libium in Sicilia bene fortuna in Caesare & rep. militavit ad Orientem.* Corruptissima haec verba nemo hucusque interpretum sanitati restituere poterat: sed effectum est sagacissimae Ruhnkenii conjectura, ut Velleji manus reduceretur, legendo: *Qua aestate Caesar tam prospere sepelivit in Sicilia bellum, fortuna in Caesare & rep. mutavit ad Orientem.*

Ib. M. Antonius — cum redimitus bederis, coronaque velatus aurea, & thyrsus tenens, costurnisque succinctus, curru, velut Liber Pater, uestus esset Alexandriae. Multae sunt rationes, ob quas corona ferri nequeat. Atqui in ejus locum certa correctione reponitur *crocota*: *succinctus* quoque mutatur in *subnixus*.

II, 84. *Rex Amyntas meliora & utiliora secutus,*
nam

*nam de illius exemplis vitæ naxuta Dolabella ad Cas-
sarem.* Haec est principis editionis lectio, cujus
partem sanavit pro sua felicitate Lipsius, scribendo :
— *Nam Deillius exempli sui tenax, ut a Dolabella
ad Cassum.* Sed restabat aliud vitium ex omis-
sionibus aliquot verbis, quod Ruhnkenius sagacissime & vi-
dit & sustulit, totum locum ita refingendo : *Nam
Dellius exempli sui tenax, ut a Dolabella ad Cassum,
a Cassio ad Antonium, ita ab Antonio transit ad
Caesarem.*

II, 91. *Rufus Egnatius — consulatum petere au-
sus, cum esset omni flagitiorum scelerumque conscien-
tia mersus.* Elegans est correctio : — *scelerumque sen-
tina emersus.*

II, 111. *Senatorum equitumque Romanorum exactæ
ad id bellum operae.* Pollicitati. *Omnia hæc frustra
praeparassemus, nisi, qui illa regeret, fuisset.* Vera
atque elegans est correctio : — *exactæ ad id bellum
operæ ex pollicitatione :* ita scribi & Latinitas &
res ipsa postulat ; & ultimas syllabas *one* haustas
esse a sequenti *omnia* manifestum est.

Ib. — *furentes eorum vires universas evasimus par-
tibus.* Acute vereque emendatur : *florentes eorum
vires universas exhausimus partibus.*

II, 112. *Quanto cum temperamento simul utilitatis
res auctoritate imperatoris-agi vidimus?* Egregiam hujus
loci emendationem nobiscum communicavit E. H.
Eldikius : *quanto cum temperamento simplicitatis res
cet,*

82 C. VELLEJUS PATERCULUS

cet. i. e. bonitatis, lenitatis: quam vocis simplicitatis vim ipse Ruhnkenius explicuit; II, 10. p. 103.

II, 116. Nam & etiam vir antiquissimi moris — non merito, sed materia adipiscendi triumphalia defectus est. Longum est enumerare conjecturas interpretum: egregia est Ruhnkenii emendatio: Nam Aelius Lamia, vir antiquissimi moris cet.

II, 120. Tiberius — arma interfecti, quae arcuisse pater & patria contenti erant. Hanc primae editionis lectionem ita castigavit Lipsius, ut legeret: — arma infert genti, quae arcuisse p. e. p. c. e. Ceterum feliciter, nec tamen satis ad constituendam sententiam. Omnia sanitati restituuntur Ruhnkenii correctione: arma infert genti, quam arcuisse pater & patria contenti erant.

II, 125. Ut pleraque ignave Germanicus, ita Drusus — obsidentes coercuit. Minime credibile est, Vellejum sibi tam male constare, sive in laudando, sive in adulando, ut Germanicum, quem aliis locis magnis effert laudibus, hoc loco tam acri vituperio notet. Sed apparent vestigia verae lectionis, quam revocavit Ruhnkenii sagacitas: ut pleraque egit nave Germanicus.

Ib. Drusus — prisca antiquaque severitate usus, ancipitia sibi tam re quam exemp'o perniciofa, & his ipsis militum gladiis, quibus obsesus erat, obsidentes coercuit. Elegans & verisimillima haecce est correctio: — prisca antiquaque severitate usus; am-
pu

putavit tam re quam exemplo pernicioſa.

Sed ex his quidem emendationum ſpeciminibus ſatis intelligitur felicitatis laus. Quod ſi vero etiam rationes ipſas recensere velimus, quibus emendationes illae confirmantur, vel enumerare animadverſiones ex interiore Latinitatis ſcientia depromtas, quibus Vellejanae diſtiones aut explicantur aut vindicantur, neceſſe nobis ſit, fines noſtri operis egredi. Neque etiam reliquos exquiſita refertas doctrina obſervationes, propter ipſam earum multitudinem, exponere nobis licet. Quarum, ſi quis exempla quaerant, is legat, ut paucas ex multis memoremus, v. c. p. 2. de Templo Minervae Helleſiae: p. 11, 12. de Alete Corinthi conditore: p. 13. de Magnesia: p. 14. 15. de Cumarum ortu: ib. de Cerere Achaeae: p. 17. de duplici Athenienſium in Aſiam colonia, altera duce Jone, altero Neleo Codri filio: p. 20. de Archilocho: p. 26. de Heſiodo: p. 45. de inimicitiiſ Metelli: p. 249. de utroque Balbo: p. 283. de Planco: p. 297. de Coelio: p. 322. de Livia, Auguſti ſacerdote & filia: p. 362. de Parmeniſ Caſſio: p. 434 de Roemotalce, Thraciae rege. Minime vero reticendum eſt illud veritatis ſtudio, quod cum ubique apparet in Ruhnkeniana criſi, tum in locis deſperatis, quibus nulla potuit medicina reperiri. Alii multi ejusmodi locos ſilentio praetereunt: at Ruhnkenius candide ubique de iis monuit. Quae quidem ignorationis confeſſio, ut quiſque major eſt

earum expromendarum consistam, sed a re ipsa ob speciminis causa, appon

P. 6. Strabo V. p. 3: *ὁ δὲ μὴ κατέσχε, τὸν στείλας λαὸν, ἐξέφυγεν.* *Périeg.* 347, qui Strabon corrigitur: — τὸν πλεί

P. 45. Seneca, *Controsero*, qua violentia in absentia est correctio, quam est ab hoc loco, ej restituitur, legendo: *Mac tiam Metelli strepit.* Conde, tum ex Plinio, H. N jus locus ipse mendis aliqu

P. 125. Petronius cap.

P. 131. Diodorus Siculus Excerpt. p. 614. de Mario dicit, καὶ τέλος ἐξέπεσε τῆς Λιβύης εἰς τὴν Νομαδίαν, δούλος, ἄπορος, ἔρημος σφῶν. emendatur, ἄδουλος, ἄπορος, ἔρημος φίλων: ἄδουλος ex usu Veterum auctoritateque Grammaticorum exponitur, qui *servum nullum habet*.

P. 146. Plutarchus in Sulla p. 453. F. ἱστορεῖται δὲ τις ἀνὴρ τῶν μετὰ Ὀροβάξου καταβεβηκότων, Χαλκιδεὺς, εἰς τὸ Σύλλα πρόσωπον ἀπιδῶν. Pro Χαλκιδεὺς, quod ineptum est, vere reponitur Χαλδαῖος, quod est *magus*.

P. 188. Idem Plutarchus emendatur in Lucullo p. 518. D. τὰ δὲ ἐν τοῖς παραλίοις καὶ περὶ νείαν πόλιν ἔργα, — ὁ τῶϊχδς Τουβέρων θεασάμενος, Ζέρξην αὐτὸν ἐκ τηβένου προσηγόρευσεν. Primum corrigitur ἐν τηβένῳ. Sed alii dictum tribuunt Pompejo, interque eos Vellejus, II, 33. *Quem (Lucullum) ob injectas moles mari, & receptum suffosis montibus in terras marē, haud infacete Magnus Pompejus Xerxen togatum vocare asfueverat*. Igitur reprehendendus videtur Plutarchus, tribuens hoc dictum Tuberoni Stoico, qui per aetatem ne videre quidem potuit Lucullum. Verum ab hac eum reprehensione liberat Ruhnkenius in addendis: „sed nullus” inquit „Plutarchi, accuratissimi scriptoris, in tempore error est. Quippe pro ὁ τῶϊχδς Τουβέρων, nulla fere literarum mutatione legendum ὁ ἱστο-

66 C. VELL. PAT. EX ED. DAV. RUHNKENII

πικρὸς Τούβριον. Intelligitur L. Aelius Tubero, historiae Scriptor, Luculli aequalis, de quo vide Vossium de Hist. Lat. I, 12.

P. 259. Juvenalis Sat. X. 224.

*Provida Pompejo dederat Campania febres
Optandas: sed multae urbes & publica vota
Vicerunt. Igitur Fortuna ipsius & Urbis
Servatum victo caput abstulit —.*

Perquam friget illud *multae urbes*. Acuta veraque est Ruhnkenii emendatio *moestae urbes*.

Sed antequam finem faciamus hujus censurae, verbo commemoranda est dedicatio libri ad nobilissimos adolescentes Henricum & Jacobum Fagelios, Lugduni cum maxime bonis literis operam navantes & in Ruhnkenianam disciplinam traditos. Habes enim non solum, ut reliquae ab eo viri scriptae dedicationes, singularem suavitatem elegantiae & humanitatis: sed praecipuam quandam praeceptorum salubritatem ad rectam a juventute ineundam sequendamque studiorum Academicorum rationem. Ceterum de libro ipso non recusamus, quin alii a nobis dissentiant. Neque tamen dubitamus, quin periti harum literarum arbitri nobiscum sentiant, ita omnibus boni interpretis muneribus functum esse Ruhnkenium, ut Vellejana haec editio sit in exemplum commendanda critices in Latinis Scriptoribus feliciter tractandae.

LONGI PAST. EX ED. I. B. C. D'ANSS. &c. 67

III.

ΑΟΓΓΟΥ Ποιμένων, τῶν κατὰ Δάφνιν καὶ
Χλόην, βίβλοι τέτταρες.

LONGI *Pastoraliū de Daphnide & Chloe, Li-*
bri quatuor. Ex recensione & cum animadver-
sionibus Johān-Baptistae Casparis d'Ansfe de
Villoison, Regiae Inscriptionum Academiae
Paris. Regiae Lond. nec non & Antiquariae,
Regiae Berolinensis, Gotting. Manhem. Upsal.
Matrit. Masſil. Corton. Romae, & cet, So-
cietatum Socii. Excudebant Franc. Ambr.
Didot, Parisiis, sumptibus Guil. de Bure. na-
tu majoris, Bibliopolae. 8 maj. 1778.

Spes ea, quam nuper de hoc libro fecimus, ita est
expleta, ut dubii simus, utrum magis externum ejus
cultum & chalcographicam venustatem, an internas
dotes atque doctrinam laudemus. Est omnino li-
brariis iis, qui chartae typorumque commendationem
libris adjiciunt, magna habenda gratia, eoque ma-
jor, quo magis hoc studium in dies apud librariorum
gentem refrigescere videmus. Sed hanc quidem li-
bri laudem verbo commemorasse satis est: ad alte-
ram protinus accedamus magis conjunctam cum

... quod a pau
diosis ignorari, n
unum moneamus :
dicii, quod prodidi
thecae, in Achillis

propter argumenti
a reliquorum Erotici
Editio haec duobu
rum in priori est G
versione, quam Vill
Jungermanniana & M
ad sententiae veritate
gatam. Graecis ad alta
tina, sed novo more; n
dem obtutum cadunt,
sua quaeque peculiari, c
Priori volumine post
Saxovinarum

EX EDIT. I. B. C. D'ANSS. DE VILLOISON. 69

nio, & eloquentia: inde usque ad p. 49. ostenditur, Longum sibi a Sophistarum ineptiis cavisse, eumque perperam reprehendi ab Huetio & Baelio: denique inde usque ad finem exponitur de superioribus editionibus & scriptis libris, ad quorum fidem exegit editionem suam Villoifonus. Editionum prima est Florentina apud Juntas, A. 1508, 4. studio Raph. Columbanii, expressa ex codice scripto, cujus lectiones, cum lectionibus trium codicum Romanorum excerptis a Fulvio Ursino, iisque animadversionibus ejus interjectis, ad calcem libri adjectae sunt. Hanc expresferunt typis Commelinianis Heidelbergae 1601, 8. Bonvitii, nil adjicientes praeter operarum vitia & metaphrasin heroicam Laur. Gambarrae. Paulo post, 1605, Hanoviae apud Wechelios Longum edidit Jungermannus forma octava, adjecta versione Latina & subjectis ad calcem animadversionibus, brevibus quidem illis & paucis, sed acutis & ex interiore Graecarum literarum scientia profectis, ut dolendum sit, eum nimium deproperasse hanc editionem: quippe contextum Graecum ex Commeliniano repetiit exemplo, eoque jam descripto, nactus demum est editionem Florentinam. Notas quidem Jungermanni, quae non nisi binas tresve plagulas implent, vellemus suae editioni adjecisset Villoifonus. Voluit etiam Petrus Mollius bene mereri de literis Graecis, quas Franequerae profitebatur, edito ibi Longo forma quarta A. 1660. Hoc homine nemo unquam

ua ejus & repeteret &
interdum ac tribus ve
omis. Neque conter
ipse novam confarcina
nam. Ejus tamen edit
repetere non dubitaru
toralia elegantissimis li
aere incisus expresferunt
terjectis subinde contex
ribus lectionibus, neque
urbe A. 1776. Longu
vir doctissimus, apud Gl
nostissimis typis Didotian
versione Latina, variis no
stri rejectis. Hujus edit
sunt exempla; quorum c
buit editor, centum di

EX EDIT. I. B. C. D'ANSS. DE VILLOISON. 7r

industria & ingenio omnia praeclara expectat Vil-
loisonus: quae quidem expectatio ne vana sit, nos
ex animo optamus.

Sed Villoisonus, V. Cl., ad expoliendum illustran-
dumque Longum non solum superiorum editionum
subsidiis, ex quibus sine dubio praecipua fuerunt in
Florentina & Jungermanniana, sed multas etiam novas
copias, easque plane egregias, adhibuit. Et pri-
mum quidem tres codices scriptos habuit ex biblio-
theca regia Parisiensi, qui, quamquam non vetustio-
res videntur seculo decimo sexto, multas tamen bo-
nas lectiones praebuerunt. Instar veteris codicis fuit
etiam Amyoti versio Gallica, ab omnibus hucusque
Longi editoribus neglecta: quae, licet multis locis
ab editorum librorum sensu discedit, tamen ita ducta
est ex optimo codice, ut ejus lectionum vestigia ser-
varet. Magnum etiam adjumentum possumus fuisse in
virorum doctissimorum animadversionibus: cum iis, quas
dudum proditas & per multos multorum libros dis-
persas magna diligentia conquisivit Villoisonus, tum
iis, quae nunc primum, ab amicis ex Belgio cum
eo communicatae, in lucem prodierunt. Huc
cum ipsius Villoisoni accederent copiae, magno un-
dique studio contractae & larga manu expromptae,
non est mirandum, secundam libri partem, qua con-
tinentur animadversiones, ad magnitudinem trecen-
tarum paginarum excrevisse. Atque ex ipsa ratione
formaque animadversionum intelligitur, Villoisonum

hoc egisse, ut nullum boni interpretis officium negligeret. Primum enim lectionis, quae exhibetur, auctoritas ostenditur, enumeratis aliorum librorum lectionibus & virorum doctorum conjecturis. Tum verba dictionesque Longi explicantur usque Graecorum Scriptorum, cum omnium, tum in primis Atticorum & Amatoriorum, eorumque loci vel similes, vel imitationes a Longo expressi, diligenter commemorantur, quae quidem in parte Villosionus utilissimam Longo navavit operam. Denique res ipsae illustrantur ex Antiquitatis & Historiae scientia, ita quidem, ut lux his accendatur non solum ex Antiquorum scriptis, sed ex recentiorum quoque itinerariis. Ceterum altera pagina Graeco contextui adjuncta est Latina versio, ut sub eundem oculorum obtutum utraque cadat, sed sua tamen quaeque & paginarum serie continetur & peculiaribus impressa sit foliis. Haec univérse dicta de libri forma & animadversionum ratione sufficiant. Superest ut criseos exhibeamus specimen, ex quibus intelligatur, quantum novae lucis ac medelae Longo hac editione accesserit.

L. I. p. 1. Ἀλλ' ἡ γράφῃ τερατοτέρα, καὶ
 τῆχην ἔχουσα περιττή, καὶ τύχην ἐρωτικὴν.
 Ita primum restituit Villosionus, prout conjecerant
 prior Parisiensis editor, J. Fr. Heusingerus in Specim. Obs. in Sophoclem p. 10, Larcherus & Wyttenbachius. Antea inepte legebatur, quod omnes

EX EDIT. I. B. C. D'ANSS. DE VILLOISON. 73

libros scriptos & editos occupaverat, τύχην ἔχουσα περιττήν, καὶ τέχην ἐρωτικήν.

Ib. p. 5. De Nympharum statu, quae in antro positaerant, dicitur ζῶμα περὶ τὴν ἰξύν, μυδιάματα περὶ τὴν ὀφρύν. Cum Longus delectetur vocibus in eundem sonum exeuntibus, non videtur rejicienda Villoisoni conjectura, ζ. π. τ. ὀφρύν, μ. π. τ. ὀ.

Ib. In descriptione ejusdem antri locus est corruptissimus. Nam proxime sequuntur ea verba — ὀφρύν τὸ πᾶν σχῆμα, χορεία ἢ ὀρχουμένων Ἡ ὡς τοῦ ἀντροῦ τῆς μεγάλης πέτρας ἢ τὸ μισαίτατον. Ἐκ δὲ τῆς πηγῆς ὕδατος ἀναβλύζον, ῥεῖθρον ἐποίει χεόμενον. Duae adferuntur conjecturae: altera D. Wyttenbachii corrigentis: — χορεία ἢ ὀρχουμένων κατὰ τοῦ ἀντροῦ. Τῆς μὲν πέτρας πηγὴ ἢ τὸ μισαίτατον — : altera Herm. Tollii, pro Ἡ ὡς reponentis τόμα.

Ib. p. 7. Ἡ μὲν δὲ Νάπη — ἐφίλει τὸ παιδίον, ὥστε ὑπὸ τῆς οἰας παρρυδοκμηθῆναι δεδοικυῖα. Villoisonus non male conjecit, ὥσπερ pro ὥστε.

P. 7. — μιᾶς νυκτὸς ὀρώσιν ὅσας τοιόνδε τί εἶναι πὰς Νύμφας ἐδόκουν ἐκεῖνας. Pro εἶναι, quod nullum sensum habet, Villoisonus suam & Wyttenbachii conjecturam sequitur, εἰδέναι; eamque docte confirmat.

Ib. p. 12. τρσοῦτον ἄρα ἢ δίκη μετῆλθε τοῦ

74 LONGI PASTORALIA

κηθέντες τράγου. Duas proponit conjecturas Vil-
loifonus: vel, ut post ἄρα adjiciatur αὐτὸν, vel
τὸν ἐχθρὸν post μετῆλθε. Forte lenius sit ante ἄρα
supplere αὐτὸν, quod antecedens τοσούτων facile
absumere potuit.

Ib. p. 18. Ἐχαιρὸν ἰδόντες, ἐλυτοῦντο ἀπαλ-
λαγνόντες, ἤλγουν, ἐθέλον τι, ἡγνόνου ὃ, τι θέλουσι.
Ita recte edidit Villoifonus ex sua & Hiplopenii,
V. Ampl., Civitatis Hornanae senatoris, emendatio-
ne. Antea inepte legebatur, ἤλγουν ἐθέλοντι, ἀρε-
λεβαντὶ sua sponte.

Ib. p. 19. Ἡ δὲ Χλόη, μετὰ τὸ ἀμείλξαι τὰς
ῥας καὶ τῶν αἰγῶν τὰς πολλὰς, ἐπὶ πολὺν μὲν
χρῆμα εἶχε πηγῦσα τὸ γάλα. Probatur Wyte-
senbachii correctio: — ἐπὶ πολὺ μὲν πόνοι εἶχε,
& dicendi forma usu Scriptorum docte vindicatur.

Ib. p. 20. Εδίδασκεν αὐτὴν καὶ συρίττω. καὶ ἀρξά-
μένης ἐμπνῶν, ἀρπάζων τὴν σύγγα, τοῖς χεί-
λει αὐτὸς τοὺς καλάμους ἐπέλειχεν. Ita repo-
situm est ex Cod. Par. pro τοὺς καλάμους ἐπέτρεχεν.
Nobis vulgata exquisitior videtur, quam ut temere
repudietur: et fortasse ἐπέλειχεν ejus sit glossa.

Ib. p. 26. ὁ δὲ Δάφης, ἀνυπόδητος, — εἰς ἔτι
τῆς ὄρας οὐσῆς καύματαδες. Haec est correctio
prioris editoris Parisiensis, quam Villoifonus in con-
textum recepit. Reliquae omnes editiones habent
καύματος.

Lib.

EX EDIT. L. B. C. D'ANSS. DE VILLOISON. 75

Lib. II. p. 29. ὁ δὲ ἀρχὴς ἐπελύγισεν: alius *orphinos texebat*. Sic expresum est ex conjectura Valckenarii & prioris editoris Parisiensis. Vulgo legitur ἐπελέκισεν.

Ib. p. 30. καὶ παῖς ἀν' ἐφίκατο βότρυος: *puerulus utique uvam apprehendere possit*. Haec quoque correctio est Valckenarii & prioris editoris Parisiensis, eademque confirmata consensu trium codicum regiorum. Antea inepte edebatur ἀφίκατο.

Ib. p. 32. Senex Philetas de horto suo dicit, ὅσα ὄρεαι φέρουσιν, πάντα ἔχει ἐν αὐτῷ. Memoratur conjectura Hinlopenii, pro ἔχων legentia ἔχει.

Ib. p. 33. Ἐμοὶ μὲν, ὦ Φιλητά, φιλησάμεν πρός οὐδείς. Probatur correctio Wyttenbachii, pro πρός reponentis φθόρος: *Equidem, o Phileta, non recuso quo minus te osculetur*.

Ib. p. 34. Οὗτοι παῖς ἐγώ, καὶ εἰ δοκῶ παῖς, ἀλλὰ τοῦ Ἡρόδου πρεσβύτερος, καὶ αὐτοῦ τοῦ πάντος Ἡρόδου. Non videtur medicina opus habere hic locus. Docta tamen est & arguta conjectura Villosoni: τοῦ πάντων πατρὸς Ἡρόδου.

Ib. p. 37. Ἀλγοῦσιν οἱ ἐργῶντες καὶ ἡμεῖς Ἀμελοῦσιν ἴσως καὶ ἡμεῖς ἡμελήκαμεν. Prava haec est interpunctio in omnibus libris, & scriptis & editis. Vere animadvertit Villosonus, ita esse interpungendum: Ἀμελοῦσιν ἴσως καὶ ἡμεῖς ἡμελήκαμεν.

Ib.

76 LONGI PASTORALIA

Ib. Εἰ ταῦτο μὲν ἐστὶν ὁ ἔργος, ἐγὼ δὲ ὁ ἑρμηνεύων, τί οὐ ταῦτα ἀλγοῦμεν. Locum impeditum Villosionus ita expedit, ut pro μὲν legat μὴ, hoc sensu, quem in versione reddidit: *Enim vero, nisi hoc esset amor, & nisi ego essem amans, cur tantum sic doleamus.*

Ib. p. 39. Ἦσαν δὲ καὶ χυρῶν περιβολαί, θλίψο τοῖς τρύμασι παρέρχουσαι. Villosionus cum Wyttenbachio legendum coniecit σάμασι pro τρύμασι. Hujus adjicitur animadversio, qua simile vitium eluitur ex Xenophonte, Sympot. 4, 26. ubi pro σάμασι legendum τρύμασι.

Ib. p. 44. Οἷα μὲν εὐθὺς ἀπόλωλεν, οἷος δὲ κέρας κυρῶν, ὅσων δὲ ἀγρύγιοι. Haec est correctio prioris editoris Parisiensis, quam receperunt V. Cl. Dutens & Villosionus. Igitur cum ex alijs conjecturis, tum ex hacce omnium verissima, apparet, auctorem prioris editionis Parisiensis, quisquis deprimus ille fuerit, hominem fuisse haud contemnendi acuminis. In omnibus codicibus scriptis & libris alijs editis est, οἷα μὲν εὐθὺς ἀπόλωλεν.

Ib. p. 56. Καὶ τὴν μὲν ἀποπέμψκει κομίσουσαν τοὺς ἀμφὶ τὰ Δρύαργα καὶ Λάμωνα: Et hanc quidem oblegavit, ut Dryantem & Lamonem adduceret. Haec est Hinlopenii correctio, quae confirmatur auctoritate codicis unius regii. Vulgo legitur κομίζουσαν.

Ib. p. 59. — μῦθον, ὃν αὐτῷ Σικελὸς αἰπόλος ἦσεν

EX EDIT. I. B. C. D'ANSS. DE VILLOISON. 77

ἦσεν ἐπὶ μισθῷ τράγω καὶ σύριγγι. Vox αἰπόλος revocata est ex tribus codicibus regijs: eamque Amyotus, ut ex versione apparet, in codice suo repererat.

Ib. p. 60. καὶ ὁ Τίτυρος ἐφίσταται τὴν σύριγγα τῷ πατρὶ κομίζων, μέγα ὄργανον καὶ αὐλῶν μέγαλον. Pro αὐλῶν malit Villoisonus καλάμων, quod in suo codice habuisse videtur Amyotus, cum ita verteret, — *composée des plus grosses cannes que l'on trouve.*

Ib. p. 64. τῇ μὲν τῶν χειρῶν, αἰγὸς, τῇ δὲ, τράγε λαβόμενος. Villoisonus χειρῶν, ut glossema, abjiciendum putat. Nobis aliquando aliud quid, vel κεράτων, vel τειχῶν, latere visum est.

Lib. III. p. 66. σπυδὴν δὲ εἶχον. Hanc lectionem, quam ipse Villoisonus conjectura assecutus erat, habent tres codices regii. In reliquis exemplis est σπυδὴν δ. εἶ.

Ib. p. 68. Πρὸ τῆς αὐλῆς τοῦ Δρύαντος, ὑπ' αὐτῇ τῇ αὐλῇ, μυρρίναι μεγάλαὶ δύο καὶ κιτλὸς ἐπεφύκει. Adfertur Wyttenbachii conjectura — ὑπ' αὐτῇ τῇ πύλῃ, μ: & notatur, Amyotum haec verba in versione omisisse. Forte ex glossa orta sint.

Ib. p. 70. In dubitatione Daphnidis cupientis intrare Chloes domicilium, & haesitantis quam causam adventus sui praetenderet, verba sunt valde dif-

πανταχού σιωπῇ
toto hoc loco noi
que tamen dissim
ita constitui verti
σ.σ.π. ἀμεσῶς
ἀνέποπτον. Χλόη
nem neque verbum
nibus decorum est;
aut vere proximo vid

Ib. p. 83. — κα
ὅτῳ στεφανίσκῳ ἰόν
Et accedens Daphnis
violis nectebat, eam
ter &, ni fallimur,
conjecit περιχυθείς, l
circumfusus, eam basu
osculatur

EX EDIT. I. B. C. D'ANSS. DE VILLOISON. 79

bachius, qui ferre non posset, μέλη bis diverso diei sensu, altero pro *carminibus*, altero pro *membris*, posterius ita corrigebat: Καὶ ταῦτα μὲν Γῇ χαριζομένη cet. Huc cum accederet lectio aliorum librorum, qui pro ἀδύσαν praeberent ἀδόντα, Vil- loisonus totum locum haud improbabili conjectura ita refinxit: ῥίπτουσιν εἰς πᾶσαν γῆν ἔτι ἀδόντα τὰ μέλη. καὶ τὰ μὲν ἡ Γῇ, χαριζομένη Νύμφαις, ἔκρυψε πάντα· i. e. disjiciunt membra per totam ter- ram; quae membra Terra in gratiam Nympharum abscondit. Comparatur Virgilianum de Orpheo, Georg. IV, 525.

*Tum quoque marmorea caput a cervice revulsum
Gurgite quum medio portans Oeagrius Hebrus
Volveret, Eurydicen vox ipsa & frigida lingua,
Ah, miseram Eurydicen, anima fugiente, vocabat.*

Ib. p. 88. Δάφνης — ἀποθανεῖσθαι, μηκέτι νεμούσης Χλόης, λέγων. Ita restituit Villoisonus, ex codicibus regius duobus, versione Amyoti, & cor- rectione Bernardi ad Synes. de Febr. p. 42. Vulgo legitur — μηκέτι μενούσης Χλόης, λ.

Ib. p. 20. Operae pretium est, Mollii stuporem ex uno hoc cognoscere specimine. Nymphae, quae per somnium consolantur Daphnidem de Chloe, di- cunt: Γάμυ μὲν μέλει τῆς Χλόης ἄλλω θεῷ.
Quid vero Mollius? Hic stultissima mutatione in
tex-

textum invexit ἀλόης pro Χλόης; eamque lectionem & defendere explicando conatus est, & in versione ita expresit: *alii Deo conjugii amator curae est.* Recte addit Villoisonus: *suspicor Mollium, hominem vanissimum & ridiculum Thrasionem, ineptum illud & insulsum ἀλόης, quod nusquam invenire potuit; de suo dedisse, & veram lectionem dodita opera pervertisse, ut certae emendationis gloriolam careret.*

Ib. p. 92. Εἰλημμένος δὲ τῶν τροχιλίων. Potitus vero *MMM drachmis.* Valckenarius corrigit, εἰλημμένον. Dicitur illo sensu λαβόμενος τινός, non vero εἰλημμένος τινός.

Ib. p. 97. Γυμνοὶ πάντες ἦσαν οἱ κλάδου, καὶ ἐν μῶλον ἐπέθετο. Villoisonus conjecit ἐπέχειτο. Huetius, cujus notis adscriptis exemplo edito, quod servatur in bibliotheca regia Parisiensi, usus est Villoisonus: Huetius igitur conjecerat, ἐλίπετο. Sed hoc sensu media forma non usu frequentatur. Wytttenbachius ἐλείπετο in passiva forma corripuit. Atque sic etiam legisse videtur Amyotus.

Ib. Deinceps de eodem pomio dicitur, ἵνα πέσῃ χαμαὶ — ἢ χρέος δαπαρήσῃ κείμενον, βλέπόμενος ἐπαινούμενον. Τοῦτο Ἀφροδίτῃ κάλλεος ἔλαβεν ἄθλον. Pro ἐπαινούμενον jam Jungermannus conjecerat πεπαινούμενον. Valckenarius ita constituit hunc locum: — κ. Βλέπε μὲν εὖ πεπαινούμενον. T. get. Ceterum Wytttenbachius κείμενον non bene

EX EDIT. I. B. C. D'ANSS. DE VILLOISON. 81

ne convenire judicans cum sententia hujus loci, ma-
luit *κρεμάμενον*.

Ib. p. 98. Ὁμοίως ἔχομεν τοὺς σοὺς μάστιγας
ἐκεῖνος ἦν ποιμὴν, αἰπόλος ἐγώ. Facilis est in uni-
versum hujus loci sententia; quippe Daphnis cum
Paride se confert: sed in verbis est corruptela, quae
dubiam facit auctoris manum. Villoisonus modeste
plures, ut solet, proponit correctiones, quarum ip-
se nulla sibi satisfacit. Forte Longus reliquerit,
Ὁμοίον ἔχεις με σοῦ μάρτυρα.

L. IV. p. 100. Σκιά τε ἦν θέρους, καὶ ἦρος ἀν-
θη, καὶ μετοπώρου τρύγη, καὶ κατὰ πᾶσαν ὥραν
ὀπώρα. Acuta neque invenusta est Hinlopenii cor-
rectio, καὶ μετοπώρου ὀπώρα, καὶ κατὰ πᾶσαν
ὥραν τρυφή.

Ib. p. 103. Μειράκιον γὰρ εἰωθὸς αἶγας βλέ-
πειν, καὶ ὄρος, καὶ γεωργούς, καὶ Χλόην, πρῶ-
τον ἔμελλεν ὀφείσθαι δεσπότην. Placet nobis Hin-
lopenii correctio, legentis οἷς, ονεις, pro ὄρος. Edi-
tor tamen vulgatum tuetur.

Ib. p. 112. Λιγυρόν ἔδωκε, *molle & stridulum*
inflavit. Valckenarius vere emendavit ἐνέδωκε, quod
proprium est in hac re.

Ib. p. 114. καὶ φυτοῦ τις ἡράσθη, καὶ ποταμοῦ,
καὶ θηρίου. Commemoratur Valckenarii correctio,
pro ποταμοῦ reponentis πετεινοῦ.

Ib. p. 115. Λευκὰ φιλήματα. Prior vox, quae
Pars IV. *F* *vicio-*

82 LONGI PASTORALIA,

vitiosa est, duabus a Villoisfono tentatur conjecturis, altera γλυκεῖα, altera μαλακὰ. Melius est γλυκὺ φίλημα.

Ib. p. 119. Κομίζουσαι ἀπιτύλαμα. Recte Villoisfonus corrigit κομίσουσαι.

Ib. οὐ ταῦτα ἡμῖς συνεθήκαμεν ἰδίῳ παιδί. Correctio Editoris reponentis συνεθήκαμεν, probanda est, quod ad sententiam pertinet. Forma in prosa oratione minus ferenda est, eique substituenda συνεξέθηκαμεν.

Ib. p. 124. τῷ δὲ τῇ μὲν (Χλόῃ) Λάμπρις ἀρπάσας οἷχεται; νυκτὸς δὲ γενομένης κοιμήσεται. Adfertur verissima Valckenarii emendatio συγκαίμῃσεται.

Ib. p. 134. Sub finem libri, leni mutatione veram lectionem restituit Valckenarius; Ἀλλὰ καὶ ἄρῃν αἰγὶ παιδίον ὑπέθηκαι.

Satis hoc est specimen, ut judicari possit, quae sit ratio atque vis operae, quae Longo hac editione navata est. Sed praeter has, quas commemoravimus, emendationes, & plures reliquas, quas omisimus, magna est animadversionum copia, quibus loci antiquorum Scriptorum vel similes, vel a Longo imitatione expressi, notantur. Major etiam est earum, quibus verba dictionesque Longi explicantur; qua quidem in parte, veremur ne sint, quibus nimium laborem posuisse videatur Villoisfonus. No-

bis

bis vero minime dubium est, quin haec copia ex quadam ingenii naturaeque liberalitate fluxerit. Hinc quoque factum est, ut nil omitteret, quod legentium interesse putaret, veluti ad calcem libri Odae quoque Horatianae exhibentur, de quibus diximus Bibl. Crit. P. III. p. 102. Neque facile quis hominum doctorum ad partes vocatur sine honorifica mentione; & haud pauci in primariis ponuntur viris, qui, ut de Megarensibus dixit Oraculum, nec tertii, nec quarti, & nullo potius sunt numero. Laudanda est hujus liberalitatis socia humanitas & modestia, quae in judicandi verecundia cernitur, & longissime remota est cum a reprehendendi petulantia, tum a pronuntiandi arrogantia. Ceterum ex ipsa materia ac forma harum animadversionum facile apparet, Villoisonum in Antiquitatis scientia & critica ratione sedulo sibi cavisse a recentissimi seculi levitate; contra omni studio sequi sectam virorum simillimorum Casaubonis, Scaligeris, Valesiis, aliisque, qui Galliae olim certissimam bonarum literarum laudem pepererunt.

IV.

Q. HORATII FLACCI *Opera. Recensuit, varietate lectionis & perpetua adnotatione illustravit, M. Christianus David Fani. Tomus Primus. Lipsiae. sumtibus S. L. Crusii 1778. 8 maj.*

Speraveramus Heynium, V. Cl., absoluta Virgilii ac Tibulli editione, similem operam navaturum esse Horatio. Nunc dolemus hanc ab eo provinciam in Janum esse translatam, in quo voluntatem quidem & studium, non vero facultatem, imitandae rationis Heynianae inesse videmus.

Quid sibi proposuerit hac editione Janus, audiamus ipsum narrantem: — „videbam deesse adhuc editionem, qua Horatius non solum perpetuo commentario optimisque interpretationibus collectis illustratus, sed etiam cum spiritu ac sensu poetico, plenaque sermonis Latini poetici, imprimis lyrici, cognitione esset expositus; quae doceret adolescentem cum sensu pulchri legere nobilissimum poetam, atque in quovis carmine non tantum intelligere singula, sed etiam totum & singulorum partium ad illud rationem recte tutoque (quid tuto? an veluti hostem ex specula?) contueri, quae omnium, qui a primariis Horatii editoribus collati essent, codi-

cum

cum varietatem, praecipuasque virorum doctorum emendationes & conjecturas, plenius & accuratius exhiberet ac percenseret; denique quia textus Horatianus quam & exactissimo & modestissimo inprimis iudicio fieri posset, constitutus ederetur. Ad talem igitur editionem praestandam ut adspirarem necesse esse videbam, si Horatium edere vellem." Huic rationi si opus, non dicam omnino, at ex parte aliqua responderet, esset quod ei gratias haberemus. Nunc contra accidit. In quo, quanta conscientiae vis esset, ipse ostendit. Nam p. 1, *spem se tenuisse*, ait, *ut indulgentia virorum doctorum saltem probaret studium, si ingenium rectumque iudicium desiderasset.* Deinde p. 8. nobis declarat, *se magnum subinde timorem incelsisse, ne nihil forte eorum omnium recte praestiterit.* Et aliis etiam locis tenuitatem ingenii doctrinaeque ingenue fatetur. Sed modestiam, dicat aliquis, editoris non nosti; non ex animi sui sententia locutus est. Atqui Janum remoto joco esse locutum, ex iis, quae in medium proferemus, adparebit.

Praefationi proximus est Elenchus codicum scriptorum ad quos adhuc Horatius recensitus est: cui subijcitur commemoratio quorundam codicum nondum collatorum. Sequitur Elenchus Editionum: Horatii vita a Suetonio conscripta: Ejusdem vita ab ipso Jano ad Cosl. annos digesta: tum disputationiunculae quatuor, de moribus Horatii, de poësi Lyrica, in primis Horatiana, de amicis Horatii;

& de scriptis ejus. Atque haec quidem *praeludia*, sine praefatione, paginas implent sedecim supra centum. Sunt in iis multa utilia tironibus, haud pauca tamen ex quibus adparet, Janum nullam dum judicandi maturitatem consecutum esse. In praefatione Cruquium inter *principes* haud dubie Horatii interpretes refert, cui vix locus est in ultimis. De Horatii editionibus p. 50. ait, Daniele Heinsum non multum poetici ingenii habuisse: qui, omnium eruditorum consensu, summum se poetam pulcherrimis carminibus probavit. Ib. p. 39. ait, Cuninghamus, si quid intelligo, ipsi Bentlejo antefereendus; atqui, o Jane, si reliqua non melius intelligis, quam quantum intersit inter Bentlesum & Cuninghamum, nihil profecto intelligis! P. III. Horatii amicos recenset, sic, ut omnia festinanter corrasisse videatur. Conferant harum literarum studiosi ab eo dicta de Q. Dellio cum animadversione Ruhnkeniana ad Vell. Pat. II, 84, 3, ut intelligant quid sit temere effundere, quid accurate cogitateque scribere.

Codicum aliquot scriptorum, quibus antea nemo usus erat, excerpta habuit Janus: Deslavienſium duorum: Menteliani e Sec. XI: quatuor Lipsienſium; duorum Altorfinorum: Franequerani, & Helmstadienſis. Ex quibus, quae digna nobis videntur commemoratu, cum lectoribus nostris communicabimus. Od. II, 4, i 20, pro *matre pudenda*, cod. Lips. 3, habet *patre: pudendo*. I, 14, 13, *Facies & genus*.

Et nomen inutile, cod. Lips. 4. habet *Factes tu generis nomen inutile*. I, 4, 10, pro *terram* cod. Altorf. 1. habet *terras*, quod Jano magis poëticum videtur. II, 15, 5. *Evincet ulmos, tum violaria* Et. cet: idem cod. habet *ulmum*, quod Janus elegans esse judicat: aures vel paulum tritae notandis numeris vulgatam lectionem elegantiores judicant. Ceterum II, 15, 5. codex pro *Pompeji* habet *Pompili*: & I, 1, 10, *vertitur* pro *verritur*; quod verbo notasse satis erat: sed, ut scirent tirones falsas esse has lectiones, adjicitur exclamatio, *Turpis error! Stupide*. Aliquoties etiam ipse ex ingenio conjecturam expromere audet: v. c. I, 21, 7. *Nigris aut Erymanthi Silvis*, legere malit *Cliyis*. Ib. v. 13, de Apolline & Diana:

*Haec bellum lacrimosum, hic miseram famem
Pestemque a populo, principe Caesare, in
Persas atque Britannos
Vestra motus aget prece.*

Quid si, ait Janus, pro *motus* legendum quis putet *mitis*? sane Et aptius Et magis poëticum hoc videtur. De quibus, vel nobis tacentibus, quid statuendum sit, facile intelligi potest.

At, si in critica parte non magni fuit Jani opera, forte in explicando interpretandoque poëta cum laude versatus est? Quantum hac in re praestiterit, age, videamus. Omnia fere referuntur ad explicandam vim pulchritudinemque poëticam: quod quidem,

si certa ratione modoque sit, in primis utile est legentibus & jucundum. At vero Janus quid egit? Nimirum plerumque exclamat, *Docte! Exquisite! Pulchre! Splendide! Magnifice.* Omnino ita in animum videtur induxisse suum, se optimum interpretum Horatii fore, si omnem rationem exueret & fureret. Poëtarum interpres ne sit nobis frigidus plumbeusque, qui spiritu sensuque poëtae non commoveatur & auferatur; sed in ipsa interpretatione ad se redeat, judicii sanitatem acumenque sequatur, neque Corybantum more clamet. Sed exempla ante oculos legentium ponenda sunt, quae ex Od. I, 1, sumemus. v. 2. seqq.

*Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evēbit ad Deos.*

Hic Janus: „*Vide, inquit, quam vivant & spirent omnia! currum, rotarum strepitum, pulveris turbines, omnia coram cernis audisque! —*” Parce, Jane, videmus omnia, palmam, quin, si jubes, Deos ipsos. Tu quidem baccharis, ut scribas etiam, *Romanos a Virgilio terrae dominos dici.* Nos legimus Aen. I, 282, *Romanos rerum dominos, gentemque togatam.*

V. 10.

Quidquid de Libycis verritur areis.

Janus,

Janus: *Hoc splendide extulit: Quidquid, i. e., quantum de Libycis verritur areis, omnes Libyae fructus.* Nos in quidquid non splendorem, sed efficaciam & proprietatem videmus: sic est apud Tibullum II, 2, 3:

*Nec tibi mahueris, totum quaecunque per orbem
Fortis arat valido rusticus arva bove.
Nec tibi gemmarum quidquid felicibus Indis
Nascitur, Eoi qua maris unda rubet.*

V. II.

*Gaudentem patrios findere sarculo
Agros —*

Janus addit: *Imago suavisima!*

V. 24.

*— bellaque matribus
Detestata —*

Janus ita locum minime obscurum illustrat: „*idea ingrata & tristis*, Cf. Stat. Th. III, 377. *Matrum sollemnis mentio in talibus, ut Virg. Aen. VIII, 556, quod orbantur filiis, neque earum luctu quidquam acerbius. Laudant Eurip. Hec. 653. Et sunt tamen, qui gloriam bellicam quaerant.*” Quis hic non exclamet:

Felix, qui potuit rerum cognoscere causas.

90 HORATII OPERA

V. 29.

Mle doctum ederae praemia frontium

Dīs miscent superis: —

Ut animadverteretur loci hujus pulchritudo, Janus his verbis monet: *Id prorsus magnifice expressit! Admirabilis sententiarum sublimitas, imaginum vita, verborum gratia. Miscent Dīs superis, admovent ad caelicosias, ut animo ac sensu Deus sum, beatoque superorum concilio interesse mihi videar; h. e. vulgari sermone: nihil mihi gloria poetæ, qua fruor, majus aut excelsius videtur. Sed quis adeo interpres de lectorum atque adolescentum ingeniis desperet, ut hæc adjicienda censeat. Quin potius notet vim verbi miscet ex Graeca imitatione fluxisse, & adferat v. c. Pindaricum Ol. I, 34. Κεῖται δὲ πρὸς ἐμὴν δισπότας.*

V. ult.

Sublimi feriam sidera vertice.

Quantos hic fluctus in simpuvio excitat, quantas in nugis tragoedias excitat bonus Janus? Atqui cum per se mens Horatii perspicua est, tum unius loci Ovidiani comparatione magis illustratur quam Jani interpretatione. Quid igitur causæ fuit, quod Ovidiana verba loco notaret, non vero disertè exhiberet. En Metam. VII, 60.

Aesouidem mutasse velim: quo conjuge felix

Ex Diis cara ferat, & vertice sidera tangam.

Bo-

Bonas interpretationes aliis Interpretibus sublegit, quibus deinde hanc gratiam refert, ut eos argutari & nugari dicat. Sic Od. II, 17, 7. explicationem verborum *Nec canus aequae* a Lambino sumsit; addens ex sensu pulchritudinis intimo depromptam exclamationem; *Quam delicatus sensus!* denique hoc etiam solemne; *Non mirum in talibus argutari interpretes.* Similiter Od. II, 9, ult. *tua ne retardet Aura maritos*, ait Janus, interpretes in his verbis turbare & nugari: ipse ea recte accipit de odore, quem equa vel juvenca emittit. Quis non credat, hanc explicationem ab ipsius Jani profectam esse ingenio? Sed totam suffuratus est J. M. Gesnero. Od. I, 13, 16. est annotatio de *quarta parte nectaris*, quae nobis eruditior videbatur quam pro Jani doctrina. Ubi evolvimus alios interpretes, hanc quoque Marilio & Gesnero surreptam vidimus. Nobis liberalis & ingenui hominis videtur, laudare per quos profecerit; impudentis & protervi, insultare iis, quos compilaverit. Quam acri praeditus sit pulchritudinis sensu existimare licet, v. c. ex animadversione ad Od. I, 3, 18. *Qui siccis oculis monstrantantia, Qui vidit mare turgidum*, ubi vulgatum *siccis* prae Bentlejano *rectis* tuetur: & Od. I, 6, 18. — *nos praelia virginum sectis in juvenes unguibus Cantamus*, interpretatur vulgatum hac, si Dis placeat, exquisita ratione: *iratae, saevae, ac tanto venustiores, involant in juvenum protervorum faciem,*
tam,

quibus Schraderus, rationibus exemplisque confirmarat.

Longum est festinationis negligentiaeque exempla, quae quavis fere pagina sunt obvia, enumerare. Tale est, quod p. 27. dicit, *Macrobius Sat. II, 4, Bentlejum pro se adferre, festivum est*. Nihil dici potuit falsius; Macrobiani loci ne vestigium quidem apud Bentlejum. Od. I, 2, 32. — *Erycina ridens, quam jocus circumvolat & Cupido*, imaginem hanc ductam esse ait e Quinto Calabro V, 72: quod vix puero ignoscendum. Od. I, 3, 9, *Illi rebus & aes triplex Circa pectus erat*, adfert ex Marcialio veteris poetae dictum, κείνος ἐξ ἀδαμάντος ἡ σιδάρεα κεχάλλευται μελαίναν καρδίαν, quis tandem, qui se Horatii interpretem profiteatur, tam parum tritas habeat aures notandis Graecorum carminum generibus, quin continuo intelligat, hoc Pindaricum esse. Od. II, 14, 26, & *mero Tinguet pavimentum superbum*, commemorat Toupium Ep. Crit. p. III. *superbis* tueri. Sed quid causae est, quod nullam faciat mentionem Graecae imitationis, quam idem Toupius ductam esse ostendit ex Jone Chio, Οἶνον ἔχων χειρὶν νιζέτω εἰς ἕδαφος. Est haec non ferenda negligentia in interprete, praesertim Horatii, qui totus a Graecorum imitatione pendet; quemque nemo recte intelligere, ne dicam interpretari, potest, nisi qui Graecos scriptores multo usu tritos habeat. A qua quidem laude tantum abest

Janus:

Graecisfantes, quos Janus legit, non veteres Graeci, quos legit Horatius.

Quod si hos errores novis in hoc genere observatis compensasset Janus, poterat veniam impetrare ab aequis harum rerum iudicibus. At vero novi adeo nil est, ut vetera etiam & a superioribus prodita interpretibus multa negligeret. Quae quidem requere non est nostri stomachi. Sponte multa coepique, qui non, ut Janus, hospes sit in Graecia potis, necesse est in mentem venire. Veluti Od. I, 9, 9. *Permitte Divis cetera*, Hom. Od. I, 505, ἐπιτρέψον θεοίαν. I, 12, 24. multa congerens Graeca neglexit ἰοὺς ἀφύχλους Sophocl. Phil. 105, & similia apud Valckenarium ad Eur. Hipp. p. 317. I, 13, 4, sequi non videmus memorari Sapphus nobilem locum, unde colorem duxit Horatius. Ad I, 17, 21. poterat consulere, quae ab eodem Valckenario notata sunt ad Eur. Phoen. v. 796. Ejusdem observationem ad ejus fabulae v. 1458, si legisset Janus, verius interpretatus esset, I, 28, 3, *pulveris exigui munera*.

Satis consumsumus temporis in hujus libri descriptione. Hoc igitur erat cum sensu judicioque pulchri enarrare poëtam, atque Aestheticam exercere, prout vulgo in Germania dicitur, nomine barbare & Graecis inaudito. Omnino ita maximam nos tribuimus laudem poëtarum interpretationibus, ut quaeque maxime interiorem sensum atque causas pul-

XENOPH. EXP. CYRIGALL. VERS. LARCH. 97

V.

*L'Expédition de Cyrus dans l'Asie supérieure,
& la Retraite des dix mille. Ouvrage tra-
duit du Grec, avec des notes Historiques,
Géographiques & Critiques. Par Mr. Lar-
cher, de l'Académie des Sciences & Belles-
Lettres de Dijon.*

i. e.

XENOPHONTIS libri, de expeditione Cyri
Minoris, Gallice conversi & animadversionibus
historicis, geographicis, & criticis illustrati a
Larchero, Acad. bon. lit. Divionensis socio.
Parisiis. II voll. 12 maj. 1778.

Quamquam non est provinciae nostrae, comme-
morare omnes, quae prodeunt, veterum Scripto-
rum versiones, quod sciamus eas plerumque & ne-
gligenter factas esse, & Graecae Latinaeque linguae
neglectum inducere, tamen ex reliquarum turba exi-
menda laudandaque est versio haecce Larcheriana.
Nam & Larcherus is est, quem non dubitemus om-
nium, qui nostra aetate veteres Scriptores in linguas ver-
tunt recentiores, antiquitatis linguaeque Graecae scien-

Paris IV.

G

tis.

Ib. Steph. 157. Welf. I, 8, 14. Dicitur de Graecis, qui impetum curruum falcatorum eludebant, οἱ δὲ, ἐπεὶ προΐδουεν, ἴσαντο. Pro varia lectione in margine Steph. est διΐσαντο, quod & verum est, & confirmatur auctoritate Cod. B.

Ib. St. p. 159, l. 25. Welf. I, 9, 14. τοῦτο οὖν σοὶ ἔπεμψε. Cod. B. habet τοῦτον, quod forte natum est ex τούτου.

Ib. St. p. 160, 19. Welf. I, 10, 4. Rex cum ex averſa parte exercitum contra Graecos duceret, illi παρασκευάζονται ὡς τάυτῃ προσιόντος καὶ δεξιόμενοι. Ita est in Cod. A: vulgo male προσιόντες.

Ib. St. l. 26, Welf. I, 10, 6. verba in margine adjecta, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, sunt etiam in Codd. A. B.

L. II. Steph. p. 163. l. 36. Welf. II, 2, 3. ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο εἶναι εἰς Βαβυλῶνα ἑτάδιοι ἐξήκοντα καὶ τρισχίλιοι. Secutus est Larcherus Codicem B, in quo verisimilior est numerus ἐξήκοντα καὶ τριακόσιοι.

Ib. Steph. p. 164. l. 37. Welf. II, 2, 10. Callidum fuit commentum Clearchi ad sedandum Panicum terrorem, qui in Graeco exercitu ortus erat, cum iussit praecones exclamare per castra, ὃς ἂν τὸν ἀφιέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὄπλα καταμνήσῃ, ὅτι λήψεται μισθὸν τάλαντον ἀργυρίῳ, eum qui indicaverit, a quo fuerit inmisſus in exercitum asinus, pro mercede talentum argenti accepturum. Interpretes plerique

100 XENOPHON. EXPED. CYRI

in voce ὄνον hæserunt: quæ tamen verissima est, & confirmatur codicum consensu. Hoc commentum Iphicrati tribuit Polyænus III, 9, 4, qui ex Xenophonte corrigendus est. Conferendi sunt Heringa Obs. p. 125. & Tourpius Em. Suid. T. II. p. 174.

Ib. Steph. p. 165. l. 26. Welf. II. 3, 7. καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοῖ τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένοι βλαχεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον ἔπαισεν αὐτὸν. Ita est in Cod. B. & Ed. Steph. Alii habent ἔπαυσεν. Larcherus ex conjectura ita legit ἐκλεγόμενος τόπον ἐπιτήδειον, ἔπαισεν αὐτὸν: & vertit „S'il voyoit quelqu'un de ceux qu'il avoit chargés de la construction de ces ponts, se conduire avec nonchalance & choisir un lieu commode pour mettre le pied, il le frappoit de son bâton.” Quæ conjectura & acuta & verisimilis nobis videtur.

Ib. St. p. 168, l. 19. Welf. II, 4, 11. Ex conjectura non minus verisimili additur negatio, ὀκνοῦντες μὴ οἱ Ἕλληες (οὐ) διελθόντες τὴν γέφυραν μένοιεν ἐν τῇ νήσῳ: de crainte que les Grecs ne passassent point le pont, & qu'ils ne restassent dans l'isle.”

Ib. St. p. 171. l. 27. Welf. II, 5, 12. τοὺς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ἄμυντε, ὡς ἀπολωλέκατε. Larcherus secutus est codicem A, in quo abest ὡς.

L. III. Steph. p. 180. l. 1. Welf. III, 2, 17.
ἵνα

ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῶν. Larcherus malit ἡμῶν.

Ib. St. l. 10, Welf. III, 2. 19. λαβόντας δὲ τοὺς ἀρχοντας. Verior est lectio Cod. B. λαβίντες.

Ib. St. p. 181. l. 24. Welf. III, 3, 6. οἱ τε γὰρ Κρήτες βραχύτερα τῶν Περσῶν ἐτόξευον, καὶ ἅμα φίλοι ὄντες εἴσω τῶν ὅπλων κατεκέκλειντο.

In Cod. A est κατεκέκλειντο; unde vere corrigit Larcherus κατεκέκλειντο, *inclusi erant*, & locum ita vertit: „*Car les archers de Crete ne tiroient pas si loin que les Perses; & d'ailleurs comme ils étoient armés à la légère, ils se tenoient au milieu des troupes pesamment armées.*”

Ib. St. p. 182, l. 38. Welf. III, 4, 5. Locum difficilem ita corrigit interprez: ἥλιος δὲ ὥς νεφέλη προκαλύψας ἠφάνισε; ex ingenio addens ὥς, ceterum νεφέλη pro νεφέλην ex Cod. A. assumens. Sed gravius subesse videtur vulnus.

Ib. St. p. 183, l. 15. Welf. III, 4, 8. καὶ ἄλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν. Addit ex conjectura αἱ post καὶ.

L. IV. St. p. 192. l. 36. Welf. IV, 3, 21, χελεύει αὐτοῦ μέναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, μὴ διαβάοντας. Ita legendum, revocata negandi particula μὴ, ex codd. A. B. „*il leur fit dire de se tenir sur le bord de la riviere, sans la passer.*”

102 XENOPHON. EXPED. CYRI

Ib. St. p. 193. l. 3. Welf. IV, 3, 23. ἐπιμελη-
σόμενοι, οἱ μὲν ὑποζυγίων, οἱ δὲ σκευοφόρων, οἱ
δὲ ἑταίρων. Cod. B. habet ἐτίρων, quod sequitur
Larcherus.

Ib. St. p. 194. l. 39. Welf. IV, 5, 4. οἱ δὲ ὀφεί-
λοντες ξύλα οὐκ εἶχον. Codd. A. B. habent
προσείοντες, quod verum est.

Ib. St. p. 198. l. 20. Welf. IV, 6, 14. Larche-
rus in *Aristonymi* locum. reposuit *Chirifophum*, cujus
nomen est in margine Steph. & Codd. A. B.

Ib. St. p. 199. l. 36. Welf. IV, 7, 10. Larche-
ro verior videtur lectio codicis A. παρασάγγας μί,
quam vulgatum παρασάγγας πεντήκοντα.

Ib. St. p. 200. l. 8. Welf. IV, 7, 14. pro
ἑπάγοι Cod. B. habet ὑπάγοι. Sed Larchero ma-
gis placet ἄγοι, quod in libro Etonensi reperit
Hutchinsonus.

L. V. St. p. 209, l. 31. Welf. V, 5, 4. Nu-
merum verisimiliorem praebent Codd. B. C.
παρασάγγαι ἑξακίσιοι καὶ εἴκοσι, ἑτάδιοι μύριοι
καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακίσιοι.

Ib. St. p. 211. l. 21. Welf. V, 6, 3. Recte in
Codd. B, C, est: οὐ γὰρ ἐστὶν ἄλλη, ἢ ἡ τὰ
κέρατα τοῦ ὄρους τῆς ὁδοῦ καὶ ἑκάτερά ἐστιν ὑψηλά.
In reliquis omnibus libris perperam τῆς ὁδοῦ est ante
τοῦ ὄρους. Igitur vere redditum est: „ce passage
est unique, & se trouve entre deux sommets très-éle-
vés

vés de montaignes, qui bordent le chemin des deux côtés."

Ib. St. p. 216, l. ult. Welf. V, 8, 4. Σὺ δ' εἶπες ὅποσα γ' ἐβούλες. Codd. A. B. habent σὺ δ' εἶπας ὅποσα γε βούλεται. C. βούληται. Neque tamen difficultas tollitur.

Ib. St. p. 220, l. 27. Welf. VI, 2, 1. Ἰασηνίαν ἀκλῆν, Larcherus malit Ἰ. ἀκξαν; quod ita Geographi veteres eam vocant.

Ib. St. l. 28. Welf. ib. Quod additur in margine Steph. ἔπειτα δὲ τοῦ Τίγριος est quoque in Codd. B, C. Sed, pro Τίγριος legendum esse Ἰῤῥιος, recte vidit Interpres.

L. VI. St. p. 223. l. 36. Welf. VI, 4, 1. ἀλλ' ἢ Θεᾶκες, ἢ Βιθυνοί. Codd. B. C. ἀλλὰ Θεᾶκες Βιθυνοί, quod verius iudicat Interpres.

Ib. St. p. 225, l. 24. Welf. VI, 4, 20. μάχεσθαι, quod delendum censuerat Muretus, abest etiam a Codd. B, C. In Cod. A hic locus habet maiorem lacunam.

Ib. St. p. 226, l. 29. Welf. VI, 5, 8. Lectio marginis Steph. ὅτι βελῆς οὐκ ἄξιον εἶη διαβατέον, confirmatur consensu Codicis B, & augetur, addito εἰ post εἶη.

Ib. St. p. 229, l. 30. Welf. VI, 9, 14. οὐ μέντοι, ἔφη, νομίζειν, οὐδ' εἰ παμπόνητος ἦν Δέξιππος, βία χρῆναι πάσχειν αὐτὸν, ἀλλὰ κριθέντα,

Ib. St. p. 242. l. 2. Welf. VII, 5, 8. Ἐνταῦθα εὐρίσκονται πολλαὶ μὲν κλίμαι, πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλαὶ δὲ βίβλοι, καὶ τᾶλλα ὅσα ἐν ξυλίνοις τεύχεσι ναύκληροι ἄγουσιν. Larchero displicet βίβλοι, pro quo malit βυβλία, & vertit *beaucoup de cordages: funiculorum, rudentium, restium*. De quo non statuimus. Venit nobis in mentem similis loci ex Theopompo, quem Longinus servavit, de Subl. S. 43; de quo vid. Bibl. Crit. P. III. p. 40.

Ib. St. p. 249, l. 20. Welf. VII, 8, 4. ἐπορεύοντο δὲ τῆς Τροίας. Lectionem, quae est in margine Steph. Τρωάδος, habent etiam Codd. B. C.

Nil dicimus de reliquarum animadversionum copia, quibus illustrantur res geographicae & historicae, quarum lectio, ut est utilisima iis in quorum gratiam scriptae sunt, ita doctioribus jucundam habet recollectionem. Addita est brevis disputatiuncula, de ratione, qua veteres Graeci quasdam literas enunciarunt, contra Guisii opinionem proditam in libro Gallice scripto, *Voyage littéraire de la Grece*. Ceterum cum haec Xenophontea operis versio jam in eo esset ut ederetur, alia prodit Parisiis item Gallice facta; quam Larcherus haud mediocriter laudat a diligente interpretatione rerum militarium.

VI.

S. JULII FRONTINI *Libri quatuor Strategematicon. Cum notis integris Francisci Modii, Godescalci Stewechii, Petri Scriyerii, & Samuelis Tenmulii. — Curante Francisco Oudendorpio, cet. Editio Altera, multo auctior & emendatior. Lugduni Batavorum. Apud Sam. & Joann. Luchtmans. 1779. 8 maj.*

Quod est in libri hujus inscriptione, eum esse multo quam antea emendatiorem & auctiorem, ex re atque vero dicitur, non ex vulgari consuetudine, qua plerumque editionibus iteratis haec adjiciuntur verba, 'quamquam aut nihil aut parum novae dotis accesserit. Qui vero etiam sciunt, ut sciunt profecto non alieni ab his literis omnes, quanta fuerit in Franc. Oudendorpio quamque accurata Latinae linguae & veteris Historiae scientia, facile existiment de secundis ejus in Frontinum curis. Et vero ipse Oudendorpius novas animadversiones non obiter, ut vulgo fit, ad libri sui marginem adnotaverat, sed peculiariter & diligenter perscripserat, additis quoque conjecturis, quas, perlecto ejus Frontino, per literas cum eo communicaverat Buherius,

se-

senatus Divionensis praefes. Has igitur copias bibliopolis, qui distracta vetere editione novam instituebant, impertiit, & praefatus est, editionisque curam suscepit Cornelius Oudendorpius, Franc. fil. V. R., pagi Sasfenhemienfis, prope Leidam, sacerdos. Adjectae sunt Jani Parrhasii notulae ex libro II. Vosfii descriptae, & Jo. Fred. Herclii animadversiones, ex editione Schwebelii A. 1772, audaces illae quidem, sed doctae & ingeniosae. Nam ex ipsius Schwebelii notis nil adsumtum est, cum ne ejus editionis bibliopola defraudaretur, tum quod ita essent contextae Oudendorpianis, ut ab iis sine jactura sententiae disjungi non possent. Sed ut intelligatur, quid praestitum sit altera hac editione, quaedam novarum animadversionum exempla depromemus ex primo Libro,

I, 1, 7. *Mithridates — latius & usque ad ap-
plicitas hosti valles pabulatus, colloquia quoque cum
pluribus avertendae suspicionis causa in posterum con-
stituit.* Petrus D'Orvillius corripuit, — *ad ad-
plicita hostis vallo pabulatus*; ut loca subintelligerentur.
Quam ipsam vocem adjicit Oudendorpius, quippe quae
a sequente *colloquia* absorpta videatur. Buherius le-
gebat, — *ad adplicitos hosti vallos.*

I, 1, 9. *Claudius Nero, quum cuperet Hasdruba-
lem copiasque ejus, antequam Hannibali fratri junge-
rentur, excidi.* Vulgo erat *occidere*; sed omnes libri
habent *excidi*, quod Oudendorpius receperat; &
nunc

I, 4, 3. *Agefilæus* — *tenentibus angustias Thebanis*, per quas transeundum habebat, *flexit iter*. Lectio denuo confirmatur, & ad eandem rationem corrigitur Auctor Dialogi de corrupta. Eloqu. cap. 1. *ut aut de ingeniis nostris male existimandum habeam: vulgo est existimandum sit*. Sic I, 5, 1. Q. Sertorius, in Hispania, quum, a tergo instante hoste, *flumen trajicere haberet*; monet Oudendorpius, nondum fuisse Frontini ætate eam sermonis corruptionem, ut *habere* cum infinitivo pro *necesse habere* diceretur; igitur hoc ipsum, *necesse*, judicat excidisse librariorum negligentia. Nobis vero mirum accidit, quod non item h. l. *trajiciendum* correxerit. Ceterum emendatur Valerius Flaccus I, 672. — *seu volvitur axis Vi superum, seu fidere opus, tollique vicissim, Pontus habet*.

I, 4, 7. Seneca corrigitur, Herc. Fur. V. 753. — *adluit mentem latex*, pro *abluit*; dicitur enim de Tantalo. Hippol. 1233. *Me ludat amnis Ætæa vicina alluens*, vindicatur pro *abluens*, quod perperam tuebatur Schroderus.

I, 4, 8. Cn. Pompejus, quum flumen transire propter obpositum hostium exercitum non posset, *adsidue producere & reducere in castra instituit*: deinde in eandem persuasionem hoste perducto, ne ullam viam ad progressum Romanorum tenerent, repente impetu facto, *transitum rapuit*. Buherius ita corrigit: — *deinde in eam tandem persuasionem hoste perducto, se illam viam*

ad

EX ED. ALTERA. F. OUDENDORP. 111

I, 12, 5. *Sepulcra enim funeribus ornantur.* Est pars dicti, quo Epaminondas triste omen callide interpretabatur. Vera est Buherii correctio: *Sep. e. muneribus ornantur.*

I, 12, 7. *Idem (Epaminondas) instante adversus Lacedaemonios pugna, quum sedile, in quo resederat, fuccubisset, & id vulgo pro tristi significatione confusi milites interpretarentur; Immo, inquit, vetamur sedere.* Hoc in loco varietas est lectionis quam ita componit Buherius, ut sententia etiam verior existat: — *& id vulgo pro tristi exciperetur significatione, ne confusi sic milites interpretarentur cet.*

Atque hae paucae, ex multis ad primum librum observationibus, satis habent indicii de reliquarum copia & praestantia. Nos quidem saepius optavimus, ut similis tandem opera navaretur Polyaeo, socio Frontini in eodem scriptionis genere. Quod genus cum totum sit ductum ex Historicis, iisque partim perditis, ad explicandos difficiles Antiquitatis locos subsidia praebet egregia. Ceterum brevi majus etiam opus ingenii studiique Oudendorpiani prodibit, Appuleji *Metamorphoseon* libri, quorum editionem administrat D. Ruhnkenius, cujus quoque in Frontino repetendo haud exiguae fuerunt partes.

VII.

ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΟΣ ΩΙΔΑΙ. *Anacreontis Carmina. E MSS. Codd. & doctorum Virorum conjecturis emendata, Argentorati 1778. 12 min.*

Ut magnam habet venustatem hic libellus ab arte chalcographica, ita eum haud contemnendis criticis dotibus ornavit editor, Brunckius, V. Cl. Primum exhibentur Anacreontis, quae feruntur, Odaria, priora sexaginta & unum; exceptis 48, 59, quorum illud est Basilii, hoc Juliani, quae cum alio Basilii Ἀνάκρεων ἰδὼν με, quod in editionibus est 65, & Theocriti in mortuum Adonin, deinceps sequuntur. Proxima sunt Sapphus fragmenta, & unum Erinnēs, quod Romae laudes habet: Aristotelis Paeon: denique diversorum poetarum Apophthegmata & Scolia. Observationes, exceptis aliquot ad Sapphum, omnes pertinent ad Anacreontem, suntque a p. 93. usque ad 128, in qua libellus desinit. Earum partim sunt ipsius Brunckii: partim Salmasii, quae nunc primum eduntur, ex schedis, ut videtur, Divionensibus: partim aliorum virorum doctorum, ex eorum scriptis diligenter collectae a Brunckio, & ad Poetam emendandum docte scienterque adhibitae. Sed
age

age nonnullas commemoremus. Od. VII. Ταχιδί-
τη με ῥάβδῳ Χαλεπὸς Ἔρως ῥαπίζων, elegans est
correctio, prodita jam in Analectis p. 13, quae nunc
in textum recepta est, pro Χαλεπὸς Ἔρως βαδίζων,
Od. IX, 9, pro, Τίς ἐστὶ σοὶ μεληδών; in quo mi-
rè se torserunt editores, in textum recipitur cor-
rectio Jac. Tollerii, Τίς εἷς; τί σοι μέλει δέ. Od.
XIV. Τί γὰρ βάλαμεν ἔξω: ita ex cod. Vat. nunc
restituit, in quo non est βάλαμεν, ut Barnesius
contendit, qui ejus codicis parum accuratam habue-
rat collationem. Sic ex eodem cod. Vat. Brunckius
Od. XVII, 1, ponit τορεύων pro τορεύσας: 6,
βαδύνας pro βαδύνον: 8, ἀμείξαν pro ἀμείξας.
Porro duobus versibus augetur hoc Odaxium, quos
ex vetusto codice protulerat Wesselingius Obs. p.
59. Od. XVIII. Exhibetur v. 3, Τὰ τετραπὰ τὴν
πρῶτ' ἡμῶν, ex cod. Vat.: v. 8, vetustissima lectio,
quae partim Salmasio, partim Brunckio, debetur, in-
ducta est, Μὴ τῶν παρ' οἴκῳ τελετῶν, pro vulgari
Τῶν τελετῶν παραπῶ. Od. XXIII, 6, Εἰ δ' οὐδὲ
τὸ πρίασθαι: τὸ ζῆν ἔστι θνητοῖς: pro οὐδὲ τὸ
Davisius ad Cic. N. D. II, 147, legere maluit
οὐδέ ποτε: melius de suo reposuit Brunckius οὐτίκῃ
Od. XXXVIII, v. 10, Καρποῖσι γαῖα προσκόπτει,
tamquam spurcius uncinis includitur. Od. LIH, 3,
Μέλπομαι φῶδ' ἄνθρ' Ἰφινόν, ex Salmasii conjectura re-
ceptum est: φ. τερπινόν: v. 5, ex ejusdem conjectura
Pars IV, H Etions

cione est *χάρμα*, pro *χάρμα*: & p. 24. *ποσί-
σα ἰχθί.* pro *ποσίση ἰ*: & v. 29. *φύσω* pro *φύω*,
utrumque ex Cod. Vat. Od. LIV., v. 5. *Περίμω-
νός με Κλέβητα*, memoratur Salmastii correctio *Πα-
ραμαλίτης Κυβήβητα*: & ejusdem v. 10. *ῥόν ὀπίσθης*
pro *ῥόν ὀπίσθης*.

Adjectum est epistolum R. Bentleji ad Fr. Ga-
zonem, qui cum Anacreontica Sapphicaque odaria
Gallice verteret, a Bentlejo sententiam de duobus
locis obscuris exquisivit. Ex hac igitur Gallica ver-
sione, cui auctor nomen indidit, *les Odes d'Anacreon
& de Sappho en vers François par le Poëte sans fard*,
hoc Bentleji epistolum recudi fecit Brunckius. Duæ
in eo sunt observationes: prior ad Od. XIII, in cujus
v. 3, legitur *βωῶσαν*, v. 7. *πίρτας* & v. 8. *με-
μῆντας βῶσαι*. Posterior habet explicationem
Odarii XLV. Ultima verba hæc sunt: „Hæc
αὐτοσχιδίας & ex tempore tibi exaravi, quibus
utere tuo arbitratu. Multa quidem in aliis Anacreon-
tis locis emendatione indigent; non pauca etiam sunt
spuria, quæ a genuinis dignoscere paucorum erit
hominum, cet. Cantabrigiæ. die xx Nov. MDCCXI.”

De singulis odariis non significavit Brunckius,
utrum ea ab Anacreonte profecta putaret, nec ne:
universè notavit p. 108. haud pauca in iis esse spu-
ria, & diserte XXXVII, XLVIII, & L. Ceterum
animadversiones ejus, ex interiore Græcæ linguæ
scientiæ

scientia & venustatis poëticae sensu profectae, laudem etiam habent accuratae diligentiae: quam quilibet agnoscet, qui eas cum iis quae in Analectis sunt comparet. Nam lectionis cujusque mutatae ratio redditur, Criticorum variis libris proditae correctiones accurate memorantur, scriptura codicis Vaticani & conjecturae Salmasii diligenter & uberius adferuntur. Quam criseos rationem speramus Brunckium, V. Cl., adhibiturum etiam Sophocli, cujus editione cum maxime occupari eum audivimus.

PRAECEPTA STILI BENE LATINI. 117

fae orationis explicantur, omnemque eos spem in Heinecciano aut simili reponere libello, ad eumque, cum scribendi necessitas venit, tanquam ad sacram anchoram confugere. Quae quidem anchora quam sit levis & nullius ponderis, tum demum ipso facto experiuntur, cum sudando aestuandoque nihil proficiunt & misere fluctuant. Atque iste error haud postrema nobis videtur esse causa hujus, qui nunc est, Latinae linguae cum ignoratione neglectus. Nam ante hos ducentos annos, cum homo non plebejus fere quisque bene Latine scriberet, certe a nostrae barbarie aetatis longe abesset, nulla ferebantur compendia stili Latini, ipsi Scriptores lectitabantur, ex iisque illa facultas sanitasque orationis hauriebatur. Et profecto ita se res habet, ut ad scribendi facultatem nihil sola praecepta valeant, multum lectio & exercitatio, plurimum conjuncta cum lectione exercitationeque praecepta.

Quare nos minime sumus ii, qui omnes hujusmodi libellos ex manibus eorum, qui Latine scribere cupiunt, excusfos velimus: contra, magnam iis tribuimus laudem utilitatis, si quidem & a viris, qui ingenio & Latinitatis scientia valeant, conscripta sint, & a discentibus recte ad usum conferantur. Atque hunc Schellerianum librum omnibus aliis stili Latini compendiis longe longeque anteponimus. Ne vero laetentur homines ignavi, suaeque ignaviae praesi-

dium hocce libello paratum esse sperent, sciant nemini eum prodesse, nisi qui ipsorum usu Scriptorum aliquam Latinitatis scientiam assecutus sit.

Et primo quidem Schellerum laudamus ab ipso consilio conscribendi novi de hoc argumento libri. Nam cum exempla Heinecciani libelli, qui hucusque apud homines semilatinos regnasset, & multis editionibus repetitus, & virorum doctorum atque adeo Gesneri animadversionibus auctus commendatusque esset; hujus igitur exemplis divenditis, rogatus a bibliopola Schellerus, ut vel novis eum augeret animadversionibus, vel alium in hoc genere librum ipse conscriberet; recte judicavit, melius se consulturum discentium studiis, si praecepta stili Latini ipse consignaret. Habet omnino Heineccius cum in tota ratione parum diligentiae & subtilitatis, tum in eo maxime labitur, quod omnia praecepta refert ad elegantiam, ut vocatur, eamque ponit in usu verborum, dictionum, formarum, exquisitiorum, & alteram Latinitatis partem, quae est in simplicitate & proprietate, negligit; cum neutram penitus perspectam habuisse videatur. Verius meliusque stili praecepta descripsit Schellerus, qui omnia ad eloquentiam retulit, ejusque, auctore Cicerone, tres fecit partes, perspicuitatem, suavitatem, gravitatem, quarum leges rationesque tradentur posteriore hujus libri parte. Parte priore, quam in manibus habemus,

PRAECEPTA STILI BENE LATINI. 119

ea exponuntur, quae communia sunt tribus illis eloquentiae virtutibus, & sine quibus intelligi sequentia non possunt, & multa quae ad rationem proprietatemque Latinae linguae pertinent. Atque haec triplex distributio non tantum antiquitatis, sed utilitatis quoque, habet commendationem. Nam cum proprie duplex sit, iudicē Theophrasto, orationis officium, quorum alterum ad intelligendum modo refertur, in quo valet perspicuitas, alterum ad animi sensum, in quo suavitas & gravitas dominantur; horum posterius varium est, & multis partibus ita concretum, quae cogitatione magis quam re disjungantur; tamen quia sine materiae distributione disciplinae sibi constare non possunt, commode in duas has formas distributum est, suavitatis & gravitatis. Perspicuitatis ratio ad Grammaticam artem pertinet, suavitatis gravitatisque praecepta Rhetoricae subiecta sunt; utrumque complexus est Schellerus. Nam & in hac parte multa egregie praecipiuntur, quae vulgo in libellis grammaticis vel omittuntur, vel perperam traduntur: veluti de usu & ordine vocabulorum, de constructione, de consecutione temporum, & de connexionione enunciationum, & alia multa.

Verissime igitur Schellerus iudicavit, universum stili officium non sola definiri Latinitate, quam vulgo puritatem vocant, & perperam ponunt in ver-

acumen, veritatis simplicitatisque studium. Ornatum quidem orationis, qui ex tropis petitur, nimis repudiare videtur Schellerus, cum figuras formasque multas, quas diuturna consuetudo Veterum confirmavit, a feria oratione abesse vult. Heineccium tamen ex vero reprehendit, qui verbis formisque multis indefinitam elegantiam tribuit, quae non sunt nisi propriae certis quibusdam rebus; unde factum est, ut falsa elegantiae commendatione decepti tirones has formulas ubique intrudere vellent. Omnino magna est hominum temeritas & negligentia in usu vocis *elegantiae*, cui universae pulchritudinis potestatem subjiunt; cum & origine sua & veterum usu hanc habeat vim, ut de iis dicatur, quae cum iudicio ac delectu, & ad rem accommodatae, fiunt. Ex simplicitatis studio etiam profectum est iudicium illud, quod veremur, ut omnibus probetur, nullam esse in singulis verbis pulchritudinem, eamque ex plurium verborum contextu demum existere. Recte quidem, si ex Dialecticorum ratione hoc interpretemur, qui in singulis ideis nil Veri ponunt, Verum omne ex idearum comparatione nasci ajunt. Sed tamen verba non item, ut ideae, sola per se spectari possunt; semper cum verbi cogitatione etiam ejus rei, quae verbo significatur, & comparatio saepissime verbi cum re significata, in mente versantur; igitur si v. c. *murmur* de rivo, aut *serpere* de

RELATIONES BREVIORES.

I. J. D. A LENNEP, *Eloquentiae & Linguae Graecae in Academia Groeningana Profesor. in Analogiam Linguae Graecae: cui praemisfa ejusdem Viri docti Oratio de Linguarum Analogia.* 8. Magnam fuisse in Lennepio scientiam Graecae linguae, cum universae, tum originum atque Analogiae, monuimus in censura Epistolarum Phalaridis, quae exstat secunda parte hujus Bibliothecae. Cumque hic primus sit, qui de Analogia prodeat, libellus, erunt fortasse haud pauci, qui totam hanc rationem ex praeceptis Hemsterhusianis accurate explicitam esse opinentur. At vero multum abest libellus ab ea perfectione. Primum enim ipse Lennepius non id egerat, ut Analogiae doctrinam omnem accurate exponeret, & certo rationis vinculo connecteret, sed ut ejus quasi viam discipulis suis aperiret, quam ipsi suo studio persequerentur. Deinde exemplum scriptum, quod bibliopola typis exprimendum curavit, ab homine fuit minime Latine, nedum Graece, docto: quod patet ex copia errorum vitiorumque scriptionis; nisi forte ea tribuenda sit festinanti typographorum operae. Ceterum vel sic ta-

men

braicus & Chaldaicus, & exempla ex N. T. constanter ubique memorantur; ut eorum Dialectorum ac variarum significationum ratio atque consensus primo quasi obtutu in oculos incurrat. Denique interpretationes ex Lexicis veteribus, cum editis, tum ineditis etiam, Glossariisque in libros sacros Graecos, tum observationibus recentiorum Philologorum, suo quaeque loco adferuntur; & haud raro elegantioris doctrinae animadversiones expromuntur. Itaque facile intelligitur, praecipuum esse subsidium in hoc libro ad intelligendam dictionem Novi Testamenti, quippe quae tota pendet ab Hebraica ratione & Alexandrinae versionis consuetudine.

III. JO. GOTTL. BOEHMII, *de Litteratura Lipsiensi Opuscula Academica. Accedunt Rich. Croci Britanni Encomium Academiae Lipsiensis, & H. Strom, Averbachii Sermo Panegyricus Petro Mosellano dictus, cum Mosellani Responsione.* 8. Lipsiae 1779. Nisi argumentum hujus libelli conjunctum esset cum nostrae descriptionis consilio, commemorandus erat vel propter orationis bonitatem atque elegantiam; quae profecto ejusmodi est, ut eloquentiae adeo Professores plerosque hac laude superet auctor. Nunc argumentum etiam tale est, quod humanitatis studiosis omnibus jucundum esse debeat. Nam praeter tres illas Orationes, quae in libelli inscriptione significantur, septem sunt opuscula ipsius Boehmii; quorum unum haecenus fuit ineditum, *Oratio nimirum*

RELATIONES BREVIORES. 127

IV. CAII CRISPI SALLUSTII, *Quae exstant:* cura Jo. Jac. Hottingeri. Turici. Typis Orelli, Gesneri, Fuesli. & Socci. 8. 1778. Singularem hic liber venustatem ab arte chalcographica habet; ut gratisimum harum literarum amantibus facturi sint bibliopolae; viri honestissimi, si, quod ostendunt, perficiant; ad eandem rationem reliquis edendis Scripto-ribus Latinis. Neque vero non laudandum est stu- dium: Jo. Jac. Hottingeri, elegantis ingenii & do-ctrinae viri, quo & pollicitus est; & praestitit ope-ram suam bibliopolis in hoc exsequendo consilio. Quod quidem studium fatis habebat laudis, si conti-neretur accuratae descriptionis ejusque curae fini-bus. Nunc Varietas Lectionis etiam adjecta est p 359 -- 443, excerpta ex copiis editionum Cor-tii & Havercampi. Ceterum cum hanc operam ac-commodare voluerit editor ad usus hominum elegantio-rum & liberalioris ingenii juvenum; non dubitamus, quin plenius certiusque huic satisfieri possit consilio, si varietas lectionis & interpretum crisis ea tantum commemoretur, quae locorum difficilium obscurorum-que sententia aperiatur.

V. C. VALERII CATULLI, *Epithalamium de Nuptiis Pelei & Thetidos, varietate lectionis & per-petua adnotatione illustratum a Frid. Guil. Doeringio. Praefatus est M. Frid. Gottlieb Barth. Numburgi. 8. 1778.* Cum sua bonitate, tum magis etiam aucto-ria juventute, hic libellus commendatur. Est enim

RELATIONES BREVIORES. 129

*Testamento excepto, nunc primum edita ex MSS. originalibus in bibliotheca publica Academiae Basiliensis servatis. Basiliae. 1779. 8. min. Gratiſſimum literatae civitati munus fecit edendis his epistolis earum editor, qui praefatiunculam quidem iis praemisit, neque tamen nomen suum significavit. Eas ante aliquot annos inter alias schedas in conclavi S. Templi forte repererat & in bibliotheca publica reposuerat Emanuel Merian., Ecclesiae Basiliensis antistes. Habent omnino certas Erasmani stili notas, cum a rebus ipsis, tum a prompta parataque scriptionis facilitate & festivitate: & res habent novas, quibus Ejus vitae loci expleri possint haud pauci. Numero sunt 93. Nam proxima, quae est Jac. Sadoleti ad Erasmum responsionemque continet ad eum, exstat etiam in Erasmanis T. III. p. 1495, ed. Leidensis. Bonif. Amerbachium quam fecerit Erasmus, cum aliunde constat, tum ex his etiam epistolis. v. c. Ep. 3. *Amo Eº te, inquit, Eº totum hoc Amerbachiorum nomen. De te summam spem concepi ex tuis literis, vel Politianum, vel Zasium illum alterum Politianum, referentibus.* Ejusmodi quoque illud est in Ep. 12. *„Rogo significes, quid debeam pharmacopolae. Opus est frequenter opera amicorum, pecunia nondum opus est. Si non pateris me solvere, fiet, ut non ausim tibi quidquam posthac committere. Desunt mihi calami scriptorii, si tibi superest.**

Pars IV.

I

unus

RELATIONES BREVIORES. 191

*hanc scribo, Hervagius obturbat, oro te, oro te. Fusi-
 si illum valere; addens: Scis mentem meam; quid opus
 est pluribus; verbis? Abiit. Nam comites illorum ur-
 gebant. Misi post famulum; qui mitigaret responsum;
 diceretque; me de praefatione deliberaturum. Ibi sto-
 machum suum effudit in sinum famuli; se huc venisse
 te auctore; ut de multis tecum communicaret. At sa-
 tis diu sumus confabulati; quum ille tantum de praefa-
 tione loqueretur; de qua numquam cogitarem. Nam de
 aliis quibusdam illi scripseram. Et si volebat tecum
 colloqui, non poteram simul & epistolam scribere, &
 cum illo confabulari. Quod si serio iratus est, facile
 feram, modo ne posthac mihi obturbet. Bene vale cum
 tibi charissimis. Frib. 8. die Julii 1532. Agnoscis tuum.”*
 De Commentario Melanchthonis in Epistolam ad
 Romanos non nimis honorifice judicatur: Ep. 79.
 33 *Venditur isthic commentarius novus Philippi Me-
 lanchthonis in Epistolam ad Romanos, in quo sibi pla-
 cet, & multa praecclare dicta fateor; sed in multis
 displicet. Torquet multa, arroganter rejicit Origenem
 & Augustinum; non pauca transilit. Legi quater-
 niones aliquot. Videtur fuisse nactus opus aliquod
 Theologi Scholastici, cujus argumentum: (hic error
 est operatum). Parvo emitur. Non esset ingratum,
 si mitteres Sadoletto, sed admonito, ut aurum legat e
 stercore. Sunt hae epistolae, paucis exceptis, Fri-
 burgo scriptae, ultimis vitae annis. His accedunt*

RELATIONES BREVIORES. '133

effectum est, ut Vibius, qui brevi & jejuno contineretur nominum indice, neque aliquam ipse doctrinae auctoritatem haberet, punctum haud parum conferre possit emolumenti ad rerum geographicarum pleniorē cognitionem. Ceterum, quod putat Oberlinus, editionem Aldinam Anni 1518 per errorem citari a J. Gronovio in Thes. G. A; contra res habet; quippe ipsam eam editionem in manibus habemus. Habet ea mendum idem, quod in sequentes editiones operarum vitio inductum esse credabamus; ita quippe est in ipso praefationis initio: *Quanto ingenio ac studio, fili carissime, apud plerosque poetas fluminum mentio habita est, tanto laborum secutus eorum & regiones & vocabula & qualitates in literas dirigens, quod ipsi tibi non inutile factu scio fore.* His in verbis digerens ponendum pro *dirigens*. Sic enim paulo post ipse Vibius: *sicut omnium huic libello in literas digesta nomina subjeci.*

IX. TH. CHRISTOPH. HARLES. *Introductio in Historiam Graecae Linguae.* 8. Altenburgi 1778. Quamquam multi sunt in hoc genere libri vel majores vel minores, tamen qui Historiae literariae officio satisfaciat, nos quidem hucusque cognovimus nullum. Duae sunt in primis partes a quibus laborarent: altera, quod Scriptores etiam graves, quorum cum operibus memoria fere periit, haud pauci silentio praeteriuntur: altera, quod totum hoc ar-

RELATIONES BREVIORES. 135

de toto eo loco, qui Philologia Graeca ecclesiastica continetur. In ordine temporis distributioneque materiae secutus est in primis Saxium, V. Cl.: ex cuius utilissimo libro, *Onomastici Literarii* nomine appellato, multa se profecisse, gratus fatetur Harlesius. In enumerandis scriptis editionibusque recentissimis, praesertim in Germania factis, copiosus est: non item in antiquioribus, & quae apud alias gentes prodierunt. Ceterum quominus cum rebus tum oratione diligentior esset, non adeo facultas eum defecisse quam festinatio prohibuisse, videtur.

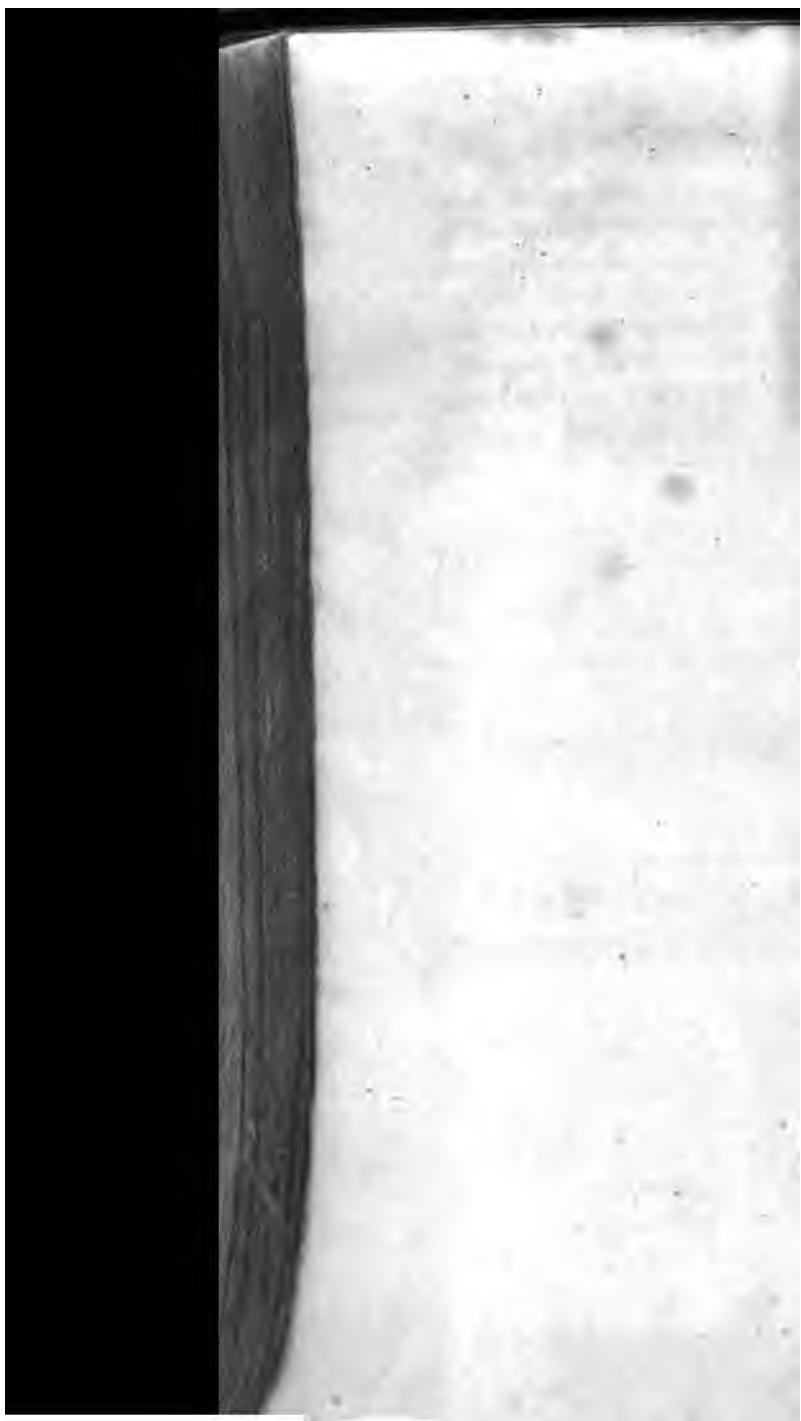
INDEX AUCTORUM 137

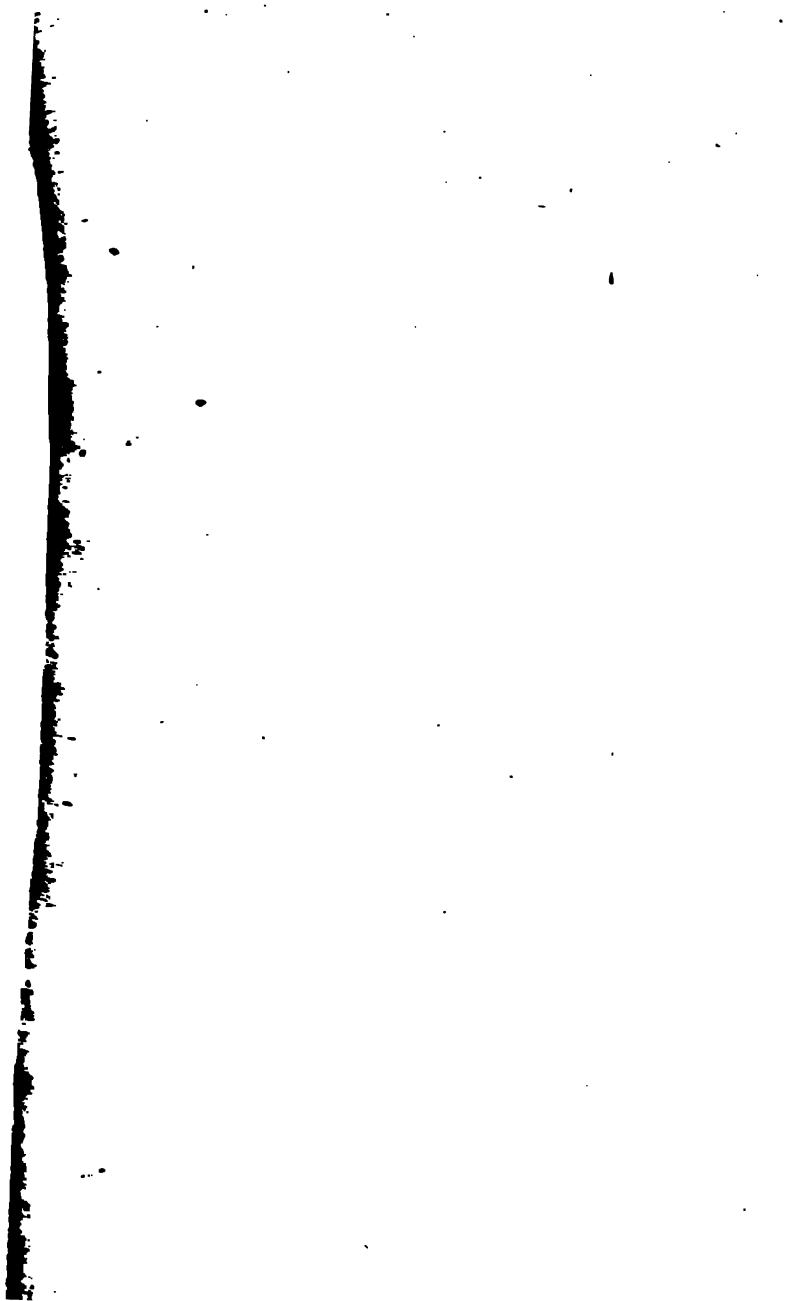
- BIELIUS.** Ej. Theſ. Phil. P. IV. 124.
- BOEHMIUS.** Rj. de Literatura Lipſienſi Opuscula Acade- mica. P. IV. 125.
- BRYANT.** Ejus Systema Novum Mythol. P. I. 64.
- BURMANNUS SEC.** Ejus mors. P. III. 139.
- CATULLI.** Epithalamium. ex ed. Doeringii. P. IV. 127.
- CICERO.** Ejus Opera omnia ex ed. J. A. Ernesti. P. I. II. III.
- de Oratore ad Q. Fra- trem emendatur & illuſtra- tur. P. I. 14-29.
- Ejus in eloquentia poſ- ſum ſtudium P. II. 1. ſeq.
- Orationes in Verrem emendantur & illuſtrantur. ib. 8-19.
- Ejus philoſophiae ratio & poſitum in ea ſtudium. P. III. 1. ſeq.
- Libri de Nat. Deorum illuſtrantur & emendantur. ib. 19-22.
- de Officiis illuſtran- tur & emendantur. ib. 22-30.
- Ej. de Oratore ad Q. Fra- trem ex ed. Harleji. P. III. 95.
- COECCERJ.** Lexicon & Comment.
- Sermonis Hebr. & Chald. ex edit. Schultzi. P. II. 125.**
- CONRADI.** Opuscula e Jure Cl. viii. P. III. 132.
- DATHIUS (Jo. Aug.).** Ej. editio Philologiae S. Glasſii. P. III. 121.
- DEMETRII** Cydone Epistolae. P. III. 98.
- EPICETUS.** Ejus Enchiridion ex edit. Heynii. P. II. 113.
- ERASMI** Epistolae ineditae. P. IV. 128. ſeq.
- EURIPIDES.** Ejus quae exſtant omnia ex ed. S. Muſgravii. P. IV. 1. ſeq.
- — ſtudia & mores. ib. p. 6. ſeq.
- — tragoediae ratio. p. 10. ſeq.
- — Hecuba emenda- tur & illuſtratur. p. 16-44.
- — Rjns fabula. Orestes, ex ed. Facii. P. IV. 128.
- FRONTINUS.** Ejus Libri Strate- gematicon. ex editione Fr. Oudendorpii altera & au- ſtior. P. IV. 106.
- GLASSIUS.** Ejus Philologia S. edita opera Dathii. P. III. 121.
- GLYCAR (Mich.).** Epistolae, P. III. 98.
- GREGORIUS** Theſſalonicenſis. Ejus Orationes X. P. III. 97.

INDEX AUCTORUM 739

- MUSGRAVIUS** (Sam.) editor *Euripidis*. P. III. 108. P. IV. p. 1. seq.
- NUMMI** *Veteres Ithiani*. P. III. 117.
- *Sulzeriani*. ib. 120.
- OPPIANUS**. *Ejus Carmina* ex ed. Schneideri. P. III. 92.
- PHALARIS**. *Epistolae*, quae feruntur ejus nomine, ex ed. Lennepii. P. II. 63.
- PINDARUS**. *Ejus carminum fragmenta* ex ed. Schneideri. P. III. 92.
- PLATO**. *Philebus & Symposium* ex ed. Fischeri P. I. 28. seq.
- *Symposii argumentum*. ib. 35 - 46.
- loca emendantur & illustrantur. ib. 45 - 52.
- PLUTARCHUS**. *Libellus*, qui ei tribuitur, de liberorum educatione ex ed. Schneideri. P. III. 89.
- *Fragmenta quaedam*. ib. 16. 90.
- PROPERTIUS**. ex ed. Barthii. P. III. 110.
- REISKIAE** editio orationis *Libanii*. P. III. 100.
- RUHNKENII** *Disertatio de vita & scriptis Longini* P. I. 116.
- *Animadversiones in Longini librum de Subl.* P. III. 32. & seq.
- RUHNKENII** editio *Vellej Patreculi*. P. IV. p. 45.
- SALLUSTIUS**. ex ed. Hottingeri. P. IV. p. 127.
- SCHELLERI**. *Praecepta Stibbene Latini*. P. IV. 116.
- SCHNEIDERUS**. P. III. 89-95.
- SCHULTZIUS**. P. III. 125.
- SEYBOLDUS**. *Chrestomathiam Graecam poeticam* edidit. P. III. 102.
- SIMONIDES** emendatur. P. II. 33.
- SOPHOCLES** editiones, quae expectantur. P. III. 109. P. IV. 115.
- STE CROIX**. *Censura Veterum Scriptorum de rebus Alexandri M.* P. II. 129.
- TESTAMENTUM VETUS**. *Hebraice*, ex ed. Kennikottii. P. I. 79.
- THIRRWIT**. *Ejus disertatio de Fragmentis Babrii*. P. II. 126.
- TIBULLUS**. ex ed. Heynii. P. III. p. 53.
- emendatur & illustratur. P. III. 61 87.
- TOUPIUS**. *Ejus editio operum Longini* P. III. 32. seq.
- VELLEIUS PATERCULUS** ex edit. Ruhnkenii. P. IV. p. 45.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

